

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Årsrapport 2024

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	5
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	5
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	6
2.4 Andre forhold	7
3 Årets aktiviteter og resultater	8
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	8
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	8
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	11
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	13
3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	15
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	15
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene	23
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	26
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	28
3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	29
3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	30
3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	32
3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	32
3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene	33
3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	35
3.1.1.11 Bærekraftig landbruk	38
3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	39
3.1.1.13 Andre oppdrag	43
3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	47
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	47
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	48
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	49
3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon	51
3.1.2.5 Andre oppdrag	52
3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	55
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	55
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	57
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	63
3.1.3.4 Andre oppdrag	67
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	67
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	68
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	69
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	79

3.1.4 Gjennomførte evalueringer	80
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	80
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	80
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	80
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	80
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	80
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	80
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	81
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	81
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	81
3.2.9 Landbruksdepartementet	81
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	81
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	118
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	119
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	121
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	121
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	121
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	121
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	123
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	123
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	123
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	124
4.3 Fellesføringer 2024	125
5 Vurdering av framtidsutsikter	126
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	126
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	126
6 Årsregnskap	127
7 Vedlegg	128

1 Statsforvalterens beretning

I 2024 hadde Statsforvalteren i Troms og Finnmark fire strategiske satsingsområder i vår overordnede virksomhetsplan: bærekraft, barn og unge, samfunnssikkerhet og beredskap, samt kommunedialogen.

I januar 2024 hadde vi en digital bærekraftsuke. Denne vekket stor interesse internt og eksternt, og kommunene kunne delta digitalt.

I 2024 har vi hatt tre sentrale innsatsområder rettet mot barn og unge: 1) Systematisk bruk av barnekonvensjonen, 2) Reell medvirkning med barn og unge og 3) Forebygging og tidlig innsats, særlig for utsatte barn og unge.

I første halvår gjennomførte vi dagskurs for kommunestyrene i alle kommuner i Troms og Finnmark. Per i dag er det fire kommuner i ROBEK, det samme antallet som ved starten av 2024. Tre av disse har merforbruk på mer enn tre prosent av driftsinntektene. De største utfordringene for våre kommuner er befolkningsnedgang og demografisk endring med en stadig aldrende befolkning. Mange små kommuner har høye driftskostnader på grunn av avstand, transport og tilgjengelighet. Rekruttering og kompetansemangel er også store utfordringer. Mange kommuner hos oss har problemer med å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft, spesielt i helse- og omsorgssektoren, men også innenfor skole og barnevern.

Klimaendringer er også en stor bekymring. Troms og Finnmark opplever mer ekstremvær, raskere smelting av is og snø, og flere stormer og flom. For reindrifta er årlig beitekrise blitt helt vanlig. Embetet bruker mye ressurser på å håndtere de årlige beitekrisene, og vi skulle ønske at sentrale myndigheter kom mer på banen her.

Arealutfordringene i vår region er komplekse. Hos oss er det ofte konflikter mellom ulike interesser som reindrift, turisme, annen næringsutvikling, naturvern, jordvern, skogvern og klimaendringer. Smelting av permafrost, mer regn og endret vegetasjon gjør at tidligere beiteområder ikke lenger er egnet for reinsdyr. Dette øker igjen presset på konfliktfylte områder. Troms og Finnmark trenger ny infrastruktur for energiproduksjon, men det fører alltid til arealkonflikter siden 80 prosent av reindrifta er i vår region. I tillegg har vi en sårbar natur og jordbruks- og skogsarealer som også må ivaretas i planprosesser.

Beredskapsarbeid er svært viktig i Troms og Finnmark på grunn av de geografiske og klimatiske forholdene om gjør regionen vår ekstra sårbar. I tillegg deler vi en lang grense med Russland, og det er økt militær tilstedeværelse i nord på grunn av den geopolitiske situasjonen i verden. I 2024 har vi økt fokuset på beredskap og samfunnssikkerhet, noe som ytterligere forsterkes i 2025. Kommunene, forsvaret og regional stat er veldig interessert i å samarbeide med oss om innholdet i det nye totalforsvaret.

Vi har i 2024 hatt god måloppnåelse på mange områder. Innenfor særlig reindrift og helse- og sosialområdet, har vi likevel større restanser. Økt oppdragsmengde i form av flere klagesaker i helsevesenet og reduserte budsjetter har vært utfordrende på disse områdene over tid. På oppfordring fra Sivilombudet ble det i oktober i fjor redegjort grundig for den krevende restanse- og ressurs situasjonen i merkesaker, der harde prioriteringer hadde ført til at behandling av reinmerker hadde måttet vike til fordel for blant annet krevende beitekriser og omfattende reintelling. Vi har forklart hvorfor det har blitt slik, og vi har over tid tatt ekstra grep og nye tiltak settet i gang i 2025. Vi skal gjøre det vi kan for å komme i mål med disse sakene, men finanseringen vi får på dette området er ikke tilstrekkelig.

Vi ser også at beslutningen som ble tatt våren 2024 om at vi skal videreføres som et embete for Troms og Finnmark, har hatt en positiv og stabiliserende effekt på vårt arbeidsmiljø. I 2024 hadde vi en historisk lav turnover på 3,8 prosent. Sykefraværet vårt gikk ned fra 8,1 prosent i 2023 til 5,6 prosent i 2024. Medarbeiderundersøkelsen viste også positive resultater, med høy grad av selvbestemmelse, et godt ledelsesklima og høy psykologisk trygghet. Dette er resultater som vi er godt fornøyd med og som er viktige for at vi skal klare å levere best mulig tjenester fremover.

Internt i embetet har vi jobbet med å forbedre internkontrollen og evaluere embetet. Dette arbeidet videreføres i 2025 og vi gjør det i partssammensatte arbeidsgrupper.

Jeg er stolt over jobben som gjøres av våre kompetente og dyktige medarbeidere. Vi har et godt samarbeid med kommunene, og vi ser at våre oppgaver blir viktigere og mer krevende i årene som kommer.

Vadsø, 28. februar 2025

Toril Feldt

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Statsforvalteren er et statlig forvaltningsorgan. Statsforvalterinstruksen regulerer formål, rolle, krav til statsforvalterens ledelse, krav til organisering og krav til samordning og samhandling og tilknytning til Digitalisering og forvaltningsdepartementet (DFD), og fagdepartementene.

Statsforvalteren er tillagt en rekke oppgaver fra departement, direktorat og tilsyn.

Statsforvalteren har fire nasjonalt bestemte hovedmål for vårt arbeid: Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket, vi skal samordne statlige virksomheter på regionalt nivå og legge til rette for gode helhetsløsninger, vi skal ivareta rettsikkerheten til innbyggerne, og vi skal ta de initiativ som er nødvendig og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk. I tildelingsbrevet vi får fra DFD er de overordnede prioriteringene knyttet til disse hovedmålene.

Statsforvalteren i Troms og Finnmarks overordnede strategi bygger på verdiene klokskap, omsorg og stolthet. Vi definerer vårt oppdrag for Troms og Finnmark til å "ta vare på folk og natur på vegne av regionen, nasjonen og jordkloden", slik det er formulert i vår strategiplan. Vårt arbeid i strategiperioden har to hovedmål:

1. Samle regionen for barn og unge, med gode oppvekstsvilkår og gode framtidsutsikter.

Vi er opptatt av at barn og unge skal bli sett og hørt. Embetet har over flere år arbeidet målrettet inn mot barn og unge gjennom "Fyrtårn barn og unge". Å ta de med og inkludere de gjennom ungdomsrådene i kommunene og i fylkene er viktig. Vi erfarer at barn og unge er samfunnsengasjerte og har gode innspill og refleksjoner. For oss er dette viktig kunnskap som vi bygger videre på i vårt arbeid.

2. Styrke kommunedialogen, og bidra til sterkere, tryggere og mer bærekraftige kommuner.

Felles utfordringer må løses gjennom dialog og samarbeid. Som samordningsmyndighet er vi bevisst vår rolle som tilrettelegger og bidragsyter til godt samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunene og den regionale statsforvaltningen på alle områder.

Statsforvalteren har prioritert kommunedialogen høyt i 2024. Utfordringsbildet i kommunene er sammensatt. Fremveksten av nye interkommunale samarbeidsmodeller er lovende. Stadig flere kommuner ser viktigheten av å ta nye grep og at dette kan bidra til mer bærekraftige kommunale fagmiljøer og tjenester med høyere kvalitet. Kommunenes rolle i totalforsvaret har ledet til en satsing på regionale beredskapskoordinatorer. Det er nå ansatt fire koordinatorer som til sammen følger opp 16 kommuner.

Det er gjennomført fysiske dagskurs for kommunestyrene i samtlige kommuner i Troms og Finnmark. Viktige tema var her kommunal planlegging, kommuneøkonomi, habilitet og saksbehandling i folkevalgte organer.

Vi har utarbeidet komplette kommunebilder for 18 kommuner. I løpet av året gjennomførte vi dialogmøter med 10 av kommunene. De øvrige kommunebildene ble brukt som kunnskapsgrunnlag til kommunenes søknader om bygdevekstavgift med staten.

Vi har i 2024 fortsatt arbeidet med å bidra til at kommunene utvikler sitt interkommunale samarbeid i faste strukturer og med faste samarbeidspartnere. Vi har fortsatt et særskilt fokus på etablering og drift av interkommunale plankontor. Arbeidet med bygdevekstavgifter for tre piloter i Finnmark og én pilot i Troms har gitt dette arbeidet ekstra styrke og oppmerksomhet.

Statsforvalteren vil særlig trekke frem utviklingen av det interkommunale samarbeidet mellom kommunene i Vestre Varanger (Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana). De fire kommunene har nå etablert felles plankontor (både plan og byggesak), felles økonomikontor (alle økonomifunksjoner), felles IKT, felles barnevern og felles tildelingskontor for kommunale pleie- og omsorgstjenester.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har også i 2024 hatt høyt fokus på kommunenes kobling mellom samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging. Formålet er å sikre iverksettelse av lokal politikk, bedre økonomi- og virksomhetsstyring i kommunene, samt at kommuneplanenes strategier, visjon og målsettinger kommer til finansielt uttrykk gjennom handlings- og økonomiplanene. Vår kartlegging i 2024 viser at antall kommuner som har god kobling mellom samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging har økt til syv, mot fire i 2021.

Vi har for tiden fire kommuner i Register om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK), som er samme antall kommuner som var innmeldt ved inngangen til 2024. Av disse er det tre kommuner som har merforbruk over tre prosent av driftsinntektene. Oppfølgingen av disse har bestått i gjennomført lovlighetskontroll av årsbudsjettet, godkjenning av låneopptak, tildeling av skjønnsmidler til å gjennomføre analyse av kommune-stat-rapportering (KOSTRA-tall), samt ROBEK-møter med administrativ og politisk ledelse i kommunene. I tillegg følger vi med på økonomirapporteringene, for å følge utviklingen i løpet av året. Vi viser videre til vårt brev til departementet med bekymringsmelding om situasjon i Gamvik kommune.

Samarbeid

Tverrfaglig samarbeid er en forutsetning for å kunne løse samfunnsoppdraget på en god måte. Dette er utgangspunktet for at embetet både internt og eksternt ser behovet for å forsterke samarbeidet ytterligere over faggrensene, på tvers av forvaltningsnivåer og samhandle nærmere med regionale statsetater.

Samarbeidet med andre statsforvaltere gir merverdi, og de fem nordligste embetene arrangerer interne og eksterne felles seminarer og fagmøter.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har jobbet sammen med Statsforvalteren i Nordland (SFNO) blant annet om medvirkning for barn og unge, og vi har samarbeidet om prosjektstøtte til utviklingsarbeid for bedre og mer sammenhengende tjenester til utsatte barn og unge.

Sammen med SFNO fører vi tilsyn og følger opp det regionale helseforetaket, Helse Nord.

Statsforvalterens samordningsrolle innenfor samfunnsikkerhet og beredskap kan bare ivaretas i nært samspill med medlemmene av Fylkesberedskapsrådet og med kommunene. Det er stort fokus på det siv/militære samarbeidet og vi samarbeider bredt om dette. Vi arbeider tett opp mot Heimevernsdistriktene og politidistriktene, både for å informere ut om Totalforsvaret og bygge felles situasjonsforståelse. Sammen med Heimevernet, politiet og Norske Kvinners sanitetsforening arrangerte vi Totalforsvarskonferanse i 2024 med bred deltakelse fra kommuner og regionale etater med gode tilbakemeldinger. Formålet med denne konferanseserien er bedre situasjonsforståelse, felles kunnskapsbygging og bedre kommunikasjon/dialog mellom sivilsamfunnet og Forsvaret.

Vi har også sammen med Finnmark politidistrikt og Finnmark Heimevernsdistrikt 17 etablert prosjektet "Økt motstandskraft i Finnmark". I samarbeid med Statsforvalteren i Nordland gjennomførte vi et beredskapsseminar for kommuner i nordre Nordland og kommuner i Sør-Troms. Formålet var å bidra til økt samarbeid over fylkesgrensen i et strategisk viktig område for Totalforsvaret. Vi har også godt samarbeid med Nord-Finland, Lappland, Vesterbotten, Norbotten og Statsforvalteren i Nordland på beredskapsområdet. Det er utarbeidet egen årsrapport for dette samarbeidet som er delt med DSB.

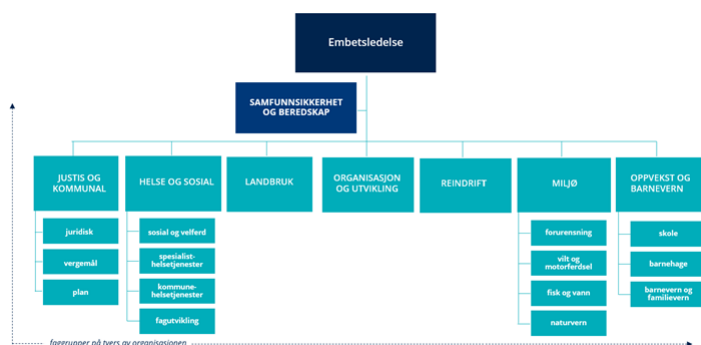
Videre samarbeider embetet med Universitetet i Tromsø, Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet, Kommunesektorens organisasjon Nord Norge, Innovasjon Norge, Statens Naturoppsyn, Statped og ulike regionale kompetansesentra innen helse- og oppvekstområdet; for eksempel De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), Barnehuset, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) med flere.

På planområdet er det innledet et samarbeid med Universitetet i Tromsø Norges arktiske universitet om å utvikle utdanningstilbud som bedre dekker kompetansebehovet innenfor arealplanlegging.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har også samarbeidsavtaler med Sametinget, Husbanken, Nav, Mattilsynet og Finnmark fylkeskommune.

I samarbeid med Sysselmasteren følger vi opp tjenestetilbudene innenfor helse- og oppvekst på Svalbard.

2.2 Organisasjon og ledelse

I 2024 hadde embetet 244 ansatte fordelt på 202,9 årsverk.

Embetet har sitt hovedsete i Vadsø, og i tillegg har vi kontorer i Tromsø, Karasjok, Kautokeino, Andselv og kontorer for våre 12 nasjonalparkforvaltere rundt i hele Troms og Finnmark.

Embetet ble i 2024 ledet av statsforvalter Elisabeth Vik Aspaker, assisterende statsforvalter Toril Feldt og assisterende statsforvalter Bård M. Pedersen. Pedersen fratrådte sin stilling 31. oktober 2024.

Embetet er organisert i syv avdelinger og en stab. Avdelingene har noe ulik organisering. Fire avdelinger er inndelt i seksjoner, mens tre avdelinger er inndelt i faggrupper/fagteam.

Avdelingsdirektørene har fag-, personal- og økonomiansvar i egne avdelinger. Avdelingsdirektørene har i all hovedsak delegert personalansvaret videre til assisterende direktører og seksjonsledere.

Statsforvalteren gjennomfører flere oppdrag som krever samarbeid på tvers av fagavdelingene. Slike oppdrag blir i mange tilfeller organisert som embetsinterne prosjekter i form av tverrfaglige grupper med embetets ledergruppe som styringsgruppe.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Tabellen nedenfor viser utvalgte nøkkeltall med kommentarer for Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene fra koordineringsembetene for henholdsvis HR og økonomi.

For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap. 3.4, kap. 7 og ledelseskommentarer til årsregnskapet i kap. 6. For nærmere omtale av nøkkeltall på personalområdet vises det til kap. 4.2 og kap. 7.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2024	2023
Antall ansatte	244.0	232.0
Utførte årsverk	202.9	202.0
Turnover (%)	3.8	4.5
Sykefravær (%)	5.6	8.1
Samlet tildeling alle poster	541 805.0	511 590.0
Driftsutgifter	183 337.0	170 827.0
Budsjettavvik driftsutgifter (%)	4.0	-0.9
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	78.1	78.6
Lønnsutgifter per årsverk	906 080.0	913 211.0
Husleie	21 860.0	20 503.0
Journalposter (totalt)	100 712.0	110 494.0

Samlet tildeling alle poster øker med 30 mill. fra 2023 til 2024. Det er størst økning for KD (13 mill.), HOD (14 mill.) og DFD (22 mill. herav utgjør vergemål 14 mill.), mens det er reduksjon for KLD (23 mill.) og JD (14 mill. for vergemål). For kommentarer til driftsutgifter, lønnsandel og husleie vises det til kapittel 7 Vedlegg. Det nevnes at virkningen av lønnsforhandlingene for 2024 utbetales først i 2025, og inngår dermed ikke i driftsutgifter for 2024, herunder lønnsutgifter per årsverk.

2.4 Andre forhold**Kommunikasjon**

Statsforvalteren i Troms og Finnmark opplever stor interesse fra media og publikum, og vårt mål er å være så åpen og tilgjengelig som mulig.

Gjennom året har det vært 208 registrerte mediehenvendelser, fra lokale og nasjonale medier. I stor grad er disse konsentrert rundt avdelingene for reindrift, helse, miljø og justis- og kommunal. Beitekriser og beiteproblematikk, krevende tilsynssaker og spørsmål knytta til kommunal forvaltning/plansaker har utgjort majoriteten.

På område for miljø er rovdyrproblematikk en sentral problemstilling og har stor interesse og engasjement.

Både når det gjelder rovdyrproblematikk og saker om kommunale planer er det en utfordring med tanke på omdømme, all den tid vi ser at det er vanskelig å skape forståelse for forvaltningens avgjørelser/innsigelser hos publikum. Statsforvalteren blir i stor grad omtalt som en bremsekloss for de som for eksempel driver landbruk eller har byggeplaner, og det er en utfordring å nyansere det bildet.

På helseområdet er det derimot ikke samme opplevelse. Her etterspørres gjerne våre avgjørelser, og vi antar det har sammenheng med at man gjerne vil ha svar på spørsmålet om noen i helsevesenet har gjort noe galt, eller unnlatt å gjøre som forventet.

I tillegg kommer et betydelig antall innsynskrav, og uten at vi har fullstendig statistikk, så kan vi si at en stor andel av disse handler om saker knytta til helseavdelingen.

Det er til tider krevende for avdelingen å håndtere innfor fristene.

Vi ser fortsatt at en rekke medier ofte siterer fra inn- og utgående post. Det bidrar til å gi publikum et bilde av virksomheten. Men når dette skjer uten at vi gis anledning til utfyllende kommentar eller får spørsmål, så blir muligheten for å forklare og eventuelt oppklare redusert. Det kan etterlate et skjevt eller unyansert inntrykk av vår forvaltning.

I tillegg til medieomtale, som ofte har et kritisk utgangspunkt, så når vi godt ut i sosiale medier, med over 11.000 følgere på Facebook og 9100 avspillinger på Youtube.

Vår konto på X er terminert, i all hovedsak fordi vi ikke treffer vårt publikum der og podcasten Forvalterpodden viser seg krevende å bygge opp et publikum til. En videre satsing må vurderes.

I tillegg benytter vi LinkedIn primært i rekrutteringsøyemed.

Det siste året har dessuten samfunnssikkerhet og beredskap vært et viktig område også for kommunikasjon. Vi har blant annet utarbeidet en overordnet kommunikasjonsplan for fjellskred. I tillegg har kronikker og medieaktivitet knytta til både den store militærøvelsen i Finnmark tidlig på året (Nordic Response), og Totalforsvarskonferansen på høsten gitt gode muligheter for å bidra til oppmerksomhet på et stadig viktigere tema, nemlig totalforsvaret.

Også pilotprosjektet for totalforsvar i skolen i Finnmark har bidratt til å sette totalforsvar og totalberedskap på dagsorden.

Vi registrerer og at kommuner i større grad etterspør kunnskap og veiledning på krisekommunikasjon – noe som vi naturligvis bidrar til.

Internasjonalt har vi dessuten High North Cooperation, beredskapssamarbeidet mellom de nordligste regionene i Norge, Sverige og Finland, med et tilhørende kommunikasjonsnettverk. 2024 ble blant annet brukt til å utforme kommunikasjonsstrategi, samt lansering av nettside for samarbeidet: [Home - Norska - High North - Regional civil preparedness cooperation](#). Statsforvalteren i Troms og Finnmark deltar her på norsk side sammen med Statsforvalteren i Nordland.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

Samfunnssikkerhet og beredskap

Vi formidler nasjonal politikk på flere måter og på flere nivåer: i møter, konferanser, tilsyn med kommuner (10), øvelser, opplæring, planarbeid etter plan og bygningsloven, i kommunebilder og annen dialog med kommuner og regionale aktører. Her har vi bidratt med foredrag, informasjon og veiledning om flere tema innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Etter vår vurdering har vi god dialog med kommunene. For å sikre dette, har blant annet de ansatte i stab for samfunnssikkerhet og beredskap ansvar for å holde kontakt med og følge opp "sine" kommuner.

Vår vurdering er at risikoforståelsen er sterkt økende og at samfunnssikkerhet får større plass både lokalt og regionalt. Det kan nok tilskrives den sikkerhetspolitiske situasjonen og andre hendelser, men også vårt kontinuerlige arbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Samtidig ser vi at ressursknapphet på beredskapsområdet spiller inn på oppfølgingen av krav til arbeidet med samfunnssikkerhet i kommunene. Statsforvalteren har, som et bidrag til kommunene, finansiert flere stillinger som interkommunale beredskapskoordinatore gjennom skjønsmiddelordningen. Dette gjelder Midt-Troms, Nord-Troms, Midt-Finnmark og Vestre Varanger. To er inne i sitt andre driftsår, mens to startet opp i 2024. Vi mener at koordinatorene vil være viktige bidragsyttere til utviklingen av kommunens samfunnssikkerhetsarbeid internt og mellom kommuner.

Statsforvalterens samordningsrolle og veiledningsrolle er etterspurt. I 2024 har mye handlet om den sikkerhetspolitiske situasjonen og totalforsvaret. Vi har og bidratt som samordner mellom sivil og militær side i forbindelse med ulike møter og øvelsene Nordic Respons og mottak av reaktordrevne fartøyer i Grøtsund. Utviklingen av piloten "Økt motstandskraft i Finnmark" sammen med Finnmark heimevernsdistrikt 17, Finnmark politidistrikt, Øst-Finnmark sivilforsvarsdistrikt og Vest-Finnmark sivilforsvarsdistrikt er en oppfølging av *NOU 2023:17 Nå er det alvor*. Formålet er å styrke bevisstheten om totalforsvar og beredskap i et strategisk viktig område.

Vi har også sett på muligheten for å styrke kommuner i Troms. Sammen med Statsforvalteren i Nordland, arrangerte vi derfor et beredskapsseminar for kommunene i nordre del av Nordland og i søndre del av Troms. Formålet var å bidra til etablering av bedre samarbeid mellom disse kommunene.

Helse og sosial

Helse- og sosialavdelingen jobber aktivt med å formidle nasjonal politikk til kommunene, fylkeskommunene og spesialisthelsetjenesten. Vi formidler også konsekvenser av nasjonal politikk til våre oppdragsgivere, og hvilke konsekvenser vi ser at nasjonal politikk får for våre innbyggere.

Formidlingen av nasjonal politikk skjer blant annet gjennom deltakelse og informasjon i ulike fagnettverk, ulike samarbeidsforum og andre møtepunkter med helse- og sosialtjenesten. Vi har gjennomført opplæring for helse- og sosialtjenesten, med flere fagseminarer, innlegg og foredrag på ulike områder der vi vurderer at det er behov for kompetanseheving.

I Statsforvalterens årlige møte med rådmenn/kommunedirektører og ordførere, har vi bidratt til å sette fokus på bærekraftige tjenester. Tema var bærekraft i helseforetakene, aldersvennlige samfunn og dialog om hvordan kommunene våre kan samarbeide mer og bedre.

Vi har også medvirket til å gjøre nasjonal politikk kjent gjennom blant annet kommuneoverlegeforum og faste digitale frokostsamlinger med alle helse- og omsorgsledere, Kommunesektorens organisasjon, Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester, og alle Nav-ledere i fylket. Tema inneværende år har blant annet vært Kompetanseløftet 2025, informasjon om kompetanse og tjenestetilskudd, andre relevante tilskudd, kommunalt rusarbeid, smittevern, opptrappingsplan for psykisk helse, eldresatsingen i tannhelsetjenesten, reformen *Bo trygt hjemme*, kompetansenettverk, systematisk ernæringsarbeid, aldersvennlige lokalsamfunn og Ungdata-resultater for 2024.

Deltakelse i de ulike foraene, møtene og fagnettverkene har bidratt til at vi får detaljert kunnskap om utfordringsbildet i tjenestene, og vi kan dermed bidra inn med mer målrettede tiltak, samtidig som vi kan gjøre nasjonal politikk kjent. Vi opplever å ha god kontakt med våre kommuner gjennom daglig veiledning, dialog, vårt arbeid med kommunebilder og i møte med den enkelte kommune i kommunemøter.

Avdelingen har fokus på å videreformidle informasjon om utfordringer og status i vår region til nasjonale myndigheter, dette blant annet i møte med Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familieetaten og Helsetilsynet, samt ulike styringsdialogmøter.

Avdelingen er sentral i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap, og har også i 2024 brukt betydelige ressurser på beredskapsarbeid. På senhøsten fikk vi en ny stilling som skal bidra inn i vårt arbeid med beredskap og styrket kommunedialog.

Avdelingen ønsker å gjennomføre ett visst antall planlagte tilsyn. Gjennom vår tilsynsvirksomhet har vi bidratt til å sette fokus på gjeldende regelverk, og til å endre praksis som ikke er i samsvar med lovkrav, eksempelvis overfor barn og unge.

Fylkeslegen deltar i programstyret for medisinstudiet på universitetet i Tromsø og i styringsgruppe for desentralisering av studieplasser.

Fylkeslegen deltar videre i strategisk samarbeidsutvalg i helsefellesskapene i begge fylkene. Som kontaktstatsforvalter for helseregion Nord gjennomføres det to årlige møter med det regionale helseforetaket og flere årlige møter med helseforetakene i regionen. I disse møtene følger

vi opp at nasjonal politikk er forstått og fulgt opp. Det er også regelmessig kontakt og møter med UNN Longyearbyen, Sysselmasteren og Lokaltstyre. Det er vår vurdering at vi har god måloppnåelse med tanke på å bidra til iverksetting av nasjonal politikk gjennom foraene og aktiviteten som er nevnt over. Dette viser seg blant annet gjennom økt kompetanse og positive endringer i helse- og omsorgstjenesten, samt i de sosiale tjenestene i Nav.

Planlegging

Når det gjelder samfunnsplanlegging arbeider Statsforvalteren aktivt sammen med Troms fylkeskommune for å veilede kommunene på området. Vi har gjennomført en rekke nettseminarer i 2024 med temaer knyttet til plansystem, effektivisering av planprosesser/plansystem, kunnskapsgrunnlaget, bolighensyn, samfunnssikkerhet med videre.

Forarbeidet med etablering av et plannettverk mellom kommunene startet i 2024, i samarbeid med Troms fylkeskommune. I 2025 er målet å få til et slikt nettverk for alle kommunene i Troms og Finnmark.

De aller fleste kommunene er i gang med og har vedtatt kommunal planstrategi, hvor de fleste valgte å slå sammen prosessene med planstrategi og planprogram til samfunnsdelen. Mange kommuner i begge fylkene er derfor i gang med revisjon/utarbeidelse av samfunnsdelen.

Statsforvalteren deltok i 2024 i ei referansegruppe for oppdatering av den nasjonale veilederen til kommuneplanens samfunnsdel. Dette er et arbeid vi også følger i 2025.

I 2024 har vi vært spesielt fokusert på arealstrategi, bærekraft, samfunnssikkerhet i planlegging og koblingen mellom samfunnsplaner og økonomiplaner. Vi har utarbeidet en veileder for hvordan kommunene bedre kan ivareta samfunnssikkerhet i samfunnsplanleggingen.

Planseksjonen følger opp nasjonale forventninger og nasjonal politikk gjennom saksbehandling av kommuneplaner, reguleringsplaner og gjennom dispensasjonsbehandlingen. Planseksjonen gjennomførte møter med kommunene og regionale sektoryndigheter. Veiledningsbehovet er stort for å formidle kunnskap om satsnings- og fokusområder og til planmyndigheten i kommunene. Antall møter var begrenset. Årsaken har vært lav bemanning og generelt stort arbeidspress.

Bistand og støtte fra departementet til å gjennomføre konferanser, og andre møtepunkter synes å gi god effekt til forbedret kunnskap og økt kompetanse. Det er fortsatt langt igjen til at alle kommunene har et velfungerende plansystem. Statsforvalteren har større ambisjoner på vegne av fylkeskommunene for å utarbeide regionale planer som kan hjelpe og avklare handlingsrom for kommunene i deres planarbeid.

I samarbeid med fylkeskommunene er det gjennomført en stor høstkonferanse for alle kommunene i Troms og Finnmark med god deltakelse og et godt program. I tillegg er det gjennomført konferanse for kommunene i regi av fylkeskommunene som Statsforvalteren støtter med ressurser. Faste møter med de store kommunene har vært litt redusert i 2024, men de som er gjennomført er gjort i et tett og godt omforent samarbeide.

Jordvernsbehandling (plan- og bygningsloven), nydyrking, kystsoneplanlegging, energiplanlegging, oppdatering av kommunalt planverk har vært hovedarbeidsområdene til planseksjonen, samt løpende saksbehandling med reguleringsplaner og dispensasjoner. Det har vært nedgang i antall reguleringsplaner og antall dispensasjoner, økning innen nydyrking og skogsbilveger.

Utfordringer i fylket er store avstander, små planfaglige miljøer, og nasjonale interesser for energi- og linjeutbygging. Dette gir et spenningsforhold knyttet til arealinteressene i fylkene. Naturmangfoldet er lite kartlagt både i sjø og land. Arealinteresser til reindriften er omfattende. Mineralforekomstene er preget av interessekonflikter. Forsvaret har et styrket behov for å trene og øve i nord. Når det gjelder regelverket på plan- og bygningsrettsområdet og forsvarets behov, har vi utfordret departementet med et problemnotat. Oppfølging av dette skjer i 2025.

Bærekraft

Statsforvalteren i Troms og Finnmark er opptatt av bærekraft både internt og eksternt. Vi arbeider med en intern bærekraftsstrategi og har satt i gang et pilotprosjekt sammen med ni kommuner i Troms og Finnmark. Prosjektet har som formål å

- øke bevisstheten og kompetansen om bærekraft
- definere hva som kjennetegner en bærekraftig distriktskommune ut i fra kommunenes egne forutsetninger og muligheter vurdert opp mot nasjonale føringer og forventninger
- utarbeide verktøy og sjekklister for implementering av bærekraft i beslutningsprosesser, for eksempel planprosesser.

Prosjektet er nå i en slutfase og resultatet blir publisert på Statsforvalterens nettsider i løpet av våren 2025.

Oppvekst og barnevern

Vi formidler statlig politikk i våre møter og vår dialog på oppvekst- og barnevernsområdet. Våre faste digitale månedlige nyhetssendinger til skole- og barnehagesektoren er et godt og effektivt virkemiddel i formidling av statlig politikk. Vi når på denne måten godt ut, også til ulike nivå i sektor, og er ved dette lett tilgjengelig for mange. På barnevernsområdet har vi etablert faste kvartalvis sendinger som benyttes og virker på tilsvarende måte.

Forøvrig formidles nasjonal politikk i vår dialog og våre møter med både skoleeiere, barnehageeiere, barnehagemyndighet, barnevernledelse og politisk og administrativ ledelse i kommunene.

På skoleområdet har informasjon og veiledning om ny opplæringslov vært sentral i 2024. Vi har gjennomført nettseminarer, informert i nyhetssendingene og veiledet skoleeiere, skoleledere og Pedagogisk-psykologisk tjeneste i egne møter om ulike temaer i den nye loven. Dette ble gjort i tiden før loven trådte i kraft, for å forberede sektor til å ta i bruk det nye regelverket. Videre fulgte vi opp dette på høsten, slik at vi også kunne få tilbakemeldinger fra sektor på hva som var uklart og utfordrende i arbeidet med ny lov og regeletterlevelse.

Et trygt og godt barnehage- og skolemiljø og spesialpedagogisk tilrettelegging har vært gjennomgående temaer i vår veiledning mot sektor, og også i våre tilsyn.

Vi har fremdeles en stor andel av kommunene som deltar i oppfølgingsordningen. Gjennom tett og god veiledning fra veiledere og oppfølging fra Statsforvalteren erfarer vi at alle kommunene har bedret sine systemer og økt kompetansen for å drive kvalitetsforbedring i egen organisasjon.

Vi har gjennom tiltakene i kompetansestrategien også i 2024 fulgt opp arbeidet tilknyttet barnevernreformen i kommunene, og har i vår kommunikasjon på området stadig understreket viktigheten av at barn og unge som trenger det, og familiene deres, får riktig hjelp til rett tid.

Vi vurderer at nasjonal politikk innen våre områder er godt kjent i kommunene. Selv om det har vært arbeidet godt med de ulike tiltakene, vurderer vi situasjonen og fremtidsutsiktene i stigende grad til å være utfordrende. Det er stadig økende vanskeligheter for kommunene og virksomhetene med å rekruttere og beholde riktig og tilstrekkelig kompetanse innenfor barnehage, skole og barnevern. Det er en lavere andel barnehagelærere i grunnbemanningen i barnehagene i Troms og Finnmark enn det som er snittet i landet. Dette til tross for at det er blitt færre barnehager. Flere barnehageeiere har utfordringer med å rekruttere kvalifiserte pedagogiske ledere, og det er også utfordrende å rekruttere barne- og ungdomsarbeidere og vikarer til barnehagene. På skoleområdet viser vi til andelen ufaglærte i Troms og Finnmark sammenlignet med resten av landet, og vi ser en stadig økende andel av lærere som ikke har den kompetansen som kreves for å undervise på de ulike trinnene. Situasjonen er ytterligere kritisk når det gjelder tilgang til fagfolk hvor det også er behov for at disse innehar samisk språk- og kulturkompetanse. Dette ser vi særlig på barnehage- og skoleområdet, men det gjør seg også gjeldende på barnevernområdet. Videre ser vi at press på kommuneøkonomien fører til nedbemanning og færre ansatte ute i skolene og barnehagene. Denne tendensen ser vi i både store bykommuner og distrikt. Status på området, sammenholdt med nedgang i antallet studenter på barnehagelærer og lærerutdanningene, har etter vår vurdering betydelige konsekvenser for mulighetene til å nå myndighetenes sektormål på våre områder.

Manglende bemanning, og manglende stabilitet og kontinuitet, både på medarbeider - og ledernivå i tjenestene og virksomhetene, gjør det også svært utfordrende å jobbe med kvalitetsarbeid og kompetanseutvikling, samt å få den ønskede effekten av slikt arbeid. Dette gjelder både på barnehage-, skole-, og barnevernområdet.

Integrering

Våren 2024 ansatte vi en medarbeider som har bosetting og integrering som ansvarsområde. På denne måten har vi klart å jobbe mer målrettet med dette området, både internt og eksternt. Vi har jobbet tett opp mot kommunene og fylkeskommunene i anmodningsprosessen. Gjennom dette har vi fått god kunnskap om de enkelte kommunene, herunder også bedre oversikt over hvilken kapasitet og kompetanse kommunene har i bosetting- og integreringsarbeidet.

Landbruk

Nasjonal politikk er formidlet til kommunene gjennom veiledning, klagebehandling, forvaltningskontroller og opplæringstiltak. Gjennom året har vi hatt ulike nettseminar for kommunene med faglig innhold. Vi opplever at vi har god kontakt med kommunene våre gjennom daglig veiledning og dialog. I tillegg til dette har vi et eget opplegg for nyansatte i kommunene på landbruksområdet. Den gode dialogen bidrar til likebehandling og rettsikkerhet i lov- og tilskuddsforvaltningen.

Statsforvalteren orienterte kommunestyre- og fylkestingsrepresentanter om ny jordvernstrategi i nettseminar, og i Troms fylkesting. Fylkestinget i Finnmark orienteres i møte første kvartal 2025.

Gjennom plandialog, herunder innspill, innsigelser og påklaginger, bidro statsforvalteren til ivaretagelse av jordbrukets arealressurser, et styrket jordvern og øvrige landbrukshensyn i tråd med nasjonal politikk.

Også i 2024 har vi sendt ut vårt forventningsbrev til kommunene i fylket. Brevet gir en samlet oversikt over kommunens oppgaver på landbruksområdet. Vi mener brevet synliggjør at kommunen har mange viktige oppgaver på landbruksområdet, og viser bredden i kommunens ansvar i landbruksforvaltningen.

Kommunene i vårt fylke har jevnt over god kjennskap til nasjonal landbrukspolitikk, men dette varierer noe med hvilken betydning landbruket har som næring i den enkelte kommune. De fleste kommunene er små landbrukskommuner med tilsvarende små fagmiljø. Mange har utfordringer med både kapasitet og kompetanse, og det er flere kommuner som mangler skogfaglig kompetanse. Også i 2024 har det vært stor turnover i den kommunale landbruksforvaltningen i våre fylker.

Miljø

Vi har fulgt opp nasjonal politikk gjennom våre oppdrag i tildelingsbrevet.

En av de viktigste arenaene vi har for å gjøre nasjonal miljøpolitikk kjent i fylket vårt og følge opp er gjennom vår rolle i planarbeid. Selv om vi vurderer at vi gir god veiledning innenfor planområdet er vårt inntrykk at kommunene ikke alltid tar hensyn til nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser i planlegging i det omfang som vi mener er nødvendig. Vi følger opp med innsigelser om vi ser at miljøinteresser ikke er tilstrekkelig hensyntatt. Det er ikke mange innsigelser som går videre til departementet. Det vurderer vi som positivt.

I tillegg til dette har vi gjort nasjonal miljøpolitikk kjent i fylket vårt gjennom kommunebildene, dialogmøter med kommunene i ulike saker, næringsaktører og andre relevante aktører igjennom tilsyn og annen saksbehandling på forurensningsområdet, arbeid med vern og naturmangfold, og annen saksbehandling på miljøområdet.

Reindrift

Statsforvalter Elisabeth Vik Aspaker og assisterende direktør på reindriftsavdelinga deltok på Norske Reindriftsamers Landsforbunds landsmøte på Røros.

Vi gjennomførte i 2024 reindriftskonferanse i Karasjok og Kautokeino. Det var begrenset oppmøte og tidspunktet for konferansen må vurderes. Nasjonal politikk var et temaene på konferansen.

Avdelinga har fra 2024 bidratt til kommunebildene og har deltatt på noen av kommunemøtene.

Vi har heller ikke i 2024 hatt kapasitet til å gjennomføre årlig møte med Sametinget og med næringa.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

Overordnet samordning av regional stat

Statsforvalteren skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere statlig virksomhet i fylket. I dette ligger det et behov for å samordne regional stat og samordne virkemiddelbruken. Det er også viktig at Statsforvalteren bidrar til å samordne regional stat i forhold til kommunal og regional planlegging. Statsforvalteren i Troms og Finnmark samarbeider med regional stat på mange områder for å sikre/bidra til at vi er mest mulig samordnet.

Vi har en overordnet samarbeidsavtale med Finnmark fylkeskommune. Arbeidet fra 2023 er videreført i 2024. Det gjennomføres møter jevnlig. Vi har vært aktive for å få en tilsvarende avtale med Troms fylkeskommune, men dette har dessverre latt vente på seg. Vi samarbeider med Troms fylkeskommune på sektormråder.

Vi har hatt møter med Husbanken og gjeldende samarbeidsavtale er oppdatert og videreført.

På grunn av den sikkerhetspolitiske situasjonen spesielt, men også innen samfunnssikkerhet og beredskap generelt, er det fokus på felles situasjonsforståelse og felles situasjonsbilde. Her er Fylkesberedskapsrådene viktige, men også andre statlige enkeltaktører er viktige.

Samfunnssikkerhet og beredskap:

Statsforvalteren har et tett samarbeid med flere regionale samvirkeaktører. Vi møtes på flere arenaer. Terskelen for å ta kontakt er lav. De digitale plattformene har bidratt til dette. I våre fylker med store geografiske avstander er nok dette særlig viktig.

Vi registrerer at stadig flere regionale aktører ønsker å benytte Nasjonalt begrenset nett som møtearena. I dag har bare et fåtall dette verktøyet. Vi mener flere bør få tilgang.

Møte- og øvelsesaktiviteten har vært høy også i 2024. Formålet er det samme som tidligere: å bygge kompetanse, felles situasjonsforståelse og utvikle totalforsvaret. Dette har bidratt til at vi kjenner hverandre enda bedre og er blitt mer samordnet som samvirkeaktører regionalt.

Fylkesberedskapsrådene er fortsatt en viktig plattform for regionale aktører. I 2024, som i 2023, ble fylkesberedskapsrådene utvidet med noen nye medlemmer.

Vi har et godt samarbeid med andre aktører om mottak av reaktordrevne fartøyer ved Grøtsund. Deltakerne i nettverket møtes jevnlig for gjensidig oppdatering, evaluering og løpende utvikling av planverk.

I 2024 ble objektplan for fjellskred ferdigstilt. Planen er samordnet med andre hovedaktører som politiet, kommuner, Norges vassdrags- og energidirektorat med flere. Statsforvalteren finansierte i 2024 en stilling som arbeider med å utvikle planverk for kommunene i det aktuelle området. Vi har arrangert flere samarbeidsmøter.

Statsforvalteren var aktivt inne i planlegging og gjennomføring av øvelse Nordic Response, både for å sikre at relevante aktører kom i kontakt med hverandre i forkant av øvelsen, men også for å bidra til felles situasjonsforståelse og bilde for sivilsamfunnet under øvelsen.

Etablerte samarbeidsfora, lav terskel for å møtes, graderte kommunikasjonsplattformer, informasjonsdeling og annen dialog har bidratt til at vi er godt samordnet på regionalt nivå. I vår sikkerhetspolitiske situasjon er tilgang til graderte plattformer stadig viktigere. Vi registrerer at bare et fåtall regionale aktører har tilgang til disse plattformene. Våre kommuner har ikke slik tilgang. Dette vanskeliggjør effektiv deling av informasjon.

Ett av våre tilsyn med kommunal beredskapsplikt og helseberedskap var samordnet med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). DSB førte tilsyn med kommunens ansvar etter brann- og eksplosjonsvernloven. Dette lot seg fint forene.

Helse og sosial

Gjennom vårt arbeid som kontaktstatsforvalter og samarbeid med Statsforvalteren i Nordland bidrar vi til et mer samordnet tilsyn med spesialisthelsetjenesten i helseregion Nord. Embetene samarbeider om tilsynsmøter med Helse Nord og Universitetssykehuset Nord Norge som

regionsykehus. Det er ikke gjennomført tilsyn i form av regionale tilsynslag i 2024.

Vi har også et formalisert samarbeid med Sysselmasteren på Svalbard når det gjelder tilsyn med helsetjenesten, og også dialog om forhold som kan påvirke helseberedskapen der.

Når det gjelder kommunene, helseforetakene og det regionale helseforetaket, bidrar vi til å forenkle, effektivisere og samordne virksomhetene gjennom blant annet faste tilsynsmøter med spesialisthelsetjenesten, undervisning og møter på ulike fagområder.

Internt på embetet har vi faste månedlige samarbeidsmøter mellom Helse- og sosialavdelingen og Oppvekst- og barnevernsavdelingen på ledernivå. Her drøfter og samordner vi oppdrag og oppgaver som går på tvers av avdelingene. Dette gir en bedre og mer effektiv oppgaveløsning. Det er også et godt samarbeid mellom Helse- og sosialavdelingen og Oppvekst- og barnevernsavdelingen i enkeltsaker der både barnevern, skole, barnehage, sosial og helse- og omsorgstjenester er del av tjenester til barn og unge. Samarbeidet bidrar blant annet til at veiledning, råd og avgjørelser fra Statsforvalteren blir mer samkjørt og nyttig. Da vi gjennomførte landsomfattende tilsyn etter folkehelseloven i 2024 var det deltakere fra begge avdelinger i tilsynsteamet, noe vi opplevde som nyttig både med tanke på selve gjennomføringen og for å kunne bruke/spre resultatene videre.

Embetet har en samarbeidsrutine mellom Statsforvalterne i helseregion Nord og

- Kompetansesentrene innen rus, psykisk helse og vold,
- Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS)
- Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU)
- Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP)
- Nasjonalt senter for psykisk helsearbeid (NAPHA)
- Kompetansesenter for rusfeltet (KORUS)

Dette skal bidra til at det kan gjøres analyser og gis faglig støtte i tilfeller der kommunene har behov for faglig bistand.

Avdelingen har faste samarbeidsmøter med:

- RVTS
- RKBU/R-BUP
- NAPHA
- KORUS-Nord
- Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT)
- Fylkeskommunene
- UiT Norges arktiske universitet (UiT),
- Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK)
- Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus(SANKS)
- Sametinget, med flere.

Fylkeslegen deltar også i samarbeidsorgan både i helseforetakene lokalt og regionalt, samt i programstyret for medisinstudiet ved UiT. Avdelingen inngår videre i flere tverrfaglige grupper internt i embetet for å samordne satsinger, uttalelser og vedtak i regionen.

Vi har videreført våre faste samarbeidsmøter to ganger årlig med den offentlige tannhelsetjenesten/Troms- og Finnmark fylkeskommuner. Dette samarbeidet har ringvirkninger utover møtene og har blant annet medført at tannhelsetjenesten også deltar i våre digitale samlinger for helse- og omsorgsledere i kommunene og bidrar inn med ulike tema som skal styrke samarbeidet mellom aktørene.

Avdelingen bidrar med en deltaker i det boligsosiale samarbeidet mellom Statsforvalteren og Husbanken, hvor tiltak og oppdrag samordnes overfor kommunene.

Sosial- og velferdsseksjonen har hatt samarbeid med Nav Troms og Finnmark. Samarbeidet har tidligere møtt på utfordringer der Nav fylke ikke har kunnet delta i like stor grad i samarbeidet. Dette har vært fulgt aktivt opp, begynner å komme mer på plass. Vi er ikke i mål og vil fortsette å jobbe med dette videre fremover. At Nav skal fremstå som en tjeneste uten et skille mellom statlige og kommunale tjenester, er viktig og sentralt. Samarbeidsavtaler og deltakelse i ulike samarbeidsorgan gir bedre samordning og kunnskapsdeling på tvers. Dette medvirker til forbedring i tjenestetilbud og bedre rettsikkerhet for innbyggerne.

Oppvekst og barnevern

I vårt arbeid med Fyrtårn barn og unge er det sentralt i vår strategi at vi skal samhandle og målrette våre virkemidler overfor barn og unge, og være pådriver for at regional stat og andre samarbeidspartnere gjør dette sammen med oss, i et krafttak for barn og unge. Fundamentet for arbeidet er barnekonvensjonen. Rettighetene i konvensjonen gjelder på tvers av alle sektorer, og dette gir et svært godt grunnlag for en helhetlig og systematisk tilnærming for et bedre samordnet tjenestetilbud med barnet i sentrum. I 2024 har vi hatt tre sentrale innsatsområder: 1) Systematisk bruk av barnekonvensjonen, 2) Reell medvirkning med barn og unge og 3) Forebygging og tidlig innsats, særlig for utsatte barn og unge.

Vi viser også til beskrivelsene under pkt. 3.1.2.1.

Plansamarbeid og samordning

Statsforvalteren følger godt opp rutinene for samordning av uttalelser fra regionale statsetater med innsigelse. Embetet og planseksjonen har redusert

antall stillinger over år som følge av at finansieringen ikke strekker til. 2024 har vært et utfordrende år som har medført flere søknader om utsettelse, som igjen forsinker planprosessene i kommunene. Mange planer er noe mangelfulle ved oppstart, så mye kunne vært hentet inn i prosessene med forbedret samarbeid og tydeligere forventninger til konsultentselskapene og kommunene. Det har ikke vært gjennomført avskjæring av innsigelser. Antall innsigelser fra Statsforvalteren har vært 57 til 243 plansaker, på ulike fagtema. Ingen tema utmerker seg spesielt.

Regional stat hadde seks innsigelser til reguleringsplaner i Troms og Finnmark, samt fire innsigelser til Kystsoneplanlegging og en innsigelse til Kommuneplanens arealdel fra Mattilsynet. Totalt antall saker som er behandlet er 243.

Landbruk

Statsforvalteren har i 2024 bidratt med landbruksfaglig spisskompetanse i landbrukspartnerskapet. Partnerskapet er en svært viktig arena for å samordne prioriteringer og virkemiddelbruk regionalt.

I 2024 har vi fortsatt vårt gode samarbeid med Mattilsynet. Vi har faste møtepunkter med Mattilsynet, både på overordnet nivå og på saksbehandlernivå, med tre dialogmøter årlig. Utenom de faste møtepunktene tar vi direkte kontakt dersom det oppstår behov eller hendelser. Informasjonsutvekslingen etter avtalen fungerer stort sett godt. I 2024 har vi, som i 2023, vært med på regionale møter som Mattilsynet har tilrettelagt for i svært mange av kommunene i Troms. Dette har vært svært nyttige møter for alle parter, som har fremmet dialogen oss imellom.

Internt samarbeider miljøavdelingen og landbruksavdelingen i saker som omhandler beitebruk og rovvilt. Landbruksavdelingen deltok i 2024 i saksbehandlingen av erstatningssøknader etter tap av beitedyr til rovvilt, i tillegg til i behandlingen av Forebyggende- og konfliktdempende tiltak (FKT)-midler. Landbruksavdelingen har også deltatt på tilsyn av tidlig nedsanking av sau, sammen med miljøavdelingen og Mattilsynet. Vi mener det er viktig å bruke ressurser på dette for å sikre at beitebrukernes utfordringer blir synliggjort i saksbehandlingen. Landbruksavdelingen deltar også på møtene i rovviltnemda. I 2024 deltok vi også på ukentlige møter med miljøavdelingen og Mattilsynet i beitesesongen, for å bli orientert om eventuelle tapssituasjoner grunnet rovvilt.

Vi har også deltatt aktivt i andre samarbeid med blant annet Fylkeskommunene, Innovasjon Norge og Sametinget i 2024, i tillegg til samarbeid med andre statsforvaltere.

Miljø

Generelt opplever vi at det er godt samarbeid og samordning på regionalt statlig nivå.

Vi vil trekke fram at vi i 2024 har hatt jevnlige møter med Mattilsynet om ulike tema som fugleinfluenza, lakseparasitten gyro, pukkellaks og rovvilt.

Vi har også hatt god samordning og dialog med Fiskeridirektoratet, Statens vegvesen, Kystverket, og Norges vassdrags- og energidirektorat i flere saker.

Reindrift

Det er ukentlige møter mellom ledelsen i reindriftsavdelingene i Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark og Landbruksdirektoratets reindriftsavdeling. Dette er svært nyttige møter for informasjonsutveksling og diskusjon rundt aktuelle saker og bidrar til at reindriftsforvaltninga fremstår mer enhetlig. I 2024 har det også vært en fysisk ledersamling i forbindelse med reindriftskonferansen i Nordland.

Reindriftsavdelinga har et godt samarbeid med Mattilsynet, spesielt i forbindelse med kriseberedskap og håndtering av beitekriser.

Vi har ukentlige møter med Reinpolitiet og tett samarbeid i konfliktfylte saker. Dette samarbeidet er svært verdifullt for begge parter og bidrar til at vi håndterer konfliktsaker mer effektivt.

I 2024 har avdelinga bistått Forsvaret med saksforberedelse for søknader om forebyggende tiltak i forbindelse med øvelsen Nordic Response 2024. Øvelsen sammenfalt i tid med en omfattende beitekrise og gav en god del merarbeid, samtidig ble det færre søknader om ekstraordinære tilskudd. Samarbeidet med Forsvaret fungerte godt.

Hovedmål 3 - Rettsikkerhet er ivarettatt på en enhetlig måte

Overordnet

Vi har i 2024 hatt økt fokus på internkontroll i embetet (se sak: [Brukte egen tilsynskompetanse til å utvikle internkontrollen | DFØ](#)) hvor vi blant annet har gjennomført en revisjon av internkontrollen, og en gjennomgang av eksisterende rutiner og risikovurderinger. Vi har også oppdatert rutiner, laget nye rutiner og synliggjort behovet for nye rutiner som er under arbeid.

Dette tror vi vil bidra til enda bedre rettsikkerhet for våre innbyggere og sikrer enhetlig praksis.

Helse og sosial

Gjennom våre ulike aktiviteter og strenge prioriteringer opplever helse og sosialavdelingen at vi ivaretar rettsikkerheten på en enhetlig måte innenfor tilgjengelige rammer. Vi jobber for å løse samfunnsoppdraget på en best mulig måte.

Det er iverksatt tiltak for best mulig saksbehandlingstid på alle våre saksområder, og på flere områder har vi overholdt krav til saksbehandlingstid. Vi prioriterer saker som involverer barn og unge, og saker der det er fare for pågående svikt.

Vi ser en markert økning i antall klagesaker på flere av saksområdene, og det er en økning i kompleksitet og omfang. Dette har medvirket til

lengre saksbehandlingstid. I tillegg har året vært preget av en utfordrende ressurs- og personellsituasjon, med høyt sykefravær og vakante stillinger.

Vi har fokus på restanser og at det ikke skal bygge seg opp eldre restanser. Ved utgangen av året har vi 13 rettighetsklager over tre måneder og 16 tilsynssaker over seks måneder.

Statsforvalteren har overholdt kravene til saksbehandlingstid for klagesaker på sosialtjenesteområdet. Landsomfattende tilsyn i Nav-kontorene ble prioritert og gjennomført etter kravene.

Vi registrerer en stor økning i antall innsynskrav på helseområdet og disse legger beslag på stor saksbehandlerkapasitet.

Vi har gjennomført systemrevisjoner med den kommunale helse- og omsorgstjeneste, spesialisthelsetjenesten og kommunal beredskapsplikt(4). Det er gjennomført stedlige tilsyn etter hol. kapittel 9 i henhold til vår langtidsplan for opptrapping av slike tilsyn. Vi har imidlertid ikke klart å gjennomføre tilsynsaktiviteter tilsvarende poengkravene i oppdragsbrevet.

Avdelingen har i tillegg til systemrevisjoner fulgt opp flere lovbrudd etter systemrevisjoner som er gjennomført tidligere år, og har behandlet flere store og komplekse hendelsesbaserte tilsynssaker.

Tilsynsaktiviteten har medvirket til en kvalitetsforbedring i tjenestene. Vi følger opp tilsynene, virksomhetene må fremlegge konkrete tiltak for retting av påpekte lovbrudd og vi følger med på at virksomhetens praksis bedres. Informasjon og relevant materiell fra tilsynene er også delt med andre embeter, kommuner, helseforetak og det regionale helseforetaket.

Ansatte som jobber med de ulike oppdrag deltar i ulike fagforum sammen med ansatte på andre embeter, Helsedirektoratet, arbeids- og velferdsdirektoratet og Helsetilsynet. Deltagelse i de ulike fagforum er med på å sikre at rettssikkerheten blir ivaretatt på en enhetlig måte.

Vi mener at våre prioriteringer, internt arbeid med kompetanseheving og deltakelse i fagforum på tvers av embetene, gjør at rettssikkerheten er ivaretatt på en enhetlig måte. Sett hen til tilgjengelige ressurser, vurderer vi at embetet på dette området har en god måloppnåelse.

Oppvekst og barnevern:

Rettssikkerhetsoppgavene har høyeste prioritet på oppvekst- og barnevernområdet. Rettighetsklager og håndhevingssaker prioriteres høyest, demest kommer tilsyn og veiledning om regelverket.

På barnevern- og familieseksjonen prioriteres klager fra barn, herunder klager fra barn som bor på barnevernsinstitusjon i Troms og Finnmark, aller høyest. Vi har også høy prioritet på å gjennomføre tilsyn med barnevernsinstitusjonene, og i den forbindelse snakke med barna som bor på institusjonene. Vi har i 2024 gjennomført alle lovpålagte tilsyn på barnevernsinstitusjonene, til sammen 79 stedlige tilsyn. Det er også høyt prioritert hos oss å snakke med barna/ ungdommene i forbindelse med tilsynsbesøkene, og tilsynsbesøkene legges til tidspunkt hvor vi kan treffe barna hjemme.

På barnehage- og skoleområdet bestreber vi oss på å behandle klagesaker og håndhevingsaker tidssensitivt og med god kvalitet. Vi planlegger alle våre tilsyn ut fra risikovurderinger, og vår tilsynsplan ligger til grunn for gjennomføringen av tilsyn.

I 2024 har vi vektlagt veiledning om ny opplæringslov, der vi har prioritert kapittel 11 om individuell tilrettelegging og kapittel 12 om skolemiljø. Vi mottar flest henvendelser og klager på disse områdene.

Til tross for at rettssikkerhetsoppgavene er høyest prioritert hos oss, og til tross for at vi arbeider kontinuerlig og målrettet for at rettssikkerheten skal være godt og enhetlig ivaretatt innen våre områder, er vi bekymret for situasjonen og utviklingen i sektor. Vi vurderer at det er stor variasjon i kompetansen om regelverket hos den enkelte kommune. Dette skyldes i mange tilfeller omskiftninger og ustabilitet i bemanningen, med stor turnover i både lederstillinger og andre stillinger i barnehager og skoler, samt stadig økende vansker for kommunene og tjenestene med å rekruttere og beholde riktig kompetanse i de aktuelle stillingene. Basert på vår kommunekunnskap og risikobetraktninger, gjør vi konkrete og fortløpende vurderinger, ved valg av virkemidler i møte med våre kommuner, og vi vurderer at vi i mange tilfeller kan nå bedre og raskere frem med målrettet veiledning enn med tilsyn.

Vi er bekymret for at situasjonen. Det er press på kommuneøkonomien, stor turnover, og vansker med å rekruttere og beholde ledere og medarbeidere med riktig kompetanse. Vi vurderer at dette samlet går ut over rettssikkerheten til barn og unge i barnehager og skoler. Ledere og medarbeidere med riktig kompetanse, i et omfang som gir tilstrekkelig kapasitet, er avgjørende for at barn og unge skal få oppfylt sine rettigheter etter barnekonvensjonen, barnehageloven og opplæringsloven, og for at de skal få likeverdige tjenester av god kvalitet.

Landbruk

Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning er høyt prioritert. I 2024 har vi fortsatt vårt kontinuerlige arbeid med internkontroll, herunder oppdatering og forbedring av våre interne rutiner.

I 2024 har vi hatt svært mange forvaltningskontroller av kommunene på tilskuddsordningene som de forvalter, herunder både stedlige kontroller og dokumentkontroller. I forvaltningskontrollene har vi fremdeles et spesielt fokus på internkontrollen i kommunene. Funnene under forvaltningskontrollene viser at mange av kommunene har de samme utfordringene. Vår erfaring etter forvaltningskontrollene er at kontrollene er viktige for å sikre likebehandling og korrekt forvaltning, noe som igjen styrker tilliten til forvaltningen.

Det er krevende i de små kommunene der det kun er én saksbehandler som jobber med landbruksforvaltning. Ofte har denne personen også oppgaver utover landbruk, hvilket i praksis innebærer at personen kun jobber deltid med landbruksoppgavene. Vi ser også at de landbruksansatte i kommunene

som regel har liten tilgang på juridisk kompetanse. Dette er uheldig med tanke på det kompliserte regelverket som skal forvaltes, både på eiendomslovgivningen, men også i tilskuddsbehandlingen.

Justis- og kommunal

Vi ivaretar rettsikkerhetsoppgaver for embetet som førsteinstans i en rekke saker på justisområdet, herunder fri rettshjelp, askespredning, samtykke til ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Vi er klageinstans for kommunale vedtak etter plan- og bygningsloven, lovlighetsklager etter kommuneloven, avslag på innsyn etter offentleglova, matrikkellov-klager, klagesaker etter oreigningslova, avkjørselssaker og navnelovsklager.

Vi har de siste årene iverksatt en rekke interne og eksterne tiltak, og har fått og opprettholdt kontroll på restanser på plan- og bygningsrettsområdet. Vi er i en situasjon hvor vi som hovedregel overholder lovbestemt frist på 12 uker i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Våre avgjørelser og dermed vår saksbehandlingstid har stor næringsmessig og økonomisk betydning for både kommuner, næringsliv og privatpersoner. Sett fra et rettsikkerhetsperspektiv er overholdelse av saksbehandlingstid viktig.

Vi er bevisst på at gruppen som rettshjelpstilbudet gjelder for, er en sårbar gruppe. Vi tilstreber derfor å behandle disse søknadene innen rammene for akseptabel saksbehandlingstid. Som rapporten vil vise er gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 2024 på ca.4 uker. En gang i halvåret bidrar vi til opplæring av UITs rettshjelpstilbud, Jusshjelpa i Nord-Norge. Dette gjorde vi også i 2024.

I klagesaker etter offentleglova, har vi også i 2024 hatt fokus på å overholde saksbehandlingstid som svarer til Sivilombudets forventninger (ca. 2 uker). I disse sakene forlenges imidlertid i noen tilfeller vår saksbehandlingstid av manglende/sen oversendelse av saksdokumenter fra kommunene ofte sammenholdt med komplekse saker.

Den juridiske kompetanse i mange av våre små kommuner er fortsatt svak. Vi bruker mye ressurser på å veilede kommunene innenfor særlig plan- og bygningsloven, offentleglova, forvaltningsloven og kommuneloven. I denne forbindelse nevnes at vi sammen med Troms og Finnmark fylkeskommune i november 2024 arrangerte konferanse i plan- og bygningsrett for alle kommunene i Troms og Finnmark. Vi kan også bidratt med innlegg innenfor plan- og bygningsrettsområdet på flere konferanser i regi av Norsk kommunalteknisk forening i 2024.

Miljø

Vi får god veiledning fra Miljødirektoratet på alle fagområder innenfor miljø og prioriteter alltid å delta på kurs og veiledningsmøter. Dette mener vi bidrar til lik tilsynspraksis og saksbehandling, og sikrer at det ikke er ubegrunnede forskjeller mellom embeter.

Vi overholder i all hovedsak saksbehandlingstiden i våre saker, har gode rutiner for saksbehandling og tilstreber å behandle søknader og klager innenfor rammene for akseptabel saksbehandlingstid. Om vi ser at vi ikke rekker det sender vi ut foreløpig svar.

Reindrift

Avdelinga jobber godt med tilskuddsforvaltning og kontroll. I 2024 tok vi i bruk nytt fagsystem som forenklet saksbehandlingen, spesielt i kurante saker. Fortsatt er det mange saker som trenger oppfølging og som derfor tar lenger tid å få sluttført.

Avdelinga har bidratt inn i arbeidet med å lage nasjonal veileder for behandling av merkesaker. Landbruksdirektoratet har bistått i opplæring av nye merkenemnder. Dette sikrer mer enhetlig kompetanse og behandling av merkesaker.

Juristforumet for reindriftsjuristene på tvers av statsforvalterembetene har ikke fungert i 2024 på grunn av ressurssituasjonen i Troms og Finnmark, men det ble tatt grep på slutten av året for at det skal komme i gang igjen og fungere på en god måte.

Avdelingen har gitt innspill til revisjon av reindriftsloven, og har i dette arbeidet hatt fokus på blant annet rettsikkerhet og bedre forvaltning.

Innfor saksfelt som merkesaker, bruksregler, ulovlighetsoppfølging og gjeterhytter, gjerder og anlegg har vi altfor lang saksbehandlingstid. Det er i 2024 styrket bemanningen på merkesaker og det ser vi effekt av. I løpet av 1 halvår 2025 vil det også startes opp restanseprosjekt på de andre saksområdene med lang saksbehandlingstid.

3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Planlegging

Våre planuttalelser bygger på nasjonale forventninger, og vi opplever at kommunene i stor grad er oppmerksomme på disse og viser til forventningene i sine planer. I samfunnsplanene er tematikken i nasjonale forventninger ivarettatt i mange kommuner gjennom at man satser på og har satt mål for samfunnsikkerhetsarbeidet, klima, bærekraft, folkehelse og trygge og gode lokalsamfunn. Men dette er vanskelig, da vi ofte ser at kommunenes ambisjonsnivå i planene, ikke alltid samsvarer med det økonomiske og ressursmessige handlingsrommet kommunene har. Kommunene står i en veldig utfordrende situasjon med tanke på demografiske endringer og en stram kommuneøkonomi, noe som legger tydelige rammer for kommunenes

planlegging.

Innenfor samfunnsplanlegging har vi gjennomført en webinarserie i samarbeid med Troms fylkeskommune. Webinarserien fortsetter i 2025. Her legger vi vekt på viktige temaer som det forventes at kommunene ivaretar i sin planlegging.

Planseksjonen(areal) veileder kommunene i ulike møtefora; Plan- og byggesakskonferansen, Planforum og i kommunemøter, samt i vår jevnlige veiledning knyttet til overordnet og konkret i saksbehandling i reguleringsplaner. Bærekraft i arealplanleggingen har et stykke igjen før en kan si at denne kompetansen og forståelsen har tatt god effekt. Vi gjør relativt gode innspill på bærekraftsmål knyttet til den sosiale- og den miljømessige delen av bærekraftsmålene, men den næringsmessige delen av arealdelen som skal gi økonomisk løft har ikke fått den samme oppmerksomheten. Næringsaktivitet og utvikling ligger i hovedsak til Fylkeskommunens oppgaver og en har ikke funnet samhandlingen på dette området godt nok mellom Fylkeskommunen og Statsforvalteren for å skape raske gode planprosesser. Mange ressurser er blitt benyttet i seksjonen og embetet for å gi innspill på oppstart av elleve vindkraftverk og to overføringslinjer i nettet, samt to overføringslinjer til konsesjonsbehandling. De sakene som skal føres videre, vil komme tilbake på offentlig høring og det vil bli avklaringer knyttet til innsigelser som er gitt. Dette arbeidet vil pågå til 2027. Kystsoneplanlegging gjennomføres i Finnmark og Troms, dette arbeidet vil gå over 2 til 3 år.

I mange plansaker er det interessekonflikter innenfor naturmangfold og manglende kartlegging, samt at foreslåtte arealinngrep utfordrer reindriftsinteresser. Det er planer for å starte bergverksdrift i Troms og Finnmark. Dette er også en næring som vil utfordre naturmangfold og reindrift. Det har de siste årene vært en kraftig utvikling innenfor turisme. En så stor vekst skaper utfordringer innenfor flere området og ikke minst på boligmarkedet. Turisme skaper god økonomisk vekst for deler av samfunnet, det skaper arbeidsplasser, men har også en nedside hvor andre næringer blir utfordret, da nye arealer tas i bruk med eller uten en tilstrekkelig arealavklaring. For eksempel går hundekjøring og reindrift dårlig sammen.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023 og statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal- og transportplanlegging.

- Bærekraftsmålene, miljø, økonomi og sosial
 - Statsforvalteren følger opp nasjonale forventninger og nasjonal politikk gjennom saksbehandling av kommuneplaner, reguleringsplaner og dispensasjonsbehandlingen (pbl). De tre bærekraftsdimensjonene blir ivaretatt med innspill i plansaker på kommunenivå og i reguleringsplaner. Våre innspill rettes mot den sosiale dimensjonen, barn og unge, CRPD, samt at miljøinnspill blir innarbeidet i alle planer som er positivt for den sosiale- og miljødimensjonen. Vi påpeker behovet i overordnede planer for å sette av næringsareal som kan skape en økonomisk bærekraft i tillegg til kommunens egen inntekt og utgiftsportefølje. De tre dimensjonene har motstridende interesser i plansakene der miljø ofte blir utfordret av bolig- og næringsinteresser.
 - Kommunene sliter med å omsette bærekraft i sine planer. De mangler metoder og verktøy for å håndtere målkonflikter hvor mange ulike hensyn blir berørt, hvordan balansere de tre dimensjonene og hvordan øke politisk interesse og bevissthet for de problemstillingene bærekraftsaspektet har med seg.
- Arbeidet med planstrategier
 - Statsforvalteren følger opp nasjonale forventninger i kommunenes arbeid med kunnskapsgrunnlaget og i planstrategiene. Særlig viktig er det at kommunene tar med bredden av temaer i kunnskapsgrunnlaget, og vurderer status innenfor de temaene som er relevante for kommunene. Arbeidet med effektivisering av kommunenes planarbeid på samfunnsiden er i gang, men dette er også noe som er utfordrende. For at samfunnsdelen skal bli det styringsverktøyet det er ment å være krever det en politisk prioritering av innsats i valgåret, noe som innebærer at det må gjøres et valg av hvor innsatsen skal rettes. Statsforvalteren ser derfor et behov for å være tidlig ute i dialogen med kommunene og at dette skjer med stor tyngde i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget. Dette vil være et steg i retning av mer effektivisering av kommunenes planarbeid, samt at det vil bidra til å drøfte helheten og avklare nasjonale interesser tidlig i planprosessen. Men dette er både tidkrevende og ressurskrevende for embetene, og er derfor utfordrende.
 - Kommunene har generelt sett brukt mye tid på arbeidet med de kommunale planstrategiene de siste valgperiodene. Mange kommuner har lite ressurser til planlegging, noe som gjør at de ikke mestrer å få på plass en kommuneplan tidlig nok i valgåret fordi planstrategiarbeidet har tatt for mye tid. I 2024 brukte vi endel tid på å effektivisere disse prosessene, og anbefalte kommunene å slå sammen arbeidet med planstrategi og planprogram, noe mange gjorde. Endel kommuner vedtok ny samfunnsdel i 2024 og flere kommer nå i 2025. Vi ser et behov for å dreie fokuset i plan- og bygningsloven mer mot samfunnsdelen og tone ned omfanget i hva planstrategien skal inneholde og prosessene rundt denne. Det er samfunnsdelen som er det politiske styringsverktøyet, og det er i forbindelse med denne at diskusjonen om politiske

prioriteringer og satsinger skal skje.

- En langsiktig arealstrategi
 - Stort sett alle samfunnsdelene som revideres/utarbeides inneholder en arealstrategi. Men kvaliteten på denne varierer i forhold til hvorvidt nasjonale forventninger er omsatt til lokal arealpolitikk og i hvor stor grad disse prinsippene er i tråd med og følger opp den lokale politikken man har satt i samfunnsdelen.
 - Både Statsforvalteren og kommunene trenger mer kunnskap og diskusjon om hvordan arealstrategien bør utformes for at den skal være et reelt styringsverktøy både for administrasjon og politikerne, og med dette være retningsgivende for arealbruken.
 - Kostnadseffektivitet for private og offentlige aktører på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå vektlegges i planleggingen.
 - Statsforvalteren har ingen incitament for kommunens valg av effektive tjenester når kommunen inngår avtaler med private konsultantselskaper. Statsforvalteren veileder og gjør innspill til forslagsstillere og kommuner på regionalt planforum og annen møtevirksomhet i kommunene at raske og kostnadseffektive planprosesser krever et grundig forarbeid før det legges frem i planforum, eller når plan sendes på offentlig ettersyn. Jo bedre forarbeid, dess bedre og raskere blir planprosessen.
 - Mulighetene i plan- og bygningsloven for å effektivisere og forenkle planleggingen tas i bruk.
 - Statsforvalteren veileder og deltar aktivt på planforum for å gi våre første betraktninger om våre ansvarsområder slik at de kan omsettes i den videre prosess. I vår dialog med kommunene, så er det ulike forventninger om realistiske tidsløp i plan-løpet.
 - Private reguleringsplanforslag behandles effektivt og det sikres god plankvalitet
 - Statsforvalteren har endret praksis etter ny veiledning fra Kommunal- og distriktsdepartementet.
 - Det gjennomføres konsultasjon med berørte samiske interesser
 - Vi presiserer at konsultasjon skal gjennomføres inntil en finner omforente løsninger i reguleringsplaner og dispensasjoner til PBL.
 - Det legges til rette for å styrke samisk kultur, nærings- og samfunnsliv og samiske språk gjennom planleggingen.
 - Stedsnavn er innarbeidet i våre tilbakemeldinger i planleggingen, samt at kommunenavn skrives på begge språk.
 - De digitale planregistrene holdes oppdaterte.
 - Det er to kommuner i Troms og Finnmark som ikke har et digitalt planregister. I tillegg er det kommuner som har kapasitetsutfordringer med å holde registrene à jour.
 - Statlige innsigelser skal bli færre og samordnes bedre. Innsigelsesadgangen skal sikre at kommunene ikke vedtar planer som strider mot nasjonale eller vesentlige regionale interesser, eller andre hensyn beskrevet i plan- og bygningsloven § 5-4
 - De aller fleste innsigelsene løses gjennom dialog etter at høring er gjennomført. Noen få går til mekling og et lite mindretall sendes til departementet for avgjørelse.
 - Regionalt planforum brukes aktivt
 - De to regionale planforum anbefales alltid av Statsforvalteren når nye planer skal ut på høring.
 - Samfunns- og arealplanleggingen baseres på et oppdatert og godt kunnskapsgrunnlag. Kommunene bør utarbeide et areal regnskap som del av et slikt kunnskapsgrunnlag
 - Av våre to fylkeskommuner er det bare Troms som har utarbeidet et arealregnskap for kommunene. Når det er sagt så er det få kommuner som benytter seg av regnskapet for å å oversikt i egen kommune om arealavsetningene som er satt og som sittende kommunestyre ønsker å beholde eller tas ut gjennom rullering av kommuneplan.
 - I konsekvensutredninger skal alternativer, samlede virkninger av foreslått arealbruk og sum virkninger vurderes.
 - Generelt er kompetansen lav i kommunene, hos private konsulenter. Internt hos statsforvalteren er det også stort behov for å øke kompetansen på dette viktige arbeidet.
1. Formidle nasjonale og viktige regionale interesser til kommunene.
 1. Interessene blir formidlet gjennom planarbeidet, på konferanser og veiledningsmøter med kommunene.
 2. Hvilke tema har det vært fokus på?
 1. Jordvern, naturmangfold, vannressurs, samfunnssikkerhet.
 3. Har kommunene tilstrekkelig kompetanse? liten-middels - stor grad (begrunnes)
 1. Her er det store variasjoner på de 39 kommunene. De store kommunene har generelt god kompetanse, de mellomstore varierer, mens variasjonen på de minste (24) er store med noen gode unntak. Behovet er stort.

4. Iverksatte tiltak hos Statsforvalteren og observert effekt/resultat
 1. Dette har vært tema på møter og konferanser. Det ser ut til at statens forventninger er langt større enn hva kommunene klarer å omsette. Noe uenighet om viktighet er det også.
5. Statsforvalterens eget forbedringspotensial
 1. Veiledning tidlig.
6. Andre aktørers innflytelse påvirkning av resultat
 1. Samhandling mellom alle forvaltningsnivå, støtte til å gjennomføre konferanser og utøve veiledning sammen med fylkeskommunene.

Statsforvalteren skal bidra til gode og effektive planprosesser (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene utnytter ressurser i planlegging på en effektiv måte.

Det er en utfordring å sikre at alle kommunene har tilstrekkelig planfaglig kompetanse og robuste fagmiljø. Felles PLANKONTOR vil sannsynlig på sikt forbedre dette. Et felles plankontor har startet en strukturell prosess og her ser en et felles løft for flere kommuner som er tilsluttet plankontoret.

Mange kommuner kjøper konsulent tjenester på planområdet, men også dette krever at kommunene har tilstrekkelig planfaglig kompetanse, slik at de kan utforme gode nok bestillinger og vurdere sluttproduktet selvstendig.

En sentral forutsetning for en effektiv ressursutnyttelse på planområdet, er at plansystemet fungerer etter hensikten. Per i dag brukes det svært mye ressurser på overordnet planlegging i fylkene våre, og kommunene vil i økende grad detaljere kommuneplanene og legge til rette for utbygging direkte i medhold av disse. Det gjør at overordnede planprosesser tar svært lang tid, og at fokuset flyttes fra de overordnede føringene som er nødvendig for videre planlegging i medhold av planen, til detaljerte utredninger av konkrete utbyggingsområder hvor det åpnes for direkteutbygging.

Når det gjelder vår deltakelse i planprosessene, så deltar vi i planforum og er generelt tilgjengelig når kommunene har behov for veiledning, men vi ser at det er et betydelig potensial for å avklare problemstillinger tidligere i prosessene. Dokumenter leveres sent til planforum, og kommunene har ikke kapasitet til å ta kontakt med Statsforvalteren i løpet av planprosessene. Derfor kommer vi ofte ikke ordentlig inn i planprosessen før ved første gangs høring. Dette kan skape utfordringer om en omforent forståelse og vil ofte bli møtt med mange innsigelser fra Statsforvalteren. Mange er løsbare, men innsigelsene ses ofte som omfattende og vanskelige for tiltakshavere og kommunene med lav eller liten kompetanse.

Plankontor - I de plankontorene som har kommet i drift, ser vi at de har en svært god ressursutnyttelse og løfter mange kommuner samtidig.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivarettatt i kommunale og regionale planer.

Samfunnsplaner:

- Kommunene følger i stor grad nasjonale forventninger i sine samfunnsplaner. Men ettersom samfunnsdelen handler om å prioritere innsatsområder i valgperioden vil ikke alle temaer naturlig nok få like stor relevans. Balansegangen mellom hva Statsforvalteren skal mene noe om her og kommunenes lokaldemokrati er viktig i denne sammenhengen. Vi påpeker eventuelle mangler opp mot det bildet vi har av kommunen, og tydeliggjør områder hvor det er særlige nasjonale interesser og forventninger til ivaretagelse, blant annet folkehelse, klima, samfunnssikkerhet, økonomi, demografi, barn og unge og næringsutvikling. Arealstrategi og kobling mellom samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging har vi mye fokus på.
- Klimaomstilling er noe kommunene fremdeles har for lite fokus på, selv om det begynner å komme seg. Her bør vi nok arbeide mer aktivt ut mot kommunene og veilede, men det er ressurskrevende. Særlig ser vi behovet for klimatilpasning i nord, og kommunene er ikke nok framme i skoene når det gjelder dette.
- Regionale statsetaters plikt til deltagelse: Det er fremdeles for lite fokus på samfunnsplanlegging blant andre regionale statsetater. Mens det er noen som er aktive og gir innspill, er det fremdeles et behov for å få de med mer "myke" verdier på banen. Per nå er det de som tradisjonelt sett har bidratt i arealplanleggingen som bidrar.
- Forbedringspunkter til arealplaner i kommunene og hos Statsforvalteren er veiledning, gjennomføring og kontroll av konsekvensutredninger med alternativvurderinger og for noen plantyper hvilken påvirkning dette får utenfor de kommunale arealgrensene.
- Statlige og regionale interesser blir formidlet til alle kommuneplaner.
- Statsforvalteren kan være tydeligere på forventninger og hva som kan være utfordringene når planene skal kontrolleres ved plan gjennomgang og ved klager.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet.

Statsforvalteren og regionale statsetater gir konkrete innsigelser som kommuner kan følge opp med mulige løsninger. Regional stat har stort søkelys på kommunalt selvstyre og en holdning om å løse innsigelser gjennom dialog. Statsforvalteren deltar i drøftinger mellom en kommune og regional statsetat når kommunen anmoder om det, hvor målet er å finne løsning på innsigelser.

Kommunene blir ofte møtt med mange innsigelser på mange tema etter offentlig ettersyn av Statsforvalteren. Gjennom dialog blir svært mange innsigelser løst med forslag om mindre endringer. Enkelte kommuner har også endringer som medfører andregangs høring og derav planprosesser som er krevende og tar tid.

Vi er aktive med å etterlyse fremdrift i kommunene der vi har innsigelser som ikke er løst. Ressursmangel i kommunene er en faktor som bidrar til svak fremdrift.

Vi har god dialog med regional stat som har innsigelse for å komme frem til gode løsninger som ikke har innsigelse.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

Statsforvalteren kontrollerer alltid for at risiko- og sårbarhets-analyse (ROS) er gjennomført på alle plantyper og at sikker byggegrunn er vurdert etter Norges vassdrag- og energidirektorat sin veileder på tema i reguleringsplaner og på dispensasjonssøknader etter pbl §19-2.

H-5/18 benyttes som grunnlag for vårt arbeid i enkeltsaker og i veiledning til kommunene.

Statsforvalteren har tre innsigelser til manglende kvalitet på ROS i reguleringsplaner og 23 merknader for 2024.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)**Rapportere på**

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer ved etablering av nye virksomheter og når planer revideres/rulleres.

Vi erfarer at kommunene fortsatt har lite kunnskap om bedriftene og konsekvensene ved uheldige areal-kombinasjoner eller forståelsen for avsetning av hensynssoner. Vi erfarer dette som krevende å fange opp, dersom arealet settes av til industri uten nærmere beskrivelse om type virksomhet. Hensynssoner må settes i forbindelse med godkjenningsprosessen ved etablering av en konkret bedrift eller næringsstype. Denne prosessen er ikke Statsforvalteren uten videre deltaktig i. Denne godkjenningen styres av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Nasjonale og vesentlige regionale interesser i tråd med revidert T-2/16 er ivaretatt

Vi vurderer at T-2/16 er godt kjent for kommunene, og rundskrivet har over år blitt viet stor oppmerksomhet i Statsforvalterens høringsinnspill og deltakelse i planarbeidet. Vi erfarer imidlertid ofte at kommunene ikke tar hensyn til nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser i samfunns- og arealplanleggingen.

Årsaken til dette vurderer vi at skyldes at mange kommuner mangler miljøfaglig kompetanse og/eller at miljøhensynene tilsesettes politisk begrunnet i et behov for næringsutvikling.

Alt i alt er vår vurdering at kommunene tar hensyn til T-2/16 i middels grad. Enkelte kommuner ivaretar nasjonale og viktige regionale føringer i liten grad, mens andre gjør det i betydelig grad.

Vi vurderer at mangel på kunnskap om natur og klima, eventuelt mangel på vilje til å ta vare på natur, kan gå ut over sårbar natur i vår region.

Vi ser at kommunene våre har behov for mer veiledning på naturmangfoldlovens prinsipper og kravene til konsekvensutredning av klima- og miljøtema jf. M1941. Vi ønsker å veilede kommunene, men har for få ressurser til å ivareta dette arbeidet i tilstrekkelig grad.

Det er ikke er samsvar med de ressurser vi har til rådighet, og de ressursene som er nødvendig for at Statsforvalteren skal kunne ivareta nasjonale klima- og miljøhensyn fullt ut på planområdet.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Boligsosiale hensyn er ivare tatt i kommunale planer.

Kommunenes planer ivaretar boligsosiale hensyn i betydelig grad. Det er imidlertid vanskelig å si noe sikkert om årsakssammenheng mellom iverksatte tiltak fra statsforvalteren og observert effekt/resultat i kommunene. Statsforvalteren har ikke mottatt noen klagesaker etter boligsosiallov inneværende år. Statsforvalteren har en intern faggruppe som samarbeider om samfunnsplanarbeid. Der drøftes alle planer fra kommunene, som embetet har til høring, og der tas også boligsosialt arbeid opp jevnlig. Statsforvalteren har en overordnet samarbeidsavtale med Husbanken, og har hatt et godt samarbeid med Husbanken i flere år. Samarbeidet vil bli forsterket fra 2025, i forbindelse med arbeidet med Bo trygt hjemme-reformen. Det har hatt stor betydning at den boligsosiale loven ble revidert med virkning fra 01.07.23.

Statsforvalteren kommenterer kommunenes arbeid på det boligsosiale området i alle våre høringssvar til relevante kommunale planer. Helse- og sosialavdelingen bidro til embetets høringssvar til 55 planer fra kommunene i Troms og Finnmark i 2024. De fleste av disse var overordnede planer (kunnskapsgrunnlag, kommunal planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel), mens noen få var kommunedelplaner og andre sektorplaner innen helse og omsorg. Boligsosialt arbeid var omtalt i 47 av de 50 planene hvor det var relevant. I planene knytter kommunene boligsosiale hensyn til folkehelsearbeid samt Bo trygt hjemme-reformen og demografiske endringer med økende antall eldre innbyggere. Kommunene er klar over at boligsosial lov trådte i kraft 01.07.23. Etter at loven kom har det blitt enklere for Statsforvalteren å gi tydelig og konkret veiledning til kommunene om boligsosialt arbeid. Det er en fordel at systematikken i den boligsosiale loven er lagt nært opp til systematikken i folkehelseloven. Det letter også arbeidet i kommunene med å se disse temaene i sammenheng.

Planseksjonen har ikke framsatt innsigelser til reguleringsplaner for å ivareta boligsosialt arbeid.

Rekruttering og kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

Statsforvalterens helse- og sosialavdeling bidrar til embetets høringssvar til alle kommunale planer som vi får til høring på samfunnsområdet. Det gjelder overordnede planer (kunnskapsgrunnlag, kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel) samt kommunedelplaner og sektorplaner på helse- og omsorgsområdet. I løpet av en 4-årsperiode uttaler vi oss til en eller flere planer fra alle kommunene i våre to fylker. I 2024 ga helse- og sosialavdelingen høringsinnspill til 55 planer fra våre 39 kommuner.

Helse- og sosialavdelingen har hatt svært høy aktivitet med veiledning til kommunene i tilknytning til rekruttering og kompetanseplanlegging i 2024. Vi har veiledet enkeltkommuner på forespørsel, og vi har holdt forelesninger for ulike regionale fagmiljøer innen helse- og omsorgssektoren. Flere av disse har vært på møtearenaer i regi av utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester. Vi har gjennomført enkeltvis dialogmøter med 36 av våre 39 kommuner høsten 2024. Møtene handlet om kompetansesituasjonen i kommunene, og planforankring var et sentralt tema. Både Statsforvalteren og kommunene hadde stort utbytte av dialogmøtene, hvor kommunene stort sett var godt representert fra ledernivå.

Kommunene er komplekse organisasjoner. Arbeidet med rekruttering og kompetanseplanlegging har ulik forankring, organisering og format i kommunene, og ulike aktører deltar. Eventuelle endringer i status i kommunene på dette området kan skyldes faglige trender eller andre føringer som ikke Statsforvalteren har ansvar for. Selv om vi har meget god oversikt over status i kommunene på dette området, har Statsforvalteren ikke et sikkert grunnlag for å si hva som er effekten av vår aktivitet ut mot kommunene.

Etter kommunevalget høsten 2023 sier alle kommunene i Troms og Finnmark i sine overordnede plandokumenter at dette er deres største utfordringer:

- Økende antall eldre fram mot 2040
- Økende press på helse-, omsorgs- og velferdstjenester
- Økende problemer med å rekruttere og beholde personell
- Svekket kommuneøkonomi

Kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgstjenestene har tradisjonelt vært ivare tatt som en sektorspesifikk oppgave i kommunen. Vår erfaring er imidlertid at de aller fleste kommuner har utfordringer med kompetanse og rekruttering innen flere sektorer. Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir derfor denne veiledningen til kommunene i våre planuttalelser: «Arbeidet med å sikre nødvendig fagkompetanse samt å rekruttere og beholde fagpersonell bør forankres i kommunens planer både på overordnet nivå og sektornivå.» Kommunene sier at kompetanse og rekruttering er blant kommunesamfunnets største utfordringer. Det kan da ikke lenger defineres som en sektorutfordring (dvs. som kan løses av sektorens ledere), men må løftes til å bli en samfunnsutfordring. Nøkkelpersoner for å håndtere utfordringene blir da kommuneplanleggere samt politisk og administrativ ledelse.

Det er stor variasjon i hvordan kommunene driver kompetanseplanlegging. Noen gjør det i lite format for deler av helse- og omsorgssektoren, noen har

kompetanseplaner for hele sektoren, mens noen gjør det for flere sektorer samlet. Kommuner som har en gjeldende helse- og omsorgsplan jobber mer systematisk og langsiktig med rekrutterings- og kompetanseplanlegging enn andre kommuner. Stadig flere kommuner utarbeider helse- og omsorgsplaner, men slike planer mangler stadig i ca. 10 av våre 39 kommuner.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark mener prinsipielt at kompetanseplanarbeidet bør være en del av kommunens systematiske planarbeid i tråd med plan- og bygningslovens 4-årige syklus. Dette har vært et sentralt tema i Statsforvalterens veiledningsarbeid. Vi erfarer at kommunene lykkes best med kompetanseplanarbeidet når planfaglig personell og ledelsen i helse- og omsorgssektoren har etablert et langsiktig samarbeid seg imellom.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer geografisk differensiert og i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Bykommunene anvender statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (SPR BATP) aktivt i sine utbyggingsplaner, og styrer utbyggingen i samsvar med teknisk infrastruktur som skoler, veger og vannforsyning. Med andre ord, en tydelig anvendelse av SBATP. Distriktskommunene ønsker mer bosetting og styrer i mindre grad bosettingsmønster og utvikling i samsvar med SBAT.

Statsforvalteren reiser innsigelser forankret i SPR BATP og ser at argumentasjonen fører fram i dialogen med kommunene, særlig i arbeidet med kommuneplanens overordnede arealdel.

Våre refleksjoner og tilnærminger deles av Fylkeskommunen slik at kommunene får sammenfallende innspill om by- og tettstedsutvikling basert på BATP fra to sentrale regionale myndigheter. Også Statens vegvesen har samme tilnærming, slik at innspill og veiledning fra sentrale regionale myndigheter er samordnet.

En utfordring embetet møter i forbindelse med BATP er at konseptene ofte kommer i konflikt med krav til støy, hensynet til barn og unge i planleggingen, grønne lunger og steder hvor mennesker kan møtes ute. Denne problemstillingen gjelder særlig i de store byene i Troms og Finnmark hvor gatestrukturen med gjennomgangstrafikk ligger fast, samtidig som det er behov for utvidet boligutbygging. I Tromsø erfarer vi at grønnstruktur i liten grad er synliggjort i arealplaner i utbyggingsområder med høyt press. Manglende områder for grønnstruktur bidrar til at viktige grønne lunger og strandsone blir nedbygd samtidig som boligbyggingen og behov for grønne lunger øker.

Mindre og mellomstore kommuner viser i sin planlegging at de har mindre forståelse for SPR BATP på sikt vil gi utfordringer ved at kommunale tjenester kan øke innen tjenesteområdene helse og omsorg, skole og utdanning og teknisk infrastruktur. Statsforvalteren mener at samfunn- og arealplanlegging må få større plass i den politiske prosessen.

Statsforvalterens forbedringspotensial: Vi kan stille strengere krav til alternativvurderinger i KU for nye utbyggingsområder. Lokaliseringskriterier for nærhet til transportsystemer og transformatorstasjoner (sentralnett) kan medføre at nye næringsområder og arbeidsplasser øker i mindre sentrale områder i fylkene. Dette kan gi fremtidig transportbehov på en lite bærekraftig måte og verdifulle naturområder bygges ned i avveining mellom utvikling og stagnasjon.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer.

Avsetting av massehåndtering i kommunene der en differensierer mellom rene og urene masser vil ha størst effekt for det private næringslivet og våre miljøstandarder. Bevisstheten i kommunene har et stort forbedringspotensial og gjelder alle kommuner.

Forbedringspotensial til kommunene og Statsforvalteren er konsekvensutredninger og alternativ-vurderinger som i liten grad er vurdert, fordi dette ofte er næringslivsdrivet sammen med politikk i den enkelte kommune.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med plan- og bygningsloven § 1-8, statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag og regionale planer.

Planlegging i kystnære sjøområder skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer.

Kommunene som rullerer eller har tenkt å rullere kommuneplan i Troms og Finnmark, ivaretar nasjonale og regionale føringer i middels grad.

Planer med store interessekonflikter har blitt trukket ut av plan gjennom dialogmøter og konkrete juridiske problemstillinger med forankring i nasjonale retningslinjer.

Strandsoneproblematikk knyttet til arealinteresser som blir behandlet på overordnet nivå i kommunene, som reguleringsplan eller som dispensasjon fra plan, har et potensial for økt interesse for å ivareta et strandsonevern, men også for allmuen sine behov og interesser. Næringslivet, private interesser

og kommunene har utfordringer med å ta vare på de viktigste verdiene for friluftslivet og befolkningen. Her erfarer vi at interessen i Nord-Norge er økende. Naturmangfoldet er svært viktig i strandsonen. Kompetanse på dette feltet kan ikke bare leses fra et kart. Her er saksbehandlerens kompetanse svært viktig. Statsforvalteren har et økt behov for saksbehandlere med denne kompetansen.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023, og regionale planer. Det vises her til Rettleiar om planlegging av fritidsbustader.

I Troms og Finnmark er det liten utbyggingsaktivitet over skoggrensen. Hensynet til reindrift står sterkt, unntaksvis har det vært søknad om felles gapahuk eller hytte vært behandlet. Kommunene følger dette prinsippet, i betydelig grad, slik at det er lite uenighet mellom Statsforvalteren og kommunene. Store hyttekommuner i Troms og Finnmark er små i et nasjonalt perspektiv. Likevel er det enkelte kommuner som foreslår å avsette fjellområder til spredt utbygging i sine arealplaner, der Statsforvalteren har hatt innsigelser. Dette gjelder i hovedsak kommuner med økt grad av turisme, og dette er derfor et tema som Statsforvalteren må ha ekstra fokus på. Dette gjelder både Troms og Finnmark fylker. Det er i liten grad andre sektormyndigheter som har fokus på planlegging og utbygging av fjell- og utmarksområder, med unntak av Mattilsynet, for å sikre trygg og ren vannforsyning til innbyggere. Fylkeskommunen har i liten grad utarbeidet regionale planer for å angi et handlingsrom for kommuner.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av jordbrukets arealressurser og styrke jordvernet i tråd med nasjonalt jordvernmål, og øvrig nasjonal politikk for forvaltning av jordbrukets arealressurser.

Kommunene har stor forståelse for å ivareta jordvernet på overordnede planer og i reguleringsplaner. Forståelsen er langt lavere der kommunene skal vurdere, eller der det mangler vurderinger ved ønske om å vedta dispensasjon fra plan på dyrkbar eller dyrka jord. Interessen for å ta i bruk landbruksareal til annen næring er ofte mer kosteffektivt for ny næring og dette skaper arbeidsplasser i kommunene. Totalforsvarets behov blir relativt godt ivaretatt i kommunene, dette styrker vårt syn med at våre to fylker har god måloppnåelse.

Når vi har fremmet innsigelse så har vi begrunnet dette med dårlig arealutnyttelse i et langsiktig perspektiv, ofte manglende eller svake vurderinger.

Nasjonal interesse for selvforsyning og vår oppfølging av tema på regionalt nivå har tatt god effekt hos politikere og administrasjon i kommunene.

For å fortsette dette viktige arbeidet er det viktig at alle forvaltningsledd holder fokuset oppe. Samfunnsnytte er vektet der landbruksareal har måttet vike.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
217	427	199	206	169	102	539	557	359	300

Tilbakeføring av areal (fra kapittel 3.1.1.1.9.2 i TB)

Rapportere på

Areal tilbakeføres i større grad fra utbyggingsformål til LNF-R (Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift)

Det er svært utfordrende å få kommunene til å ta ut arealer som er avsatt til utbygging. Det er veldig ressurskrevende arbeid, med stort konfliktpotensial i kommunene.

Arealregnskap og bevisstgjøring om hva som er satt av til ulike formål er en tidkrevende og en pedagogisk øvelse å gjennomføre.

Reindriftens arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.10.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av reindriftens interesser og behov i planprosesser og arealforvaltning

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har behandlet xx plansaker med innspill til arealplaner i Nordre-Nordland for å ivareta Troms reinbeitedistrikt sine arealinteresser. Utbygging inne i flyttleier har foregått over lengre tid og forslag om naust, hytter, boliger samt næringsformål forekommer ofte. Topografien er krevende og interessene for de samme arealene er omfattende i dette området. Det er kort avstand fra sjø til fjell.

Statsforvalteren hadde i 2024 x innsigelser på yy planer knyttet til reindriftens interesser.

Fylkeskommunen i Troms har arbeidet med regional plan for reindrift, og er fortsatt ikke kommet i mål. Planarbeidet har stoppet opp. Det er ikke planlagt tilsvarende plan for Finnmark.

Kommunene har i økende grad tatt ansvar for å gjennomføre møter med distriktene/siidaene for å kartlegge aktivitet og årstidsbruk. Det er fortsatt en utfordring å finne tidspunkt der distriktene kan delta fullt ut i planarbeidet på overordnet nivå. Dette arbeidet er tidkrevende og omfattende. Vår veiledning er viktig i denne sammenheng, men begrensede administrative ressurser i reindrifta er en utfordring. Kompetansen om samfunnsplanlegging, distriktsplaner og arealstrategi er økende, men fortsatt gjenstår mye veiledningsarbeid fra Statsforvalteren og kommunene. Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) gjør en utmerket jobb, men de er også underbemannet med store geografiske ansvarsområder.

Konsultasjonsarbeidet synes å ha funnet formen i mange kommuner og det gjennomføres flere oppfølgingsmøter og det føres referat. Men fortsatt gjenstår det kommuner som blander mellom medvirkning og konsultasjon.

Kartlegging og medvirkning for å ivareta arealinteressene har funnet sin form flere steder. I forbindelse med energiutbyggingen i Finnmark, har distriktene og siidaene medvirket for å ivareta egne interesser

Men arealinteressene er ulike og for enkelte distrikt krevende for å opprettholde drift i næringen.

Fylkeskommunen som regional planlegger må utforme overordnede retningslinjer som kommunene kan ta i bruk for å se næringen i et helhetsspektiv. Klimaendringer med årlige beitekriser og låste beiter må ha stort fokus for å hindre arealkonflikter i nuet og på lang sikt.

Reindriftens arealressurser er ivarettatt i alle planprosesser

	Antall distrikter i reinbeiteområdet	Antall distrikter med godkjente regler/planer	Andel distrikter med godkjente regler/planer	Antall regler/planer som er oppdatert i løpet av de fire siste år
Distrikter med godkjente bruksregler etter reindriftsloven av 2007	53	53	100 %	0
Distrikter med godkjente distriktsplaner etter reindriftsloven av 2007	53	47	89 %	26

Noen distrikt har søkt om å endre bruksregler. Disse sakene har vi ikke hatt ressurser til å følge opp. Vi skulle etter planen i gang med et restanseprosjekt på oppdatering av bruksregler og fellesbruksregler i 2024. Det ble utsatt pga. blant annet beitekrisehåndtering. Vi skal gå i gang med det i løpet av første halvår i 2025.

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging (fra kapittel 3.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging

Kommunene har et ønske om høy fleksibilitet, med mange arealer som er avklart for utbygging i overordnet plan. Det er krevende å få til fortetting, særlig i mindre kommuner.

Behovet for nye utbyggingsområder er i liten grad analysert og begrunnet i planleggingen.

De fleste kommunene ivaretar i liten grad reduksjon av arealinnspill i rullering av kommuneplaner. Dette medfører at gamle planer dras med inn i ny kommuneplan uten "vask" og realitetsvurderinger, samt at nye områder tas inn i lys av at endringer skjer i et 10 og 20 års perspektiv.

Statsforvalteren benytter innsigelse som virkemiddel for at kommunene skal begrunne gamle og nye areal i rullering av overordnet arealplan. Arealstrategi, handlingsdel og økonomiplan er tiltak Statsforvalteren bevisstgjør administrasjonen for at flere i kommunen skal medvirke til gode langsiktige prosesser der god tjenesteproduksjon med lave kostnader skal ha fokus.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene

Embetet understøtter kommunenes arbeid ved ulike virkemidler som skal være mest mulig samordnet og målrettet. Det gjør vi i kommunemøter, tverrfaglige møter, tilsyn, øvelser, veiledning/opplæring, kommunedialog/kommunebilder, beredskapsforum og ved hendelseshåndtering.

Internt søker vi å ha en "rød tråd" i arbeidet. Dette gjør vi blant annet gjennom deling av informasjon horisontalt og vertikalt: fra embetsledelse til de som møter kommunene på fagnivå. Dette gir oss en felles forståelse av kommunene og deres utfordringer. Etter vår vurdering blir vi stadig bedre til å jobbe helhetlig og samordnet overfor kommunene.

Gjennom våre virkemidler og et felles budskap fra alle nivåer i egen organisasjon, har vi, etter vår vurdering, bidratt til at arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap har fått en større plass i kommunene. Blant annet er det nå 4 interkommunale samarbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap, hvor det også på initiativ fra Statsforvalteren er ansatt beredskapskoordinatorer.

Den faglige kvaliteten på kommunenes plansystemer/planverk varierer fortsatt. Vi erfarer at kommunene ønsker å styrke sitt arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, men at mange mangler ressurser (økonomisk og personell) til arbeidet. Det fører til noe lavere progresjon på fagområdet enn vi ønsker. Vi har forventninger til at etablering av interkommunale beredskapskoordinatorer kan styrke arbeidet. Dette finansieres over skjønnsmiddel-ordningen og er således tidsavgrenset. Vi har hatt tett kontakt med beredskapskoordinatorene i 2024.

HV-17, Finnmark politidistrikt og Statsforvalteren i Troms og Finnmark tok i 2024 initiativ til prosjektet "Økt motstandskraft i Finnmark". Dette som en

oppfølging av NOU 17:2023 Nå er det alvor.

Selv om vi ser at kommunenes arbeid er i bedring, har likevel mange kommuner stort behov for oppfølging fra oss. Vi har fått midler til å styrke beredskapsstaben hos Statsforvalteren i 2024, men fagområdet er omfattende og det tar derfor noe tid før nye medarbeidere kommer i full produksjon.

Enkelte kommuner har utfordringer med å møte alle krav innen kommunal beredskapsplikt. Som følge av det har Statsforvalteren i løpet av de siste to årene satt i verk ulike tiltak: finansiering av interkommunale beredskapskoordinatorer, prosjekt Økt Motstandskraft i Finnmark og styrking av ressursene som jobber med samfunnssikkerhet og beredskap i embetet.

Statsforvalteren arrangerte sammen med DSB kurssenter kurs i risiko- og sårbarhetsanalyser for kommunene. I alt 15 av våre 39 kommuner deltok. Vi hadde ikke kapasitet til å tilby flere plasser. Denne typen opplæring er etterspurt.

Vi vurderer samlet sett måloppnåelsen som relativt god.

Virkemiddelbruk (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Orienter kommunene om deres samlede ansvar og rolle innen sivil beredskap.

I 2024 har Statsforvalteren fortsatt å tilpasse bruken av virkemidler til behovene kommunene har. Valg av virkemidler er basert på vår kunnskap om hver enkelt kommune og deres utfordringer. Samtidig har vi lagt vekt på at virkemiddelbruk skal styrke arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Derfor har vi forsøkt å balansere virkemiddelbruken gjennom risikovurderinger og dialog med kommunene, med tanke på hva som kan ha best effekt. Et eksempel på dette er utvikling av prosjekt "Økt motstandskraft i Finnmark". I 2024 gjennomførte vi et formøte med kommunene for å kartlegge deres forventninger og behov. Prosjektet ble initiert av Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Finnmark politidistrikt og HV-17. Finnmark fylkeskommune og de to sivilforsvarsdistriktene i Finnmark har i etterkant blitt tatt inn i styringsgruppa for prosjektet.

Et annet eksempel på veiledning er vår mal for ROS-analyse for sikkerhetspolitisk krise. Videre begynte vi i 2024 med digitale "fagdripp" for kommunene. Temaer vi har belyst er langtidsplan for Forsvaret, samarbeidsavtalene til Røde Kors og krisestøtteverktøyet RAYVN.

Et annet eksempel på veiledning er vår Samfunnssikkerhetshjelper. Denne veilederen er ment å gi planleggere og de som arbeider med samfunnssikkerhet en bedre forståelse for hvordan man på en god måte tar hensyn til samfunnssikkerhet i samfunnsplanleggingen.

Samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene er tema på flere av våre arenaer: kommunemøter (besøk i enkeltkommuner), øvelser, tilsyn, utarbeidelse av kommunebilder, veiledning, kurs og i direkte dialog om enkeltsaker. I 2024 gjentok vi suksessen med en Totalforsvarskonferanse for blant annet kommunene. Regionale etater og kommuner etterspør denne type arenaer for å utvikle sin forståelse av Totalforsvaret.

Arbeidet med å få sikkerhetsklarert personell i flere kommuner pågår. Turnover blant kommunedirektører representerer en praktisk utfordring. Det gjenstår ennå mye, men vi registrerer en større bevissthet rundt behovet for dette som følge av en endret sikkerhetspolitisk situasjon.

Vi har to aktive kommunale beredskapsforum i Finnmark. Dette er læringsarenaer for beredskapskoordinatorer i kommunene, men med åpning for deltakelse også for kommuneledelsen. Her setter kommunene selv dagsorden ut fra sine behov. Vi fasiliteter og bidrar faglig der det er ønskelig. Foredragsholderne kommer fra kommunene selv og fra eksterne ressurspersoner/instanser. Av temaer i 2024 kan nevnes at Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet har holdt innlegg om atomsikkerhet og professor Gunhild Gjærv fra Universitetet i Tromsø holdt innlegg om hybride trusler.

I 2024 arrangerte vi sammen med Statsforvalteren i Nordland et møte for kommunene i Sør-Troms og Ofoten for å undersøke interessen for å etablere et bedre samarbeid mellom disse kommunene.

Kommunene er etter vår oppfatning godt kjent med sitt ansvar på fagområdet. Mange kommuner har imidlertid ikke nok ressurser til å følge opp ansvaret på en god nok måte.

Forebyggende perspektiv i klimatilpasningsarbeidet (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Være en pådriver og veilede for samfunnssikkerhet og tilfredsstillende beredskap i klimatilpasningsarbeidet.

Statsforvalteren gir innspill om klimatilpasning til alle planstrategier, kommuneplanens samfunnsdel og relevante temaplaner. Dette omhandler konsekvenser av klimaendringer og behovet for klimatilpasning for å håndtere og forebygge for naturhendelser.

Vi oppfordrer kommunene til å lage klimasårbarhetsanalyser hvor konsekvenser for liv og helse og andre sektorer i kommunen blir belyst. Men dette har ikke så mange kommuner tatt initiativ til enda. Statsforvalteren ønsker å arbeide mer med kommunene for å få slike analyser på plass. Det vil kunne være et supplement til arbeidet med helhetlig ROS og arbeidet med arealplaner (areal-ROS og konsekvensutredning), og være en viktig kunnskapskilde inn i dette arbeidet. Både Troms og Finnmark fylkeskommuner er i gang med slike regionale klimasårbarhetsanalyser. Kommunene vil derfor ha et godt grunnlag å bygge videre på i sine analyser.

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i 2024 gjennomført øvelse med kommunenes beredskapsorganisasjon i Dyrøy, Gamvik, Ibestad, Målselv, Hammerfest, Lavangen, Nordkapp, Porsanger, Salangen, Sør-Varanger, Tromsø, Lyngen, Karlsøy og Vadsø. Gratangen kommune deltok i en digital øvelse arrangert av Statsforvalteren i Nordland.

Øvelsene gjennomføres på ulikt vis. De fleste ble imidlertid gjennomført digitalt. Etter en samlet risikovurdering ble kun en av kommunene øvd stedlig.

Øvelsene med Salangen, Lavangen og Tromsø ble gjennomført i samarbeid med UiT Norges arktiske universitet.

Vi har øvd flere typer scenarier i 2024: Cyber-angrep, skipsulykke, ekstremvær og jordskred.

Øvelsen med Tromsø, Lyngen og Karlsøy var en fellesøvelse hvor også DSA, Troms politidistrikt, UNN, Tromsø brann og redning, HV-16 og Tromsø Havn deltok. Scenario var utslippshendelse i forbindelse med mottak av reaktordrevet fartøy til Grøtsund (Tromsø). Dette er en fast årlig øvelse i tråd med plan for mottak av reaktordrevne fartøyer.

Vi har invitert kommunene til i alt 7 enkle sambandsøvelser i bruk av Nødnett. Videre deltok flere av våre kommuner på DSB sine funksjonsøvelser i RAYVN.

Tilbakemeldingene på øvelsene i 2024 er udelt positive. Kommunene og øvrige eksterne aktører trekker frem den gode læringseffekten, planverksutvikling og samvirket med andre aktører.

Vi er med i Politidistriktenes øvingsutvalg i Troms og Finnmark.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

Ar	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	43	11	11
2020	39	6	10
2021	39	7	9
2022	39	12	10
2023	39	15	10
2024	39	15	10

Beredskap for å håndtere kriser i reindriften (fra kapittel 3.1.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Operative beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde

Beredskapsutvalget i Troms:

Det ble det avholdt totalt fem møter i beredskapsutvalget for Troms reinbeiteområde. Fire av disse var i forbindelse med beitekrisen 2024. Det var erklært beitekrise i elleve distrikter i perioden medio januar til slutten av april. Alle distrikter ble befart. Beitekrisen berørte omkring 12 000 rein.

Utvalget har fungert bra, og i henhold til mandatet. Utvalget har fulgt opp sin operative rolle i forbindelse med befaringer i alle berørte distrikter, og sin rådgivende rolle i forbindelse med mulige tiltak og anbefalinger ved utfordrende beiter.

Beredskapsutvalget i Vest-Finnmark reinbeiteområde:

Det ble avholdt totalt 16 møter i beredskapsutvalget for reinbeiteområdet. 15 av disse var i forbindelse med beitekrisen 2024.

Det var 35 innmeldinger om utfordrende beiter og anmodninger om befaringer.

Det ble erklært beitekrise i 18 distrikter i perioden medio Januar til begynnelsen av mai (120 dager). Beitekrisen berørte omkring 42 000 rein.

Utvalget gjorde 23 befaringer.

Det ble innvilget ekstra ordinære tilskudd til føring for 24 siidaer, og transporttilskudd til 14 siidaer.

Utvalget har fungert godt, og i henhold til mandatet. Utvalget har fulgt opp sin operative rolle i forbindelse med befaringer i alle berørte siidaer og distrikt, og sin rådgivende rolle i forbindelse med mulige tiltak og anbefalinger ved utfordrende beiter.

Beredskapsutvalget i Øst-Finnmark reinbeiteområde:

Det ble avholdt totalt 13 møter i beredskapsutvalget i Øst-Finnmark. Det var 28 innmeldinger om utfordrende beiteforhold og anmodninger om befaringer. Det ble erklært beitekrise i 27 av tilfellene. Utvalget var på 15 befaringer. Beitekrisen var i perioden februar-mai.

Utvalget har fungert bra, og i henhold til mandatet. Utvalget har fulgt opp sin operative rolle i forbindelse med befaringer i alle berørte distrikter, og sin rådgivende rolle i forbindelse med mulige tiltak og anbefalinger ved utfordrende beiter.

Annet

Også i 2024 gikk et stort antall rein gjennom isen og to fra avdelinga var raskt ute for å dokumentere antall og eier. I tillegg gikk et ukjent antall rein med i snøskred i desember.

Sommeren 2024 var det tørt og flere skogbranner, både i Troms og Finnmark.

Oppfølging av skogskadeberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Følge opp kommunenes oppgaver i beredskapsarbeid hjemlet i §§ 9 og 10 i skogbrukslova og § 16 i brann- og redningsvesenforskriften

Landbruksavdelinga informerer kommunene om deres plikt til å overvåke skogen av hensyn til fare for skogskader. Det gjøres gjennom brev til kommunene om deres oppgaver på landbruksområdet.

Statsforvalteren har oppdatert tiltakskort for uønsket hendelse -skogbrann. I perioder med skogbrannfare i fylket, har Statsforvalteren overvåket situasjonen ved å delta i nettverk og digitale møter som Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) arrangerer. Vi bruker RAYVN til å kommunisere og loggføre ev. hendelser knytta til skogbrann og skogbrannfare.

Det har i 2024 ikke vært større skogskadehendelser av biller, brann og storm i Troms og Finnmark. Det er fortsatt svært store områder med lauvskog som er skadd, døende og død på grunn av målerangrep. Foryngelse i form av nye frøplanter av bjørk er under etablering, men i noen områder er det en utfordring at gjenveksten beites ned av bufe og rein. Det har vært en pågående skade på osp som dreper trærne som er angrepet siste tre år. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) mener at en sopp, *Cytospora chrysosperma*, er årsaken til skadene. Ospedøden ser ut til å ha avtatt i hele fylket.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Areal:

Mange kommuner har utfordringer med planleggings-kapasitet og kompetanse. Dette fører til utfordringer for mange kommuner å holde planene oppdatert, samt ivareta utredningskrav og krav til saksbehandling. Stadig nye forbedrede krav fra nasjonal og regional myndighet er for mange kommuner vanskelig å omsette.

Regionale plankontor vil på sikt kunne bidra til å hente inn kunnskapsgapet mellom nasjonal- og lokal myndighet.

Fylkeskommunene deltar aktivt i planarbeidet, kjører aktiviteter i planforum og holder god kontakt med egne kommuner. Det er godt samarbeidsklima mellom Statsforvalter og Fylkeskommunene innen planområdet. Det samarbeides og utveksles gode erfaringer som kommunene drar fordeler av gjennom veiledningsarbeidet.

Samfunnsplaner:

Vi har inntrykk av at kommunene i større og større grad har forståelse for plansystemet, hvordan det er bygget opp og hvordan det er ment å fungere. Vi veileder kommunene på sammenhengene, samt behovet for antallet planer under kommuneplannivået. Vi ser likevel et behov for å ha enda mer fokus på dette, og tenker at politikerne trenger en bedre forståelse for hvordan planene skal henge sammen, men også hensikten bak de ulike plantypene.

Kobling mellom samfunnsplaner og økonomiplanlegging:

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har også i 2024 hatt høyt fokus på kommunenes kobling mellom samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging. Temaet ble blant annet tatt opp på vårt årlige økonomiforum, og gode eksempler fra kommuner i våre to fylker ble formidlet. Formålet er å sikre iverksettelse av lokal politikk, bedre økonomi- og virksomhetsstyring i kommunene, samt at kommuneplanenes strategier, visjon og målsettinger kommer til finansielt uttrykk gjennom handlings- og økonomiplanene. I 2019 ble det laget en veileder som sier noe om hvorfor kommunene skal ha denne koblingen, regelverket, hvordan koble og gir eksempler på god kobling. Veilederen finner dere her: [Kobling samfunn og økonomi | Statsforvalteren i Troms og Finnmark](#). Vi driver fortløpende informasjonsarbeid og veiledningsarbeid på området, og har innledet samarbeid med andre embeter omkring temaet. I 2024 har vi hatt innlegg om dette temaet på nasjonal plankonferanse, for andre embeter og for kommuner. I 2025 har vi som målsetting å oppdatere denne veilederen ettersom vi får innspill og ser at noen av kommunene utvikler bedre praksis. Vi har i 2024 kartlagt koblingsstatusen i kommunene, noe vi ønsker å få til som et årlig tiltak i forbindelse med budsjettgjennomgangen. Når vi sammenlikner kartleggingen i 2024 med den vi gjorde i 2021, ser vi en økning fra fire til syv kommuner som har god kobling mellom samfunnsplanleggingen og økonomiplanleggingen. Vi ser at det er varierende fokus på dette temaet i våre kommuner, men at dette fokuset øker. Området henger tett sammen med bærekraftsprosjektet, som gir oss enda en arena for samhandling og innhenting av innspill fra kommunene.

Pilotprosjekt på bærekraft:

I 2024 ble det i Troms og Finnmark fylker startet opp et pilotprosjekt på bærekraft i distriktskommuner. Prosjektet har til hensikt å gi kommunene verktøy for hvordan de kan arbeide med å omsette bærekraft i planarbeidet sitt. Det utvikles en digital sjekkliste med tips og råd til hvordan oppnå den røde tråden i plansystemet, samt hvordan bærekraft kan vurderes og ivaretas i plansystemet og i ulike planprosesser. Prosjektet avsluttes våren 2025.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer.

Samfunnsplaner:

2023 var valgår i kommunene. Det betyr at i løpet av oktober 2024 skulle alle kommunestyrene være konstituert, samtidig som at kommunal planstrategi for inneværende valgperiode skulle være vedtatt innen da. De aller fleste kommuner har vedtatt planstrategi eller er i gang. Ca. 70 % av alle de 39 kommunene i Troms og Finnmark valgte å slå sammen prosessene med planstrategi og planprogram for samfunnsdelen. Hvilket betyr at mange kommuner vil ha nye samfunnsdeler på plass i løpet av 2024/2025. Det at Statsforvalteren i Troms og Finnmark har oppfordret kommunene til å slå sammen prosessene og få en samfunnsdel tidlig på plass på ulike arenaer (politikeropplæring, kommunemøter, plankonferanser og planveiledning) har nok hatt en effekt.

Arealplaner:

De overordnede planprosessene tar veldig lang tid, og kan strekke seg over flere år med første- og andregangs høringer. Kunnskapsgrunnlaget og vurderinger som er gjennomført kan bli utdatert i løpet av prosessen. Det kommer stadig ny kunnskap til og nye statlige føringer før planarbeidet avsluttes. Svært mange kommuner har ikke ressurser til å ferdigstille arbeidet, eller å følge opp kravene til utredning og avklaringer. Når veiledning ikke når frem eller at kunnskapsnivået ikke er tilstede så blir kommunene møtt med innsigelse fra Statsforvalter og regional stat, eller at planene blir påklagd og opphevet fordi de ikke tilfredsstiller juridiske krav til rettssikkerheten i planprosessene. Dette er krevende for administrasjonen, men også for valgte politikere som kan ha begrenset kompetanse om prosessene.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling.

Rapportering på resultatmål 3.3.1.1.1.1, viser at vi nå som hovedregel behandler våre klagesaker etter plan- og bygningsloven innenfor 12 uker.

Rapportering, inkludert tabell, på resultatmål 7.3.6.5.1, viser at vi i 2024 behandlet 12 reguleringsplansaker og at halvparten av disse ble behandlet innen 12 uker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 122 dager. Dette er en økning fra 2023 hvor gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 102 dager.

Økningen fra 102 dager til 122 dager skyldes nok sannsynligvis en kombinasjon av at 4-5 av reguleringsplansakene er konfliktfylte og omfattende saker med lang historikk, flere klagere og mange anførsler, sammenholdt med at en av våre medarbeidere har vært i permisjon i 2024, uten at denne har blitt erstattet. Se rapportering på resultatmål 3.3.1.1.1.1 om dette. Økningen i saksbehandlingstid er imidlertid ikke stor. Siden antallet saker vi behandlet er forholdsvis få, vil en overskridelse i noen saker, få stor innvirkning på den totale saksbehandlingstiden.

Vi har stort fokus på at våre reguleringsplansaker som hovedregel skal behandles innen lovbestemt frist på 12 uker, og prioriterer dette høyt. Vi har blant annet satt inn interne tiltak for å sikre dette. Så langt i 2025 har vi behandlet én reguleringsplansak, og denne er behandlet innenfor 12 uker.

Vi ser fortsatt at kommunene har forbedringspotensial i å gjennomføre korrekte alternativ-vurderinger etter konsekvensutredningsforskriften. I tillegg ser vi at kommunene fortsatt har forbedringspotensial med hensyn til å utforme planbestemmelser slik at de blir tilstrekkelig klar og entydig. Videre har to av sakene med lang saksbehandlingstid hos oss, medført behov for å kontakte departementet for avklaring av vanskelige spørsmål.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk holdbare bestemmelser og plankart.

De kommunale planene i fylkene våre har lav til middels god juridisk kvalitet. Det er krevende for kommunene å utarbeide gode bestemmelser, som gir tilstrekkelig styring med utbygging etter arealplanene. Vi veileder og gjør en juridisk kvalitetssikring av bestemmelser til overordnede planer, men kommer ofte inn for sent i planprosessene. Vi har også begrensede ressurser til dette arbeidet. Vi kunne i større grad brukt erfaringene fra klagesaksbehandlingen i vårt arbeid med planlegging og veiledning.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp.

Det var generelt lite ressurser til å drive veiledning og opplæringsarbeid på planarbeid i 2024.

Vi gir tilbakemelding i enkeltsaker som vi har på høring, dette blir ivarettatt fra sak til sak. Juridisk kapasitet i planarbeidet, i embetet, er benyttet til andre viktige oppgaver i store deler av 2024.

Effekten av å følge opp konsekvensutredningsforskriften for kommunene er utfordrende, fordi kunnskapsgrunnlaget i kommunene og privat næringsliv som kommunene benytter er lavt på tema området. Prosessene går med dette saktere fordi en ikke har forståelsen og kompetansen på plass ved oppstart og hvilke krav som forventes i arbeidet med planene.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert.

Kommunene mangler fagpersoner og har dermed utfordringer med å holde digitale registre oppdatert. To kommuner, en i Troms og en i Finnmark mangler digitalt planregister. Det er også de med god spisskompetanse, men de er også sårbare fordi dette blir personavhengig ved permisjoner og sykdom. De fleste ivaretar arbeidet i middels grad.

Vi ser gjennom rullering av kommuneplan at mange områder følger med uten vurdering om realisme. Om kommunen hadde et oppdatert overordnet plansystem med planregister som visuelt ble benyttet for ledere i kommunen, så ville en få gode overordnede diskusjoner om arealformål som nå ikke når frem fordi det blir fragmentert informasjon i planarbeidet. Effektivt er det heller ikke med dårlige systemer.

Vi har et stort potensial til å følge opp dette arbeidet, mangel på kapasitet er vår store utfordring.

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema har god kvalitet og er i tråd med håndbok M-1941 (fra kapittel 3.1.1.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema er i tråd med håndbok M-1941

Statsforvalteren har i 2024 hatt fokus på krav i M-1941 i våre høringsinnspill. Vi har blant annet fulgt opp krav i håndboka og gitt veiledning på temaet i høringsinnspill. Vi har hatt særlig fokus på krav til ny-kartlegging av naturmangfold i konsekvensutredninger.

Vi har imidlertid mangel på kapasitet og ressurser, og ikke alle fagavdelingene som er involvert i planprosessene har tilstrekkelig miljøkompetanse for å kunne gi konkret veiledning av kommunene eller tiltakshavere om bruken av håndboka.

Under klagebehandling er situasjonen noe den samme der juristene som skal vurdere kvaliteten på utredningene mangler denne kompetansen om fagområdet selv. Dette er en utfordring og resultatet blir svakere veiledning til de som skal ha det.

I 2024 bidro Miljødirektoratet med innlegg på Plan- og byggesakskonferansen om temaet. Vi ønsker at Miljødirektoratet prioriterer å lage mer veiledningsmateriell som kan benyttes av kommunene om dette temaet.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Gjennom de opplæringene som er gjennomført basert på innmeldt behov og det vi har sett gjennom klagesaker, henvendelser og tilsyn, vurderer vi at ansatte i Nav-kontorene har fått økt kunnskap om sosialtjenesteloven.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV-kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven med tilhørende forskrifter.

Alle Nav-kontor i vår region har fått tilbud om opplæring i temaer knyttet til utfordringer i Nav-kontorene vedrørende sosialtjenesteloven og forskrifter. Konkrete tema innenfor lovgivningen som har vært gjennomgått er saksbehandlingsreglene og nødhjelp, midlertidig botilbud, gjennomgang av barnets-beste veilederen og erfaringsdeling fra landsomfattende tilsyn og Nav-kontorenes ansvar for ivaretagelse av barn og unge. Opplæringen er gitt via Teams med mulighet for aktiv deltakelse.

Vi har vært delaktig i planleggingen og gjennomføringen av opplæringsløpet for nyansatte i Nav med to samlinger i 2024 sammen med Nav Region.

I 2024 gjennomførte vi også ei fysisk samling for gjeldsrådgivere i Nav. I tillegg har seksjonen tilbudt kurs i økonomisk rådgivning i samarbeid med embetene i Trøndelag og Vestland. Dette var både grunnkurs, videregående kurs og ekspertkurs.

Vi har etablert et nettverk for besluttere i Nav-kontorene med første digitale samling i 2024. Tema på samlingen var rollen som beslutter i Nav, barnets-beste vurdering, tannbehandling, dyrtid, arbeid med flyktninger. I tillegg delte vi fra Statsforvalteren informasjon om vårt arbeid med klagesaker og tilsyn.

Vi har veiledet både muntlig og skriftlig i lov og forskrift jevnlig gjennom generelle henvendelser fra Nav og i oversendelsesbrev med enkelte klagesaker.

Gjennom tilsynsarbeidet har vi hatt digitale oppfølgingsmøter med enkelt kontor hvor konkret tema fra lovverket er gjennomgått. Eksempel på tema er adgangen til refusjon etter § 26 og sosialhjelp gitt som lån etter § 21.

Vi har gjennomført et digitalt møte med alle Nav-kontorene hvor vi har presentert aktuelle tilskuddsordninger i regi av Helsedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	26	26

Tilbud om opplæring innen saksbehandlingsreglene og nødhjelp, midlertidig botilbud, kursing i økonomisk rådgivning, barneperspektivet og bamets-beste vurdering, informasjon om tilskuddsordninger fra Avdir og Hdir.

3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Se rapportering i punktene under.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med helsefelleskapenes arbeid med bedre felles planlegging og utvikling av tjenesteutvikling for de prioriterte pasientgruppene.

Behov for personell med ulike språk- og kulturkompetanse (samisk, minoritetsspråklig mv) skal søkes ivarettatt i planleggingen.

I inneværende kommunestyreperiode sier alle kommunene i Troms og Finnmark i sine overordnede plandokumenter at følgende kombinasjon av utfordringer er deres mest krevende samfunnsoppgave i de kommende årene:

- Økende antall eldre
- Økende press på helse-, omsorgs- og velferdstjenester
- Økende problemer med å rekruttere og beholde personell
- Svekket kommuneøkonomi

Disse utfordringene berører kommunens sosiale og økonomiske bærekraft. Kommunene sier at disse utfordringene er for store til at de kan løses isolert i helse- og omsorgssektoren. De sier at arbeidet med dette må gjøres på samfunnsnivå, og flere sektorer må involveres. Etter kommunevalget høsten 2023 har alle kommunene i Troms og Finnmark i sine overordnede plandokumenter (kunnskapsgrunnlag, kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel) vist at de kjenner disse utfordringene meget godt, og tar dem på alvor. Det er en meget positiv utvikling. Men det er ikke tilstrekkelig kun å omtale utfordringene på et overordnet plannivå. I planer på sektornivå må kommunene konkretisere hvilke strategier og tiltak som skal gjennomføres for å møte utfordringene. Kommunen må også knytte finansiering til sitt planarbeid gjennom kobling til økonomiplan og handlingsdel. For kommunestyreperioden 2024-2027 har vi foreløpig lite kjennskap til hvordan kommunene gjør sin sektorplanlegging, og hvordan helse- og omsorgssektorens utfordringer blir koblet til finansiering.

Gjennom vår oppfølging av og deltagelse i de sentrale samarbeidsutvalgene og deltagelse i noen faglige samarbeidsutvalg mellom kommuner og helseforetak, bidrar vi til at de fire prioriterte pasientgruppene (barn og unge, personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer, skrapelige eldre og personer med flere kroniske lidelser) får utviklet sine tjenestetilbud.

Helsefelleskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjeneste (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Helsefelleskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjenester

Helsefelleskapet i Troms og Ofoten ble etablert i partnerskapsmøte i april 2021. Kommunene setter mer agenda og preg enn tidligere (da det var OSO). Det tas opp flere saker fra kommunene, og en medvirkende årsak er nok at kommunene har en viktig sekretariatsfunksjon. Interkommunal samhandlingsleder har faste møter med helselederne mellom hvert møte i strategisk samarbeidsutvalg (SSU), der bl.a tema til SSU drøftes. Helsefelleskapet i Troms og Ofoten har etablert og drifter flere faglige samarbeidsutvalg (FSU). Helsefelleskapet vurderes å være i en gjennomføringsfase.

Helsefellesskapet i Finnmark ble etablert våren 2022. Interkommunal samhandlingsleder ble ansatt i mars 2024, samarbeidet med samhandlingsleder på sykehuset opplyses å være godt. Helsefellesskapet jobber med en ny organisering av faglige samarbeidsutvalg hvor de går fra to lokale utvalg til et felles samarbeidsutvalg for hele Finnmark. Helsefellesskapet vurderes å fortsatt være i en etableringsfase. Statsforvalteren har ikke fått henvendelser fra Helsefellesskapet med ønske om bistand, men vi deltar i SU-møtene, og vi vurderer at vi bør ha et ekstra fokus på dette helsefellesskapet som fortsatt må sies å være i startgropa.

Langsiktig arbeid med kvalitet i helse- og omsorgstjenestene (fra kapittel 3.1.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører et langsiktig arbeid med å sikre kvalitet i tjenestene. Dette må ses i sammenheng med implementering av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene.

Statsforvalteren arrangerte enkeltvise dialogmøter om kompetansesituasjonen med 36 av våre 39 kommuner høsten 2024. I møtene orienterte kommunene også om arbeid med kvalitetsutvikling i tjenestene. Status i kommunene varierer mye, ut fra lokale rammer mht. kommunestørrelse, organisering o.a. Informasjonen Statsforvalteren mottok benyttes som grunnlag for rapportering, virksomhetsplan, kommunebilder, tilskuddsforvaltning o.a.

Kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet benyttes av kommunene både til å styrke personellsituasjonen, og til å finansiere lokalt utviklingsarbeid. I de overnevnte dialogmøtene uttalte kommunene i Troms og Finnmark at dette tilskuddet har stor betydning for deres arbeid med kvalitet i helse- og omsorgstjenestene.

I de overordnede plandokumentene som kommunene i Troms og Finnmark har laget etter valget i 2023 (kunnskapsgrunnlag, kommunal planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel) ser vi gjennomgående at kommunene vektlegger utfordringer som gjelder demografiske endringer og økt press på helse- og omsorgstjenester. Vi mener dette viser at kommunenes planleggere samt politiske og administrative ledere nå er oppmerksomme på disse utfordringene i større grad enn tidligere. Dette kan peke fram mot at utfordringene, som er nært knyttet til kvalitet i tjenestene, i større grad blir prioritert og finansiert i kommunenes planprosesser etter plan- og bygningsloven.

Kommuner som har en gjeldende helse- og omsorgsplan har generelt bedre struktur på sine tjenester og sitt kvalitetsutviklingsarbeid enn kommuner som ikke har en slik plan. Statsforvalteren påpeker dette i svært mange av våre høringssvar til kommunale planer på ulike nivå. Vi gir også veiledning til enkeltkommuner som er i prosess med å lage en helse- og omsorgsplan. I tillegg har vi forelest om planforankring av helse- og omsorgstjenester for ulike fagmiljøer i Troms og Finnmark, bl.a. i samarbeid med våre tre utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester.

Utover det vi har beskrevet ovenfor har Statsforvalteren begrenset kjennskap til hvordan kommunene arbeider konkret med forskriften om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene.

3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Vi vurderer at de samlede effektene av våre tiltak på området har bidratt til at vi er nærmere målet om at økosystemene i fylkene har god tilstand og leverer økosystemtjenester. Alle tiltak vi har iverksatt fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark har bidratt positivt til dette, men vi ser at vi kunne iverksatt mange flere tiltak om vi hadde hatt mer ressurser.

Vi vil spesielt trekke fram følgende tiltak hvor vi vurderer at vårt arbeid i 2024 har bidratt særlig positivt til at vi er nærmere målet om at økosystemene i fylkene har god tilstand og leverer økosystemtjenester:

- Tilrådning til Andfjorden marine verneområde. Hvis dette området blir vernet vil det bli det største marine verneområdet i Norge, og bidra til at vi tar vare på viktig marint naturmangfold, inkludert trua, sjelden og sårbar natur.
- Vurdering og kartlegging av områder for fuktskog med formål om å tilråde for vern i 2025/26.
- Forberedende arbeid for vern av skog på statsgrunn i Nordreisa (Sieimmagorsa).
- Ulike skjøtselstiltak, uttak av gran og fremmede planter.
- Restaurering av sandynemark i Reisa-utløpet.
- Tiltak for sibirmattfiol med formål å hindre reduksjon av bestandene.
- Fokus på vannmiljø i arealplaner. Vi vurderer at dette kan ha en positiv effekt for natur- og vannmiljø i regionen.
- Arbeid med handlingsplan for pukcellaks.
- Redusere utslipp av næringsstoffer og andre stoffer fra forurensende virksomhet.

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak

Status og effekt i arbeidet med nytt vern og forvaltning av eksisterende verneområder**Nytt vern**

Vi har sammen med Statsforvalteren i Nordland sendt vår tilråding til Andfjorden marine verneområde. Vernet vil ta vare på viktig marint naturmangfold med et tverrsnitt av naturtyper fra kyst til hav med stor variasjon av naturmangfold, inkludert trua, sjelden og sårbar natur.

Vi har i 2024 også begynt å forberede oppstart av marint vern av Indre Porsangerfjord i 2025 med innledende dialog med kommunen og Havforskningsinstituttet om kunnskapsgrunnlaget.

Når det gjelder skogvern har vi vurdert og kvalitetsikret områder for fuktskog som var kartlagt i 2023 og gitt innspill til nye områder for skogkartlegging i 2024. Vi orienterte også grunneierne om områdene som skulle kartlegges. Effekten av dette er at viktig naturmangfold i fuktskog kan bli tilrådt for vern i 2025/26.

Vi har også gjennomført forberedende arbeid for vern av skog på statsgrunn i Nordreisa (Sieimmagorsa).

Gjennom vårt arbeid med frivillig skogvern og marint vern, vurderer vi at vi leverer godt på det overordnede målet om at norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner. Effekten av arbeidet vårt med nytt vern er at mer viktig og representativt naturmangfold blir sikret for fremtiden for både terrestriske og marine områder. Marint vern av Andfjorden vil særlig være en positiv utvikling for vern av natur. I denne prosessen har vi tatt i bruk kunnskap for finne en god balanse mellom bruk og vern gjennom differensiert forvaltning. Ved et vernevedtak, vil dette bli det største marine verneområdet i Norge.

Forvaltning av eksisterende verneområder

For å ta vare på verneverdier i eksisterende verneområder, har vi i år fortsatt prioritert arbeidet med nye forvaltningsplaner og oppfølging av tiltak i vedtatte planer. Vi har prioritert skjøtsel, uttak av gran og fremmede planter, i tillegg til den løpende saksbehandlingen.

Forvaltningsplan for Reisaautløpet naturreservat ble vedtatt etter en lang prosess og vi har nå et godt grunnlag for forvaltningen av dette naturreservatet og Ramsarområde. Vi har også hatt god fremdrift i arbeidet med forvaltningsplan for Balteskardvatnet og Stabburnes naturreservat.

Vi har gjennomført uttak av gran i flere verneområder, Bergsøyan landskapsvernområde, Lavollskjosen plantefredningsområde, Jav'reoaivit naturreservat og Oksfjorddalen naturreservat og nådd en milepel med å ta ut gran i Målselvutløpet naturreservat. Vi har gjennomført restaurering av sanddynemark i Reisaautløpet og fortsatt restaurering av slåttemark i Bergsøyan landskapsvernområde og fjernet fremmede planter i flere verneområder. Effekten av dette er at stadig mer av vernet natur i fylket tilbakeføres til sin opprinnelige tilstand med leveområder for viktig naturmangfold.

Vi erfarer at søknader om dispensasjoner fra verneforskrifter øker både i antall og kompleksitet. Vi legger vekt på mulige presedensvirkninger når vi behandler søknader som kan skape presedens for en belastning som på sikt kan skade verneverdier.

Vi forvalter ca. 200 verneområder og har ikke ressurser til å løse alle utfordringer på en gang. Vi satser derfor på tiltak der vi vurderer at naturen får mest igjen for innsatsen vi har kapasitet til å gjennomføre. I arbeidet vårt med forvaltning av verneområder fortsetter vi satsingen på «medforvaltning», samarbeid med kommuner, skoler og lag og foreninger. Effekten av dette er at vi oppnår langt mer enn vi klarer alene som forvaltningsmyndighet og at vern får et positivt omdømme og lokal forankring. Vi ivaretar og styrker verneverdier samtidig som vi lærer opp lokal ungdom og andre til å forstå forvaltning, og hvorfor vern er viktig. Dette tiltaket vurderer vi har stor effekt for å ta vare på representativ natur for kommende generasjoner.

Med den ressurssituasjonen vi har hos Statsforvalteren i dag har vi ikke kapasitet til å følge opp alle verneområder med kjente trusler. Vi vil derfor gjenta bekymringsmelding for utviklingen fremover for forvaltning av verneområder i vårt fylke der Statsforvalteren har forvaltningsmyndigheten.

Status og effekt i arbeidet med trua arter og naturtyper

I tillegg til arbeidet med skjøtsel av trua og utvalgte naturtyper og trua og prioriterte arter (se 3.1.4.2), fortsatte vi i 2024 arbeidet med den tverrsektorielle Oppfølgingsplanen for trua natur (2021-2035). Her ble det gjennomført tiltak for sibirnattfiol, der vi nå etter hvert har fått en bedre kunnskapsstatus, og forbereder nå videre tiltak med å hindre reduksjon av bestandene.

Tiltakene vi har iverksatt på bekjempelse av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet har vært vellykket og vi vurderer at fremmede plantearter (kjempespringfrø, tromsøpalme, sand- og hagelupiner) og sitka-/lutz- og norsk gran, i dag utgjør en mindre risiko for negativ påvirkning på naturmangfoldet flere steder i regionen og at spredningspotensialet er noe redusert. Det er imidlertid et arbeid som er tidkrevende og må følges opp over mange år.

Vi ser nå svært gode effekter av dette arbeidet både i og utenfor verneområder. På noen lokaliteter er fremmedartene helt bekjempet, eller det ikke har vært spredning av frø i 2024. Det er hver vår en viss medieinteresse for bekjempelse av fremmede plantearter og det er jevnlig spørsmål fra publikum og media om fjerning, så prosjektet er nyttig og har ringvirkninger. Arbeidet med fjerning av tromsøpalme i Tromsø kommune skjer i regi av Tromsø kommune og Statens Naturoppsyn (SNO) og i samarbeid med utviklingslag og foreninger. I Trondenes verdifulle kulturlandskap og Laugen landskapsvernområde, bekjempes arten av Stiftelsen Sør-Troms Museum.

Bekjempelse av kjempespringfrø på Rundmo i Målselv kommune og Blomli i Senja har hatt stor suksess, og vi har i disse prosjektene samarbeidet med landbruks- og miljøavdelingene på regionalt og kommunalt nivå. I arbeidet med bekjempelse av sand- og hagelupiner i Nordreisa kommune, ser vi at prosjektet har potensiale til å øke i omfang, da det er flere lokaliteter som bør tas tak i før de spres ytterligere. For å få dette til bør Statens vegvesen og kommunene involveres sterkere. I arbeidet med fjerning av sitka- og lutzgran på Bergsøyan landskapsvernområde har vi over mange år hatt et godt samarbeid med Senja videregående skole, som har bidratt med bekjempelse.

Vi har fulgt opp de regionale vannforvaltningsplanene, både for våre egne miljøtiltak, og i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget gjennom påvirkninger og miljøtilstand som er registrert i Vann-Nett. Vi vurderer at vi har jobbet godt med de ressursene vi har tilgjengelig, og at vi nå er nærmere målet om at økosystemene i fylkene har god økologisk tilstand. Det er imidlertid mange påvirkningsfaktorer, som akvakultur, fremmede arter, vannkraftreguleringer, fysiske tiltak og forurensning, og vi vurderer at vi ikke har nok ressurser til å følge opp alle tiltak. Dette kan få miljømessige, og samfunnmessige konsekvenser på sikt.

I 2024 har vi hatt et økt fokus på tema vannmiljø i arealplaner, og vi har også satt av ressurser til økt veiledning fordi vi så at det var behov for dette. Vi vurderer at dette har hatt en positiv effekt for natur- og vannmiljø i regionen.

Redusert påvirkning av pukkellaks i vassdrag basert på forslag til handlingsplanen mot pukkellaks (fra kapittel 3.1.4.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Redusert påvirkning av pukkellaks i vassdrag basert på forslag til handlingsplanen mot pukkellaks.

I 2024 har Statsforvalteren i Troms og Finnmark brukt betydelige ressurser, både penger og eget personell, til anskaffelser av utstyr som skal brukes til bekjempelse av pukkellaks i 2025. Med utgangspunkt i evalueringsrapporten fra den nasjonale kompetanseggruppa har vi gjort forbedringer av utstyret. Vi har gjennomført befaringer av lokaliteter for nye feller, og gjennomført anskaffelsesprosesser slik at utstyret skal være levert i tide (senest juni 2025). Vi har inngått tre ulike rammeavtaler for slike innkjøp. Totalt er det kjøpt inn feller til 18 nye elver i 2024. Med tanke på miljøeffekten av dette arbeidet så avhenger dette av tilstrekkelige driftsmidler i 2025 for å sette fellene i drift. Vi får ingen miljøeffekt av å ha dette utstyret på lager.

I tillegg har vi hatt god fremdrift i den før-kommersielle anskaffelsesprosessen av fiskefeller med automatisk sortering basert på kunstig intelligens. Det er utviklet og produsert tre ulike prototyper i 2024, og planen er at disse skal testes i praksis i 2025.

3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Vi har ingen delmål for dette oppdraget i tildelingsbrevet.

Vi har imidlertid fått midler til flere prosjekter for å ta vare på truede og nær truede arter og naturtyper.

Effekten av vårt arbeid på skjøtsel av naturtyper er at flere av de kulturbetinga utvalgte og trua naturtypene med tilhørende rikt artsmangfold opprettholdes gjennom skjøtsel av verdifulle slåttmarker, slåttemyrer, kulturlandskap med naturbeitemark og kystlynghei i regionen. Det er en positiv utvikling som i stor grad kan tilskrives Statsforvalterens prioritering av innsats de siste årene, og som fortsatte i 2024. Dette arbeidet vurderer vi også har hatt god effekt for leveområdene til pollinerende insekter.

Arbeidet med bevaring av utvalgte naturtyper, og da spesielt slåttemark og slåttemyr, koordineres av regional skjøtselsgruppe for kulturmark. Skjøtselsgruppa har i 2024 gjennomført befaringer og slåttekurs. Det ble i 2024 utarbeidet skjøtselsplaner for skogslåtter og kulturbetingede naturtyper med slåttemark i verdifulle kulturlandskap.

Gjennom tilskuddsordningene til trua arter har vi støttet tiltak for bevaring av blant annet dverggås (prioritert art) og kryltustmose, hekkeflåter for makrellterne på Finnsnes og krykkjehotell i Tromsø. Effekten av dette arbeidet er økt informasjon om trua arter, økt kunnskap om hvor de lever og hvordan vi kan ivareta trua arter nå og på lengre sikt.

Det har også vært prosjekt på tiltak i forbindelse med Oppfølgingsplanen for trua natur, som vil kunne gi gode effekter for trua arter.

3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Vårt arbeid på forurensningsområdet bidrar til at forurensning fra virksomheter og befolkning i fylkene Troms og Finnmark i mindre grad enn tidligere fører til skade på helse og miljø. Dette skyldes bedre kravstilling i tillatelser og rettede pålegg, og et risikobasert tilsyn med kompetent tilsynspersonell. Stadig ny kunnskap om sårbar natur og spesielt om marint naturmangfold, gjør at vi i behandlingen av saker og innspill i plansaker, kan sikre/påvirke at det ikke gis tillatelse eller avsettes arealer til forurensende aktivitet som er til skade for sårbar natur. Vi oppfatter derfor at vi er en brikke i en positiv utvikling. Klimautfordringene, og spesielt med økende havtemperatur, er imidlertid en utfordring som det er vanskelig på kort sikt å inkludere i regnestykket når det gjelder effektene på lengre sikt.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Forurensningskilder som skaper eutrofiering er godt regulert.

Miljø: Akvakultur er fremdeles den største menneskeskapte bidragsyteren til utslipp (næringssalter) som kan føre til eutrofi i vannforekomstene i Troms og

Finnmark. Andre kilder er blant annet næringsmiddelindustri, slakterier (primært fisk), landbruk og kommunalt avløp. Samlet sett er imidlertid situasjonen god i våre to fylker, men noen få mindre lokale resipienter (vannforekomster) kan vise tegn til en viss overgjødning. Disse er i stor grad knyttet til landbruksavrenning, og som vurderes til ikke å nå miljømålene for respektive vannforekomster. Vi mener imidlertid at effekten av vårt arbeid gjennom tilsyn, kravstilling i tillatelser og veiledning også i 2024 har gjort at situasjonen er oversiktlig og under kontroll. Nytt regelverk fra februar 2024 for akvakulturnæringen bidrar nok også i positiv retning, selv om det nå er for tidlig å vurdere effektene av dette sammenlignet med den tradisjonelle konsesjonsbehandlingen før 2024. Vi følger også opp arbeidet med IED-bedrifter (industriutslippsdirektivet) og revidering av tillatelser med BAT-krav (beste teknologier) og konkrete utslippskrav (BAT-konklusjoner) for bransjer som har fått slike. Dette vil også være med å redusere potensialet for utslipp som kan føre til overgjødning. Vi følger også opp de større avløpsanleggene (kap. 14) som vi er myndighet for, og det kommende avløpsdirektivet fra EU. Vi har ingen slike anlegg som ligger i resipienter som krever at det må settes krav om nitrogenfjerning.

Oppsummert mener vi at arbeidet vi gjennom årene har gjort som forurensningsmyndighet, har redusert risikoen for overgjødning (eutrofiering) av våre vannforekomster. Vi er positive til at den utviklingen til det bedre vil fortsette. Klimautfordringene, spesielt med forhøyet sjøtemperatur også i våre farvann, kan imidlertid gjøre det mer utfordrende i årene som kommer, f. eks. nye marine plantearter (alger mm.) som introduseres og som kan ha et potensial for å utnytte overskuddet av næringssalter i sjøvannet og føre til økt begroing i enkelte vannforekomster.

Landbruk:

Landbrukspåvirkning er ikke et stort problem i vårt fylke, men det er noen vannforekomster hvor landbrukspåvirkning medfører at det er utfordrende å nå miljømålene. Det er god dialog mellom landbruksforvaltninga og miljøforvaltninga om denne problemstillinga, og ved bruk av regional miljøprogram jobbes det med å sette inn tiltak. I Troms og Finnmark har vi kantsone eng som et tiltak i utvalgte vassdrag med påvirkning fra jordbruket. Det bør tas vannprøver for å kartlegge om tiltaket har effekt for å nå miljømål. Det er ikke vurdert å fastsette regional forskrift etter jordloven.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	395	34	0	0

Tallene er oppgitt for vannforekomster der det er registrert en eller flere påvirkninger som potensielt kan gi eutrofiering. I vannforekomster som ikke vil nå miljømål, kan det i noen tilfeller være andre årsaker enn eutrofi som er grunn til at miljømål ikke nås. I flere av disse er det også mangelfullt kunnskapsgrunnlag, slik at presisjon i faktisk tilstandsklassifisering er lav.

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene

Med få unntak, er de fleste av de 39 kommunene i Troms og Finnmark organisert i et interkommunalt selskap som håndterer husholdningsavfallet fra den enkelte kommune. Det medfører at det blir noenlunde like løsninger for å sikre en videre miljøforsvarlig håndtering (sluttbehandling eller gjenvinning) av avfallet. Vi gjennomfører også tilsyn med disse avfallsmottakene, også de privateide. Vi vil fortsette med slike tilsyn, også som følge av nye skjerpede forskriftskrav på sortering av bestemte avfallsfraksjoner. Noen kommuner har likevel en vei å gå her når det gjelder sortering ved kilden av avfall fra hytte- og fritidsbebyggelse. I noen kommuner tømmes alt avfallet i samme kontainer uten mulighet for sortering for hyttefolket. Det er videre grunn til å tro at dette avfallet går direkte til forbrenning uten forutgående sortering ved mottaksanlegget. Vi bruker også Kommunebildet for å veilede og synliggjøre for kommunene hvordan de ligger an i dette arbeidet, f. eks. materialgjenninningsgrad av husholdningsavfallet basert på KOSTRA-tall (kommunenes egen rapportering til staten). Vi ser at det er ulikheter mellom kommunene på dette området. Det er utfordrende å måle effekten av dette arbeidet kun fra et år til et annet, men vi mener at det går i positiv retning, og at det er en økende bevisst holdning blant folk om at avfallet skal håndteres forsvarlig. Vi får f. eks. færre meldinger hit om ulovlig forbrenning og nedgraving av avfall sammenlignet med tidligere. Vi velger å tolke det som at arbeidet vi har gjort gjennom årene, f.eks. følge opp saker med ulovligheter, har hatt en god effekt og allmennpreventiv virkning.

3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene

Første halvår 2024 gjennomførte vi dagskurs for kommunestyrene i samtlige kommuner i Troms og Finnmark, der blant annet kommuneøkonomi var fast på agendaen. Innholdet var i hovedsak om økonomien i de enkelte kommunene, inntektssystemet inkl. skjønnsmidler, budsjett- og økonomiplan og årsregnskap, årsberetning og rapportering.

Etter påske var fikk vi på plass to nye kommuneøkonomer. Kapasiteten på området har derfor økt betydelig sammenliknet med 2023. Våren 2024 ble det sendt ut brev til alle kommuner etter gjennomgang av budsjett- og økonomiplaner 2024-2027 (ROBEK-kontroll). I 2025 vil alle kommunene få en fyldig tilbakemelding etter gjennomgangen. Det er laget rapport over økonomisk status for kommunene i fylket etter regnskapstallene for 2023 ble publisert i KOSTRA i juni, samt en rapport over folketallsutviklingen første kvartal 2024. Rapportene kan leses her: [Statistikk og analyse | Statsforvalteren i Troms og Finnmark](#)

Kommunene i Troms og Finnmark har over tid hatt en netto lånegjeld som ligger betydelig over landsgjennomsnittet, samtidig som fylkessnittet for disposisjonsfond ligger lavest av fylkene i landet. Regnskapstall for 2023 viser at 25 av kommunene i Troms og Finnmark hadde høyere netto lånegjeld enn landsgjennomsnittet. Av disse var det ni kommuner som hadde en netto lånegjeld på over 130 prosent av brutto driftsinntekter. Kombinert med svært høy lånegjeld, et høyt rentenivå gjennom året og lavt nivå på disposisjonsfondet har vist seg å være svært krevende for mange av våre kommuner. Gjennomgangen av budsjett- og økonomiplanene viser at mange av kommunene må saldere budsjettet med bruk av disposisjonsfond, og kun et fåtall av

kommunene greier å budsjettere slik at de oppfyller vedtatte måltall.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har også i 2024 hatt høyt fokus på kommunenes kobling mellom samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging. Temaet ble blant annet tatt opp på vårt årlige økonomiforum, og gode eksempler fra kommuner i våre to fylker ble formidlet. Formålet er å sikre iverksettelse av lokal politikk, bedre økonomi- og virksomhetsstyring i kommunene, samt at kommuneplanenes strategier, visjon og målsettinger kommer til finansielt uttrykk gjennom handlings- og økonomiplanene. I 2019 ble det laget en veileder som vi som sier noe om hvorfor kommunene skal ha denne koblingen, regelverket, hvordan koble og gir eksempler på god kobling. Veilederen finner dere her: [Kobling samfunn og økonomi | Statsforvalteren i Troms og Finnmark](#). Vi driver fortløpende informasjonsarbeid og veiledningsarbeid på området, og har innledet samarbeid med andre embeter omkring temaet. I 2024 har vi hatt innlegg om dette temaet på nasjonal plankonferanse, for andre embeter og for kommuner. I 2025 har vi som målsetting å oppdatere denne veilederen ettersom vi får innspill og ser at noen av kommunene utvikler bedre praksis. Vi har i 2024 kartlagt koblingsstatusen i kommunene, noe vi ønsker å få til som et årlig tiltak i forbindelse med budsjettgjennomgangen. Når vi sammenlikner kartleggingen i 2024 med den vi gjorde i 2021, ser vi en økning fra fire til syv kommuner som har god kobling mellom samfunnsplanleggingen og økonomiplanleggingen. Vi ser at det er varierende fokus på dette temaet i våre kommuner, men at dette fokuset øker. Området henger tett sammen med bærekraftsprosjektet, som gir oss enda en arena for samhandling og innhenting av innspill fra kommunene.

Som nevnt arrangerte vi i desember Økonomiforum for økonomisjefer/ økonomiansatte i kommunene i våre to fylker. Seminaret er et samarbeid mellom Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Norges kemner – og kommuneøkonomers forbund. Nærmere om tema for seminaret i 2024 kan dere lese her: [Økonomiforum | Statsforvalteren i Troms og Finnmark](#). Det var godt oppmøte på seminaret med 73 påmeldte, og hele 34 av 39 kommuner var representert. Det ble sendt ut evalueringsskjema til deltakere i etterkant av seminaret, og tilbakemeldingen fra deltakerne var i hovedsak positiv. Kommunene setter stor pris på denne samlingen, hvor de i tillegg til faglig oppdatering får knyttet verdifull kontakt på tvers av kommune- og fylkesgrense.

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK. (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK.

Ved inngangen til 2024 hadde vi fire kommuner i ROBEK, Gamvik, Porsanger, Tjeldsund og Lavangen. Lavangen ble meldt ut av ROBEK i februar etter at budsjett- og økonomiplan 2024-2027 ble vedtatt i balanse. Porsanger ble meldt ut av ROBEK i august etter at merforbruket var dekket i sin helhet. Hammerfest, Kautokeino og Nordkapp ble meldt inn i februar på bakgrunn av at årsregnskapet for 2022 ble vedtatt etter fristen. Hammerfest ble i tillegg meldt inn på bakgrunn av at budsjett- og økonomiplan 2024-2027 ble vedtatt i ubalanse. Nordkapp ble meldt ut av ROBEK etter at årsregnskapet for 2023 ble vedtatt innenfor frist. Kommunene Kåfjord og Vadsø ble innmeldt i august på bakgrunn av merforbruk. Ved utgangen av året hadde vi seks kommuner som var registrert i ROBEK. To av disse ble meldt ut i januar 2025, da lovlighetskontroll av årsbudsjettet 2025 og økonomiplan 2025-2028 viste at grunnlaget for utmelding var oppfylt. Vi har i dag fire kommuner i ROBEK.

På bakgrunn av KOSTRA-tall for 2023 hadde vi en gjennomgang der vi besluttet hvilke kommuner som bør følges nærmere opp gjennom året på med tanke på fremtidig ROBEK-innmelding. Vi gjorde en helhetlig vurdering ut fra blant annet nivået på netto driftsresultat, disposisjonsfond og netto lånegjeld, samt merforbruk i kommunekassa og kommunale foretak fra tidligere år som måtte dekkes inn. I tillegg har vi fulgt med på kommuner som har svært høy gjeld, og kommuner med andre økonomiske utfordringer, der vi i løpet av året har blitt kjent med dette. Kommuner som vi har hatt et ekstra øye med i 2024 er Ibestad, Sørreisa, Dyrøy, Harstad, Kvænangen, Nesseby, Tana, Båtsfjord, Berlevåg, Sør-Varanger og Tromsø. Vi har gjennomgått tertialrapportene til disse kommunene for å følge utviklingen gjennom året. Vi hadde eget møte med Sør-Varanger kommune i november. Sør-Varanger hadde merforbruk i kommunekassa både i 2022 og 2023. Merforbruket fra 2022 må dekkes i 2024 for å unngå innmelding i ROBEK. Etter det vi er kjent med greier ikke kommunen å dekke merforbruket og vil bli meldt inn i ROBEK etter at regnskapet er vedtatt, eventuelt på bakgrunn av vedtak om regulering av budsjettet. I tillegg var vi på ordinært kommunemøte/dialogmøte med Tromsø, Båtsfjord og Berlevåg der blant annet kommuneøkonomi var tema.

For å unngå at kommuner blir meldt inn på bakgrunn av manglende vedtak i kommunestyrene, eller på bakgrunn av uspesifiserte innsparinger, sjekket vi i november og desember formannskapenes innstilling til budsjett- og økonomiplanene til de fleste kommunene i fylket. Vi tok kontakt med flere kommuner og informerte om våre funn.

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk. (fra kapittel 3.1.5.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk.

I 2024 hadde vi tre kommuner som var registrert i ROBEK på grunn av merforbruk. Kåfjord og Vadsø ble meldt inn i august på bakgrunn av at merforbruket utgjorde mer enn 3 prosent av brutto driftsinntekter. Oppfølgingen har i bestått i gjennomført lovlighetskontroll av årsbudsjettet, godkjenning av låneopptak, tildeling av skjønnsmidler til å gjennomføre analyse av KOSTRA-tall, samt ROBEK-møter med administrativ og politisk ledelse i kommunene. I tillegg følger vi med på økonomirapporteringene, for å følge utviklingen i løpet av året.

Gamvik kommune ble meldt inn i ROBEK i 2021 som følge av at budsjett- og økonomiplan 2021-2024 ble vedtatt i ubalanse. Kommunen er i ettertid meldt inn og ut på en rekke bokstaver. Ifølge regnskapstall for 2023 hadde kommunen ved inngangen til 2024 et akkumulert merforbruk på 11,5 mill. kr. Rapporteringen for andre kvartal, viser at kommunen ligger an til et merforbruk i 2024 på 14,2 mill. kr. Kommunen vil da ved utgangen av 2024

ha et oppsamlet merforbruk på 25,7 mill. kr.

Sommeren 2023 fikk Gamvik kommune skjønnsmidler til å sette i gang et omstillingsprosjekt for å bedre kommunens økonomiske situasjon, men av ulike grunner ble ikke prosjektet satt i gang før våren 2024. Bedriftskompetanse AS ble engasjert av kommunen for å gjennomføre prosjektet. De har foretatt en grundig gjennomgang av økonomien i kommunen. Vi viser til vårt brev til departementet med bekymringsmelding om situasjon i Gamvik kommune. Statsforvalteren mener kommunen bare kan komme seg ut av uføret gjennom et langsiktig omstillingsarbeid. Videre kan vi vanskelig se at dette vil være gjennomførbart uten ekstern bistand. Dette gjelder også bistand eller samarbeid med en eller flere av Gamvik kommunes nabokommuner. I første omgang bør følgende elementer prioriteres:

- Rekruttering av kompetente og stabile ansatte
- En gjennomgang og oppdatering av rutiner og reglementer
- Et forsvarlig system for budsjettprosess, økonomikontroll og økonomirapportering
- Et styringssystem som bygger på oppdaterte kommunale planer
- Et sterkt engasjement og deltakelse på alle nivåer i kommunen, både administrativt og politisk

Gamvik kommune har vedtatt videreføring av prosjektet, og søkt Statsforvalteren om midler til dette. Søknaden er innvilget av oss. Vi vil følge det videre arbeidet tett, blant annet gjennom deltakelse med møte- og talerett i styringsgruppen for prosjektet. Finnmark fylkeskommune ønsker også å bidra i den videre prosessen med å få Gamvik kommune på rett kjøl. Vi vil bidra til at fylkeskommunens bistand ytes gjennom et godt koordinert samarbeid med Statsforvalteren og det pågående omstillingsprosjektet.

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Statsforvalteren har hatt fokus på kommunenes KOSTRA-leveranse til SSB. Vi følger med på, og har også purret kommuner som ikke har levert regnskapstall i februar. Tidligere år har vi også purret på innlevering av skjema på de ulike fagområdene, men dette har vi ikke kunnet prioritere i 2024. Ved gjennomgang av budsjett- og økonomiplaner sjekker vi blant annet kommunenes bruk av KOSTRA-data i dokumentene. Det er kun et fåtall av kommunene som ikke bruker eller bruker KOSTRA-tall i liten grad.

Vi benytter aktivt selv kommunenes innrapporterte KOSTRA-tall i forbindelse med møter med kommunene, både tall for den enkelte kommune og tall for alle kommuner i fylket. Alle kommunene i Troms og Finnmark har vedtatt finansielle måltall. De fleste kommuner kommenterer på måloppnåelsen i forhold til vedtatte finansielle måltall i økonomiplandokumentet. Vi har også fokus på måloppnåelse i forhold til kommunenes vedtatte finansielle måltall, der kommunenes innrapporterte regnskapstall til KOSTRA, samt tall fra budsjett- og økonomiplanene er benyttet til å beregne utviklingen frem i tid. I tillegg har vi på bakgrunn av endelige KOSTRA-tall, utarbeidet en rapport over utviklingen av kommuneøkonomien i 2023.

Også i år hadde vi nytt fra KOSTRA/GKRS som tema på økonomiseminalet for økonomisjefer og økonomimedarbeidere i våre to fylker.

3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Regionalt partnerskap

Vi deltar aktivt med vår kompetanse inn i Regionalt partnerskap for landbruk. I 2024 har det vært ett regionalt partnerskap for Troms og ett regionalt partnerskap for Finnmark. Det har vært to møter i begge partnerskapene, i tillegg til et felles møte med partnerskapet i Nordland, med fokus på midlene til «bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord». For samarbeidet med partnerskapet kunne vi ønske oss høyere aktivitet, og vi har spilt dette inn. Innsatsen er forankret i Regionalt næringsprogram.

Det er enighet om at Regionalt næringsprogram 2019-2022 prolangeres ut 2025. Fylkene er i gang med prosesser for å avklare planbehov fremover, men vi er fremdeles bekymret over at fylkeskommunene ikke legger tilstrekkelig kapasitet i arbeidet på landbruk. Vi merker også på dette området at det er stor gjennomtrekk og liten kapasitet i kommunene. Det landbruksfaglige miljøet i fylket er lite og mye utviklingsarbeid er avhengig av at Statsforvalteren har kapasitet til å initiere og følge opp prosjekter. Ressurssituasjonen i landbruksavdelinga har i 2024 vært begrenset, og det har gått utover dette arbeidet generelt, og arbeid med "Inn på tunet", urbant landbruk og økologisk landbruk spesielt. Vi har nå fått styrket vår kapasitet og håper og kunne få til mer aktivitet på "Inn På Tunet".

Lokalmat

Partnerskap for Lokalmat i Troms og Finnmark består av Statsforvalteren, Fylkeskommunen, Kompetansenettverket for Lokalmat i Nord, Innovasjon Norge Arktis og Sametinget. Lokalmatpartnerskapet har jevnlig møter for å samordne innsats og samhandle bedre. I 2024 har fokuset vært rettet mye mot nordnorsk deltakelse på Internationale Grüne Woche (IGW). Vi deltok på IGW 2024, og har bidratt aktivt i forberedelsene til IGW 2025.

Vi sitter også i faglig råd for kompetansenettverket for lokalmat i Nord-Norge.

Matglede for eldre

Vi har samarbeidet med Statsforvalteren i Nordland om arbeidet med matgledekorpsset. I vårt arbeid med dette oppdraget har vi konsentrert oss om tematikken kompetanse og offentlige anskaffelser og hvilke muligheter som ligger i dette regelverket. I den forbindelse har vi kartlagt ønsker- og kompetansebehov hos kjøkkenpersonell i sykehjemskjøkken og sentralkjøkken i Nord-Norge.

Videre har vi jobbet med hvordan kommunene gjennom anskaffelsesprosesser kan legge til rette for innkjøp av lokalmat, slik at kommunen kan ta en aktiv rolle for å sikre lokal produksjon (og arbeidsplasser) både av matvarer og andre produkter. I dette arbeid har vi samarbeidet med Distriktssenteret, Utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjeneste i Nord-Norge, Kompetansenettverket for Lokalmat i Nord, Statsforvalteren i Innlandet, Vestfold og Telemark, Nordlandsforskning, Finnud og Tromsø Kommune.

For mer informasjon kan vi vise til sendt sluttrapport til Landbruks- og matdepartementet om Arktisk Matgledekorps 2024.

Potet, grønt og bær

Det er gode muligheter for å øke grøntproduksjonen her nord. Grønnsaksskolen i regi av Norsk landbruksrådgivning Nord-Norge og Troms Landbruksfaglige senter er gjennomført med god deltakelse, spesielt på småskala grønt. Det er stor interesse for Urbant landbruk. Vi har ikke hatt kapasitet til å følge opp dette aktivt i 2024, men har brukt restmidler fra satsingen på arktisk landbruk til å støtte prosjekter på området.

Sett i et flerårsperspektiv så ser vi at med bekymring at antall gårdsbruk og produksjon av mat totalt går nedover i fylkene våre.

Hogst

Det meste av hogstvolumet i Troms og Finnmark går til biobrenselanlegg og vedprodusenter. Bjørk er fortsatt hovedtreslaget, men vi ser også økende avvirkning i granfeltene. For tidlig hogst er en utfordring vi jobber med. Vi registrerer at ikke alt hogd virke meldes inn i virkesdatabasen i hogståret, slik at hogd volum avviker fra det som framkommer i statistikken. I Finnmark er hogsten stort sett lokalisert til Pasvik der virket leveres til flisfyringsanlegget i Kirkenes. Grunneier Finnmarkseiendommen er i ferd med å starte opp igjen med tynningshogst i furu i Midt-Finnmark for å skjøtte skogen her, og levere virket til lokale flisfyringsanlegg i Porsanger. Det er økende etterspørsel etter sagtømmer i Finnmark fra småsagbrukene.

Infrastruktur

Det er begrensa avsetning lokalt i regionen, og det er derfor behov for å få virke ut på båt. Ei ny tømmerkai i Kvæfjord har fått finansiering fra kaimidlene i 2024. Det vil på sikt bidra til økt hogstaktivitet i Sør-Troms.

Det er stor interesse og behov for skogsvegbygging i kommunene. Det gjelder både nyanlegg og ombygging av skogsveger, særlig i Troms. Skogbruket er avhengig av tilskudd til infrastrukturtiltak, fordi det er lav verdi på stående skog (bioenergivirke) og det er lite skogfond hos skogeierne. En del veganlegg blir ikke realisert fordi skogeierne ikke har økonomi til å dekke merverdiavgift. Nesten alle skogeiere i fylket er kapitalskogeiere og er ikke momspliktige.

Fortsatt bidrag fra staten til å bygge ut skogsbilvegnettet er derfor helt avgjørende for å opprettholde aktivitet og for å kunne høste de voksende barskogressursene i fylket.

Vi ser at aktiviteten er sterkt avhengig av kompetansen i kommunene. Kommuner uten skogfaglig kompetanse er nesten fraværende når det gjelder både skogkultur og vegbygging.

Bioenergi

Statsforvalteren bruker "Bioenergi strategien for Nord-Norge" i arbeidet med å få økt verdiskaping fra bioenergi i fylket. Vi deltar aktivt i bioenerginettverket i Nord-Norge.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer

Se rapportering ovenfor i punkt 3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp

Denne oppgaven er prioritert hos oss og har blitt tatt opp med kommunene i oppdragsbrevet, i teamsmøte med kommunene og i veiledning med den enkelte kommune.

Vi følger opp i løpet av året og sørger for å minne på der det trengs.

Hos oss blir svært få felt trukket ut til foryngelseskontroll. Dette skyldes at hogsten i stor grad meldes inn som energivirke. Energivirke er ikke med i

grunnlaget for uttrekking av felt for foryngelseskontroll.

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekt antall felt/kontrollfelt	Antall sluttført pr. 30.6	Antall sluttført pr. 30.11	Antall ikke gjennomførte 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	5	0	5	0	0
Foryngelseskontroll	1	0	0	1	0

Resultatkartlegging: 4 felt utgått pga tynning, veilinj, 1 felt utgått pga ikke kontrollert av kommunen. Foryngelseskontroll: ikke fulgt opp av kommunen, skogansvarlig i permisjon.

Foryngelse etter hogst (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2024	1	4
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)		
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2025	2	5

Middels effekt av gjennomførte tiltak.

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt

Kommunene i fylket har svært ulike forutsetninger for å forvalte de økonomiske virkemidlene i skogbruket. 10 av 21 kommuner i gamle Troms mangler skogfaglig kompetanse. Av de 11 med skogfaglig kompetanse er det svært liten kapasitet hos flere av kommunene. I flere av disse kommunene er det ikke tildelt virkemidler og det er registrert liten aktivitet i skogbruket. Flere kommuner melder inn behov for NMSK-midler til skogkultur, men bruker ikke tildelte midler.

Kommunene som godskrifer virkemidler forvalter disse i tråd med lov og forskrift. Statsforvalteren bruker mye tid på en-til-en veiledning til dette. Statsforvalteren bidrar med å gi opplæring og informere om ØKS, og generell veiledning om kommunenes oppgaver på skogområdet. Vi har også gitt tilbakemelding til de kommunene som mangler skogfaglig kompetanse og tjenestetilbud om dette via kommunebilder og kommunemøter.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning, resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	8	6	2
Skogkultur	16	12	4
Miljøtiltak	0	0	0

Kommunene kan generelt bli bedre på tilskuddsforvaltninga, særlig det å bruke ØKS. Det er mye feil som gjøres der og det fører til merarbeid for oss, og at utbetalingene blir forsinka. Det skal også sies at ØKS er et krevende verktøy for kommunene å bruke. Selve saksbehandlinga i tilskuddssakene holder en en tilfredsstillende standard. Vi prøver å gjøre kommunene bedre ved tett oppfølging, særlig ved epost og teamsmøter.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Informasjon og oppfølging pr brev, fagsamling, befaringer, webinar, telefon. Felles og en-til-en oppfølging.
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	I løpet av året har vi hatt møte med kommunene om bruk av vegbanken i ØKS. Vi har gjort dette for å få flere til å bruke vegbanken aktivt i arbeidet med vegger. Dette har gitt resultater, flere kommuner har tatt i bruk vegbanken. Det er også gjennomført kurs i behandling av landbruksveier for det offentlige. Dette kurset holdt vi i samarbeid med Skogkurs og det var svært god deltakelse. Ellers har vi drevet en til en veiledning av kommunene om bruk av ØKS. Det er gitt tilbakemelding om at ØKS er et krevende saksbehandlersystem å bruke. Vi bruker mye tid på å veilede om ØKS.
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Kommunene er informert om ordninga. Det søkes ikke om midler til dette tiltaket.

Verdiskaping i reindriften (fra kapittel 3.1.6.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler og tiltak bidrar til å nå de reindriftspolitiske målene

For reindriftsområdet har det også i 2024 vært begrenset ressurser til å følge opp målsetningen om økt verdiskaping.

Vi har gjennomført analyse av bærekraftskriteriene i henhold til egen matrise. Ut fra dette ble det gitt anbefaling av hvilke reinbeitedistrikter som skal telles.

Tapene, blant annet til rovilt, er store i reindriftsnæringa. Det ble sendt et bekymringsbrev om dette til Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

De økende antall og omfattende beitekrisene fører til samfunnskrise i kommuner som har store deler av næringsgrunnlaget fra reindrift. I Kautokeino

kommune ble det i den forbindelse avholdt møte med flere departement. Vi er bekymret for den økonomiske belastningen de årlige beitekrisene påfører næringa.

3.1.1.11 Bærekraftig landbruk

Det regionale miljøprogrammet inneholder strategier for Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) - og de regionale miljøvirkemidlene. Vi har de største utfordringene innenfor miljøtemaene kulturlandskap og utslipp til luft. Vi har stor oppslutning rundt husdyrgjødsel - tiltakene og mener dette bidrar til å nå målene om redusert miljøbelastning. Vi innførte kantsone eng - tiltaket i 2019 og har økt oppslutning om tiltaket. Vi etterlyser midler til måling av vannkvalitet i de utvalgte vassdragene. Det er meldt behov for å få flere vassdrag i ordningen. Vi har også stor interesse og oppslutning om tilbudene innenfor SMIL.

Vi mener at utviklingen går i riktig retning, i og med at vi ser økt oppslutning om de ulike tiltakene innenfor miljøtema kulturlandskap og utslipp til luft.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har en digital veileder som oppdateres fortløpende. Vi informerer ved utstrakt bruk av epost og tilbyr kommunene veiledning. Foretakene i fylkene våre får SMS når veilederen er oppdatert i juni. Ny SMS når søknadsomgangen åpner i september, samt vennlig påminnelse om at søknadsfristen nærmer seg. Vi mener at gårdbrukerne er godt informert om tiltakene innenfor regionalt miljøprogram.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler på miljøområdet bidrar til å opprettholde kulturlandskapet og redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften

Samlet sett er miljøvirkemidlene innrettet mot regionale behov. Det er god oppslutning og interesse for ordningene innenfor miljøtemaene utslipp til luft og kulturlandskap i regionalt miljøprogram. De største miljøutfordringene fremover er gjengroing av utmarka og innmarka. Det har sammenheng med nedgang i antall beitedyr innenfor grovfôrbaserte næringer.

Vi kontrollerte tiltakene klimarådgivning og tilrettelegging for hekke- og beiteområder for fugl i 2024. Vårt arbeid med kontroll av kommunal forvaltning når det gjelder miljøtiltakene innenfor regionalt miljøprogram fortsetter i 2025.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Miljøtema	Andel av de regionale miljøtilskuddene
Friluftsliv	4 %
Kulturlandskap	40 %
Biologisk mangfold	6 %
Kulturminner og kulturmiljøer	10 %
Avrenning til vann	3 %
Utslipp til luft	36 %
Jord og jordhelse	0 %
Plantevern	0 %
Miljøavtale og klimarådgivning	0 %
Sum	100 %

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

Vi har en digital veileder på Statsforvalteren sin nettside for de regionale miljøtilskuddene som oppdateres fortløpende.

Vi har sendt informasjon om de regionale miljøtilskuddene på e-post og SMS direkte til alle foretak i Troms og Finnmark. E-postene går ut i juni, september og oktober og vi har god effekt av å sende påminnelse direkte til foretakene.

Vi oppfordrer også kommunene til å informere sine gårdbrukere om de regionale miljøtilskuddene.

Vi vil fortsette å orientere aktuelle søkere om ordningen, og oppdatere digital veileder.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	42	43	49	51	52	58	59

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom RMP har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	Stigende, men antall foretak i Troms og Finnmark fylker går ned. Flere tilskuddsordninger i RMP tas i bruk av søkerne.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom SMIL har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Omfanget av utførte miljøtiltak innen SMIL er stigende i siste femårsperiode både med tanke på antall behandlede søknader og samlet størrelse på innvilget SMIL-tilskudd. Rammen til SMIL har økt i siste femårsperiode.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Potten til ordningen er relativt begrenset, og potten brukes opp hvert år. Omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP er stabil. Ramma til KMP-regionale prosjekter kunne vært større.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom øvrige miljøvirkemidler har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Miljøvirkemidlene har stor oppslutning. De fleste ordningene har større etterspørsel etter midler enn det vi får tildelt. Vi ser spesielt at tilskuddsramma på til tiltak i beiteområder burde vært større.
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad Statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	Gjennom direkte henvendelser til foretak og kommuner. Vi oppdaterer våre egne nettsider fortløpende.

3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov**Barnehage**

Vi fortsetter å se en stor økning av pedagogiske ledere med dispensasjon fra utdanningskravet i våre kommuner. Dette er en tendens vi ser i både store bykommuner og distrikt. Barnehageeierne har utfordringer med å rekruttere barnehagelærere, barne- og ungdomsarbeidere, ufaglærte og vikarer til barnehagene.

Vi ser også at under halvparten av kommunene i fylkene har barnehagemyndighet med barnehagefaglig kompetanse.

Til tross for økt andel ufaglærte pedagogiske ledere i barnehagene og at mange kommuner ikke har barnehagemyndighet med barnehagefaglig kompetanse, ser vi at fokuset på utvikling og kompetanse holder seg høyt. Vi har mange barnehager, både private og kommunale som har vært, eller er med, i tilskuddsordningen, og det er ansatte fra barnehager og kommuneadministrasjon som deltar på ulike fagdager og konferanser som holdes enten av Statsforvalter eller andre. Etterspørselen etter digitale fagsamlinger har blitt større, mye på grunn av barnehagenes økonomi. Det at barnehager ønsker å delta, til tross for dårlig økonomi, ser vi som tegn på at barnehagene ønsker å oppfylle kravet om å være lærende organisasjoner og ivareta barns behov for utvikling, læring og trivsel.

Det er en økning i antall søknader på lokale tilretteleggingstilskudd for eiere som har ansatte som ønsker en barnehagelærer- eller mastergradutdanning. Behovet for midler til lokale tilretteleggingsmidler er stort, og skuffelsen er også stor når noen ikke får midler og må avslutte studiene på grunn av økonomi. Med tanke på den store mangelen på pedagoger og fagarbeidere i barnehagene i vårt fylke, er dette tiltaket med på å sikre at barnehagene har ansatte med riktig kompetanse.

Det er også en økning i antall behovsmeldinger i ordningen for regional kompetanseutvikling (Rekomp) i barnehage, og det skyldes at noen private barnehager og kommuner bryter ut av store regionale nettverk og sender inn egne behovsmeldinger. Årsaken de oppgir er at de ikke opplever at deres behov for kompetanseheving blir ivare tatt i et stort regionalt nettverk. Dette oppleves av oss som positivt med tanke på lokal forankring av behovsmeldingene og lokal tilpasning av tiltakene.

Samtidig får vi bekreftet våre bekymringer om at eierne sliter med å få gjennomført tiltakene i Rekomp innen den tidsrammen de har planlagt. Dette på grunn av sykefravær, mangel på vikarer og mangel på pedagoger. De fleste uttrykker at de trenger mer tid for å klare å iverksette den nye kunnskapen til praksis. Dermed blir det utfordrende for den enkelte barnehageeiere å sikre at de har ansatte som innfrir for eksempel krav til barnehagens innhold.

Vi viser ellers til rapporteringspunkt 7.3.8.5 om lokal kompetanseutvikling.

Skole

Vi opplever at kommunene sliter med å få kvalifiserte lærere til grunnskolen. Denne utviklingen har vart over tid og tallene fra GSI viser at Troms og Finnmark har en høyere andel lærere uten godkjent utdanning enn resten av landet. Søknaden til lærerutdanningene ved UiT Norges arktiske universitet (UiT) har gått ned og vi er bekymret for den utviklingen vi ser. Vi har dialog med UiT om dette og har bidratt i utredning om å få til en toårig integrert master for de som har bachelor og kan bygge videre på denne for å få master over to år istedenfor et femårig løp. Statsforvalteren har også gjennom prosjektskjønnsmidler bidratt til desentralisert lærerutdanning som har ført til mange flere nyutdannede ute i distriktskommunene.

Vi informerer aktivt om ordningen med videreutdanning for lærere og våre kommuner benytter seg av denne ordningen i stor grad. I tillegg bidrar desentralisert kompetanseordning (Dekomp) og Kompetanseløftet til viktig kompetanseheving i sektor.

Det er fortsatt stor mangel på lærere som har kompetanse i opplæring i og på nordsamisk språk både innenfor og utenfor de samiske forvaltningskommunene. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i flere sammenhenger adressert til nasjonale myndigheter et stort behov for særskilte tiltak for utdanning av lærere på alle nivå som behersker samisk språk.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har ansvaret for koordinering av fjernundervisning i nordsamisk språkopplæring i hele landet. Det er etablert et langvarig samarbeid med Samisk Høgskole om etterutdanning av fjernundervisningslærere i nordsamisk. Det ble i samarbeid med Samisk Høgskole avholdt en fysiske fagsamling for rundt 50 fjernundervisningslærere 8.-9. oktober med tema digitale læringsplattformer og digitale læringsressurser. Utdanningsdirektoratet (Udir) deltok på samlingen. Det er vanskelig å lage varierte kurs for denne lærergruppen siden tilbudene innen fjernundervisningsdidaktikk og -metodikk og fagmiljøene er få i Norge.

Nasjonalt er det fortsatt for lav kapasitet innen fjernundervisning i nordsamisk på grunn av at det mangler samisklærere. Statsforvalteren holder kontakt med bestillere og leverandører av samiskopplæring, og oversikt over om elever må vente på å få opplæringen i gang. Kapasiteten har bedret seg litt høsten 2024, men er fortsatt skjør. Vi har jevnlig rapportert dette til Udir. Kunnskapsdepartementet og Udir har høsten 2024 satt i gang et arbeid for å analysere kvalitet og kapasitet i samisk fjernundervisning som vi deltar aktivt i.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark lyser ut og behandler søknader om videreutdanning i samisk som skal kvalifisere til å undervise i samisk i grunn- og videregående skole. Vi sender ut brev til kommunene om ordningen og opplyser på våre nyhetssendinger om ordningen. Vi får inn mange søknader og har på bakgrunn av økning i antall søknader fått økt ramme for denne ordningen.

Kompetansetiltak i partnerskap med UH (fra kapittel 3.1.7.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i partnerskap med UH.

Vi har i kalenderåret 2024 hatt tre samarbeidsfora i Finnmark og tre samarbeidsfora i Troms; to for Rekomp, to for Dekomp og to for Kompetanseløftet.

Samarbeidsforaene har gitt felles innstilling av tilskuddsmidler for 2024 etter sine langsiktige planer. Planene har som formål å gi likeverdige muligheter for kompetanseutvikling etter målsettingene for tilskuddsordningen og kriteriene for tildeling av tilskuddsmidler.

Universitet og høyskolene (UH) i regionen vår, UiT Norges Arktiske universitet (UiT) og Samisk høyskole, er representert i samarbeidsforaene og følger opp partnerskapene gjennom disse organene.

Alle kompetanseutviklingsprosjektene gjennom tilskuddsordningen er etablert og blir gjennomført i aktive partnerskap mellom eiere og UH. Det er til sammen fem UH-er som er involvert i partnerskapene hos oss. Det er etablerte partnerskap med både offentlige og private barnehager og skoler, samt kommuner og kommunegrupper. Finnmark fylkeskommune har imidlertid ikke hatt kapasitet til å delta i tilskuddsordningen i 2024.

Samarbeidsforaene bruker føringene i retningslinjene for tilskuddsordningen og de langsiktige planene i vurderingen og prioritering av tilskuddsmidler. Samarbeidsforaene påser at behovsmeldingene er utarbeidet i partnerskap mellom UH og eiere.

Vi har hatt digitalt erfaringsseminar for målgruppene for tilskuddsordningen der temaene har vært tverrfaglig samarbeid, hvordan ivareta lokale behov, hvordan ivareta barnehage- og skoleeier på en god måte og hvordan jobbe for å se varige endringer.

Vår vurdering er at UH i stor grad er organisert for å etablere og følge opp partnerskapene. Flere av partnerskapene viser at de gjennomfører kompetanseutvikling som er i tråd med retningslinjene for ordningen. Det er fortsatt behov for å følge opp at alle partnerskap har forankring i den enkelte barnehage og skole når det gjelder behov og gjennomføring av tiltak. Vi vil følge dette opp videre i de ulike møtepunktene vi har med de ulike aktørene i ordningen. Gjennom et etablert og godt samarbeid med UH-ene i vår region, og da særlig med UiT, har vi et godt fundament for dette arbeidet.

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.1.7.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten og andre relevante støttetjenester er inkludert

Statsforvalteren har utviklet en behovsmeldingsmal som partnerskapene benytter når de skal melde behov til samarbeidsforum om å delta i tilskuddsordningen. I behovsmeldingsmalen for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, krysser partnerskapet av for hvilket område tiltaket tilhører.

Tverrfaglig samhandling og organisering er et av disse områdene som partnerskapet kan krysse av for. De andre områdene er; Spesialpedagogiske områder, Inkludering og ledelse og organisasjonsutvikling.

Ved at vi har tatt med tverrfaglig samhandling og organisering som ett av fire temaer som utviklingsarbeidet i Kompetanseløftet kan handle om, så bidrar vi til å skape en forventning om at tverrfaglig samhandling og organisering er en viktig del av Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Når partnerskapet skriver behovsmelding, må de beskrive hvordan Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er engasjert i tiltaket, eller de ulike tiltakene dersom partnerskapet har flere tiltak for utviklingsarbeidet. Vi spør også i behovsmeldingsmalen om hvordan tiltaket bidrar til kollektiv profesjonsutvikling for ansatte i barnehage og skole, eller andre i laget rundt barnet. Dette er med på å tydeliggjøre at målgruppen for tiltak i kompetanseløftet er bredere enn kun barnehage- og skoleansatte.

Partnerskapet må i behovsmeldingen skrive hvilke PPT- kontorer som deltar i kompetanseutviklingsarbeidet – og på hvilken måte de deltar. Videre må også partnerskapet skrive hvilke barnevernskontorer og helsestasjoner som skal delta. Det er også et spørsmål i behovsmeldingsmalen om det er noen andre tjenester som skal delta i kompetanseutviklingsarbeidet. Gjennom at partnerskapene må svare på om andre tjenester i laget rundt barnet er med i

utviklingsarbeidet, mener vi at vi bidrar til å tydeliggjøre en forventning i ordningen om at relevante støttetjenester bør inkluderes i tiltakene i et tverrsektorielt perspektiv.

Vi har inntrykk av at PPT er en viktig del av utviklingsarbeidet

i Kompetanseløftet i alle partnerskapene, både som målgruppe og som kompetanseformidler.

Mange har også med et bredere tverrsektorielt lag, bestående av for eksempel barnevern, helsestasjon, skolehelsetjenesten, og kommunepsykolog.

Vi opplever at partnerskapene i stor grad ser tiltakene i et tverrsektorielt perspektiv, og ønsker å få til kompetanseutvikling hos alle tjenestene som inngår i laget rundt barnet/eleven, og også utvikle det tverrsektorielle systemet i kommunene til det beste for barna/elevene og foresatte.

Statsforvalteren har lagt til rette for en digital erfaringssamling for koordinatorene og kontaktpersoner i tilskuddsordningen. Ett av temaene her var tverrfaglig arbeid. Vi valgte dette temaet på bakgrunn av at mange av partnerskapene søker å øke tverrfaglig samhandling gjennom utviklingsarbeidet i Kompetanseløftet, samt at vi hos Statsforvalteren ønsker å tydeliggjøre viktigheten av samordning, når laget rundt barnet skal styrkes.

I Troms og Finnmark gir partnerskapene i Kompetanseløftet en midtveisevaluering til Statsforvalter, i tillegg til rapporteringen som gjøres til Utdanningsdirektoratet. I midtveisevalueringen ber vi partnerskapet beskrive hvordan den tverrfaglige samhandlingen utvikles eller påvirkes som følge av utviklingsarbeidet i

Kompetanseløftet. Vi mener dette er med på å påvirke partnerskapene til å se tiltakene i Kompetanseløftet i et tverrfaglig perspektiv. Mange av partnerskapene beskriver også at de har støttetjenestene med på felles fagdager og nettverksarbeid, og at de arbeider for å sammen skape felles rutiner og bygge opp relasjoner mellom de ulike tjenestene.

I midtveisevalueringen spør vi også om utviklingsarbeidet gjennom Kompetanseløftet blir sett i sammenheng med oppvekstreformen og barnevernlovens § 15-1. Mange av partnerskapene oppgir at kommunene ser oppvekstreformen og utviklingsarbeidet gjennom Kompetanseløftet i sammenheng, og at de sammen blir en del av det helhetlige arbeidet i kommunen på oppvekstsiden. Et partnerskap oppgir at Kompetanseløftet bidrar til at alle kommunene i deres region prioriterer arbeidet med forebyggende plan. Et annet partnerskap sier at kommunene i deres region er i gang med å utvikle forebyggende plan, og ser på kompetanseløft-utviklingsarbeidet som en del av forankringsprosessen.

Det jobbes med å finne gode samhandlingsløsninger i kommunene.

Dette krever en stor koordinator-innsats. Noen partnerskap peker på

at det ikke er nok ressurser i Kompetanseløft-ordningen til å ivareta de behovene som kreves for drive frem utviklingsarbeidet på en god nok måte, dersom man skal få med alle hjelpetjenestene.

Samtidig som Kompetanseløftet oppleves som et veldig komplekst

utviklingsarbeid for mange av kommunene, så kommer det frem at ordningen gir anledning for små kommuner til å delta på noe som de ellers ikke ville hatt kapasitet til. Muligheten for å ha en felles koordinator med andre kommuner, samarbeid med UH og det å kunne høste erfaringer fra andre, har stor betydning for å kunne drive et slikt utviklingsarbeid i egen kommune.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

I 2024 har vi hatt ti kommuner med i oppfølgingsordningen, og de avslutter sin periode i juni 2025. Vi valgte tidlig i uttrekket å ha veiledere både fra praksisfeltet og fra UH, og vi ser at den dynamikken har fungert godt for kommunene. Noen kommuner har hatt behov for å bygge opp sine administrative systemer og rutiner, og har fått god hjelp av erfarne rektorer og skoleeiere som veiledere. I tillegg har veiledere fra UH tilført sin faglig og forskningsbaserte kunnskap i prosessene.

Finnmark

Statsforvalteren og veilederne har bidratt til å gi kommunene kompetanse i å analysere egen situasjon og sette inn riktige tiltak i kommunene. I fire av fem kommuner har skoleeiernivået og skoleledelse vært ustabil. Fra høsten 2024 har det kommet nye tilsetninger. Vi har derfor valgt å gi ekstra lederveiledning til de nyansatte for å styrke kvalitetsarbeidet i gjennomføringsfasen.

Generelt sett har arbeidet i kommunene vært på det jevne i gjennomføringsfasen, med stort trykk i veiledningsarbeidet fra veiledere og Statsforvalteren. Det er gjennomført 4-5 fysiske veiledningssamlinger i hver av kommunene, der Statsforvalteren har deltatt sammen med veiledere. I tillegg har det vært jevnlig digitale veiledninger. Det har vært viktig for framdriften og resultatene at Statsforvalteren har deltatt så tett på kommunene. Det er for tidlig å si noe om konkrete resultater av kvalitetsarbeidet, men prosessene i kommunene og på skolenivå er godt i gang.

Alle kommunene har bedret sine systemer og økt kompetansen for å drive kvalitetsforbedring i egen organisasjon. Det er likevel ulikt hvor langt kommunene har kommet i å analysere egne resultater og legge inn gode tiltak for å gi økt kvalitet både i læringsresultater og læringsmiljø. To kommuner vurderes å ha oppnådd god implementering av bruk av egne resultater i nasjonale prøver og andre indikatorer til systematisk å bygge kompetanse og utvikle egen kvalitet. De resterende tre kommuner vurderes av forskjellige årsaker til fortsatt ikke å ha kommet langt nok i arbeidet, men å være på vei.

Troms

Nåsituasjonen i de fem forskjellige kommunene krever fortsatt ulikt fokus og progresjon i arbeidet. Samtidig har alle kommunene hatt utvikling og kontinuitet slik at både systemer, kapasitet og kompetanse har bedret seg.

Alle fem kommunene i Troms har benyttet seg av veiledere som tiltak i oppfølgingsordningen. Kommunene melder om at de har hatt stor nytte av tiltaket.

En av fem kommuner vurderes til at de ikke er kommet langt nok. Dette skyldes blant annet intern uro og fravær.

De fire andre kommunene har jobbet stabilt godt med tiltak i kvalitetsarbeidet. I alle kommunene har Statsforvalteren vært representert i styringsgruppemøter jevnlig. Dette har vært et viktig og nødvendig samarbeid. Dette fordi Statsforvalteren kan dele erfaringer fra andre kommuners arbeid i oppfølgingsordningen, og Statsforvalteren sin deltakelse bidrar til fremdrift og progresjon i arbeidet.

Det er for tidlig å si noe om konkrete resultater av kvalitetsarbeidet, men prosessene i kommunene og på skolenivå fungerer godt. Dette viser seg blant annet gjennom at alle kommunene satser på videreutvikling av profesjonsfellesskapet og systematiserer kvalitetsutviklingsarbeidet ved å forankre dette arbeidet både i styringsgrupper og utviklingsgrupper.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge.

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge.

Vi ser at kommuner og skoler som har stabilitet i personalet (skoleeier, ledere og annet personale) har de beste forutsetningene for å få til god framdrift. De vanligste tiltakene er: Kvalitets- og systemarbeid hos skoleeier og i skolene, lederveiledning, arbeid med å forbedre læringsmiljøet og øke elevenes læringsutbytte, arbeid med grunnleggende ferdigheter, arbeid med profesjonelle læringsfellesskap, utarbeide system for oppfølging av nasjonale prøver, elevundersøkelse og kartlegginger i skole og barnehage, utarbeide kvalitetsplaner/utviklingsplaner og samkjøring med andre kvalitetsutviklingsordninger (Læringsmiljøprosjektet, Kompetanseløftet, Dekomp, Rekomp). Kommunene viser at de i langt større grad kjenner til egne resultater, analyserer de sammen og lager strategier for å forbedre resultater. Det er vanskelig å se i tallene til de to siste skoleårene at det er klare forbedringer. Til det har det gått for kort tid, og er for stor usikkerhet i lave elevtall og derav varierende resultater fra år til år. Likevel vil Statsforvalteren hevde at de fleste kommunene både har økt sin kompetanse og kapasitet til å drive et systematisk kvalitetsarbeid både på system- og skolenivå.

Statsforvalteren har i alle ti kommunene deltatt jevnlig i samarbeidsmøter. I disse møtene har Statsforvalteren hyppig minnet kommunene om at valg av tiltak må bygge på analyser gjennomført i forfasen. Kommunene viser gjennom sine søknader om midler at tiltakene henger sammen med analysearbeidet.

Vi mener videre at resultatene av kommunenes kvalitets-utviklingsarbeid må vurderes over et lengre tidsrom. For kommunene handler det både om å utvikle gode systemer på skoleeier-, barnehage- og skolenivå, samt å få til gode prosesser som bidrar til kvalitetsutvikling i hele kollegiet.

Statsforvalteren mener at det stadige fokuset på kvalitet har skjerpet kommunenes arbeid med oppfølging av grunnskolepoeng, nasjonale prøver og elevundersøkelsen. Det er klar framdrift i gjennomføring av tiltak som skal bedre elevenes læringsmiljø og læringsutbytte.

Samtidig ser vi at flere av våre kommuner har utfordringer med bemanningen og vanskeligheter med å rekruttere på både lærer-, leder- og skoleeiernivå, og vi ser at det gjør det vanskeligere å oppnå målene om godt læringsmiljø og læringsutbytte. Stadige skifter i nøkkelroller skaper utfordringer knyttet til kontinuitet i kvalitetsutviklingsprosessene.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PPT) har i ulik grad deltatt i gjennomføringsfasen i alle kommuner som deltar i oppfølgingsordningen og har derav i ulik grad deltatt i valg av tiltak i oppfølgingsordningen. Det samme gjelder barnehagesektoren.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.1.7.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for statsforvalters arbeid innenfor kompetanseutvikling. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Barnehage

På vår hjemmeside, på barnehageområdet, informerer vi om barnehageloven kapittel 8, hva foreldre kan gjøre, og hvem de kan henvende seg til, dersom

barnet deres ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Denne informasjonen er også på samisk på vår hjemmeside.

I 2024 sendte vi ut en spørreundersøkelse til alle barnehagemyndighetene i våre fylker, som et ledd i å innhente kunnskap. Når det gjaldt psykososialt barnehagemiljø stilte vi spørsmål om hvor mange henvendelser barnehagemyndigheten hadde mottatt fra foreldre når det gjaldt barnehagelovens kapittel 8, om de hadde oversikt over henvendelser eller klager den enkelte barnehagen i sin kommune hadde mottatt, og hvor mange av henvendelsene som førte til videre undersøkelser fra barnehagemyndigheten. Vi spurte også om hvor mange av henvendelsene som gjaldt barn som krenker barn, og hvor mange henvendelser som gjaldt ansatte som krenker barn, og om hvor mange av henvendelsene som hadde ført til veiledning eller tilsyn overfor barnehagene. I tillegg til nevnte spørsmål, spurte vi også om barnehagemyndigheten har oversikt over eller kunnskap om hvorvidt barnehagene har kompetanse på psykososialt barnehagemiljø.

I undersøkelsen til barnehagemyndighetene hadde vi også utarbeidet noen spørsmål som gjaldt spesialpedagogisk hjelp.

Gjennom spørreundersøkelsen har vi fått kunnskap om hvor mange søknader om spesialpedagogisk hjelp den enkelte kommune har saksbehandlet gjennom en viss periode, om hvor mange klager kommunene har hatt på vedtak om spesialpedagogisk hjelp, og om hvor mange klager som har fått medhold.

Informasjonen vi har fått gjennom undersøkelsen ser vi i sammenheng med annen informasjon vi har på området; blant annet antall barn oppgitt med vedtak i årsmeldingene i Basil og henvendelser og klager vi har mottatt når det gjelder spesialpedagogisk hjelp.

Vi har brukt den samlede informasjonen i vår risikovurdering på området, og i valg av virkemiddel.

Både psykososialt barnehagemiljø og spesialpedagogisk hjelp har vært tema på vår barnehagemyndighetssamling i 2024. I tillegg tar vi jevnlig opp disse temaene i våre nyhetssendinger til sektor. Vi veileder både foreldre, barnehagestyrere og barnehagemyndigheter på disse temaene, når vi mottar henvendelser. Vi ser at flere av barnehagemyndighetene i våre fylker har ført tilsyn med barnehager på temaet trygt og godt barnehagemiljø.

Tre av fire kommuner som deltar i Læringsmiljøprosjektet, deltar også med barnehager.

Gjennom regional ordning for barnehager, ser vi at mange av utviklingstiltakene omhandler en inkluderende barnehage med fokus på psykososialt barnehagemiljø.

Statsforvalterne i Region Nord har etablert et regionalt samarbeid der formålet er å videreutvikle tiltak ut mot kommuner og barnehager.

Skole

Skolemiljø og spesialundervisning, etter hvert individuell tilrettelegging, har vært sentralt i vårt arbeid i 2024. Basert på henvendelser, klagesaker og skolemiljø saker får vi en god oversikt over tilstanden ute i sektor. Denne kunnskapen tar vi med oss i arbeidet med informasjon, veiledning og kompetanseheving. I 2024 har fokuset vært rettet inn på veiledning om ny opplæringslov. Vi har vektlagt dette arbeidet, og her har vi prioritert kapittel 11 om individuell tilrettelegging og kapittel 12 om skolemiljø. I vårhalvåret gjennomførte vi flere webinarer om ny opplæringslov delt inn i kapitler. Disse har vi gjort tilgjengelig for sektor og oppfordret til å se og bruke i den lokale kompetansehevingen. Begge våre fylker har egne nettverk for ledere i PPT og vi fra Statsforvalteren bidrar her med kompetanse på regelverket i tillegg til å få god informasjon om utfordringer ute i kommunene og skolene.

I høsthalvåret gjennomførte vi syv regionale samlinger om ny opplæringslov der skoleeiere, skoleledere og PPT var målgruppen. Det var deltakere fra både grunn- og videregående skole. På disse regelverkssamlingene var skolemiljø og individuell tilrettelegging prioriterte områder. Samlingene viste at det er stort behov for kompetanse på begge områdene, noe som gjenspeiler seg i spørsmål og problemstillinger som kom opp underveis og som er sendt inn i ettertid. Vi har også brukt våre månedlige nyhetssendinger til å veilede om regelverket om skolemiljø og individuelle tilrettelegging.

Basert på tallene fra Udir og vår egen kunnskap om skolene, har vi rekruttert kommuner og skoler i begge fylkene til Læringsmiljøprosjektet. I 2024 rekrutterte vi inn to nye kommuner til deltakelse i Læringsmiljøprosjektet pulje 8. Alta kommune deltar med Gakori skole. Senja kommune deltar med Rossfjord skole og Silsand barneskole, samt Furumoen barnehage, Skogen barnehage og Rossfjord barnehage.

I tillegg til kommunene som ble rekruttert inn i 2024, er fremdeles to av kommunene i vår region med i pulje 7, dette gjelder Kautokeino og Balsfjord kommune. Selv om vårt oppdrag i utgangspunktet er avgrenset til rekruttering av kommuner, skole og barnehager til prosjektet, følger vi også kommunene opp med deltakelse i styringsgruppemøter, sammen med kommunene og veiledere fra Læringsmiljøsentret. I tillegg deltar vi på nasjonale samlinger i regi av Udir sammen med våre kommuner i prosjektet.

3.1.1.13 Andre oppdrag

Oppdrag 3.1.8.1 - 3.1.8.4 Kompetansestrategi barnevern:

Tjenestestøtteprogram:

Nesten alle tjenestene i Troms og Finnmark har gjennomført Tjenestestøtteprogrammet. Noen har fått muligheten å gjennomføre for andre gang. Erfaringene våre er at programmet har blitt bedre fra år til år. Hva dette programmet er, har også blitt tydeligere kommunisert til tjenestene. Vi har hatt fire tjenester som startet opp i 2024. Én tjeneste har trukket seg. Det er vår vurdering at tjenesten må være forholdsvis stabil, med en stabil ledelse, for at tjenesten skal kunne gjennomføre med utbytte. Statsforvalteren deltar på noen av samlingene, og det vurderes som nyttig. Vi har også bistått i rekrutteringen av tjenester til tjenestestøtte i 2024.

Veiledningsteam:

To kommuner i våre fylker har hatt videreføring av veiledningsteam i 2024. Veiledningsteam vurderes som et svært nyttig tiltak i kompetansestrategien. Det er individuelt tilpasset og det gis også mulighet til forlengelse. Det er veldig hensiktsmessig for mange. Vi mottar kommunenes rapporteringer og vi deltar på samlinger. Vi oppfordrer de kommunene som har veiledningsteam og som skal ha dialogmøte med Statsforvalteren, til også å invitere med veilederne til dialogmøtene. Flere kommuner har gjort dette, og dette har gitt nyttige bidrag i dialogmøtene.

Dialogmøter:

Kanskje det tiltaket i kompetansestrategien med best utbytte, både for oss og kommunene. Dialogmøtene har vært en fin arena for kommunene å presentere sin barneverntjeneste, for oss å presentere vårt syn, og å få til en god og åpen dialog om barneverntjenesten. Det er en fin arena for å drøfte områder hvor det ikke fungerer, men også for å trekke frem områder som driftes godt. Oppvekstreformen har vært et fast tema i disse møtene også i 2024, og vi opplever at dette har gjort kommuneledelsen mer oppmerksom på sitt ansvar for reformen. Møtene gir videre en god arena for å få kommuneledelse, både politisk og administrativt, mer på banen ift. barnevern. Styring og ledelse, samt kompetansekravene er også nyttige dialogpunkter på disse møtene. Alle dialogmøtene i 2024 ble gjennomført digitalt. Vi har gode erfaringer med å gjennomføre disse møtene digitalt. Stort sett er politisk og administrativ ledelse i kommunen godt representert i disse møtene. Det avtales alltid om og eventuelt hvilke oppfølgingspunkter vi skal ha i møtet. Vår erfaring er at vi nå raskt kan planlegge dialogmøter med kommunene når vi ut fra en risikovurdering ser at det kan være hensiktsmessig.

Læringsnettverk:

Dette er det tiltaket i kompetansestrategien som er vanskeligst, både å gjennomføre for kommunene og for statsforvalterne å skulle følge opp. To medarbeidere hos statsforvalteren følger læringsnettverkene og deltar på ulike møter. Bufetat region nord har nå også fått en solid rolle i flere av læringsnettverkene som har prosjekter på fosterhjemsområdet, og det vurderer vi som særlig positivt. RKBU er også inne i flere nettverk/prosjekter. Vår vurdering er at det er krevenede å drifte et læringsnettverk for barneverntjenestene. Vi har fortsatt ett nettverk hvor det ikke har vært aktivitet i 2024. Statsforvalteren har hatt direkte kontakt med nettverket/lederne. Manglende aktivitet begrunnes i bemanning og kapasitet. Vår vurdering er at det er å anse som en suksessfaktor for nettverkene dersom de bruker midler/ressurser på å engasjere prosjektleder. Det sikrer fremdrift i prosjektet i mye større grad når det er en prosjektleder på plass. Det er også vår vurdering at flere kommuner/nettverk forsøker å utvikle prosjekter som kan bidra til mer samarbeid på tvers av tjenestene når det for eksempel gjelder oppfølging av fosterhjem.

Ledelsestiltakene:

To av de fire ledernetverkene våre var allerede etablerte nettverk da vi startet jobben med å etablere ledernetverk. Disse har nok god nytte av det å være et nettverk, og har også hatt noen flere aktiviteter i 2024 og planlegger flere i 2025. Vi vurderer at barnevernlederne vil ha stort utbytte av å være med i et ledernetverk, også de som vi har fått etablert i 2024. Ingen av våre barnevernledere har deltatt på ledelsestiltakene i regi av Bufdir (Agenda Kaupang/USN). Dette knytter seg først og fremst til økonomi. Flere av våre kommuner står i svært krevende økonomiske situasjoner, med reisestopp og ansettelsesstopp. Disse tiltakene er gratis å delta på, men reise dekkes ikke, og da vil ikke våre kommuner ha de samme mulighetene til å delta på disse, som andre kommuner i mer sentrale strøk. Dette har vi meldt fra om til Bufdir, og vi er glad for at vi i dag har en drøfting med Bufdir, Agenda Kaupang og USN om det er mulig å få til noen av disse tiltakene i nord.

Rekruttering av fosterhjem i familie og nære nettverk:

Dette er fast tema på våre dialogmøter og også tema i våre møter med Bufetat region nord. Arbeidsgruppen, bestående av representanter fra Statsforvalteren, kommunene og Bufetat region nord har møte ca. en gang per måned. Arbeidsgruppen har skaffet seg oversikt over utfordringsbildet knyttet til fosterhjemsrekruttering i kommunene i Troms og Finnmark. Vi har diskutert aktuelle tiltak som kan bidra til bedre samarbeid og erfaringsutveksling, og vi laget en plan for aktiviteter i 2024. Første tiltak er gjennomført med et webinar hvor Bufetat region nord ved fosterhjemstjenesten gav informasjon om Nasjonal opplæring for fosterforeldre - SOLID. 4. juni arrangerte arbeidsgruppen en fysisk samling - erfaringsamling i Tromsø. Vi hadde godt oppmøte fra rett i underkant av 20 barneverntjenester og ansatte i fosterhjemstjenesten i Bufetat region nord. Vi hadde innlegg fra Bufdir om situasjonsbildet og Fosterhjemsmeldingen, og innlegg fra en forsker fra UIT om fosterhjem i slekt og nettverk. Videre hadde vi gruppearbeid/erfaringsdeling om rekruttering av fosterhjem og hvordan beholde fosterhjem. Gruppene ble særskilt bedt om å se på utfordringer og muligheter. Alle innspill ble tatt med videre til arbeidsgruppen som jobbet videre med disse høsten 2024. Deltakerne på arbeidsseminaret fikk i etterkant av samlingen tilsendt de skriftlige tilbakemeldingene som ble gitt i forbindelse med gruppearbeidet. Arbeidsgruppen hadde møte den 29.8.2024, hvor arbeidet med oppfølgingen av innspill fra erfaringsamlingen ble påstartet. Særskilte tema som skulle drøftes videre er: opplæringstilbud, samarbeid kommune-Bufetat, involvering av kommuneledelsen i fosterhjemsarbeidet, oppfølging av bistandsplikten, erfaringsdeling (bruk av ledernetverk), kommunenes behov for å øke innsatsen for rekruttering i familie og nettverk. Arbeidsgruppa har hatt fire møter høsten 2024, med videre planlegging av webinarer knyttet til de nevnte temaer. Første webinar ble gjennomført 26.11. hvor Bufdir redegjorde for fosterhjemsmeldingen. De tre neste webinarene blir i februar, april og juni 2025. Webinaret i februar vil ha fokus på veilederen for oppfølging av barn i fosterhjem.

Oppdrag 3.1.8.5 - 3.1.8.6 Voldsforebygging, "Jeg vet" og "Snakke sammen":

Siden 2021 har vi gjennomført faste kvartalsvise digitale dialogmøter med nettverk forebygging av vold, overgrep, krenkelser og omsorgssvikt. Dette er et nettverk vi har etablert sammen med RVTS Nord og Sametinget, hvor alle kommunedirektørene i Finnmark, Troms og Nordland har fått tilbud om å oppnevne en eller flere kontaktpersoner fra sin kommune, som deltar på møtene og kommuniserer videre fra disse til øvrige aktuelle i kommunene. Per i dag har vi over 100 deltagere. Fra Troms og Finnmark har vi kontaktpersoner fra 34 av 39 kommuner, der to kommuner som mangler kontaktperson har meldt ifra at de er i en prosess med å etablere en ny. Dette er det nærmeste vi kommer en oversikt over antall kommuner som har tatt i bruk voldsforebyggende verktøy, med utgangspunkt i at dette er et fast tema på alle møtene, med RVTS Nord som ansvarlig.

I 2024 la vi også til rette for en fysisk lunsj-til-lunsj samling med kontaktpersonene, med verktøyene som fokus i Tromsø, sammen med RVTS Nord og Sametinget. Her deltok over 50 kontaktpersoner. Etter dette opprettet vi en egen ressursgruppe med kontaktpersoner fra seks av kommunene, som bistår oss i tilretteleggingen av dialogmøtene og aktuelle ressurser til nettverket. Videre legger vi til rette for et årlig møte med nettverket og administrativ ledelse i kommunene, med kommunedirektør og aktuelle kommunalsjefer på fagområder oppvekst, familie, helse og sosial. På møtet i september var forebyggende plan et tema, også sett i sammenheng med verktøyene, med over 200 deltagere fra kommunene. Ledelsesforankring er avgjørende, derfor ser vi dette som en meget viktig møteplass. For 2025 vil vi også invitere politisk ledelse i kommunene. Vi har også fasilitert slik at Skjervøy kommune har delt sine erfaringer med det nasjonale nettverket for voldsforebygging ledet av Hdir og Bufdir, med særlig fokus på hvordan de har jobbet opp mot utdanningssektoren. Inntrykket er at stadig flere kommuner ser nytteverdien av voldsforebyggende verktøy. I tillegg har vi fokus på å se disse i sammenheng med kommunens lovpålagte oppgaver for øvrig, for eksempel som mulig tiltak i plan for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt. Vi er også opptatt av å jobbe med dette i et barnerettighetsperspektiv. Dette er et langsiktig arbeid, og vi ser gode resultater med et stadig voksende nettverk og stadig flere henvendelser fra kommuner på dette temaet.

For øvrig viser vi til rapporteringen under rapporteringskrav 7.3.2.1.

Oppdrag 3.1.8.7 Kommunedialogen:

Statsforvalteren har prioritert kommedialogen høyt i 2024. Vi har utarbeidet komplette kommunebilder for 18 kommuner. I løpet av året gjennomførte vi dialogmøter med 10 av kommunene. De øvrige kommunebildene ble brukt som kunnskapsgrunnlag til kommunenes søknader om bygdevekstavtale med staten.

Kommunebildene har blitt utarbeidet gjennom gode ROS-analyser og sendt på høring til kommunene i forkant av dialogmøtene. I etterkant av dialogmøtene har vi oppdatert kommunebildene ved behov og publisert disse på vår hjemmeside. Vi jobber nå med evaluering av arbeidet og kommer til å prioritere kommedialogen like høyt i 2025.

Statsforvalteren har deltatt i det nasjonale brukerforumet for kommunebildeværktøyet og bidratt aktivt med innspill til videreutvikling av verktøyet. Vi ser et stort potensiale i verktøyet og vi mener det kan bidra til effektivisering av vårt arbeid med å sikre et godt kunnskapsgrunnlag om tilstanden i den enkelte kommune. På sikt mener vi at kommedialogen kan bidra til å øke kommunenes kompetanse på mange områder, og styrke kommunene i rollene som tjenesteyter, myndighetsutøver og samfunnsutvikler. Vi vill også påpeke viktigheten av at STAF får tilstrekkelige midler til å jobbe med videreutvikling av verktøyet i tråd med signaler fra den nasjonale brukergruppen.

Oppdrag 3.1.8.8 CRPD :

Statsforvalteren har gjennom året jobbet aktivt for å bygge kunnskap om konvensjonen både internt og eksternt. Ved vårt arbeid har vi lagt stor vekt på at konvensjonen er tverrsektoriell, og at ivaretagelse av oppdraget krever samarbeid mellom flere avdelinger hos Statsforvalteren og i kommunen.

Embetet har nedsatt en egen arbeidsgruppe som jobber med prosjektet. Gruppen er representert med deltakere fra flere avdelinger.

Alle kommunene i fylket er invitert med i arbeidet med implementering av CRPD. Dette blant annet gjennom brev og utsending av informasjon om konvensjonen og prosjektet.

CRPD er fast del av planarbeidet i embetet, både ved at vi veileder kommunene og tar dette med som tema i kommedialogen, samt ved at vi ved vurdering av kommuneplaner gir planuttalelser som innbefatter CRPD.

Vurderinger av rettigheter i medhold av konvensjonen gjøres også fast ved vår saksbehandling av saker om tvang og makt i medhold av hol. kap. 9.

Når det gjelder opplæring så har vi blant annet gjennomført en digital fagsamling om CRPD, for alle ansatte i embetet.

Vi har også deltatt på nasjonalt møte med Bufdir om prosjektet, for å bidra inn i nasjonal planlegging av prosjektets siste år i 2025.

Oppdrag 3.1.8.9. Bygdevekst pulje 1

Statsforvalteren har utført vårt oppdrag gjennom deltakelse i styringsgruppene til de tre pilotprosjektene i Finnmark. Her har vi gitt innspill til utforming av og innholdet i handlingsplanene. Vi har også bistått der pilotene har hatt behov for avklaringer med andre aktører og vært et bindeledd for avklaringer og dialog mot Kommunal- og distriktsdepartementet. Vi er også i løpende kontakt med prosjektlederne, og benyttes som en diskusjonspartner der de eller vi ser behov for dette.

Statsforvalteren er særlig opptatt av at bygdevekstarbeidet må koordineres og ses i sammenheng med pågående arbeid med utvikling av tjenestesamarbeid mellom pilotkommunene. Spesielt gjelder dette opprettelse og utvikling av interkommunale plankontor. Dette vil være helt nødvendig for å gi kommunene styrket planleggingskapasitet og kompetanse og utviklingskraft innenfor samfunnsutvikling.

Gjennom prosessen med utarbeidelse av handlingsplanene er vårt inntrykk at alle tre pilotene har utarbeidet konkrete og relevante tiltak, som ligger godt innenfor rammene for den inngåtte bygdevekstavtalen med staten. Vi har videre erfart at det er viktig med en god struktur og rutiner når det gjelder informasjon og tilbakemelding til formannskap og kommunestyrene i pilotkommunene. Dette utføres noe forskjellig i de tre pilotene. Vi mener at det i den videre prosessen er viktig at informasjon og kommunikasjon retter mot de politiske organene styrkes og skjer mer strukturert i den videre prosessen.

Oppdrag 3.1.8.10 Bygdevekst pulje 2

Statsforvalteren har utført vårt oppdrag gjennom deltakelse i styringsgruppen til Nord-Troms-piloten. Det har vært avholdt regelmessige styringsgruppemøter en gang i måneden. I tillegg har vi deltatt på flere møter i en av arbeidsgruppene, som har som oppgave å fremme forslag til tiltak innenfor interkommunalt samarbeid, digitalisering og kunstig intelligens. Statsforvalteren har også løpende dialog med prosjektleder, både som diskusjonspartner og for rolleavklaringer. Vi har også deltatt på politisk dialogmøte i regi av Kommunal- og distriktsdepartementet og på øvrige møtearenaer initiert av departementet. Husbanken har vært en aktiv aktør, og vi har deltatt på samling og med innlegg på Husbankens seminar, som ble avholdt for pilotkommunene i Troms og Finnmark i Hammerfest.

Den erfaringen vi har opparbeidet oss gjennom arbeidet med pilotene i pulje 1 har vært til god hjelp i rådgivningen og oppfølgingen av piloten i gruppe 2. Det har vært utfordringer knyttet til avklaring av roller og samarbeid mellom styringsgruppen, arbeidsgruppene og prosjektleder. Det er viktig at roller og ansvar klargjøres i forbindelse med det videre arbeidet med utarbeidelse av handlingsplanen for 2025.

Oppdrag, belastningsfullmakt og rapporteringskrav av 03.07.24 fra Bufdir til Statsforvalteren i Troms og Finnmark:**Styrke strukturer for medvirkning med barn og unge****SPØR EN UNGDOM!**

Dette prosjektet er utarbeidet som del av satsingen Statsforvalterens nasjonale gruppe for arbeid med barnekonvensjonen i praksis har på medvirkning med barn og unge. Målet med prosjektet er å utforske ulike tilnærminger for å få til bedre medvirkning med ungdom i kommunene og fylkene.

«Ingen skal utelates!»

Et av hovedprinsippene for FNs bærekraftsmål er at ingen skal utelates (leaving no-one behind). I dette ligger at vi skal ha et ekstra fokus på de sårbare gruppene i samfunnet vårt. Vi vil gjennom dette prosjektet utforske gode strukturer for medvirkning og mangfold i medvirkning i kommunene og på tvers av kommunene, med FNs barnekonvensjon og bærekraftsmålene som felles utgangspunkt.

Dette prosjektet bygger videre på erfaringene gjort gjennom samarbeidet "Spør en ungdom!" siden 2022 og 2023. [Spør en ungdom! | Statsforvalteren i Troms og Finnmark](#)

Innsatsområder

Prosjektet har tre innsatsområder:

1. Strukturer for god medvirkning: Det fins god kunnskap om hvordan få til god medvirkning med barn og unge, men det er veldig ulikt hvordan dette følges opp og hvordan dette er forankret i kommunene.
2. Regionale medvirkningssamarbeid: Regionale medvirkningssamarbeid kan bidra til å styrke fokus på god medvirkning i kommunene og i regionene, og tilrettelegge bedre lokale og regionale oppvekstvilkår
3. Mangfold i medvirkning: Hvordan kan vi jobbe for at flere barn og unge får medvirke og sikre at også stemmene til særlig utsatte grupper barn og unge blir hørt?

Samarbeidspartnere

Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Statsforvalteren i Nordland koordinerer prosjektet. Vi har i tillegg tett dialog med KS Nord-Norge og prosjektet Oppvekstløftet i Nord. Alle Snakkeverkstedene og møteplasser vil anvende metodikken til «Snakk for deg sjøl» v/prosjektleder Brox Liabø. Snakk for deg sjøl vil sammen med den nasjonale arbeidsgruppa stå for rapportering og formidling av resultater i 2025.

I tillegg til ungdomsråd har følgende organisasjoner deltatt på Snakkeverkstedene i 2024: Mental helse ungdom, Unge Funksjonshemmede, Unicef, Her e æ (integreringsprosjekt med ungdom i Tromsø kommune), Noereh og True North.

Gjennomførte aktiviteter

Det er til nå gjennomført åtte snakkeverksteder med ungdomsråd og ungdomsorganisasjoner, med til sammen rundt 300 ungdommer. Et planlagt snakkeverksted med Lofoten regionssamarbeid i desember måtte avlyses pga værforhold, og et med Fellesverket i Bodø måtte avlyses på grunn av sykdom.

I tillegg ble det gjennomført tre verksteder med koordinatorene for ungdomsråd i Finnmark, Troms og Nordland, i forbindelse med Ungdommens Fylkesting. Her deltok til sammen omtrent 40 koordinatorene. Det er også gjennomført tre digitale nettverksmøter med koordinatorene i Finnmark, Troms og Nordland, med rundt 50 deltagere på hvert møte.

For Snakkeverkstedene som ble gjennomført på Statsforvalterens Vintermøte i februar og i samarbeid med prosjektet Oppvekstløftet i Bodø i mai presenterte ungdommene noen av resultatene for publikum, som bestod av ordførere, kommunedirektører og oppvekstledere.

Alle innspillene fra ungdommene er ivarettatt gjennom tekster de har skrevet selv, notater fra verksteder, innspill på mentimeter og opptak på film, og vil

bearbejdes for både en skriftlig rapport og nettseminar. I tillegg vil vi i starten av 2025 ferdigstille fire arbeidshefter med kommuner og ungdomsråd som målgruppe:

1. Inneholder fem råd fra ungdom selv om hva de mener er viktig for å gå til god ungdomsmedvirkning i kommunen. Rådene har vi samlet inn på snakkeverksteder med kommunale og fylkeskommunale ungdomsråd i perioden 2022-2024.
2. Inneholder råd for organisering og struktur for ungdomsråd i kommunen og hvordan organiserer ungdomsråd på regionsnivå. Rådene er samlet inn på snakkeverksteder med ungdommer, regionale råd og koordinatore i perioden 2023-2024.
3. Inneholder råd til ungdoms koordinatore og kommunene fra ungdoms koordinatore om organiseringen av ungdomsmedvirkning i kommune, og rollen som ungdomsråds koordinator. Rådene er hentet inn på snakkeverksteder og nettverksmøter med ungdomsråds koordinatore.
4. Inneholder råd om hvordan få til mangfoldet i medvirkningen: hvordan legge til rette for og sikre at ulike ungdomsstemmer kommer frem i ungdomsmedvirkning. Rådene er innhentet på snakkeverksteder med ungdomsråd og ulike barne- og ungdomsorganisasjoner som representerer et mangfold av barn og unge.

Erfaringer og overførbarhet

Vi ser at arbeidet med «Spør en ungdom!» og videreutviklingen av dette er viktig på mange nivåer. For det første er det viktig at vi inkluderer ungdommenes egne stemmer og synspunkter i dette arbeidet. Prosessene som Snakkeverkstedene legger opp til, hvor ungdommene får jobbe med å finne ut av hva de mener om ulike saker, hva de brenner for, og siden hvordan de kan legge dette frem, er avgjørende for å ivareta de tre innsatsområdene i prosjektet. Dette sikrer at flere stemmer slipper til, som igjen gir et økt mangfold i innspill og tilbakemeldinger. I tillegg får ungdommene bruke tid på å utforske hva de faktisk mener, og hva som er viktig for dem for at de skal bli hørt og tatt på alvor. De direkte innspillene fra ungdommene styrkes også av samarbeidet med ungdomsråds koordinatorene. Ungdommene har allerede pekt på dem som avgjørende for å få til god ungdomsmedvirkning både i kommunene og fylkene. Innspillene fra koordinatorene utfyller godt innspillene fra ungdommene, som til sammen gir mer helhetlig kunnskap om hva som trengs for å sikre god medvirkning.

Vi ser også at det har vært nyttig å hente inn kunnskap fra ungdomsorganisasjoner, utover ungdomsrådene. Det har vært nyttig kunnskap for oss i prosjektet, men også nyttige møteplasser mellom ungdomsrådene og ungdomsorganisasjoner, som har lært av hverandre.

Vi ser at mange av utfordringene på ungdom og medvirkning er lik over hele landet. Erfaringene og kunnskapen vi har hentet inn gjennom dette prosjektet er som så i overførbare til andre embeter. Samtidig må det tilpasses embetenes ulike prioriteringer. Ettersom det ikke ligger noen form for felles oppdrag spesifikt på dette vil det for noen embeter være mer utfordrende å inkludere egne prosjekter her. Samtidig ser vi gode muligheter for at embeter kan ta i bruk kunnskapen og erfaringen fra dette prosjektet, i form av rapporten vi utvikler og tilhørende materiell. Ettersom dette er et prosjekt som nå er inkludert i tiltaksplanen til den nasjonale arbeidsgruppa har vi kunnet sjekke inn underveis og få innspill fra kollegaer fra andre embeter, og opplever god interesse for å hente ut erfaringene herfra flere steder.

3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Gjennom vårt Fyrtårn barn og unge har Statsforvalteren i Troms og Finnmark et eksplisitt fokus på å prioritere arbeidet med gode og helhetlige tjenester for utsatte barn og unge, med utgangspunkt i tre innsatsområder: 1) Systematisk bruk av barnekonvensjonen, 2) Reell medvirkning med barn og unge og 3) Forebygging og tidlig innsats, særlig for utsatte barn og unge.

Vi anser barnekonvensjonen som det beste utgangspunktet for å legge til rette for en helhetlig innsats for en god oppvekst, og har derfor jobbet med kompetanseheving om barnekonvensjonen, både internt i embetet og ute i kommunene, blant annet i samarbeid med Barneombudet. I tillegg ser vi verdien av å jobbe samordnet på flere nivåer på dette feltet; lokalt, regionalt og nasjonalt. Det som tidligere var kjent som sjumilstegmetoden handler i dag om å etablere gode strukturer både i embetene og i kommunene for en systematisk bruk av barnekonvensjonen, i alle saker som angår barn direkte og indirekte. For å effektivisere dette arbeidet har Statsforvalteren i Troms og Finnmark tatt initiativ til en nasjonal arbeidsgruppe, hvor alle statsforvalterne har utpekt et medlem. Dette er blitt til Statsforvalternes nasjonale gruppe for arbeid med barnekonvensjonen i praksis (forkortet BKP), som nå har operert sammen siden 2021. Arbeidsgruppa ser stort potensial i å samkjøre ressurser på tvers av embetene for å sikre en bedre standard for ivaretagelsen av barns rettigheter. Dette igjen øker kvaliteten på embetenes arbeid med kommunene om helhetlig innsats for utsatte barn og unge.

Vi har også løftet inn et særlig fokus på barn og unge med funksjonsnedsettelse, og ved å fremheve sammenhengen mellom barnekonvensjonen og CRPD som utgangspunkt, løftet viktigheten av et helhetlig fokus på dette som en utsatt gruppe barn og unge. Tilsvarende har vi også jobbet med rettighetene til samiske barn og unge, som barn av urbefolkning er de også en særlig utsatt gruppe.

Vi ser det også som avgjørende å jobbe parallelt for å ha med innspill fra barn og unge i denne prosessen, og samtidig øke kunnskapen og kompetansen om reell medvirkning fra barn og unge. Vi har derfor lagt til rette for å innhente innspill fra barn og unge gjennom barne- og unge- organisasjoner og ungdomsråd om hva de mener er viktig for å ha en god oppvekst, og hvordan de best kan få medvirke. Mangfold i medvirkning har vært et viktig fokus i 2024, og vi har derfor aktivt oppsøkt grupper som representerer og inkluderer særlig utsatte barn og unge.

Når det gjelder innsatsområdet forebygging og tidlig innsats har vi jobbet mye nettverksbasert, med tverrfaglig fokus både i embetet og i kommunene. For mange kommuner har det vært utfordrende da de ikke har hatt strukturene for tverrfaglige samarbeid på plass, og de har derfor brukt mye tid på restrukturering og organisering. Dette inkluderer å oppdatere kunnskapsgrunnlaget om utsatte barn og unge i kommunen. Selv om man kunne forvente at en kommune hadde dette på plass fra før, mener vi det er positivt av kommunene jobber aktivt med å etablere gode strukturer for et godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier.

På mange områder mener vi derfor utviklingen går i riktig retning, men det tar tid. Det er iverksatt mange store reformer, lovendringer og generelle satsinger på barn- og unge- feltet, og vi må anerkjenne at for mange av kommunene har det krevd grunnleggende omstrukturering for å i det hele tatt påbegynne det arbeidet som kreves. Det tar tid å bygge kompetanse, og å implementere og operasjonalisere dette i tjenestene. Dette må det derfor jobbes videre med i et langtidsperspektiv.

Statsforvalteren spiller en avgjørende rolle for kompetanseheving, samordning og tilrettelegging for dette arbeidet.

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier

Gjennom koordineringen av Statsforvalterens nasjonale gruppe for arbeid med barnekonvensjonen i praksis har vi bistått etatssamarbeidet på flere områder, særlig på tema forebygging. Vi har gitt faglige innspill til en nasjonal undersøkelse og bidratt til oppfølging av kommunene, i tillegg til møter med etatssamarbeidet.

Statsforvalteren har formidlet samhandlings- og koordineringsplikten i flere ulike fora og nettverk, for tjenesteområder innenfor helse, sosial, oppvekst og barnevern. Nasjonale føringer i velferdslovgivningen, opptrappingsplaner vold og overgrep og psykisk helse samt veiledere for samarbeid, psykisk helse for barn og unge og barnets beste veileder for NAV, er alle med på å støtte opp under pliktene til å samarbeide om gode og helhetlige tjenester til barn og unge. Landsomfattende tilsyn i NAV 2022-2023 av barneperspektivet har bidratt til mer fokus i NAV, men vi ser av klagesaksbehandlingen at NAV fortsatt ikke ivaretar dette godt nok og det er viktig å holde videre fokus på dette. Landsomfattende tilsyn folkehelseloven - bedre psykisk helse for barn og unge, bidro til å samle sektorene for å enes om felles folkehelsearbeid i de kommunene hvor vi gjennomførte dybdeintervju.

I 2023 gjorde vi vår første undersøkelse om status på arbeidet med forebyggende plan i kommunene. Fra den så vi at flertallet av kommunene strevde både med organiseringen og innholdet for en slik plan, og et tydelig uttrykt ønske om mer oppfølging. Dette har vi derfor hatt videre fokus på i 2024.

Med utgangspunkt i tilbakemeldingene fra kommunene ferdigstilte vi en digital ressurs om forankring av forebyggende plan i kommunens øvrige planarbeid etter plan- og bygningsloven og folkehelseloven ved Statsforvalteren i Troms og Finnmark, og en digital ressurs med Korus om hvordan jobbe kunnskapsbasert med planen og legge til rette for god samhandling internt i kommunen. Tilbakemeldingene fra kommunene er at dette har vært svært nyttige ressurser som mange har brukt aktivt i sitt arbeid med planen. Disse ressursene er også tilgjengeliggjort nasjonalt gjennom Statsforvalterens nasjonale gruppe for arbeid med barnekonvensjonen i praksis.

Videre inviterte vi til en ny digital samling i september, med over 200 deltagere. Dette var kommunedirektører og kommunalsjefer for oppvekst, helse og sosial, og ansatte fra plan i kommunene. Fra Statsforvalteren hadde vi laget en ressurs til kommunene for å hjelpe de å se sammenhengen med forebyggende plan med øvrige lovpålagte oppgaver og prioriterte satsinger. I tillegg presenterte Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU) Nord konkrete ressurser, og Dyrøy kommune fortalte om hvordan de har jobbet med en god prosess med sin plan. Det ble gjort opptak av samlingen som kommunen har brukt som en ressurs videre.

I tillegg har vi informert om planen og understreket viktigheten av den på flere sentrale arenaer, som Statsforvalterens Vintermøte der kommunedirektører og ordførere deltar. Vi har også informert om den på nettverksmøtet med ungdomsrådskoordinatorene i begge fylker, ettersom dette er aktuell tematikk for ungdomsrådene å være påkoblet. Forebyggende plan har også vært et fast tema på dialogmøtene vi har hatt med kommunene i nettverket «forebygging av vold, overgrep, krenkelser og omsorgssvikt».

På tampen av året sendte vi ut en ny statusundersøkelse for 2024, og vi har foreløpig fått tilbakemeldinger fra 29 av 39 kommuner. To kommuner har ferdigstilt og fått vedtatt planen i kommunestyret. 23 kommuner melder at de har påbegynt arbeidet, hvor flertallet melder at de er i slutfasen og regner med ha den oppe til vedtak i kommunestyret i løpet av første halvdel av 2025. Fire kommuner har ikke påbegynt arbeidet, og begrunner dette med store utskiftninger i administrasjonen som har gjort dette arbeidet krevende. Samtlige fire kommuner melder at de skal påbegynne dette arbeidet i 2025. Statsforvalteren vil tidlig i 2025 følge opp de kommunene som ikke har svart på undersøkelsen i direkte dialog med den enkelte kommune.

Sammenlignet med resultatene fra 2023 ser vi generelt god fremgang i kommunene. Flertallet av kommunene har etablert tverrfaglige team og arbeidsgrupper, og har involvert bredt i prosessen med planen, inkludert barn og unge, foreldre og frivilligheten.

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Samordning av tilsyn er en del av våre rutiner knyttet til planlegging av tilsyn i Nasjonal Tilsynskalender (NT). Statsforvalterens tilsyn er godt samordnet internt og vi har nokså god oversikt over andre statsetaters tilsyn. Vi deltar i Nasjonalt Nettverk for Samordnere av tilsyn, hvor vi samarbeider om metodikk og forbedring av tilsynskalenderen.

Vi opplevde i 2024 en økning i antallet kommunale egenkontroller/revisjoner registrert av KU-sekretariat og kommunale revisjonsselskaper i nasjonal tilsynskalender. Vi vil fortsette mot måle om at all kommunal egenkontroll og revisjoner skal registreres i nasjonal tilsynskalender.

KDDs endring av frister for registrering av tilsyn i Nasjonal Tilsynskalender er fortsatt en stor utfordring for samordningsarbeidet. Fire frister i året gjør registrering av tilsynsplaner en helårig virksomhet, noe som gjør at vi aldri klarer å være i forkant med planlegging av tilsyn. Dette gjør at "første mann til mølla"-prinsippet gjelder for registrering av tilsyn, noe som gjør at de som er sent ute med å registrere tilsyn (på grunn av sen tilgang på oppdragene fra overordnet sektormyndighet) må forholde seg til allerede registrerte tilsyn. Dette gir redusert fleksibilitet i samordningsarbeidet, samtidig som

kommunene ikke får en oversikt over samlede tilsyn tidlig på året slik intensjonen med Nasjonal Tilsynskalender var. De fire fristene per år gjør også samordningsarbeidet betydelig mer ressurskrevende for Statsforvalteren, noe vi i 2024 i liten grad har hatt kapasitet til å prioritere.

Vi har i 2024 opplevd en økning i antall registrerte tilsyn, noe som i stor grad tilskrives at arbeidstilsynets tilsyn nå automatisk blir registrert i Nasjonal Tilsynskalender via TILDA. Arbeidstilsynet registrerer/redigerer nye tilsyn nesten daglig, og Statsforvalteren har ikke kapasitet til å samordne disse tilsynene opp mot andre tilsyn. Her er vi avhengig av at arbeidstilsynet selv sjekker tilsynskalenderen for å unngå kollisjoner med allerede registrerte tilsyn. Det rapporteres om at integrasjonen mellom Nasjonal Tilsynskalender og TILDA har hatt store tekniske utfordringer, noe som gjør det vanskelig for Arbeidstilsynet (og andre) å ta hensyn til allerede planlagte tilsyn når de skal registrere sine egne tilsyn. Statsforvalterens fellestjenester (STAF) rapporterer om at de ikke har ressurser til å utbedre de tekniske utfordringene knyttet til integrasjon mellom systemene.

Vi har i 2024 ikke opplevd at våre tilsyn har sammenfalt med den kommunale egenkontrollen.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Statsforvalteren har en samordningsgruppe underlagt vår interne tilsynsgruppe som jobber med samordning av tilsyn med kommunene. Samordningsgruppen har i flere år gått nøye igjennom alle registrerte tilsynsplaner for å sikre en akseptabel tilsynsbelastning for hver enkelt kommune. Erfaringen gjennom de siste år viser at dette fungerer godt og at vi klarer å gjøre tilpasninger av tilsynsplanene ved behov. Tilsyn med kommunene er godt fordelt og blir tilpasset slik at Statsforvalterens og andre tilsynsetaters tilsynsvirksomhet utfyller hverandre på en god måte uten at tilsynstrykket på enkeltkommuner blir for stort.

Statsforvalteren har imidlertid ikke kapasitet til å følge opp dette arbeidet gjennom året. I perioder av året registreres det nye tilsyn nærmest daglig av andre statsetater, og vi har ikke kapasitet til å samordne opp mot tidligere registrerte tilsyn. Dette er en utfordring som har tilkommet fordi det er fire frister pr. år. Å ha fire frister er i praksis det samme som å ikke ha frister - tilsyn kan registreres når som helst, fordi det alltid er innenfor en av de fire fristene.

Statsforvalteren mener at deling av tilsynsrapporter på tvers av tilsynsetater gjennom tilsynskalenderen vil være et godt tiltak for økt informasjonsflyt mellom etatene, og dermed bedre oversikt og bedre grunnlag for planlegging av tilsyn. Dette er teknisk uproblematisk å få til, men det forutsetter at STAF tilføres ressurser til å gjennomføre nødvendige tekniske tilpassinger.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Helse- og sosialavdelingen

Vi forbereder tilsynene godt, tema på tilsyn skal oppleves som relevant for kommunen og tilsynet skal være med å bidra til læring og forbedring. Vi tilpasser tilsynsaktivitetene slik at disse er formålstjenlig ut fra tema for tilsyn, slik at effekten av tilsynet blir best mulig. Internt benytter vi utarbeidede kvalitetsindikatorer i arbeidet med tilsyn.

Avdelingen har fokus på oppfølging etter tilsyn, slik at både tjenestene og innbyggerne opplever en effekt av tilsynet.

Informasjon om tilsynene formidles i relevante nettverk slik at kunnskap og aktiviteter for forbedring kan gjenbrukes. Våre undersøkelser, avgjørelser og aktiviteter i oppfølgingen er med på å sikre at svikt i tjenestene blir avdekket, og at det iverksettes nødvendige forbedringstiltak.

Oppvekst og barnevern

Sammen med Helsetilsynet, har vi de siste årene hatt et økt fokus på oppfølging av tilsyn, nettopp for å sikre læring og forbedring i tjenestene.

Oppfølgingen av tilsyn består nå i større grad av å sikre at kommunen har greid å få til en faktisk endring av praksis i etterkant av tilsyn. Vi følger derfor tilsynene i lengre tid, for så å undersøke, gjennom for eksempel stikkprøvetilsyn, om det har skjedd endring i praksis.

Det er vår vurdering at dette i større grad legger til rette for forbedring av praksisutøvelsen i tjenestene.

Når gjelder våre vurderinger av læring og forbedring som følge av våre tilsyn på barnehage- og skoleområdet, viser vi til vår rapportering under resultatomålene 3.3.3.1.1.1 og 3.3.3.1.2.1.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Planarbeid:

I planstrategi og samfunnsdeler har de aller fleste kommuner omtalt klimatilpasning. Det er varierende i hvor stor grad SPR for klima følges. Men kommunene viser ofte til klimaprofilene. Men klimatilpasning er ofte relatert til kun liv og helse og hendelser, og ikke så mye til konsekvenser klimaendringene har på andre sektorområder. Dette minner vi kommunene ofte på.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark formidler alltid krav til klimatilpasning i våre uttalelser til planstrategier, samfunnsdelen og andre relevante planer. Vi ser et forbedringspotensial i vårt veiledningsarbeid når det gjelder å gjøre kommunene oppmerksomme på viktigheten av å bevare sammenhengende arealer for klimatilpasning, både som prinsipp i arealstrategien og i arealdelen.

Når det gjelder hvordan planene med mål og tiltak knyttet til utslippsreduksjoner følges opp av kommunene, har vi ikke noe særlig godt innblikk i dette. Vi ser et forbedringspotensiale i å følge opp klimabudsjett og hvordan slike mål følges opp i HØP og ellers i virksomhetene, men per nå arbeider vi ikke målrettet med dette ut mot kommunene. Det skyldes ressursituasjonen hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Landbruk:

Lagring av CO₂ i skog er en sikker, rask og kostnadseffektiv metode for CO₂-binding. I Troms og Finnmark kan det bindes langt mer CO₂ enn det gjøres i dag. Vi har store områder der skogvolumet, og derved binding og lagring av CO₂, kan mangedobles ved å skifte ut glissen lauvskog med barskog. Det er fastsatt en rekke resultatmål for å nå klimamål i landbruket og vi har utarbeidet flere strategier for å nå resultatmålene: Informere om skogbrukets positive rolle i klimasammenheng, sikre en god skogkultur som bygger opp skogens potensiale for CO₂-binding, planting av klimaskog på nye arealer i henhold til vedtatte planverk, arbeide for økt bruk av tre i bygg og arbeide for økt interesse og etterspørsel etter bioenergi fra skogen.

Bioenergiarbeidet gjøres gjennom tiltakene i "Bioenergistrategien for Nord-Norge" som vi har utarbeidet i samarbeid med Statsforvalteren i Nordland.

Kommunale klima- og energiplaner klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp, og har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

Planarbeid:

I planstrategi og samfunnsdeler har de aller fleste kommuner omtalt klimatilpasning. Det er varierende i hvor stor grad SPR for klima følges. Men kommunene viser ofte til klimaprofilene. Men klimatilpasning er ofte relatert til kun liv og helse og hendelser, og ikke så mye til konsekvenser klimaendringene har på andre sektorområder. Dette minner vi kommunene ofte på.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark formidler alltid krav til klimatilpasning i våre uttalelser til planstrategier, samfunnsdelen og andre relevante planer. Vi ser et forbedringspotensial i vårt veiledningsarbeid når det gjelder å gjøre kommunene oppmerksomme på viktigheten av å bevare sammenhengende arealer for klimatilpasning, både som prinsipp i arealstrategien og i arealdelen.

Når det gjelder hvordan planene med mål og tiltak knyttet til utslippsreduksjoner følges opp av kommunene, har vi ikke noe særlig godt innblikk i dette. Vi ser et forbedringspotensiale i å følge opp klimabudsjett og hvordan slike mål følges opp i HØP og ellers i virksomhetene, men per nå arbeider vi ikke målrettet med dette ut mot kommunene. Det skyldes ressursituasjonen hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Lagring av CO₂ i skog er en sikker, rask og kostnadseffektiv metode for CO₂-binding. I Troms og Finnmark kan det bindes langt mer CO₂ enn det gjøres i dag. Vi har store områder der skogvolumet, og derved binding og lagring av CO₂, kan mangedobles ved å skifte ut glissen lauvskog med barskog. Det er fastsatt en rekke resultatmål for å nå klimamål i landbruket og vi har utarbeidet flere strategier for å nå resultatmålene: Informere om skogbrukets positive rolle i klimasammenheng, sikre en god skogkultur som bygger opp skogens potensiale for CO₂-binding, planting av klimaskog på nye arealer i henhold til vedtatte planverk, arbeide for økt bruk av tre i bygg og arbeide for økt interesse og etterspørsel etter bioenergi fra skogen. Bioenergiarbeidet gjøres gjennom tiltakene i "Bioenergistrategien for Nord-Norge" som vi har utarbeidet i samarbeid med Statsforvalteren i Nordland.

Kommunenes arbeid med klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommuner og andre myndigheter i fylket integrerer klimahensyn (både utslippsreduksjoner og tilpasning til et klima i endring) på en systematisk måte i alle sine aktiviteter og oppgaver og samarbeider for å nå klima- og miljømålene.

Klimahensyn i styringsverktøy:

Kommunene integrerer både hensynet til utslippsreduksjon og klimatilpasning i planstrategi, samfunnsdelen, klima og energiplaner. Men ikke mange har klimabudsjett i økonomiplanen. Hvorvidt klima er en del av saksframlegg vet vi ikke. Men i et pilotprosjekt på bærekraft arbeider Statsforvalteren i Troms og Finnmark med en mal på hvordan de tre dimensjonene skal ivaretas i saksframlegg, blant annet. Klima vil være en del av dette.

Nettverk:

I Troms og Finnmark finnes det ingen rene nettverk for drøfting av klima og miljøsaker. Men vi ser et behov for å etablere et plannettverk blant kommunene hvor klima er en del av dette. Statsforvalteren i Troms og Finnmark arbeider sammen med fylkeskommunene om dette i 2025.

3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon

Statsforvalteren er svært opptatt av den sikkerhetspolitiske situasjonen og har arrangert og deltatt på ulike aktiviteter på sjefs- og saksbehandlernivå. Formålet har vært å sikre felles situasjonsbilde og situasjonsforståelse. Dette som grunnlag for videre arbeid med beredskapen i regionen.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har en gradert ROS-analyse med oppfølgingsplan. Arbeidet med å videreutvikle analysen ble påbegynt i 2024. Vi har også deltatt på andre sivil-militære aktiviteter, blant annet i forberedelsene til og gjennomføringen av øvelse Nordic Respons 2024. Her arrangerte vi flere møter mellom Forsvaret, de to fylkesberedskapsrådene våre og kommunene. Videre arrangerte vi Sivil-militært kontaktmøte for Nord-Norge og Svalbard. Videre har medisinsk evakuering (Medevac) vært tema i en øvelse i regi av Universitetssykehuset i Nord-Norge.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark deltar i et bilateralt samarbeid på regionalt nivå med våre samvirkeparter i Finland og Sverige. Samarbeid om totalforsvaret over landegrensene har vært hovedtema de siste årene. I 2024 ble det (som i 2023) gjennomført en øvelse der representanter fra alle medlemmer i samarbeidsforaet var representert. Fra Statsforvalteren var ansatte fra kommunikasjon og vår samfunnssikkerhets- og beredskapsstab til stede. Det var også deltakere fra Helse Nord og Universitetssykehuset Nord-Norge. Forumet er viktig med tanke på videre utvikling av totalberedskapen i vår del av landet. Det ble også i regi av samarbeidet arrangert en nordisk funksjonstest av nødnett i 2024 der blant annet nødetatene var invitert til å delta.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har også i 2024 gjennomført møter med enkelte regionale aktører. Formålet har vært å koordinere tiltak som blant annet kan være relevante etter SBS-planverket. Arbeidet er ikke ferdigstilt.

Etter det vi kjenner til, har ikke noen av våre kommuner tilgang til graderte plattformer. Det er en utfordring i fht. å kunne dele situasjonsbilder som er gradert etter Sikkerhetsloven.

Statsforvalteren har sendt direkte henvendelse til politidistriktene og heimevernsdistriktene hvor vi har meldt inn at vi gjerne bidrar inn i arbeidet med objektsikkerhet. Vi deltar i Objektsikringsutvalget i Troms som ble revitalisert i 2024.

Mye av det generiske beredskapsarbeidet er anvendbart for den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i nå. I det videre arbeidet kan det imidlertid være nødvendig å utvikle nye metoder som grunnlag for videreutvikling av beredskapen i den tunge enden av krisespekteret. Et eksempel er vår mal for ROS-analyse med sikkerhetspolitisk scenario som vi i 2024 delte med kommunene.

Oppdatert analyse (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har oppdatert analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt i fylkesROS, inkludert oppfølgingsplan.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har en gradert ROS-analyse med oppfølgingsplan. Vi vurderer at analysen fortsatt er gjeldende, men arbeidet med å videreutvikle analysen ble påbegynt i 2024.

Beredskapsplanlegging (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterens egen beredskap og regionale samordningsansvar er oppdatert og legges til grunn i embetets arenaer og aktiviteter for det sivil-militære samarbeidet.

Prioriterte tiltak for å styrke totalforsvaret regionalt inngår i beredskapsplanleggingen.

FylkesROS er utgangspunkt for vårt beredskapsplanverk. Vi har beredskapsplaner og tiltakskort for særlig relevante scenarier samt et gradert planverk. Vi har rutiner for oppdatering og vedlikehold av vårt planverk.

Vi ser at flere aktører henviser til FylkesROS i sine sektorplaner. Det er imidlertid på tide å revidere FylkesROS som følge av endringer i risikobildet. Vi startet derfor prosessen høsten 2024. Vi vil ha full revisjon av enkelte scenarier og utvikle noen nye etter innspill fra bl.a. kommuner og fylkesberedskapsråd. Enkelte scenarier trenger kun en enkel oppdatering. Vi vil sikre bred involvering i arbeidet.

Vår kriseledelse ble øvd i 2024. Dette skjedde i et samarbeid med DSA. Scenariet var basert på FylkesROS: atomulykke i vårt nærrområde. Øvelsen var nyttig. Kriseledelsen opplevde god læring.

I 2024 ble Fylkesberedskapsrådet for Troms og Finnmark delt i to: ett for hvert av våre fylker. Et betydelig antall aktører er medlemmer i begge råd. Vi gjennomførte høsten 2024 fysiske møter med de to rådene. Gjennomgående temaer var forsyningssikkerhet og regional beredskap. Deling av rådene har medført merarbeid for embetet fordi det heretter må gjennomføres fysiske møter for to råd.

Det har kun vært ett møte i hvert råd etter delingen. Det gjenstår å se om delingen har reell effekt for arbeidet med det regionale arbeidet med

samfunnssikkerhet og beredskap. Rådsstrukturen kan imidlertid potensielt bli en bedre samarbeidsarena når det er blitt færre medlemmer i hvert råd og der medlemmene bedre kjenner "sitt" fylke. Vi registrerer at stadig flere aktører ønsker å være medlemmer i fylkesberedskapsrådene.

Vi vil igjen nevne pilotprosjekt "Økt motstandskraft i Finnmark" som et eksempel på samordnet innsats for å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet på lokalt nivå. Formålet er å styrke motstandskraften hos befolkningen i Finnmark slik at sivile myndigheter i Finnmark skal kunne holde stand så lenge som mulig i fred, kriser og krig.

Statsforvalteren har rutiner for å ivareta våre oppgaver ifbm. med Forsvarets rekvisisjoner.

Statsforvalteren er medlem i CBRNE faggruppe Nord. Formålet er å samle fagkompetanse på tvers av beredskapsaktørene i Troms-regionen.

Styrket sivil-militære samarbeid regionalt (fra kapittel 3.2.1.4.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for styrket sivil-militært samarbeid regionalt, inkludert utvikling av det regionale vertslandstøttekonseptet

Statsforvalteren i Troms og Finnmark var vertskap for det årlige sivil-militære kontaktmøte for Nord-Norge og Svalbard. Vi var også vertskap for Sjefsmøtet, en arena for strategisk ledernivå blant utvalgte samvirkeaktører. På disse to arenaene møtes sivile og militære ledere for beredskapsorganisasjoner i nord for å diskutere felles utfordringer og løsninger. Etter vår vurdering er disse nettverkene gode møtesteder for å videreutvikle det sivil-militære samarbeidet. Møtene er også viktige for vårt oppdrag med å videreutvikle arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Vi har inntrykk av at disse møtene også er nyttige for våre samvirkeaktører. Vi ser at stadig flere aktører nå ønsker å delta her.

Øvelsen Nordic Response ble gjennomført i 2024. Nordic Response var en nyttig erfaring for oss. Vinterøvelsen var svært omfattende og ble for første gang gjennomført også i deler av Finnmark som ikke hadde erfaring med store militære styrker i sine kommuner.

Vi hadde et godt samarbeid med DSB også i forbindelse med øvelsen. Det ble bl.a. gjennomført flere informasjonsmøter for kommuner og regionale aktører både før og under øvelsen. I møter på regionalt nivå kunne Forsvaret og andre deltakere dele informasjon om forhold som burde ivaretas. Vi mener disse møtene var nyttige. Vi kan også nevne at Statsforvalteren og Forsvaret etablerte kontakt på fagkanal med tanke på å ivareta reindrift og miljø i områdene med militær tilstedeværelse. At planlegging og informasjon startet i en tidlig fase, var etter vår oppfatning en suksessfaktor. Vi gjennomførte også møter med finske og svenske kolleger i regionene i nord. Dette for å dele info og for å teste samvirke i en øvelsessetting.

I forbindelse med Nordic Response la vi til rette for sivilt militært samarbeid. Videre fikk vi og Forsvaret testet det regionale Vertslandsstøtte-konseptet. Vi må ta erfaringene med oss inn i videreutviklingen av dette konseptet.

Vi arrangerte Totalforsvarskonferansen 2024 sammen med Norske kvinners sanitetsforening, politiet og heimevernet. Denne konferansen har på kort tid blitt en viktig arena for kunnskapsbygging, kunnskapsdeling og nettverksbygging. Vi har fått gode tilbakemeldinger fra deltakerne, både kommuner og regionale aktører.

Oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonen. (fra kapittel 3.2.1.4.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for regionalt samarbeid for å ha oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonen.

Forsyningssituasjonen i vår del av landet engasjerer både lokalt og regionalt særlig i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen i verden. Forsyningssituasjonen har derfor vært tema i begge fylkesberedskapsrådene i 2024: blant annet transportberedskap, matsikkerhet og kraftforsyningen.

Statsforvalteren har hatt møte med Finnmark fylkeskommune, Finnmark politidistrikt og HV-17 om transportberedskap.

Statsforvalteren har, på oppdrag fra Helsedirektoratet, gjennomført en såkalt GAP-analyse for primærhelsetjenesten i forbindelse med sivil-militær helseberedskapsplanlegging. Vi har også gitt vår vurdering av beredskapen i kommunene i Øst-Finnmark. Dette var et oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet og DSB.

Vi ser behov for fortsatt fokus på sårbarhetene i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonen i våre fylker.

3.1.2.5 Andre oppdrag

Bo trygt hjemme-reformen

I 2024 har Statsforvalteren arbeidet aktivt med overgangen fra Leve hele livet-reformen til Bo trygt hjemme-reformen. I årene 2019 til 2023 la vi stor vekt på at Leve hele livet-reformen måtte ivaretas som en samfunnsreform i kommunene, og ikke en sektorreform. Vi opplevde en endret respons på dette fra kommunene i siste halvår i 2023. Da var det klart økende interesse fra kommunedirektører, ordførere og sektorledere innen andre sektorer enn helse og omsorg. Vi tror bl.a. at Helsepersonellkomisjonens rapport, som kom i februar 2023, hadde betydning for denne økende interessen.

Vi mener det var en ulempe at styringssignalene i Bo trygt hjemme-reformen ikke ble lansert før i oktober 2024. Det medførte en risiko for at den økte

interessen fra politisk og administrativ ledelse i kommunene kunne dabbe av i perioden fra nyttår til høsten. Statsforvalteren har arbeidet for å holde temaet og utfordringene aktuelle i løpet av 2024. Det har vi gjort gjennom en samlet innsats på flere områder som tematisk henger nært sammen:

1. Vi har informert kommunene gjennom hele året om at Bo trygt hjemme-reformen ble iverksatt fra 01.01.24, og at den er en forlengelse av Leve hele livet-reformen. Informasjon om dette er gitt i en lang rekke møter med fagmiljøer og enkeltkommuner samt på helse- og sosialavdelingens regelmessige digitale informasjonsmøter (som vi kaller Frokostmøter), som er åpne for alle.
2. I arbeidet med tildeling av kompetanse- og tjenesteutviklingstilskudd lagde Statsforvalteren en prioriteringsstrategi for 2024 som var i tråd med føringene i Bo trygt hjemme-reformen.
3. Veiledning om Bo trygt hjemme-reformen inngår i Statsforvalterens planuttalelser når kommunene sender planer til oss på høring.
4. Når Statsforvalteren utarbeider kommunebilder ivaretar vi sentrale føringer i Bo trygt hjemme-reformen. Et kommunebilde er grunnlag for et fulltdags dialogmøte på ledernivå mellom Statsforvalteren og enkeltkommuner.
5. Vårt arbeid med Kompetanseløft 2025 er nært knyttet til innsatsområdene i Bo trygt hjemme-reformen. På dette området har det vært omfattende aktivitet i 2024.

I 2024 har vi avklart hvordan det regionale samarbeidet i Bo trygt hjemme-reformen skal organiseres. Vi har sett behov for to hovedgrep:

Samfunn

På de to første innsatsområdene i reformen (*Levende lokalsamfunn, aktivitet og fellesskap* samt *Tilpassede botilbud, mulighet for å bo trygt hjemme lenger*) trenger vi å samarbeide nært med regionale fagmiljøer som jobber med planlegging og samfunnsutvikling overfor kommunene. Derfor har vi tatt med Statsforvalterens ressurser innen planarbeid og kommuneøkonomi i det regionale samarbeidet. I Leve hele livet-reformen har Statsforvalterens helse- og omsorgsavdeling formidlet kunnskap og styringssignaler til kommunene som gjelder overordnet planarbeid og samfunnsutvikling. Vår erfaring er at når et slikt budskap kommer til kommunene fra en helsefaglig kanal, delegerer kommunene det umiddelbart til sin helsesektor. Men utfordringen med en kraftig økning av antall eldre i kommunene kan ikke løses av helsesektoren alene, den må håndteres av kommunens planleggere samt kommunens politiske og administrative ledelse. Embetets personell innen plan og kommuneøkonomi har jevnlig møtepunkter med kommunene hvor det er relevant å ta opp de demografiske utfordringene i årene framover. Det kan de gjøre fra et faglig utgangspunkt innen plan, økonomi og samfunnsutvikling. Våre kolleger innen plan og kommuneøkonomi som skal ivareta disse oppgavene kan gjøre det som del av sine kjerneoppgaver, og ikke som et ekstra oppdrag. Vi tror det gir bedre forutsetninger for at budskapet i Bo trygt hjemme-reformen kan nå fram og bli tatt på alvor av planleggere, kommunedirektører og ordførere.

Vi har i mange år hatt et nært samarbeid med Husbanken, bl.a. om Leve hele livet-reformen. Dette samarbeidet vil bli forsterket i Bo trygt hjemme-reformen.

Statsforvalteren har etablert et samarbeid om Bo trygt hjemme-reformen med både Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune. Begge fylkeskommunene deltar både med personell som jobber med plan og samfunnsutvikling, og med personell på folkehelseområdet.

KS Nord-Norge er en viktig samarbeidspartner på flere områder, og vil også være sentral i samfunnsdelen av Bo trygt hjemme-arbeidet.

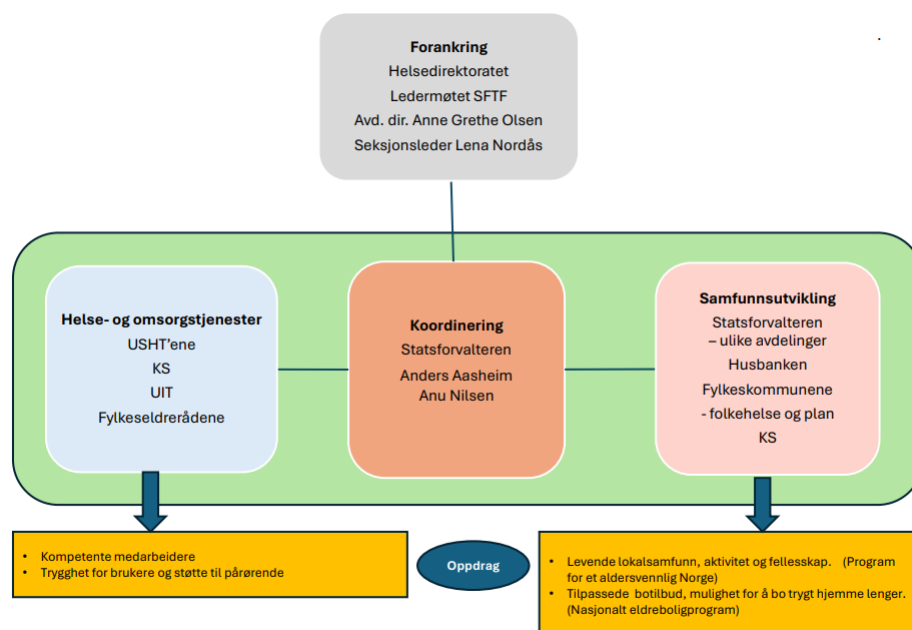
Helse- og omsorgssektor

De to siste innsatsområdene i reformen (*Kompetente medarbeidere og Trygghet for brukere og støtte til pårørende*) vil hovedsakelig bli ivarettatt ved at vi viderefører det nære og gode samarbeidet vi har etablert i perioden med Leve hele livet-reformen. Disse partene inngår i samarbeidet på dette området fra 2024: Tre utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester (USHT Samisk, USHT Finnmark, USHT Troms), de to fylkeseldrerådene i Troms og Finnmark, Universitetet i Tromsø v/ Senter for omsorgsforskning samt KS Nord-Norge. Vår erfaring fra Leve hele livet-reformen er at de tre USHT'ene gjør en svært god jobb med å levere ulike kompetansetilbud til kommunene.

Selv om vi deler organiseringen av Bo trygt hjemme-arbeidet inn i to hoveddeler ut fra oppdragene, vil det regionale samarbeidet utgjøre en helhet. Samarbeidspartene kan være aktive ut fra hvilke oppgaver som skal løses i reformen, uavhengig av hvor i vårt organisasjonskart de har sin hovedtilhørighet. Vi forventer at reformarbeidet kan komme i gang raskt.

Organiseringen er drøftet i møte med konstituert Statsforvalter, og godkjent i Statsforvalterens ledergruppe og deretter i Samarbeidsutvalget (fast samarbeidsorgan mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte for hovedsammenslutningene). Forankringen er altså solid. Mandag 13. januar 2025 avholdt vi et konstituerende møte for det regionale samarbeidet.

Figur nedenfor: Organisasjonskart Bo trygt hjemme 2024-2028 - Troms og Finnmark.

5.1.3.5 Ny spesialistutdanning for leger - LIS 1

Hovedinstruksen gir Statsforvalteren dette oppdraget:

Statsforvalteren skal:

- Sørge for opprettelse og godkjenne et tilstrekkelig antall LIS1-stillinger for leger og turnusplasser for fysioterapeuter
- Gjennomføre fastsatte opplærings- og veiledningstiltak for LIS 1 og turnusfysioterapeuter

Rundskriv I-2/2019 Spesialistforskriften med kommentarer (sist revidert 28. november 2023) beskriver ulike instansers roller og ansvar i spesialistutdanningen for leger. Statsforvalteren er ikke nevnt der.

Vi legger til grunn at de ovenstående styringssignalene legger rammen for vårt arbeid på LIS 1-området.

I arbeidet på LIS 1-området opplever vi svært ofte at LIS 1-leger, tjenestesteder eller koordinatorene for LIS 1-samarbeid mellom sykehus og kommuner tar kontakt med Statsforvalteren for å få hjelp fra oss til å løse diverse problemer i tjenesten. Det kan gjelde faglige, praktiske eller organisatoriske forhold. Etter vår oppfatning ligger det ikke i Statsforvalterens oppdrag å ta ansvar for å løse problemene vi får presentert. Årsaken til at problemene legges fram for oss er antakelig at det ikke er klart for aktørene på LIS 1-området hvem som har ansvar for hva. Konkret løser vi dette ved å gi noe bistand til avklaringer, samtidig som vi orienterer de involverte parter om vår begrensede rolle.

I 2024 har vi håndtert en kompleks sak fra en kommune hvor det var nødvendig å omdisponere en LIS 1-lege på kort varsel, og gjøre endringer i fordelingen av LIS 1-leger til en kommune over noe tid. I forbindelse med den saken har vi fått veiledning fra Helsedirektoratet. I veiledningen har vi fått beskrevet en god del oppgaver som Helsedirektoratet mener at Statsforvalteren har, men som vi ikke har visst at vi har. Også tidligere har det skjedd at Helsedirektoratet legger oss oppgaver som etter vår oppfatning ikke ligger i vårt oppdrag. Helsedirektoratet har vist til at noen oppgaver for Statsforvalteren fra tidligere versjoner av regelverket har fulgt med over til dagens oppgavefordeling. Totalt sett gjør dette at Statsforvalteren opplever at vi har et veldig uklart grunnlag for forvaltning og saksbehandling på området. Dette er ikke tilfredsstillende med tanke på kvalitet og rettssikkerhet i vårt arbeid.

Statsforvalterne har ved flere anledninger kommet med ønsker om å ha regelmessige felles møter med Helsedirektoratet for avklaringer av regelverk og koordinering av forvaltningspraksis på LIS 1-området. Det er stort behov for dette, jf. vår beskrivelse ovenfor.

3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Miljø

På forurensningsområdet planlegger og gjennomfører tilsyn ut ifra en risikobasert tilnærming og utvelgelse. Vi vurderer at vi har en god måloppnåelse på antall tilsyn i lys av ressursituasjonen, og utfordringene de store reiseavstandene skaper. Som følge av et relativt stabilt tilsynspersonell opparbeider vi oss stadig mer god kunnskap om virksomhetene i fylket, og kunnskap om gjennomføring av tilsyn. Vi deltar i tilsynsopplæring der hvor det åpnes for det. Dette gjør at vi i et lengre tidsperspektiv (over år) får medarbeidere med stadig bedre erfaring og kunnskap, og trening i å gjennomføre gode risikobaserte tilsyn. Vi har gode rutiner for arbeidet, og har fokus på å overføre kunnskap til nye medarbeidere. Vi har funnet et nivå på årlig antall tilsyn tilpasset tilgjengelig personell.

Helse og sosial

Vi har klart å opprettholde et høyt aktivitetsnivå innen veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling til tross for en utfordrende ressursituasjon, samt store endringer i avdelingsledelsen. Vi bygger kompetanse hos våre medarbeidere, og nytter denne i vår oppfølging av helse- omsorgs- og sosiale tjenester. Økt kompetanse bidrar til høy kvalitet i vår veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling.

Vi prioriterer utdrettet opplæringsaktivitet og veiledning, vi ser at denne prioriteringen gir en riktig støtte til førstelinjetjenestene både i form av økt kvalitet og effektivitet i de ulike tjenestetilbud.

Ansatte som jobber med de ulike oppdrag deltar i ulike fagforum sammen med ansatte på andre embeter og helsetilsynet. Deltagelse i de ulike fagforum er med på å sikre at rettssikkerheten blir ivaretatt på en enhetlig måte.

Avdelingsledelsen opplever at vi har for lite ressurser sett hen til alle de oppdragene som vi skal ivareta. Ansatte gir tilbakemelding om høyt arbeidspress. Vi er sterkt preget av nedtrekk i stillinger som følge av reduserte bevilgninger fra våre departement, innværende år har vi også hatt flere langtidssykemeldte og vakante stillinger.

Innenfor de rammene vi har hatt, er det vår vurdering at vi likevel har hatt en god måloppnåelse på kravet om høy kvalitet i vår veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling.

Barnevern

Resultatmål om 90 % av rettighetsklagene under 3 mnd og 90 % under 1 mnd fra barn på institusjon er nådd. 95% av alle rettighetsklagene etter klage fra barn på barneverninstitusjon (54 av 57 saker) er behandlet innen 1. mnd og 97% rettighetsklagene knyttet til klage på kommunal barneverntjeneste er behandlet innen 3 mnd (29 av 30 saker).

I 2024 har vi avgjort 89 tilsynssaker etter behandlingsmåtene i Helsetilsynets veiledning. 77 % av sakene etter behandlingsmåte 1 ble avsluttet innen 28 dager. 92 % av sakene etter behandlingsmåte 2 ble avsluttet innen 28 dager. 67 % av sakene etter behandlingsmåte 3 ble avsluttet innen 3 mnd. Vi har behandlet 1 sak etter behandlingsmåte 4, og den ble avsluttet innen 3 mnd. 90 % av sakene etter behandlingsmåte 5 ble avsluttet innen 6 mnd.

Integrering

I følge hovedinstruksen for 2024 punkt 5.3.8.19, skal Statsforvalterne i utgangspunktet gjennomføre minst to tilsyn årlig per embete. I 2024 kunne vi velge å nedprioritere tilsyn for heller å prioritere veiledning av kommunene, jf. oppdrag 3.3.1.1.4 i tildelingsbrevet.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark valgte å gjennomføre ett tilsyn med kommunenes forvaltning av ordningene i integreringsloven, og da etter IMDis tilsynsinstruks for 2022-2025. For øvrig prioriterte vi å bruke ressurser på veiledning til kommunene, hvor både innretning og valg av tema hadde særskilt fokus på integreringsloven kapittel 6A, samt kommuner som ikke hadde bosatt de siste årene.

I tillegg til flere digitale veiledningsmøter gjennom året, hvor alle kommunene var invitert til å delta, hadde vi også digitale møter med enkeltkommuner som ønsket dette. I møtene hvor alle kommunene var invitert, ble de på forhånd oppfordret til å sende inn problemstillinger de ønsket veiledning om. I tillegg valgte vi tema ut ifra de relativt hyppige endringene i integreringsloven etter innføring av kapittel 6A, samt hvordan vi hadde besvart henvendelser som vi mente også kunne være relevant for andre kommuner å få veiledning om.

Vi vurderer at veiledningen vi gir er målrettet ved at kommunene selv melder inn behov på tema og ut fra henvendelser, det vi avdekker gjennom tilsyn og klagesaker vi mottar. Ved at vi og har ansatt en ny medarbeider som jobber kun med integrering og bosetting, har vi fått et større kunnskapsgrunnlag om kommunene og dermed kunne tilpasse veiledningen som gis dem bedre.

Vi har god måloppnåelse på området.

Reindrift

Vi har begrenset med ressurser til å veilede næringa.

I merkesaker har vi fokus på veiledning, forenklinger og forbedringer. Vi har tatt erfaringer fra merkerestanseprosjektet og gitt innspill på bakgrunn av disse til nasjonal veileder for merkesaksbehandling, og forbedringer til søknadsskjema.

Vi har utarbeidet mal for risikovurderinger for telling samt rutinebeskrivelser for telling.

I forbindelse med nytt fagsystem, har vi revidert maler og rutiner for tilskuddsbehandling basert på risikovurderinger.

I 2025 kommer vi til å ha fokus på ordningen med ekstraordinære tilskudd til kriseberedskap.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Juridisk seksjon har de siste årene hatt høyt fokus på å bygge ned og å opprettholde kontroll på restanser på dette området. I årene fra 2020 til 2024 satte vi i verk og videreførte en rekke interne tiltak på seksjonen. Vi fikk også i 2021 ekstern bistand fra andre statsforvalterembeter. Interne og eksterne tiltak har hatt god effekt. I 2022 ble saksbehandlingstiden kraftig redusert til at vi da behandlet 75 % av sakene innenfor 12 uker, sammenlignet med 24 % i 2021.

I årene etter 2022 har vi opprettholdt god kontroll på restansene, og vi behandlet i 2023 i tillegg saker for Statsforvalteren i Agder, som et ledd i deres restansenedbyggingsprosjekt.

Hovedfokuset i 2024 og også fremover, er at inngående saker behandles innenfor 12 uker. I 2024 og per i dag har vi som hovedregel behandlet byggesakene våre innen lovbestemt frist på 12 uker (82 % innenfor 12 uker i 2024), til tross for at vi på grunn av budsjettnedskjæringer er to saksbehandlere færre enn i 2022 og årene før. I 2024 har i tillegg en av våre medarbeidere vært i foreldrepermisjon, uten av vi har hatt midler til å tilsette vikar for denne, samt at en medarbeider har vært delvis sykemeldt perioder av året.

Vi viser for øvrig til rapportering på resultatmål 7.3.6.4.1.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 18 %	82 %	141	116

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Saksbehandlingstiden henger sammen med at sakene der det er gitt utsatt iverksetting har vært kompliserte saker. Det er likevel viktig å få frem at klagesakene hvor det er gitt utsatt iverksetting har blitt prioritert høyt.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 75 %	25 %	4	1

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

I 2024 behandlet vi kun én sak om ekspropriasjon i første instans, en søknad om samtykke til ekspropriasjon. Denne ble ikke behandlet innenfor 12 uker. Bakgrunnen for det er at saken er komplisert og betent. Saken har blant annet vært til behandling i Høyesterett tidligere, men på annet lovgrunnlag. Det har videre vært nødvendig med innhenting av tilleggsopplysninger i flere runder.

Til tross for at denne saken ikke ble behandlet innen 12 uker, vil vi presisere at søknader om forhåndstiltredelse og søknad om samtykke til ekspropriasjon prioriteres høyt hos oss. Dette skyldes at tiltakene som søkes ekspropriert ofte er av stor samfunnsinteresse, samt at det ligger i sakens natur at det er tidskritisk å komme i gang.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %	0 %	1	0

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Ingen saker i 2024.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven, i tråd med skjerpede krav gjennom EØS-avtalen

Vi følger fortløpende opp alle søknader om utslippssøknader på alle områder vi er delegert myndighet. Saksbehandlingstiden er 3-5 måneder for større søknader. Vi arbeider jevnlig med bransjer i Troms og Finnmark som hører inn under industriutslippsdirektivet (IED) og som har fått BAT-konklusjoner. Det gjelder bransjene under følgende BREF: Avfallsbehandling (WT), Næringsmiddelindustri (FDM) og SA (slakteavfall/biprodukter). Vi har ikke virksomheter knyttet til øvrige BREF-er. Status i 2024 var at alle bedrifter under WT (23 stk.) har fått vurdert og justert tillatelsene, men unntak av to søknader om endring og en sak hvor vi venter tilbakemelding fra Miljødirektoratet (behandling av vannfase/farlig avfall). Når det gjelder SA (2 stk.) med frist 2027, har vi sendt ut varsel om pålegg om å gi opplysninger til alle. Vi følger disse opp med vedtak om pålegg i 2025. For FDM (12 stk.) kom det inn flere unntakssøknader i 2024. Disse er primært knyttet til fiskeindustribedrifter, og det er samme situasjon i flere andre kystfylker. Det er her avvik fra 2023-fristen. Dette skyldes også at vi forventet utfallet av unntakssøknader (SFNO) løftet til Miljødirektoratet hvor avgjørelsen kan være av prinsipiell karakter. Vi regner imidlertid med at arbeidet med oppdaterte tillatelser for FDM sluttføres i 2025. Vi viser ellers til mer detaljert tilbakemelding i epost av 21.01.25 til Miljødirektoratet om status IED.

Når det gjelder akvakultur hadde vi i 2024 en grei kontinuitet i saksbehandlingen, og har relativt kort saksbehandlingstid selv om fristen på 4 uker ble oversittet i flere saker. Hovedgrunnen for det var hovedsakelig en anstrengt bemanningssituasjon. Mot slutten av 2024 ble vi også tildelt saker i Restanseprosjektet på akvakultur for å hjelpe SFNO med etterslep på søknadsbehandlingen (restanser). Dette arbeidet videreføres i 2025.

Samlet sett har vi gode tillatelses- og vedtaksmaler på flere fagområder. Vi har også skriftlige rutiner på saksbehandling og tilsyn. Dette sikrer likebehandling av like saker i embetet, og det letter arbeidet.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning**Landbruksområdet**

Statsforvalteren har etablert et godt system for effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning, som bidrar til at forvaltningen skjer på en forsvarlig måte og i samsvar med gjeldende regelverk. Internkontrollen i vår avdeling er i stadig utvikling, og stadig forbedring stryker især rettssikkerheten og likebehandling. Kontrollarbeidet har fulgt oppsatt plan, og avdelingen samarbeider godt. Også i år er fokus på forvaltningskontrollene i kommunene god internkontroll i tilskuddsordningene.

På landbruksavdelingen hos Statsforvalteren har vi hatt fire personer som har jobbet med den største tilskuddsordningen, produksjonstilskudd i jordbruket. Medarbeiderne har en egen faggruppe hvor det innkalles til regelmessige møter. Her gjøres det avklaringer, oppfølging og enkeltsaker diskuteres. Ledelsen deltar som hovedregel i møtene.

På de andre tilskuddsordningene er vi i all hovedsak organisert med to medarbeidere på hver ordning. Alle medarbeiderne tilhører også to eller flere faggrupper. Avdelingen har totalt fem ulike faggrupper, som er satt sammen etter fagfelt.

I vårt arbeid med veiledning av kommunene trekkes det frem daglig én-til-én-veiledning av landbruksansatte i kommunene, og vi samordner der vi ser behov for det. I tillegg videreformidler vi viktig informasjon til kommunene, om blant annet nasjonal politikk. Vi har gjennom året tilbudt ulike faglige nettseminarer til våre kommuner. Dersom det er nyansatte i kommunene har vi et eget opplæringsprogram for disse. Mange av kommunene har også i år fått indirekte veiledning gjennom våre forvaltningskontroller, eller gjennom vedtak som Statsforvalteren treffer som klageinstans. Statsforvalteren i Troms og Finnmark sender også ut et brev til alle våre kommuner på starten av hvert år, som gir en samlet oversikt over deres oppgaver på landbruksområdet, og tilskuddsrammene. Brevet er ment for kommunens politiske og administrative ledelse, men er også et viktig dokument for saksbehandlere.

Også i 2024 har det vært stor turnover i landbruksforvaltninga i kommunene. Vi ser at landbruksforvaltningen er krevende, især i kommuner der det kun er

én person som jobber med landbruk (og denne personen ofte har oppgaver ut over landbruksområdet).

Vår vurdering er at veiledning, forvaltningskontroller og til dels tett oppfølging av kommunene er nødvendig og bidrar til økt fokus på internkontroll, likebehandling og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning i kommunene.

Reindriftsområdet

Det jobbes kontinuerlig med at systemer for tilskuddsforvaltningen skal være gode og forsvarlige samtidig som de sikrer effektiv og korrekt lov- og regelverksanvendelse. Internkontrollen er i stadig utvikling, og forbedringer styrker rett anvendelse av midler, rettssikkerhet og likebehandling. Kontrollarbeidet har fulgt oppsatt plan, og det avdekkes få avvik.

Avdelingen er organisert i flere faggrupper. Faggruppen for tilskudd har seks medlemmer på fast basis. I tilskuddssesongen hentes det inn ressurser fra andre faggrupper. Dette er mulig på grunn av godt grunnarbeid i form av risikovurderinger og rutinebeskrivelser.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

Landbruk

I 2024 er det gjennomført kontroller i tråd med vår risikobaserte kontrollplan, utarbeidet i tråd med Landbruksdirektoratets veileder for kontrollplan 2024. Bekreftelse på at kontrollplan var utarbeidet ble sendt Landbruksdirektoratet.

Statsforvalteren har etablert systemer, rutiner og tiltak for å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler i vår egen forvaltning av tilskudd. Vi jobber kontinuerlig med etablering, forbedring og videreutvikling av dette. Vi har i vår rutine at tilskuddsbrev signeres av saksbehandler og direktør, eventuelt hennes stedfortreder. Vedtak om tilskudd godkjennes av ansatt med budsjettdisponeringsmyndighet, og alle tilskuddsbeløp attesteres før utbetaling.

Kontroll av ordningene der statsforvalteren er førsteinstans gjøres når opplysningene i søknadene sjekkes og vurderes av kommune og statsforvalter. For ordningen tilskudd ved produksjonssvikt har vi i 2024 brukt differensiert klimaprosent mer aktivt for produksjonen grovfôr med husdyr, hvor det er en særlig utfordring knyttet fastsettes rett tilskuddsbeløp.

Statsforvalteren har vurdert risiko og vesentlighet for alle tilskuddsordninger som vi selv forvalter. Kontroller av husdyrkonsesjon ble ferdigstilt i 2023, og vil bli sett på igjen i 2025.

Reindrift

Produksjonstilskudd – tilskudd til siidaandeler og reinlag

Det er etablert rutiner for internkontroll, og disse revideres årlig.

Innføringen av ny programvare for behandling av tilskudd til siidaandeler, Reindrift Forvaltning, har gitt en effektivisering av tilskuddsbehandlingen. Rutiner og retningslinjer ble revidert for å ivareta denne endringen våren 2024, og vi ser ut til å ha hatt stor gevinst av denne nye programvaren. Manuelle prosesser med overføring av informasjon til sjekklister i Excel for behandling og kontroll har blitt overflødig, da alle disse prosessene nå skjer i programvaren.

I forbindelse med utplukk til risikobasert kontroll var det noe utfordringer, da Statsforvalteren ikke hadde tilgang til nødvendige rapporter fra tilskuddsbehandlingen startet, og dette forsinket oppstarten noe. Det var nødvendig å gjøre dette utplukket før saksbehandling startet. Vi fikk tilgang til nødvendig informasjon ved bestillinger til Landbruksdirektoratet og senere ved egne tilganger ved programvareoppdatering i juni og senere. Det er dessverre fremdeles begrensede søkemuligheter gjennom den nye programvaren.

Behandlingen av søknad om tilskudd til siidaandeler gikk raskt, med unntak av de som var tatt ut til kontroll eller hadde andre mangler eller avvik ved søknaden eller melding om reindrift (MOR). Søkerne her måtte forhåndsvarsles og informasjon innhentes, og behandlingen ble i hovedsak avsluttet i løpet av høsten 2024. Noen enkeltsaker tok lengre tid å få avklaringer i.

Endring i og oppfølging av forskrift om melding om reindrift (MOR-forskriften)

Ved overgangen fra full kontroll av melding om reindrift til formen «egenmelding» for driftsåret 2023/24, ble det gjort en forskriftsendring. Dette gjorde at det var noen mangler ved systemet som ga forsinkelser i saksbehandlingen av søknad om tilskudd. Dette er vi i dialog med Landbruksdirektoratet for å finne bedre løsninger til neste års behandling av melding og reindrift og tilskudd.

Det er fremdeles slik at åpenbare feil eller mangler skal følges opp. Vi opplever når vi kontakter næringa for retting, at de ikke er klar over dette.

Distriktstilskudd

Behandlingen av søknader om distriktstilskudd har blitt noe forsinket i 2024 på grunn ressurssituasjonen.

Ekstraordinære tilskudd

Det var en omfattende beitekrise våren 2024, og dette medførte at store ressurser måtte overføres fra annen saksbehandling til beitebefaringer og tilskudsbehandling for ordningen for ekstraordinære tilskudd til kriseberedskap.

Forskrift om radioaktivitet i reinkjøtt

Denne ordningen er ny for Statsforvalteren i Troms og Finnmark, og det har vært fremmet ønske om en innføring i ordningen.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Nei
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	0
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	0

Ingen kontroller i 2024. Troms og Finnmark har få foretak i kraftfôrkrevende produksjoner. Det er god oversikt over de foretakene som finnes. Vi gjennomførte kontroller som ble avslutta i 2023.

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	0
Saker funnet i orden	0
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	

Internkontroll for tilskudsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Effekt av risikobasert kontroll
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	Ikke kontrollert. Vurdert til liten risiko
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Ja	Ja	Alle søknadene kontrolleres.
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	Søknader kontrolleres månedlig
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Ja	Ja	Rapporter og dokumentasjon fra søkerne kontrolleres.
Tilskudd til fylkesvise prosjekter innen klima- og miljøprogrammet	Ja	Ja	Ikke kontrollert. Vurdert til liten risiko.
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Ja	
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Ja	Ordninga er risikovurdert. Få søknader i år, har hatt kapasitet til å gå grundig gjennom alle
Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus	Nei	Nei	Lite hensiktsmessig å etablere rutiner når vi bare har en søknad. Har bedt om ytterligere dokumentasjon til søknaden
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Ja	Ja	Ordninga er risikovurdert. Vurdert som lite risiko for feil pga. få utbetalinger og oversiktlige tiltak.
NMSK, kommuneskog	Ja	Ja	Vurdert som liten risiko for feil på grunn av få søknader.
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Ja	Ja	Ordninga er risikovurdert. Vurdert som lite risiko for feil pga. få utbetalinger og oversiktlige tiltak.
Tilskudd til siidaandeler og reinlag	Ja	Ja	Kontrollene vi har gjennomført har avdekket avvik og vi tolker av det at vi har truffet med internkontrollen og det risikobaserte utplukket.
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag	Ja	Ja	Kontrollene vi har gjennomført har avdekket avvik og vi tolker av det at vi har truffet med internkontrollen og det risikobaserte utplukket.
Andre ordninger			

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskudsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskudsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 prosent av kommunene.

I vårt arbeid med effektiv, korrekt og forsvarlig tilskudsforvaltning på landbruksområdet følger vi opp kommunene gjennom veiledning, opplæring og risikobaserte forvaltningskontroller. Vår risikobaserte forvaltningskontroll fremgår av vår kontrollplan, og planlegges tidlig samme år som kontrollene gjennomføres.

Under forvaltningskontrollene undersøker vi om kommunenes forvaltning av de kontrollerte ordningene er forsvarlig, og om det er tilfredsstillende internkontroll for ordningene. Siden det er stor turnover, mange nyansatte og flere enmannskontorer innen kommunal landbruksforvaltning i Troms og Finnmark, er det særlig bekymringsfullt at mangelfulle eller manglende rutinebeskrivelser er relativt vanlig. Vi har derfor også i 2024 hatt sterkt fokus på at kommunene får på plass internkontroll og gode rutiner, og vil fortsette dette arbeidet i 2025.

I 2024 har vi også hatt individuell opplæring på Teams av enkeltkommuner med nye saksbehandlere, der vi får konkrete henvendelser eller der vi ser det er særskilt behov for det. Dette er en praksis vi har hatt i flere år, og som vi vil fortsette med i 2025.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Porsanger	Kombinert stedlig kontroll og dokumentkontroll av kommunens forvaltning av produksjonstilskudd (PT), tilskudd til avløsning ved sykdom og regionale miljøtilskudd (RMP); tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl og tilskudd til drift av beitelag	Statsforvalteren fant ti forbedringspunkter. Funnene gjaldt i hovedsak arbeidet med internkontroll og rutiner innen ordningene PT og sykdomsavløsning, i tillegg var AR5 ikke oppdatert. Det var manglende dokumentasjon innen tilskudd til tilrettelegging av beite- og hekkeområder for fugl og ufullstendig dokumentasjon innen tilskudd til drift av beitelag.	Kommunen har rettet seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.
Hammerfest, Hammerfest, Hasvik og Måsøy	Kombinert stedlig kontroll og dokumentkontroll av kommunens forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til drenering	Statsforvalteren hadde fire funn knyttet til mangler ved rutinebeskrivelsen for PT-ordningen og manglende rutinebeskrivelse for dreneringsordningen	Kommunen har rettet seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.
Vadsø	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av ordningen regionale miljøtilskudd; tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl og tilskudd til drift av beitelag	Det var funn knyttet til manglende dokumentasjon innen tilskudd til tilrettelegging av beite- og hekkeområder for fugl, og noen anbefalinger knyttet til forvaltningen av tilskudd til drift av beitelag	Det er forventet at kommunen retter seg etter våre konklusjoner, og at de kommer med en tilbakemelding innen mars 2025.
Alta	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av tilskudd til avløsning ved sykdom og regionale miljøtilskudd; tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl og tilskudd til drift av beitelag	Statsforvalteren hadde to funn knyttet til internkontroll; manglende rutinebeskrivelse og risikovurdering for sykdomsavløsningsordningen og to funn knyttet til manglende dokumentasjon innen tilskudd til tilrettelegging av beite- og hekkeområder for fugl og ufullstendig dokumentasjon innen tilskudd til drift av beitelag.	Kommunen har rettet seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.
Tana: Nesseby	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av regionale miljøtilskudd; tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl og tilskudd til drift av beitelag	Det var tre funn knyttet til manglende dokumentasjon innen tilskudd til tilrettelegging av beite- og hekkeområder for fugl, og noen anbefalinger knyttet til forvaltningen av tilskudd til drift av beitelag	Det er forventet at kommunen retter seg etter våre konklusjoner, og at de kommer med en tilbakemelding innen mars 2025.
Karasjok	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket	Kommunen manglet rutinebeskrivelse for sin forvaltning av SMIL-ordningen	Kommunen har utarbeidet rutinebeskrivelse for ordningen. Kontrollen er avsluttet.
Storfjord	Kombinasjon av stedlig kontroll og dokumentkontroll av kommunens forvaltning av produksjonstilskudd og regionale miljøtilskudd; tilskudd til klimarådgivning og tilskudd til drift av beitelag	Statsforvalteren fant fem forbedringspunkter. For produksjonstilskuddsordningen manglet internkontroll og rutinebeskrivelser, risikovurderinger og kontrollplan. Det var ikke gjennomført foretakskontroll for 2024. Det var feil innen behandling av tilskudd til klimarådgivning og mangelfull dokumentasjon innen tilskudd til drift av beitelag.	Kommunen har rettet seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.
Karlsøy	Kombinasjon av stedlig kontroll og dokumentkontroll av kommunens forvaltning av produksjonstilskudd og regionale miljøtilskudd; tilskudd til klimarådgivning og tilskudd til drift av beitelag	Statsforvalteren gjorde åtte funn knyttet til kommunens forvaltning av ordningene. For produksjonstilskudd var det mangelfull rutinebeskrivelse og manglende kontrollplan, og arealressurskartet AR5 var ikke oppdatert. Kommunen manglet rutiner for habilitet innen landbruksforvaltningen, noe som har ført til feilbehandling av søknader. Det var også feil ved behandling av tilskudd til klimarådgivning og ufullstendig dokumentasjon i søknader om tilskudd til drift av beitelag	Det er forventet at kommunen retter seg etter våre konklusjoner, og at de kommer med en tilbakemelding innen februar 2025.
Balsfjord	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av regionale miljøtilskudd; tilskudd til klimarådgivning og tilskudd til drift av beitelag	Statsforvalteren hadde tre funn knyttet til feil ved behandlingen av tilskudd til klimarådgivning, og noen anbefalinger knyttet til forvaltningen av tilskudd til drift av beitelag	Kommunen har rettet seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.
Harstad	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av regionale miljøtilskudd; tilskudd til klimarådgivning og tilskudd til drift av beitelag	Statsforvalteren hadde to funn knyttet til feil ved behandlingen av tilskudd til klimarådgivning, og funn av manglende dokumentasjon i alle søknader om tilskudd til drift av beitelag	Kommunen har rettet seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.
Bardu	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av tilskudd til avløsning ved sykdom mv.	Statsforvalteren vurderer at kommunen har god internkontroll for ordningen med rutinebeskrivelse og risikovurdering. Kommunen har også kort saksbehandlingstid.	Statsforvalteren har ingen merknader. Kontrollen er avsluttet.
Kvæfjord	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av regionale miljøtilskudd; tilskudd til klimarådgivning og tilskudd til drift av beitelag	Statsforvalteren hadde to funn knyttet til feil ved behandlingen av tilskudd til klimarådgivning, og funn av manglende dokumentasjon i søknader om tilskudd til drift av beitelag	Det er forventet at kommunen retter seg etter våre konklusjoner og veiledning, og at de kommer med en tilbakemelding i løpet av februar 2025.
Dyrøy	Stedlig kontroll av kommunens forvaltning av tilskudd til avløsning ved sykdom mv.	Statsforvalteren hadde tre merknader til kommunens forvaltning av ordningen; i hovedsak knyttet til internkontroll.	Det er forventet at kommunen retter seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.
Lyngen	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av tilskudd til avløsning ved sykdom mv. og spesielle miljøtiltak i jordbruket	Statsforvalteren hadde to funn under ordningen sykdomsavløsning; mangelfull rutinebeskrivelse og manglende risikovurdering. For SMIL-ordningen var det også to funn; manglende rutinebeskrivelse og tiltaksstrategi.	Kommunen har rettet seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.
Sørreisa	Dokumentkontroll av kommunens forvaltning av tilskudd til avløsning ved sykdom mv., til drenering og til spesielle miljøtiltak i jordbruket	Statsforvalteren hadde syv funn etter kontrollen; manglende rutinebeskrivelse SMIL-ordningen, manglende rutinebeskrivelse for dreneringsordningen og fire funn under ordningen for sykdomsavløsning.	Det er forventet at kommunen retter seg etter våre konklusjoner og vår veiledning, og at de kommer med en tilbakemelding innen mars 2025.

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i embetets ansvarsområde
20 %	29	49 %	17	35

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)**Rapportere på**

Effektiv internkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Vi har ikke hatt sikkerhetshendelser knyttet til Landbruksdirektoratet sine fagsystemer i 2024.

Statsforvalteren oppdaterer tilganger og brukere kontinuerlig gjennom året. Ved bestilling av tilganger til nye brukere i kommunene, blir det også bedt om tilbakemelding om noen skal slettes som brukere. Tildeling av brukertilganger bekreftes av person med budsjett disponeringsmyndighet. En gang per år gjennomgår statsforvalteren brukere/brukerrettigheter for å kontrollere at endringer/oppdateringer er registrert i brukersystemet. Den årlige gjennomgangen er viktig for å fange opp eventuelle brukere som har slutta i løpet av året og skal slettes fra brukersystemet.

Statsforvalteren har utarbeidet rutinebeskrivelse og risikovurdering for ordningen.

Reindrift

Det tas sikte på å få på plass risikovurdering og kontrollplan for merkeregisteret.

Kontroll med tilgangene til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Kortfattet beskrivelse
Hvordan gjennomføres periodisk kontroll/revisjon og hvilke risikovurderinger ligger bak?	En gang per år gjennomgår statsforvalteren alle brukere med rettigheter i systemet. Skriftlig dialog med kommunene.
Hvor ofte gjennomføres kontrollen?	E-post til kommunene med oversikt over brukere. Kommunene melder tilbake om det stemmer eller det har vært endringer som ikke er registrert tidligere i året.
Hvilke avvik er eventuelt avdekket?	Åtte brukere sletta.

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Kommunene har rutiner som sikrer at grunnvilkåret om "vanlig jordbruksproduksjon" er oppfylt når vedtak om produksjons- og avløsertilskudd fattes.

Gjennom veiledning, opplæring og risikobasert forvaltningskontroll har vi en god oversikt over kommunene i Troms og Finnmark. Vi har i de siste årene hatt fokus på internkontroll og rutinebeskrivelser. Vi har i 2024 sett en økning i opprettelser av rutinebeskrivelser.

Temaet "vanlig jordbruksproduksjon" er fortsatt en utfordring for kommunene, selv om flere har blitt bedre til å gjøre denne vurderingen. Flere ønsker seg klarere regelverk, slik at vurderingen av vanlig jordbruksproduksjon blir enklere.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har Statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	Statsforvalteren prioriterer nyansatteopplæring og en-til-en veiledning. Nettseminarer arrangeres etter behov. Vi har fortløpende kontroll med søknader som kommer inn i løpet av søknadsomgangen. Dette gjøres ved å bla. ta ut flere avviksrapporter underveis. I tillegg tar vi ut en avviksrapport etter at vedtak er fattet, og sjekker at alt er i orden. Resultatet fra sjekk, er også grunnlag for vår risikovurdering av kommunene, som igjen danner grunnlaget for utplukk til forvaltningskontroll.
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	Mesteparten av alle avvik vi finner i søknadene er begrunnet med en kommentar. Vi har hatt som mål at alle kommuner skal behandle søknadene på lik måte. Vi kommer oss nærmere målet for hvert år. Fokus på grunnvilkåret i våre forvaltningskontroller, gjør kommunen mer bevisst på at de må gjøre vurderingen.

Gjennomført telling av rein i henhold til planen (fra kapittel 3.3.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har gjennomført telling av rein i henhold til planen for 2024.

Plan og risikovurdering generelt og for den aktuelle telling er utarbeidet.

Vi ble ferdig med å telle hovedflokkene i desember 2024. Reintellingen er ikke avsluttet per begynnelsen av februar 2024, på grunn av restdyr som har kommet inn til hovedflokken etter flyttingen. Det har pågått et løpende arbeid med å registrere disse, i samarbeid mellom siidaene og Statsforvalteren. Det er meldt om uspraya rein og vi kommer derfor til å ta en etterkontroll før tellinga anses ferdig.

Utfordringer som er spesielt krevende ved offentlig kontrollert telling, er ressurs situasjonen i reindriftsavdelingen. Store ressurser må avsettes til å jobbe med tellingen i forbindelse med forarbeid (oppdatering av risikovurderinger og retningslinjer og rutiner), praktisk tilrettelegging (oversikt over behov for utstyr og menneskelige ressurser, ev. anskaffelser av utstyr samt ansettelse og opplæring av tellere), saksbehandling (forhåndsvarsel, vedtak, forberedelse av annen oppfølging) og selve gjennomføringen (kartlegging av tidsperspektiv, arbeidsplaner, oversikt over aml. og andre rammer mv). Informasjon innsamlet underveis skal bearbeides og lagres på sikker måte og sluttrapport skal utarbeides.

Andre utfordringer har vært at snøen kom seint og når den kom ble alle opptatt med å flytte egen rein. Det ble dermed vanskelig å få tellere som var ledig for telleoppdrag til tross for at vi hadde nesten 40 tellere på lista. Med begrenset antall tellere ble det også en utfordring å tilpasse oppdraget til arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid og hviletid.

Alle reinbeitedistrikt har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner (fra kapittel 3.3.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle reinbeitedistriktene har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner

Antall bruksregler oppdatert i 2024: 0

Vi har søknader inne om endring av bruksregler, men har ikke hatt ressurser i 2024 til å behandle disse. Vi skulle etter planen i gang med et restanseprosjekt på oppdatering av bruksregler og fellesbruksregler i 2024, men det ble utsatt pga. blant annet beitekrisehåndtering. Vi skal gå i gang med prosjektet i 2025.

Antall distriktsplaner oppdatert i 2024: 9

I 2024 er det ni distrikter som har oppdatert distriktsplan. I tillegg til de ni, er det seks distrikter som har oppdatert distriktsplanen tidligere år, men skrevet i planen at den gjelder for 2024 også (Eksempel: Distriktsplan for 2020-2024). Totalt er det 26 av 53 distrikter som har oppdatert distriktsplanen etter 2020, som vi anser som relativt nye og oppdaterte distriktsplaner.

2. Vurder om distriktene benytter og har et aktivt forhold til bruksregler og distriktsplaner.

10 av 11 distrikter i Øst-Finnmark har oppdatert distriktsplanen i årene 2020-2024, i Troms har 4 av 14 distrikter oppdatert distriktsplanen i årene 2020-2024 og i Vest-Finnmark har 13 av 28 distrikter oppdatert distriktsplanen i årene 2020-2024.

Vi tror at mange distrikter benytter og har et aktivt forhold til bruksregler og distriktsplaner, men det er dessverre mange distrikter, kanskje spesielt i Vest-Finnmark, som ikke benytter og har et aktivt forhold til bruksregler og distriktsplaner.

Hvilke utfordringer har distriktene med å overholde bruksreglene?

Noen distrikter har utfordringer med å overholde reintallet i bruksreglene. I noen områder har distriktene utfordringer med å overholde siida-, distrikts- og/eller sonегrensene. Noen distrikter har utfordringer med å overholde årstidsbeitetidene.

Har Statsforvalteren bidratt til at kommuner og fylkeskommuner tar i bruk distriktsplanene i planarbeidet? Når Statsforvalteren gir høringsuttalelser oppfordrer vi kommuner og fylkeskommuner til aktiv bruk av distriktsplaner i sitt planarbeid. Vi jobber med å styrke distriktsplanens status som viktig kunnskapsgrunnlag i kommunal kunnskapsinnhenting.

3. Hvilken effekt har Statsforvalterens veiledning av distriktene om oppdatering av bruksregler og distriktsplaner hatt? Hvilke utfordringer vurderer Statsforvalteren er til hinder for oppdateringer og hvilke tiltak vil Statsforvalteren iverksette for å bedre måloppnåelsen?

Vi har ikke hatt kapasitet til veiledning og heller ikke til å saksbehandle reviderte bruksregler som næringa har sendt inn. Det blir derfor vanskelig å vurdere effekt av veiledning.

Dette vil bli bedre når bruksregelrestanseprosjektet kommer i gang.

Brudd på regler, bestemmelser og vedtak er fulgt opp (fra kapittel 3.3.1.2.4.1 i TB)

Rapportere på

Oppfølging av brudd på bruksregler, bestemmelsene i reindriftsloven eller vedtak gitt i medhold av reindriftsloven

Totalt er det meldt inn 76 saker om beiteoverskridelser internt i reindriften i 2024. Dette er enten brudd på distriktsgrenser eller siidagrenser i bruksreglene til et distrikt. Vi prioriterer å følge opp saker der grenser er rettslig avklart, der det er brudd på distriktsgrenser, der konfliktnivået er høyt og/eller ved gjentakende forhold. De fleste sakene oppstår på vinterbeite, og skjer hyppigere under vanskelige beiteforhold. Det ble sendt tre forhåndsvarsler om pålegg om opphør av ulovlig beiting og ett om pålegg om skilling, resten ble løst ved hjelp av dialog med partene. Det ble ikke avkortet tilskudd pga. beiteoverskridelser, men vi varslet om at gjentakende forhold kan medføre konsekvenser for kommende tilskuddsbehandlinger. Vi har sett en viss effekt av dette ved at siidaer med rein på andres beiter reagerer raskere når vi tar kontakt, og at det ikke er behov for et omfattende sanksjonsforløp for å sikre en velordnet reindrift.

Håndtering av beitekonflikter og beiteoverskridelser er en krevende oppgave, ustabile værforhold og en utvikling i bruk av teknologi som droner gjør dette arbeidet særskilt utfordrende. For å forenkle og effektivisere arbeidet jobbes det derfor fortløpende med å forbedre praksis og rutiner. Vi har også faste møter med Reinpolitiet gjennom hele året, dette samarbeidet er viktig blant annet for at ikke konflikten skal eskalere eller bre om seg i beiteområdene.

Mange klager på beiteoverskridelser når siidaene flytter inn på vinterbeite i Finnmark, blant annet fordi flytting ser ut til å foregå over lengre tid enn forventet over nabosiidaer beiter. På tross av utfordrende værforhold på senhøsten de seneste årene er det ikke gitt dispensasjon til å komme inn tidlig på vinterbeitene. Hovedårsaken er vern av vinterbeitene som er en begrenset ressurs, og hensynet til velordnet reindrift. Vi har også vurdert at det heller ikke på høst- og vårbeiter skal gis gjentakende dispensasjoner pga. værforhold. Det forventes at den enkelte reineier gjør nødvendige tilpasninger i egen drift ved et endret klima slik at en ikke blir avhengig av gjentakende dispensasjonssøknader. Det er også viktig at bruksreglene angir ikke bare flyttelei

men også forventet tid til flytting. Vi ser behov for at flere distrikt reviderer sine bruksregler i lys av endret klima og beitebruk. Det er også behov for at flere distrikt lager felles bruksregler eller andre skriftlige avtaler om beitebruk i områder med overlappende beitebruk.

Vi registrerer også at Finnmarkskommisjonens undersøkelser av beiterettigheter brukes som argument ved beiteoverskridelser der siidaer hevder rettigheter på andres områder i bruksreglene.

Oversikt over ulovlige forhold som ikke er brudd på bruksregler

Det er mange saker per år som er henvendelser som går på brudd på reindriftsloven. På grunn av ressursituasjonen har ikke Statsforvalteren undersøkt om alle er et brudd på reindriftsloven. I noen tilfeller hvor det ikke er offentlig interesse for å følge opp forholdet etter § 75, har vi veiledet om riktig regelverk. I noen av sakene pågår det fortsatt utredninger, dialog og veiledning til partene for å undersøke om forholdet er lovlig eller ikke, disse er ikke tatt med i rapporteringen. Dette gjelder blant annet by rein sakene i Hammerfest og Tromsø, samt saker med gjentakende forhold med rein på innmark. Vi har deltatt på møter med kommunene og partene i konflikten. Vi opplever nå større interesse for bruk av konfliktforebyggende tiltak i form av gjerder.

Saker med ulovlighetsoppfølging er svært ressurs- og tidkrevende skal man få langsiktige løsninger på plass.

I denne rapporteringen er de sakene tatt med, hvor Statsforvalteren har konstatert at det foreligger et ulovlig forhold, og hvor det er enten forhåndsvarslet om pålegg eller gitt pålegg etter § 75. I noen av disse sakene, ble forholdet rettet opp i i løpet av 2024, og de er derfor blitt avsluttet.

11 saker som gjelder melding om reindrift, enten at de ikke er levert innen frist eller at det er levert inn med åpenbare feil og mangler og ikke blitt rettet opp i innen rimelig frist.

2 saker som gjelder rein utenfor lovlig beiteområde, Stonglandshalvøya (brudd på fredningsbestemmelser og tilsynsplikten) og Lenvikhalvøya (reindrift utenfor distriktsgrenser og tilsynsplikten)

2 saker som gjelder ulovlige gjerder hvor det er gitt pålegg om retting av forholdet

4 saker hvor reineier ikke er tilknyttet en siidaandel.

Totalt 19 saker

Brudd på bestemmelsene i reindriftsloven

	Antall
Antall brudd på bruksregler	76
Antall brudd på andre bestemmelser i reindriftsloven	19
Sum	95

Oppfølging av brudd på grensereinbeiteoven (fra kapittel 3.3.1.2.5.1 i TB)

Rapportere på

Aktiv oppfølging av brudd på grensereinbeiteoven

Det ble gjennomført en befarings med snøscooter i konvensjonbeiteområdene i slutten av januar. Det ble ikke observert svensk rein på denne befaringen. Forebyggende ble det i mars sendt ut brev til de fire svenske samebyene hvor vi informerte om forventninger og oppfølging av konvensjonsreindriften. Av ressursmessige årsaker ble det ikke foretatt befarings etter at beitetiden for svensk rein var over på høsten, slik vi normalt gjør. Statsforvalteren har ikke fått inn meldinger om brudd på grensereinbeiteoven.

Oppfølging av saker om dyrevelferd og produksjons- og avløsertilskudd (fra kapittel 3.3.1.2.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren bidrar til at kommunen har god kompetanse på, og oppfølging av, dyrevelferdssakene som oversendes fra Mattilsynet i tråd med rutinen for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen.

Når det gjelder arbeidet med å løfte kvaliteten på kommunenes arbeid med dyrevelferdssaker og deres kompetanse på dette området, er dette alltid tema i vårt opplæringstilbud til nyansatte og ledere i kommunen. I tillegg er dyrevelferd et eget tema når vi har forvaltningskontroll i kommunene og produksjonstilskudd er tema for kontrollen.

Vi har i vår rutinebeskrivelse at vi minner kommunene om å sende vedtak om produksjonstilskudd til Mattilsynet, for søknader der det er oversendt vedtak fra Mattilsynet etter avtalen om utveksling av informasjon.

Vi har og deltatt på fem dialogmøter mellom Mattilsynet og kommunene. Møtene inkluderte 13 kommuner i 2024.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivarettatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Helse og sosial

Det er store oppgaver knyttet til rettssikkerheten på helse og sosialområdet. Disse oppgavene er høyt prioritert, og vi jobber hele tiden med tiltak for å løse oppdraget på best mulig måte. Vi har en høy produksjon av enkeltsaker. I år har vi ferdigbehandlet flere enkeltsaker enn tidligere år. Vi var nær ved å overholde kravene til saksbehandlingstid for overprøving av vedtak i medhold av hol. kapittel 9, men langtidssykemelding og vakanser ga noe forverring i resultatene ved årets slutt. Vi har stadig færre eldre tilsyns- og rettighetssaker, men overholder fortsatt ikke alle saksbehandlingstidene.

På sosial blir de fleste klagesakene behandlet innenfor en måned, dette har vært stabilt de siste årene.

En høy aktivitet med god kvalitet i vår klage – og tilsynssaksbehandling bidrar til at befolkningen får ivarettatt sin rett til forsvarlige tjenester innenfor helse- og sosialområdet, og er med å bidra til at de kan ha tillit til tjenestene.

Det er vår vurdering at embetet i år kan være på et maksimum av mulig saksbehandling innenfor våre områder med mindre det skjer endringer i ressurssituasjonen, enten i form av økning i antall stillinger (dette gjelder spesielt juristressurser), økt digitalisering eller bruk av kunstig intelligens.

Etablerte samarbeidsfora mellom alle mellomledere på sosialområdet i hele landet har medført et økt samarbeid om kompetansehevingstiltak ut mot Nav-kontorene. Samarbeidet medfører også en harmonisering av oppfølging av de sosiale tjenestene i fylkene, samt er en arena for å dele erfaring og kunnskap. Målet er bl.a. at både tillit og forsvarlighet til og i de sosiale tjenestene i Nav skal bli bedre.

Barnevern

Resultatmål om 90 % av rettighetsklagene under 3 måneder og 90 % under 1 måned fra barn på institusjon er nådd. 95% av alle rettighetsklagene etter klage fra barn på barneverninstitusjon (54 av 57 saker) er behandlet innen 1. måned og 97% av rettighetsklagene knyttet til klage på kommunal barneverntjeneste er behandlet innen 3 måneder (29 av 30 saker).

I 2024 har vi avgjort 89 tilsynssaker etter behandlingsmåtene i Helsetilsynets veiledning.

77% av sakene etter behandlingsmåte 1 ble avsluttet innen 28 dager. 92 % av sakene etter behandlingsmåte 2 ble avsluttet innen 28 dager.

67 % av sakene etter behandlingsmåte 3 ble avsluttet innen 3 måneder.

Vi har behandlet én sak etter behandlingsmåte 4, og den ble avsluttet innen 3 måneder.

90 % av sakene etter behandlingsmåte 5 ble avsluttet innen 6 måneder.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Barnevern:

I 2024 hadde Statsforvalteren samtale med 99 av de 168 barna som var registrert ved institusjonene da tilsynene fant sted. Alle barna, utenom ett, fikk tilbud om samtale med oss. Dette barnet satt i varetekt da vi gjennomførte tilsynet. Vi snakker med ett og ett barn, men dersom barnet ønsker å ha en voksen/ansatt med i samtalen, så legger vi til rette for det.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har en praksis der vi tar kontakt med alle barna som er til stede ved tilsynet, og spør dem direkte om de vil snakke med tilsynet. Det er likevel ikke alle som ønsker å snakke med tilsynet. De som ikke var til stede på tilsynstidspunktet tar vi kontakt med per telefon/sms, og de har også via de ansatte i institusjonen fått informasjon om at tilsynet kan kontaktes i ettertid for samtale. Alle tilsyn ved institusjoner i Troms og Finnmark gjennomføres på ettermiddagstid, eller på tidspunkt hvor vi forventer å finne ungdommene hjemme. Det er nok flere årsaker til at det er noen barn som ikke ønsker å snakke med Statsforvalteren. Det kan være at de ikke kjenner oss, det kan være tidspunktet vi kommer på og at de ikke er motivert for samtale med oss. Etter hver samtale oppsummerer vi og spør barnet hvordan det syns at samtalen var og om de har tips til oss om hvordan vi kan få disse samtalene enda bedre.

Statsforvalteren har informert alle barna om tilsynet, ved at det samtidig med varsel til institusjonen, sendes eget brev til ungdommene med informasjon om tidspunkt og hensikten med samtalene ved tilsynet. På dette brevet er det også bilde av de som kommer på tilsyn fra Statsforvalteren, samt kontaktinformasjon til oss (herunder telefonnummer hvor de kan sende tekstmelding). På vår hjemmeside har vi også en informasjonsvideo om våre institusjonstilsyn og korte filmsnutter av alle de som driver med institusjonstilsyn. Vi har også fått trykt opp visittkort hvor det er qr-kode til hjemmesiden vår (hvor disse videoene ligger), og informasjon om våre telefonnummer. Barna på institusjonene får disse visittkortene på tilsynet. Vi erfarer at flere av de barna som ikke var til stede på tilsynet, og som vi kontakter, ønsker å snakke med oss i etterkant. Vi erfarer også at vi har flere henvendelser fra barna på barneverninstitusjonene på vår ungdomstelefon.

Statsforvalteren har ved hvert tilsyn fokus på det barna ønsker å ta opp med tilsynet. I tillegg til dette har vi et eget tema som det fokuseres særskilt på i samtale med barna og de ansatte ved institusjonen. Vi erfarer at barna er opptatt av hvorfor de er på institusjonen og at de kanskje ikke ønsker å være der. De er opptatt av sine rettigheter, og særlig om de har fått disse begrenset. De er opptatt av veien videre, og kontakten med barneverntjenesten, og de er opptatt av internettilgang og internettid.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Saksbehandling av tilsynssaker:

- Behandlingsmåte 1 (avslutning med veiledning) og 2 (oversendelse til virksomheten/helsepersonellet): 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- Behandlingsmåte 3 (virksomheten følge opp og rapporterer) og 4 (møte med virksomhet og pasient): 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- Behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Vi har fortsatt en økning i antall tilsynssaker. I 2022 fikk vi inn 473 saker, året etter 629 saker og dette har økt til 696 saker i 2024. Dette har trolig en sammenheng med at det er en lavere terskel for å klage, samtidig er befolkningen i større grad bevisste på sine rettigheter og klageadgang. Flere av klagesakene vi mottar vurderes å være mer komplekse, ofte med klager på sammensatte tjenester.

Helseseksjonene har ikke klart å å overholde saksbehandlingstidene for saker som er registrert som behandlingsmåte 1, 2 og 5. Saksbehandlingstiden er på samme nivå som i fjor, men vi har behandlet flere saker i år. I 2023 behandlet vi 630 saker, mot 712 saker i fjor. Ved årsslutt har vi 73 restanser.

Avdelingen er sterkt preget av tidligere års nedtrekk av stillinger, uforutsigbart langtidssfravær og vakanser. Gjennom året har vi fortsatt fokus på å bygge ned restanser, spesielt blant de eldste sakene våre. Det siste slår negativt ut på saksbehandlingstidene.

Selv om vi ikke har klart å overholde krav til saksbehandlingstid, er det vår vurdering at vi har hatt en akseptabel måloppnåelse innenfor eksisterende rammer. Vi har fokus på gjennomføring av mer formålstjenlige tilsyn, det jobber vi kontinuerlig med.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 15 %	65 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 17 %	63 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	13 %	93 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	20 %	100 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	- 47 %	33 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker AID (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)
Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker innen sosiale tjenester behandlet etter ny behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 5 måneder eller mindre

Har vært én tilsynssak etter behandlingsmåte 5 i 2024.

Tema var økonomisk stønad gitt som lån etter sosialtjenesteloven § 21, hvor det ble avdekket lovbrudd, med oppfølgingsbehov ut over 5 måneder.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	- 50 %	0 %

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)
Rapportere på

Avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pasient- og brukerrettighetsloven § 2-6): Minst 90 prosent innen 3 måneder.

I 2024 behandlet vi totalt 586 rettighetsklager. Av dette var 70 saker knyttet til nødvendig helsehjelp, 86% av disse klagen ble behandlet innen 3 måneder. 79 saker var øvrige helse- og omsorgstjenester, 52% av disse sakene ble behandlet innenfor krav til saksbehandlingstid i oppdragsbrevet.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på klagesaker knyttet til nødvendig helsehjelp og øvrige helse- og omsorgstjenester var på 67%, året før klarte vi kun å behandle 44% av sakene innenfor kravet til saksbehandlingstid på 3 måneder.

Det er en betydelig økning også i rettighetsklager, fra 389 rettighetsklager i 2022, 420 i 2023 og i år har antall klager steget til 574 klager. Avdelingen bruker forholdsvis mye tid til å lese gjennom alle disse klagesakene.

Ved utgangen av året har vi en restanse på 90 rettighetsklager, det er kun noen få av disse som over tre måneder. Avdelingen har jobbet målrettet for å gjennomføre en nedbygging av restanse, spesielt på våre eldste saker. Dette er en del av årsaken til at vi ikke har overholdt krav til saksbehandlingstid, en avslutning av de eldste sakene gir en samlet økt saksbehandlingstid.

Ved utgangen av året har vi færre eldre saker og vi har prioritert behandling av klagesaker der barn, ungdom og andre sårbare grupper mener at retten til helse og omsorgstjenester er brutt.

Til tross for at vi ikke har klart å overholde målkrav til saksbehandlingstid, mener vi at vi har hatt en god måloppnåelse med tanke på å sikre rettssikkerheten i befolkningen.

Saksbehandlingstid - avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	10 %	100 %
Helse/omsorg	90 %	- 22 %	68 %

Overprøve vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)

Rapportere på

Overprøve vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

84% av vedtak om bruk av tvang og makt er overprøvd innen 3 måneder, dette mot 91% i 2023 og 49% i 2022.

Vi har prioritert saksområdet, men ikke nådd målkrav på grunn av langtidssfravær. På senhøsten omprioriterte vi på personalressurser slik at vi nå er flere som kan gjennomføre disse overprøvingene.

Per 31.12.2024 har vi 18 restanser.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	- 6 %	84 %

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

Statsforvalteren har i 2024 behandlet 57 klager på tvang i barneverninstitusjoner. 95% (54 stk) er behandlet og avsluttet innen fristen på 1 måned.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barneverninstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	5 %	95 %

Resultatmål - stedlig tilsyn tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ha oversikt over alle brukere med vedtak om tvang, og skal utarbeide en plan for gjennomføring av de lovpålagte stedlige tilsynene for den enkelte bruker. Med utgangspunkt i denne planen skal stedlig tilsyn etter overprøvd og godkjent vedtak om bruk av tvang og makt prioriteres ut fra tvangsbrukens omfang og mulige konsekvenser for den enkelte bruker.

Statsforvalteren har oversikt over alle brukere med vedtak om tvang etter hol. kapittel 9. Vi har utarbeidet en langsiktig plan for gjennomføring av stedlige tilsyn. Hvilke brukere med vedtak om tvang og makt som skal prioriteres, er jevnlig tema i våre faste fagmøter. Vi prioriterer å dra på stedlig tilsyn ut fra omfang av tvangsbruk, mulige konsekvenser for bruker og eventuelt om vi er bekymret for bruker basert på et faglige skjønn.

Resultatmål SFRO og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.5.5 i TB)
Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 245 poeng

Helse- og sosialavdelingen har i 2024 gjennomført både LOT, og beredskapstilsyn og vi har oppnådd 159 av 245 poeng. Vi må si oss fornøyd med dette, da vi må prioritere ressursbruken vår strengt. Grunnet lange reiseavstander, går det med mye arbeidstid til tilsynene. Vi er også pålagt å reise mindre med fly, og må vurdere alle reiser opp mot miljøbelastningen.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
245	- 86	159

Resultatmål SFVT og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.6.3 i TB)
Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 55 poeng

I 2024 har vi prioritert tilsynsmøter med alle helseforetakene og møter i helsefelleskapene (SU, LSU og FSU) foran andre tilsyn. Dette både fordi vi er nødvendige på disse arenaene og fordi vi har manglet personell til å gjennomføre øvrige tilsyn. Vår tilsynsvirksomhet rettet mot helseforetakene gir ikke samme poeng-uttelling som ordinære tilsyn.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
55	- 37	18

Resultatmål SFRO og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.7.5 i TB)
Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 85 poeng

Vi har prioritert tilsyn med sosiale tjenester og gjennomført LOT.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
85	10	95

3.1.3.4 Andre oppdrag
Behandling av saker etter lov om pasient- og brukerrettigheter kapittel 4A:

Vi avsluttet 358 saker i 2024, tilsvarende mot 414 saker i 2023 og 341 saker i 2022. Vi bruker fortsatt mye tid og ressurser på å hente inn manglende opplysninger, veilede skriftlig og muntlig, og purre på evaluering i enkeltsaker.

Året har vært preget av utskiftninger og langtidsfravær av saksbehandlere som behandler saker etter pasient- og brukerrettighetslovens kapittel 4A. Vi har både helsepersonell og jurister som jobber med disse sakene. Saksbehandlerne deltar i nasjonalt fagforum om bruk av tvang og makt, der deltar Helsetilsynet og øvrige embeter. Internt har vi jevnlig faggruppemøter.

Det er et tett samarbeid med USHT som arrangerer faglige kurs ute i virksomhetene. Statsforvalteren har ved flere anledninger bidratt inn med undervisning på disse kursene. Vi ser effekten av vår undervisning og veiledning. Det blir tatt flere og bedre vedtak, og det gjøres en grundigere vurdering av pasientene sin samtykkekompetanse. Bedre utfylte vedtak gir kortere saksbehandlingstid per vedtak og styrker dermed rettssikkerheten til denne gruppen med pasienter.

Tilbakemelding fra virksomheter som har hatt fokus på fagområdet er økt bevissthet rundt hva som er tvang, og større fokus på tillitsskapende tiltak, faktorer som bidrar til økt pasientsikkerhet.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning

Statsforvalteren har nådd aktuelle resultatmål, slik det fremkommer senere i rapporten. Vi har videreført internt delegasjonsreglement, ved at det er

tydelig hvilke dokumenter saksbehandlere kan sende uten godkjenning og hvilke dokumenter der godkjenning fra kollega, og ikke leder, er tilstrekkelig. En intern opplæringsplan har inneholdt tiltak for hele seksjonen. Her nevnes eksempelvis innlegg fra politiet om midlertidige vergers rolle ved tilrettelagte avhør mv, "oppfriskning" av kunnskap om samtaleverktøyet "For Øye" ved felles gjennomgang av e-læring og innlegg fra vår helseavdeling om helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Opplæringsplanen omfatter også interne tiltak, der ansatte får utvidet sitt saksfelt. Bred kompetanse fører til en mer robust organisasjon, samtidig som dette må veies opp mot produksjon og effektivitet. I 2024 fikk vi besatt to faste juriststillinger i Vadsø, slik at bemanningssituasjonen har vært relativt stabil. I deler av året hadde vi en studentstilling og vi engasjerte også studenter på sommeren for gjennomgang av vergeregnskap. Troms og Finnmark har en telefonordning som gjør oss tilgjengelige det meste av vanlig kontortid. Arbeidet med rydding og overføring av kapitalkontoer fra Agresso til NØK var et stort ekstraarbeid i august og september, som innebar at vi utsatte arbeidet med noen interne rutiner og et vergekurs til 2025. Gjennom året holdt vi en rekke innlegg for kommuner, demensnettverk, pensjonistforeninger mv vedrørende fremtidsfullmakt og vergemål. Det nevnes til slutt at Troms og Finnmark har bidratt inn i arbeids- og ressursgrupper i regi av Statens sivilrettsforvaltning. Tema her er NØK, opplæring av verger og oppdatering av vergemal.no. Vi nevner til slutt to tiltak som etter vår vurdering vil bidra til en mer effektiv vergemålsforvaltning på landsbasis. Det ene er en felles "vergetelefon" som kunne svare ut enkle spørsmål og også skjermet lokal vergemålsmyndighet fra spørsmål som vi ikke skal gå inn i, eksempelvis veiledning på innhold av fremtidsfullmakt. Det andre er utsending av digital post integrert i saksbehandlersystemet VERA. Dagens ordning er tungvint og en "tidstyv" i det daglige.

Opprett vergemål for voksne (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål for voksne – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 90 dager.

Resultatmål for 2024 er nådd.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
84 %	80 %	4 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagene statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Resultatmål for 2024 er nådd.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagene Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
96 %	80 %	16 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Resultatmål for 2024 er nådd.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

Opplegget med digitaliserte vergefullmakter skal blant annet bidra til at vergeoppdrag er konkret i samsvar med vergehavers behov og vilje. Vi fullførte i 2023 granulering og digitalisering av gjeldende vergefullmakter. Vi har fremdeles et visst arbeid med justering av legitimasjoner og fullmakter etter henvendelser fra verger, noe som kan tyde på at konkretiseringen for bruk av fullmaktene fungerer. Vi har imidlertid registrert at verger får problemer med bruk av fullmakter i vergemål for mindreårige og i saker med fratakelse av rettslig handleevne. Disse fullmaktene blir ikke granulert i spesifikke legitimasjoner og det forekommer at offentlige instanser ikke aksepterer dem, fordi instansene også her forventer granulerte/ digitaliserte fullmakter. Vi må da konkret bistå vergene ved blant annet å kontakte Folkeregisteret. Etter vår vurdering må det her prioriteres å gjøres endringer, slik at også disse fullmaktene blir oppfattet på riktig måte av ulike virksomheter. Når det gjelder forsøk på gjennomføring av samtaler før opprettelse av vergemål for voksne, skjedde dette i 280 av 358 saker (78,2%) i Troms og Finnmark. Så vidt vi kan forstå er dette det høyeste tall av embetene og positivt med tanke på vergehavers mulighet for å formidle ønsker og vilje. Vi gjennomførte digitalt kurs for faste verger om praktiseringen av vergemålsloven § 33 etter

lovendringen i 2023, og har registrert en bedring i praksis fra vergenes side. Vi må imidlertid fortsatt ha fokus på dette i veiledning til vergene og i behandling av søknader om statsforvalterens samtykke. Vi må påse at vergene oppfyller sin plikt til å høre personen med verge. Vi nevner at vi i 2024 trakk to saker vi hadde reist om fratakelse av rettslig handleevne. Årsaken var at det kom på plass alminnelig og frivillig vergemål. Dette illustrerer at arbeid med å fremme slike saker kan munne ut i løsninger i tråd med personens vilje.

Vergers kompetanse (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett. Alle verger har fått tilbud om god opplæring og flere verger har gjennomført e-læringskurs.

Vi forstår det slik at alle gjennomførte e-læringskurs ikke er blitt registrert, men tilgjengelige tall viser at 247 kurs ble gjennomført i 2024 av verger i Troms og Finnmark. Tallet for introduksjonskurset er 132 verger. Tallene er lavere enn i 2023, men det er mulig at feil i registrering spiller inn. Tallet for 2023 kan også ha blitt ekstra høyt dersom flere erfarte faste verger tok kursene når de først ble tilgjengelige. Sammenlignet med tilgjengelige tall fra andre embeter, synes det som om vårt resultat er ganske gjennomsnittlig sett i sammenheng med antall verger. I 2024 hadde vi en positiv utvikling når det gjelder antall nye faste verger. Vi har styrket arbeidet med å intervju nye faste verger og nye faste verger kontaktes for oppfølgingssamtale etter 3 måneder. Et eget opplegg og rutine er utviklet for dette. I 2024 sendte vi ut to "Nyhetsbrev" til faste verger. Vi arrangerte digitalt kurs for faste verger med tema "Når vergehaver er arving - grunnleggende arv- og skifterett og vergens rolle". Videre hadde vi digitalt kurs for faste verger som tar oppdrag som midlertidige verger for mindreårige ved tilrettelagte avhør mv. Her holdt Kontoret for voldsoffererstatning innlegg om ordningen og vi hadde selv innlegg om vergenes rolle i slike saker. Alminnelige og nærstående verger får opplæring og informasjon på telefon. Vi vil ellers mene at vi har god tilgjengelighet på telefon og i skriftlig kontakt med vergene. Denne daglige veiledningen bidrar til bedre rolleforståelse hos mange verger. Vi får jevnlig tilbakemeldinger fra verger som setter pris på vår tilgjengelighet og at vi er til hjelp i deres ivaretagelse av oppdragene. Vi måtte utsette kurs om oppdrag etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Målet er å få gjennomført dette i 2025. Vi har vært aktive i arbeidet med å lage forslag til nytt generelt informasjonsskriv til nye verger, som skal brukes av alle embeter. Vi har tatt i bruk "Informasjonsskriv til verge om digitale løsninger", etter opplegg fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus.

Avslutning av vergemål (fra kapittel 3.3.2.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Saker hvor vergehavere ikke lenger ønsket verge er avsluttet raskt.

Reglene om opphevelse av vergemål fremkommer i vergemålsloven § 63. Dersom personen med alminnelig vergemål ikke lenger ønsker dette, vil vi normalt sende ut forhåndsvarsel med svarfrist på 1-2 uker. Etter dette prioriterer vi å oppheve vergemålet raskt. Det forekommer at vi opphever vergemålet "på dagen" dersom personen med verge spesifikt krever dette og vi får informert vergen på telefon. Noen personer med verge kan endre mening om spørsmålet flere ganger. Da er det aktuelt å kartlegge nærmere, særlig ved å ringe opp igjen en senere dag for å høre om personen likevel ønsker fortsatt vergemål. I noen tilfeller er det aktuelt å vurdere om vi skal fremme sak om fratakelse av rettslig handleevne etter vergemålsloven § 22, men dette har ikke betydning for at vi avslutter det frivillige vergemålet raskt.

Midlertidig vedtak om fratakelse av rettslig handleevne (fra kapittel 3.3.2.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Vedtak om midlertidig fratakelse av rettslig handleevne er straks bragt inn for tingretten.

Vår rutine er at vedtak om midlertidig fratakelse av rettslig handleevne skal bringes inn for tingretten senest innen 10 arbeidsdager. Dette er en rutine vi har overholdt i alle år.

3.1.3.7 Barnehogemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Barnehage

Vi benytter ulike virkemidler for å bidra til at barnehogemyndigheter og barnehageeiere forstår, formidler og etterlever regelverket i barnehageloven. Valg av virkemidler er basert på risikovurdering. I tilsyn, veiledning (skriftlig og muntlig), klagesaksbehandling, møter, fagdager og nyhetssendinger har vi fokus på forståelse og etterlevelse av barnehageloven. Vi får gode tilbakemeldinger fra kommuner der vi har gitt veiledning fordi denne er spisset inn mot konkrete behov. Dette er et kontinuerlig arbeid og foregår hele tiden.

Vi erfarer at det er stor variasjon i barnehogemyndighets- kompetansen hos den enkelte kommune. Dette skyldes dels stor turnover i kommunene, og dels at flere kommuner organiserer disse myndighetsoppgavene til deler av kommuneorganisasjonen som ikke godt nok kjenner hva som skal til for å innfri kravet i barnehageloven § 11 om likebehandling og uavhengighet ved utførelse av myndighetsoppgavene. Disse tilfellene vurderer vi som særlig

sårbare når det gjelder å forstå, formidle og etterleve regelverket. I begge fylkene har vi kommuner som har inngått samarbeid om myndighetsoppgaver som tilsyn. Det kan virke som om slikt samarbeid, og det at oppgavene utføres sammen med andre, bidrar til bedre forståelse av regelverket. Her vil vi spesielt løfte fram seks kommuner i Øst-Finnmark som har inngått en pilot om vertskommunesamarbeid om alle myndighetsoppgavene på barnehageområdet.

Vi mottar i økende grad henvendelser fra foreldre om psykososialt barnehagemiljø. Henvendelsene omhandler alt fra ansatte som ikke griper inn, ansatte som krenker barn og at barnehagen ikke undersøker når de får mistanke om at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. I slike saker tar vi alltid kontakt med barnehagemyndigheten i kommunen der vi ber myndigheten påse regeletterlevelse i barnehagen, jf. § 10 i barnehageloven. I tilbakemeldingene vi får fra myndighet og foreldre, ser vi at slike saker håndteres ulikt, basert på myndighetens kompetanse om påse-ansvaret sitt og kompetanse om psykososialt barnehagemiljø.

Basert på risikovurdering, vi vil fortsette å ha fokus på barnehageloven i de ulike virkemidlene vi benytter.

Skole

På skoleområdet har vi et kontinuerlig fokus på etterlevelse av regelverket. Innføring av ny opplæringslov fra 1.8.24 har preget vårt arbeid ut mot sektor og her har vi brukt flere ulike virkemidler for å nå bredest mulig ut. Gjennom webinarer som tar for seg ulike kapitler, har skoler og skoleeier i fellesskap fått muligheten til å oppdatere seg på ny lov. Vi har deltatt i ulike samlinger for rektorer i store kommuner, i nettverk med ledere fra PPT og i regionale kompetansenettverk der vi har formidlet viktige endringer i ny lov og presisert lovverk som er videreført. For å sikre at hele sektoren i våre to fylker har god kunnskap om regelverket, gjennomførte vi sju regionale samlinger der skoleeiere, skoleledere og PPT var målgruppe. Disse samlingene opplevdes som svært positive og vi har fått mange tilbakemeldinger i etterkant og et sterkt ønske om oppfølging av sentrale tema i lovverket.

I vår behandling av klagesaker på individuell tilrettelegging og skolemiljø saker avdekker vi mangler ved kommunenes regeletterlevelse. Denne kunnskapen bruker vi i veiledning. I våre månedlige nyhetssendinger har vi alltid fokus på dette temaet.

Også på andre lovområder følger vi opp med veiledning når vi avdekker mangler i kommuner eller fylkeskommuner sin regeletterlevelse. Vi har dialogmøter med begge fylkeskommunene, der vi tar opp rettighetene til skyss. I disse møtene har vi blant annet fokusert på mangler vi ser i vår klagebehandling av saker som dreier seg om rett til skyss.

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barneha (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barnehagemyndigheter, barnehageeier og skoleeier.

Barnehage

På barnehageområdet innhenter vi informasjon om barnehage- og kommunesektoren fra kilder som Basil, Barnehagefakta, Analysebrettet, henvendelser fra foreldre/foresatte og barnehager, tilsyn m.m. Vi har gjennomført en spørreundersøkelse for barnehagemyndigheten som gir oss grunnlag for å vurdere håndteringen av barnehagens psykososiale miljø, spesialpedagogisk hjelp, herunder kommunens klagesaksbehandling sammenstilt med hvor mange vi mottar. I tillegg får vi en del informasjon gjennom klagesaksbehandling der vi er klageinstans.

Denne informasjonen registreres og sammenstilles i et ROS-skjema slik at vi kan gjøre gode vurderinger på hvilke virkemidler vi skal bruke for å nå målet om å bidra til regeletterlevelse i barnehagesektoren. Vurderingene gjøres fortløpende.

Vi vurderer å bruke tilsyn i de tilfellene vi ser at dette kan få betydning for sårbare barn eller der vi ser at konsekvensen ved lovbrudd kan berøre mange barn (gi stort utslag). Tilsynene planlegges med utgangspunkt i de kommunene der vi ser at det er lovbrudd, og der bruddet kan rettes med pålegg. Tilsynsrapporten gir god veiledning til kommunene om hva som er myndighetskravet. Vi erfarer at tilsynene fremmer læring og forbedring hos barnehagemyndigheten når tilsynene ikke er for store og komplekse. Vi følger også opp enkelte tilsyn med veiledning når vi ser at barnehagemyndigheten kan ha behov for det eller når myndigheten har problemer med å forstå hva pålegget innebærer.

Veiledning brukes målrettet og rettes både mot større grupper av myndigheter og mot enkeltkommuner. I veiledning med enkeltkommuner etterstreber vi en god dialog slik at veiledningen kan bidra til etterlevelse av regelverket. Der vi ser at det har vært skifte i barnehagemyndighet, vurderer vi oftest veiledning. Selv om vi vurderer veiledning, utelukker vi ikke tilsyn ved en senere anledning. Etter veiledning, i for eksempel godkjenning av barnehager, kan vi raskt se endringer i kommunens praksis.

Veiledningstema kan også ha en forebyggende effekt for å unngå regelverksbrudd, slik vi gjør når vi møter alle barnehage myndighetene i begge fylkene. Tema for regelverkssamlingene er basert på risikovurderinger og der vi vurderer at flere kommuner kan ha regelverksbrudd. Tema vi har hatt i 2024 er regelverket om psykososialt barnehagemiljø, spesialpedagogisk hjelp og barns beste vurderinger. Vi har også veiledning mot hele sektor (myndighet, eier og styrer) i nyhetssendingene våre, der vi har gjennomgang av nytt regelverk, endringer i regelverk eller regelverk vi ønsker å opprettholde fokus på, som for eksempel klagesaksbehandling og spesialpedagogisk hjelp eller politiattest og taushetsplikt. Barnehagemyndigheter- og eiere gir gode tilbakemeldinger på nyhetssendingene, og melder at informasjonen de får gir dem kunnskap og fører til at de kan korrigere egen praksis der de ser at denne ikke er i samsvar med regelverket.

Skole

På skoleområdet får vi mye kunnskap om kommunenes regeletterlevelse gjennom henvendelser, klagebehandling og gjennom arbeidet med håndhevingssystemet. Vi hadde også i 2024 et høyt antall håndhevingssaker og vi konkluderte med at aktivitetsplikten var brutt i en stor andel av sakene. Disse sakene ser vi i sammenheng med resultatet fra elevundersøkelsen når vi planlegger hvilke virkemidler vi skal bruke for å bedre kommunenes regeletterlevelse. I tillegg til sakene som omhandler skolemiljø, er det særlig klage på spesialundervisning (fra 1. august individuelt tilrettelagt opplæring) som gir oss kunnskap om regeletterlevelsen i kommunene. Vi har derfor prioritert områdene individuell tilrettelegging og skolemiljø når vi har valgt tema for veiledning og tilsyn. Når vi velger om vi skal bruke veiledning eller tilsyn som virkemiddel, vurderer vi hva som kan gi best mulig effekt ut fra den kunnskapen vi har om den enkelte kommune. Mange kommuner har stor turnover både når det gjelder skoleeiere og skoleledere og vil i liten grad kunne følge opp og ta lærdom av et tilsyn. Vi vurderer derfor noen kommuner til å ha større nytte av målrettet veiledning som kan nå frem til de som jobber ut mot elevene. Vi har tidligere erfart at kommuner som ikke har nødvendig lederkapasitet til å følge opp tilsynene sliter med å rette lovbrudd og at det dermed ikke skjer endring basert på våre pålegg. Vår erfaring er at veiledning over et litt lengre tidsrom fører til endring av praksis, og at dette strekker seg lengre ned i organisasjonen. I de kommunene vi har vurdert vil ha nytte av tilsyn opplever vi også at det skjer endringer. Flere kommuner ønsker også veiledning i etterkant av tilsynene og vi opplever at dette har ført til endringer i kommunens regeletterlevelse.

Valg av tilsynsaktiviteter (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal velge de tilsynsaktivitetene som er best egnet til å gjenopprette etterlevelse av regelverket på en rask og effektiv måte. Statsforvalteren kan gi veiledning istedenfor å føre tilsyn, der det vurderes som best egnet virkemiddel.

Barnehage

Risikobilde ved starten av året:

Risikobildet i begynnelsen av året kunne fortelle oss at det forelå brudd på spesialpedagogisk hjelp og internkontroll, individuell tilrettelagt barnehageplass og barnehagemyndighetens risikovurderinger.

Når det gjelder spesialpedagogisk hjelp, vurderte vi at flere kommuner ikke gjennomførte den spesialpedagogiske hjelpen i tråd med vedtaket. Noen av kommunene mente det var barnehageeiers ansvar, mens noen barnehager beordret spesialpedagoger/ assistenter til å fungere som vikar ved fravær. Noen kommuner (inkludert PPT) blandet rettighetene etter §§ 35 og 37, noe som ble videreført i flere vedtak gjort av myndigheten. Vi har hatt en økning i henvendelser fra foreldre om psykososialt barnehagemiljø og barnehagemyndighetens oppfølging av klager fra foreldre. Samtidig så vi i Basil at flere barnehagemyndigheter ikke hadde gjennomført tilsyn med barnehagene på mange år.

Bruk av tilsynsaktiviteter eller veiledning som er gjennomført for å håndtere risiko

I utgangspunktet valgte vi å ha 11 tilsyn, der to tilsyn omhandlet spesialpedagogisk hjelp og internkontroll, sju tilsyn der tema var kommunens veiledning og tilsyn – del 1 om risikovurdering, ett tilsyn der tema var kommunens veiledning og tilsyn, del en, to og tre og ett tilsyn om tilrettelagt barnehageplass for barn med nedsatt funksjonsevne. Tilsynene ble gjennomført skriftlig eller stedlig med innsamling av informasjon, varsel om pålegg, evt. pålegg og oppfølging. Når myndigheten har sannsynliggjort endring i praksis, avsluttes tilsynet. I alle dokumenttilsynene har barnehagemyndigheten svart på egenvurdering i Forms (fra tidligere RefLex). Der kommunene ikke har svart utfyllende i egenvurderingen, har vi valgt å ha videre dialog med myndigheten for å få et best mulig grunnlag til å gjøre gode vurderinger.

I noen av tilsynene har vi gjennomført veiledning kombinert med tilsyn. Dette gjelder spesielt der hvor vi ser at barnehagemyndigheten har problemer med å forstå hva pålegget og korreksjonspunktene innebærer.

Tilsyn med individuell tilrettelagt barnehageplass ble endret til veiledning med kommunen. Barnet det gjaldt fikk ikke tilrettelagt barnehageplass til tross for at kommunen var informert om at det var et barn med nedsatt funksjonsevne i en av barnehagene. Vi vurderte at veiledning kunne føre til at barnet fikk rettigheten sin oppfylt raskere enn om vi hadde gjennomført tilsyn. Etter veiledning til både foreldre og kommunen, erfarte vi at kommunen endret praksis og fattet vedtak om tilrettelagt barnehageplass.

Alle henvendelser og bekymringsmeldinger vi mottar fra foreldre som angår barnehageloven og spesielt psykososialt barnehagemiljø, følges opp med et brev til kommunen, med en veiledning om hva som er myndighetens ansvar.

Risikobildet ved slutten av året, og hvilke tiltak statsforvalteren planlegger for restrisikoen.

Når det gjelder tilsyn med barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn, ble to tilsyn utsatt på bakgrunn av kommunens tilbakemelding om kapasitetsutfordringer. Risikobildet har ikke endret seg, og begge disse følges opp med tilsyn i 2025. I etterkant av tilsynene vurderer vi alltid om det foreligger en restrisiko for om kommunen endrer praksis slik de har redegjort for. Tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og internkontroll har ført til at risikoen for brudd ikke lengre er til stede i de to kommunene vi valgte å føre tilsyn med. Rettinger i den ene kommunen har ført til endring i praksis for to andre kommuner fordi de har felles PPT og den andre kommunen har endret praksis på en slik måte at andre kommuner ser hen til hva de har gjort. Vi vurderer likevel at risikobildet ikke har endret seg for de kommunene vi ikke har hatt tilsyn eller veiledning med. Risikobildet som gjelder myndighetens påse-ansvar har heller ikke endret seg. Risikoen er særlig forbundet med psykososialt barnehagemiljø og kommunens prioritering av myndighetsoppgaver. Vi vil fortsette å ha fokus på disse tre områdene i tilsyn, veiledning og som informasjon på våre nyhetssendinger.

Skole

Risikobildet ved starten av året var at det forelå mange brudd på regeletterlevelse på områdene skolemiljø og spesialundervisning. Dette så vi gjennom våre klagesaker og i arbeidet med håndhevingssaker. Vi opplevde vårhavåret som litt spesielt med tanke på tilsyn siden det da var kort tid igjen for kommunene å drive etter gammel opplæringslov. Vår vurdering var derfor å bruke vårhavåret i størst mulig grad til veiledningsaktiviteter, i tillegg til noen tilsyn. Vi valgte tema for vår veiledning ut fra den kunnskapen om risiko vi hadde og fokuserte derfor i hovedsak på individuell tilrettelegging og skolemiljø. Vår veiledning rettet seg både mot sektoren generelt og mot enkeltkommuner. Før vi gjennomførte en rekke webinarer om nytt regelverk ut mot sektor, spurte vi kommunene hva de opplevde som vanskelig og som de trengte veiledning på. Vi kunne på bakgrunn av dette spisse veiledningen som ble gjort gjennom både webinarer, våre nyhetssendinger og deltakelse i ulike nettverk.

På bakgrunn av våre risikovurdering har vi har valgt å prioritere tilsyn med skolemiljø og interkontroll. Her har vi valgt kommuner der vi gjennom arbeidet med skolemiljøssaker har vurdert at det foreligger stor risiko for lovbrudd. Resultatet fra tilsynene har også vist at denne vurderingen var riktig. Siden de nasjonale tilsynene med skolemiljø også har med kravet til internkontroll, har vi fått et sterkere fokus på kommunens overordnede ansvar for at regelverket etterleves. Som følge av dette opplever vi at skoleeier ønsker veiledning i etterkant av tilsynene.

På bakgrunn av krigen i Ukraina og den store mengden med flyktninger ute i kommunene, har vi satt fokus på elevens rett til særskilt språkopplæring. Vi har derfor gjennomført flere tilsyn med kommuner som har mange elever registrert med særskilt språkopplæring og avdekket lovbrudd i alle disse tilsynene. Gjennom disse tilsynene ser vi behov for mer veiledning og har satt fokus på dette i våre faste månedlige nyhetssendinger.

Gjennomføring av eksamen har vært et område som har vært vurdert til å ha stor risiko. Vi gjennomførte derfor tilsyn med begge våre fylkeskommuner og avdekket brudd på regelverket i en fylkeskommune.

Risikobildet på slutten av året var at det fortsatt er risiko på områdene skolemiljø og individuell tilrettelegging. Vi har fortsatt mange håndhevingssaker og ser at dette tema må ha et kontinuerlig fokus i vår veiledning. Vi opplever også at kommunene som har hatt tilsyn har bedt om veiledning og at skoleeiere i større grad skjønner sitt ansvar som ligger i kommunelovens internkontrollkrav. Vi opplever også mange henvendelser fra skoleeiere som ønsker mer veiledning på nytt kapittel om individuell tilrettelegging. Vi mener dette er et resultat av vårt fokus på dette tema gjennom hele 2024.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Skolemiljø og individuell tilrettelegging er et gjennomgående tema i vår veiledning ut mot sektor. Vi ser at sammenhengen mellom trygt og godt skolemiljø og individuell tilrettelegging er svært stor. I mange av våre saker opplever elevene å ikke ha det trygt og godt på skolen nettopp fordi det ikke er tilrettelagt godt nok ut fra elevens individuelle behov. Dette fører til at eleven ikke opplever læring, noe som igjen påvirker både helse, trivsel og inkludering.

I vårt arbeid med å implementere ny opplæringslov har vi hatt et ekstra fokus på kapittel 11 og 12. Selv om endringene i kapittel 12 om skolemiljø er små, er dette et område der det fortsatt er et stort behov for veiledning. Undersøkelsen som ble gjort av Proba analyse på vegne av Utdanningsdirektoratet viste også at kommunene selv identifiserer dette som et område de sliter med å oppfylle lovkravene.

Vi gjennomfører faste månedlige digitale nyhetssendinger ut mot sektor. I disse sendingene er skolemiljø alltid tema. Vi tar utgangspunkt i det vi ser går igjen i våre skolemiljøssaker og kan dermed veilede ut fra de manglene vi ser i disse. Vi har også tatt for oss en av delpliktene i hver sending og viser aktivt til de ressursene som ligger på Utdanningsdirektoratet sine hjemmesider.

I forbindelse med innføringen av ny opplæringslov gjennomførte vi flere webinarer der vi tok for oss ulike kapitler. Vi hadde et eget webinar om kapittel 12. Alle webinarene våre har vært tilgjengelige for sektor, og på våre nyhetssendinger har vi oppfordret skoleeier og skoler til å se disse i fellesskap.

Som del av veiledningen om ny opplæringslov gjennomførte vi sju regionale regelverkssamlinger der skoleeiere, skoleleder og PPT var målgruppe. På disse samlingene var skolemiljø, individuell tilrettelegging og elevens beste tema. Vurderingen av elevens beste er grunnleggende i skolemiljøssakene og vi valgte derfor å se disse temaene i sammenheng. Vi nådde i disse regelverkssamlingene ut til så å si alle skoleeiere, skoleleder og PP- tjenestene i både grunn- og videregående skoler. På samlingene ble det gitt rom for refleksjon i grupper og det kom opp mange viktige problemstillinger som ble drøftet i plenum. Vi opplevde at dette var med på å øke bevisstheten om viktigheten av å jobbe målrettet for å oppfylle elevens rettigheter til et trygt og godt skolemiljø.

I våre tilsyn med skolemiljø og internkontroll opplever vi at skoleeierne ber om veiledning i etterkant. Tilsynet har gitt en mulighet til å styrke fokuset på kommunen sin internkontrollplikt for at regelverket blir oppfylt. Vi ser en effekt av dette ved at kommunen i større grad tar ansvar for at de ansatte i skolene har nødvendig kunnskap om regelverket.

Det er fortsatt et høyt antall håndhevingssaker i våre to fylker. Vi ser imidlertid at det er flere saker enn tidligere der vi ikke avdekker brudd på aktivitetsplikten og at skolene dermed har oppfylt plikten til å sette inn tiltak og lage en skriftlig plan. Dette kan også skyldes at vi etter ny opplæringslov ikke vurderer alle delpliktene, men vi mener også at vår systematiske veiledning har gitt resultater.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barnehageeier og de som arbeider i barnehagen har kompetanse på hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Statsforvalteren har i 2024 hatt søkelys på kapittel 8 i barnehageloven, og vi har brukt ulike virkemidler for å nå ulike målgrupper innenfor barnehagesektoren i de 39 kommunene Troms og Finnmark, samt i Longyearbyen.

Vi registrerer alle henvendelser knyttet til barnehagemiljø, uavhengig av om disse er basert på muntlige eller skriftlige henvendelser. Dette betyr at vi både har en oversikt over hvilke kommuner og evt hvilke barnehager disse sakene gjelder. I tillegg har vi våren 2024 utarbeidet en egen spørreundersøkelse som ble besvart av alle 39 kommunene i vår region, hvorav flere av spørsmålene gjaldt det psykososiale barnehagemiljøet i barnehagene. Blant annet spurte vi om barnehagemyndigheten hadde oversikt over antall henvendelser fra foresatte om barnehagemiljøet, og hva barnehagemyndigheten hadde gjort av tiltak når de ble gjort kjent med saken. Denne kunnskapen brukte vi aktivt i vår risikovurdering når vi senere planla veiledning og/eller tilsyn, og når vi tok stilling til hvilken del av sektor vi ønsket å nå, for eksempel kommunen som barnehagemyndighet, styre/ansatte eller foresatte.

Veiledning/informasjon

I 2024 har vi brukt ulike virkemidler for å bidra til økt kompetanse ute i hele sektor barnehage.

I vår digitale nyhetssending for august, hvor vi henvender oss til både barnehagemyndighet og barnehager, informerte vi om kapittel 8 i barnehageloven. Her presenterte vi også kompetansepakken om trygt og godt barnehagemiljø fra Utdanningsdirektoratet.

På vår hjemmeside har vi laget informasjon rettet mot foreldre med barn i barnehage. Der informerer vi om barnehageloven kapittel 8, og hva foreldre kan gjøre, og hvem de kan henvende seg til, dersom barnet deres ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Denne informasjonen ligger også på samisk på vår hjemmeside.

Vi erfarer at digitale aktiviteter gjør at vi oppnår å gi kunnskaper om kapittel 8 til flest mulig innen barnehagesektoren.

Vi ser også en økning i antall henvendelser fra foreldre om psykososialt miljø i barnehager. Henvendelsene kan omhandle både barn og ansatte som krenker barn. I slike saker har vi utarbeidet egne maler som vi bruker i vår skriftlige korrespondanse med foresatte, barnehageeier og kommunen som barnehagemyndighet.

Det kommer blant annet tydelig fram av innholdet i malen at selv om Statsforvalteren ikke er klageinstans i slike saker, så har vi et ansvar for å veilede barnehageeier og barnehagemyndigheten. Videre informerer vi om at på bakgrunn av kommunens svar, vil Statsforvalteren ta stilling til om det foreligger grunnlag for at saken følges opp med veiledning og/eller tilsyn med den aktuelle kommune, eller den konkrete barnehage. Vi har også utarbeidet en egen mal som vi bruker i alle saker der vi avslutter saken. Her poengterer vi at vår vurdering og konklusjon, er basert på situasjonen slik den er i dag.

I flere av disse saken ser vi at barnehagemyndigheten har avdekket svikt i interne rutiner i den enkelte barnehage, noe som kommunen som barnehagemyndighet senere har fulgt opp, eksempelvis ved bruk av veiledning og/eller tilsyn. Ved at vi gir utførlig informasjon om lovkravene i malen, samt følger opp svar fra kommunen, så mener vi at vi gir både foreldre og barnehagemyndigheten direkte veiledning.

I en sak hvor bekymringsmeldingen gjaldt påståtte alvorlige straffbare forhold tok vi i tillegg umiddelbart direkte kontakt med varsler for å gi veiledning om den strafferettslige siden av saken (anmeldelse til politiet) i tillegg til at vi også tok initiativ til et veiledningsmøte med både representant for barnehageeier og barnehagemyndighet i kommunen.

I 2024 har vi også påbegynt et samarbeid med våre kollegaer i Region Nord (Statsforvalterne i Nordland, Trøndelag og Møre og Romsdal) hvor vi har valgt trygt og godt psykososialt barnehagemiljø som satsningstema. Her har de ulike embetene delt erfaringer i denne type saker, blant annet om valg av informasjonskanaler. På denne måten kan vi høste verdifull erfaring fra kollegaer som jobber innenfor samme saksfelt.

Vi vurderer det som særlig virkningsfullt å bidra til kompetanseheving hos kommunene som barnehagemyndighet, slik at de skal kunne påse at kapittel 8 i barnehageloven blir oppfylt i egne kommuner.

Vi arrangerte derfor en stedlig regelverksamling for alle barnehagemyndighetene i Troms og Finnmark, inkludert Longyearbyen, i mai 2024. Her viet vi en hel dag til temaet "trygt og godt barnehagemiljø". I tillegg til en presentasjon fra læringsmiljøsesteret, inviterte vi også barnehagemyndigheten i en kommune til å si noe om hvordan den hadde håndtert en sak som omhandlet trygt og godt barnehagemiljø.

Etter innlegget fikk alle anledning til å diskutere ulike alternativer og løsninger i plenum. Tilbakemeldingene fra fagsamlingen var at dette skapte engasjement og viktigst av alt, var en utrolig lærerik måte å tilnærme seg lovforståelse på ved å koble teori (barnehageloven, kapittel 8) opp mot praksis.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)**Rapportere på**

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Vårt embete har over år hatt det høyeste antall skolemiljø saker sett i forhold til elevtallet. Dette har utfordret oss og vi har hele tiden et fokus på hvordan vi kan behandle sakene så raskt som mulig og med god kvalitet. Med et så høyt antall saker, har vi valgt en modell der alle, unntatt en saksbehandler,

behandler disse sakene. Dette har ført til at vi er mindre sårbar ved sykdom og vakanser. Vi har opplevd sykefravær og vakanser i flere runder og har erfart at vi da klarer å behandle alle sakene uten at saksbehandlingstiden går opp.

Vi har også utviklet klare rutiner for hvordan vi behandler skolemiljøsakene. Vi er to ledere som følger med og daglig fordeler til saksbehandler de sakene som kommer inn. Våre prosedyrer er da at saksbehandler samme dag kontakter melder og gjennomgår en fast sjekkliste og vi får her mye viktig informasjon om innholdet i saken. Saksbehandler kontakter rektor ved skolen eleven går samme dag og vi sender også ut brev til skolen umiddelbart etter at vi har hatt samtale med skolens rektor. Det er svært få saker som ikke blir startet opp samme dag som de blir meldt oss. Det kan være saker som kommer inn sent på dagen eller at flere saksbehandlere er opptatte med møter og andre oppgaver den dagen de får tildelt saken.

I brevet som går til skolen, med kopi til skoleeier, blir det satt frist for å sende inn dokumentasjon og denne er som regel fem dager. Vi avtaler også høring av eleven i perioden vi venter på dokumentasjon og hører de fleste elevene i løpet av de to første ukene etter at saken er meldt. Etter at vi har mottatt dokumentasjon fra skolen og gjennomført høring av eleven skriver saksbehandler vedtaket. Underveis kan saksbehandler søke råd og avklaringer hos leder eller andre kolleger som jobber med skolemiljø saker. Vi prøver hele tiden å koble en jurist og en pedagog på hver sak, slik at saksbehandler har en støtte, blant annet når eleven skal høres.

Våre rutiner er godt innarbeidet og vi har skolemiljø som tema jevnlig i våre interne møter. Etter ny opplæringslov og endringer i håndhevsordningen har vi brukt tid til å gjennomgå nytt kapittel 12 og ny saksbehandlingsveileder fra Udir. Vi har utarbeidet maler for alle dokumenter som skal sendes ut i skolemiljøsakene og disse er blitt revidert underveis og nå også tilpasset ny opplæringslov.

Vi har hatt stor stabilitet i bemanningen på vår seksjon og våre saksbehandlere har derfor utviklet svært god kompetanse på dette området. Dette er en styrke i vårt arbeid og gjør at vi behandler sakene med god kvalitet og med så kort saksbehandlingstid som mulig.

Arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker (fra kapittel 3.3.3.1.3.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker innen rimelig tid.

Vi har omtalt vår systematikk i det vi har skrevet til kapittel 3.3.3.1.3.3. Som vi har vist til der, har vi utviklet klare rutiner for arbeidet med skolemiljø sakene. Rutinene er kjent og innarbeidet hos medarbeiderne og vi har hatt stor stabilitet hos saksbehandlere som dermed har innarbeidet rutinene over tid.

Vårt systematiske arbeid kan beskrives slik:

- Leder følger med på saker som kommer inn hver dag og fordeler skolemiljø sakene til saksbehandler samme dag som den kommer inn.
- Saksbehandler ringer opp melder samme dag og gjennomgår en sjekkliste som er utarbeidet og revidert jevnlig. Her får vi viktige opplysninger om hva som er innholdet i saken.
- Saksbehandler vurderer om kravene for å melde sak er oppfylt og ved tvil diskuteres dette med leder før avgjørelse tas om å starte sak, vurdere særlige grunner eller avvise saken.
- I saker som startes opp ringer saksbehandler skolen, som regel samme dag. Vi informerer rektor om saken og at de vil motta brev om å sende inn dokumentasjon.
- Vi sender en e-post til skolen rett etter samtalen med rektor. Her er det ingen opplysninger om eleven, men vi viser til telefonsamtalen og i e-posten går det fram en kort oversikt over hvilken dokumentasjon vi vil be om. Bakgrunnen for denne e-posten er å sikre at skolen ved rektor kan begynne å jobbe med saken og dokumentasjon med en gang og vi unngår å miste tid dersom brevet ikke kommer raskt fram til skolen.
- Vi sender brev til skolen, som regel samme dag der vi skriver mer om innholdet i saken og legger ved et vedlegg som viser hvilken dokumentasjon skolen skal sende inn. Vi gir frist på fem dager for å sende inn dokumentasjon.
- Saksbehandler avtaler med foresatte om høring av eleven. Vi legger vekt på at vi som førsteinstans skal gi alle elevene mulighet til å bli hørt av Statsforvalteren. Det avtales om eleven vil snakke med oss og om det kan gjøres digitalt eller stedlig.
- Ved behov avtaler vi også å snakke med skolen i tillegg til den innsendte dokumentasjonen. Det kan være rektor, kontaktlærer eller andre viktige nøkkelpersoner i elevens skolehverdag.
- Saksbehandler skriver vedtak og sender til leder for godkjenning.
- Saksbehandler følger videre opp om skolene gjennomfører våre vedtak der vi har pålagt å sette inn tiltak og lage en skriftlig plan.
- Saksbehandler og leder vurderer i felleskap om våre vedtak er oppfylt og om vi skal sende forhåndsvarsel om tvangsmulkt.
- Når vi bestemmer oss for å varsle tvangsmulkt har vi alltid møte med skoleeier og skolen det gjelder.
- Varsel om tvangsmulkt følges opp av saksbehandler og leder og leder avgjør om det skal vedtas tvangsmulkt. Ved vedtak følges dette opp videre av saksbehandler og leder helt til saken er avsluttet.

Dette er en rutine vi har hatt over tid og den fungerer svært godt. Ved behov diskuterer saksbehandler med leder eller kollegaer som jobber med

skolemiljøsaker. Vi mener vår systematikk bidrar til at våre saker behandles innen rimelig tid og med god kvalitet.

Rettsanvendelse og forståelse av saksbehandlingsreglene i vedtak (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra skoleeier reduseres

På skoleområdet har vi mange klagesaker der vi kan avdekke saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeil. Dersom vi ser feil i de innsendte saker, påpeker vi det i våre vedtak. Dette for at skoleeierne skal kunne ta lærdom av dette og unngå slike feil i ettertid. I noen saker, der det er nødvendig å gå nærmere inn på dette, skriver vi et eget brev til kommunen der vi både påpeker feilene og veileder på hva som er riktig lovanvendelse og hva som er saksbehandlingsregler etter forvaltningsloven. Flere kommuner delegerer myndighet for å fatte vedtak ut til skolene, blant annet i saker som handler om individuelt tilrettelagt opplæring og skolebytte. Vi ser særlig i skolebyttesaker, at det er mange saksbehandlingsfeil. Årsaken til dette ligger i at rektorene ikke får god nok opplæring fra skoleeier. En feil som går igjen er at skolene ikke har vurdert hva som er barnets beste i slike saker. Når vi opphever saker grunnet saksbehandlingsfeil, begrunner vi dette tydelig slik at skoleeier og rektorene skal kunne ta lærdom av dette og følge det opp i den videre saksbehandlingen i gjeldende sak.

Vi bruker også våre faste månedlige nyhetssendinger til å veilede på viktige saksbehandlingsregler. Vi har jevnlig gjennomgang av kravene til saksbehandling i forvaltningsloven og kravene til å vurdere barnets beste. Vår generelle veiledning om lovverket er også viktig for å sikre at det ikke blir rettsanvendelsesfeil i vedtakene fra skoleeier eller skolene. Kapittel 11 som omhandler retten til individuell tilrettelegging har vi brukt mye tid på både fordi det er mye som er nytt og fordi det fattes mange vedtak på dette området.

Vi opplever at våre tilbakemeldinger til skoleeier og skolene i vår vedtak har hatt effekt. Blant annet ser vi i vedtak om skolebytte oftere at eleven er hørt og at barnets beste er vurdert.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra barnehagemyndigheten reduseres

Vi har hatt en nedgang av antall klagesaker på barnehageområdet fra 2023 til 2024, fra sytten til tretten saker. Statsforvalteren mottar derfor fortsatt svært få klager utfra det store antallet enkeltvedtak som blir truffet i de 39 kommunene i Troms og Finnmark.

Også i 2024 er det klager på vedtak om individuelt tilrettelagt barnehagetilbud for barn med nedsatt funksjonsevne, som utgjør over halvparten av alle klagesakene. At disse sakene oppfattes som særlig utfordrende samsvarer også med det inntrykket vi får fra tilbakemeldinger fra mange kommuner. Særlig oppleves det som utfordrende å skrive gode begrunnelser på et fagområde som innebærer stor grad av bruk av skjønn og en barns beste vurdering.

Ellers merker vi oss at vi i 2024 ikke har mottatt en eneste klage som omhandler innholdet i vedtak om spesialpedagogisk hjelp, eller mangler ved gjennomføringen av den spesialpedagogiske hjelpen. I 2023 mottok vi tre klager som omhandlet spesialpedagogisk hjelp. Årsaken til denne nedgangen kan være tilfeldig ut fra det lave antallet klager, men vi vil trekke fram at vi både i 2023 og 2024 har deltatt på fagsamlinger for PPT og der blant annet gitt veiledning rundt lovkravene til sakkyndig vurdering. Spesialpedagogisk hjelp var også tema på fagsamlinger for barnehagemyndigheter i 2023, samt også tema på nyhetssendinger i 2023. Disse tiltakene er også videreført i 2024 basert på at dette er rettigheter knyttet til særlig utsatte barn.

På klagesaksområdet var nok den største utfordringen knyttet til en enkeltsak som omhandlet klage på tilskudd til private enkeltbarnehager. Disse sakene var oppe til behandling i flere statsforvalterembeter over hele landet. Utfordringen i alle sakene omhandlet spørsmålet rundt pensjonsavtaler, jf. forskrift om tilskudd til private barnehager § 4 a. Disse sakene krevde stor grad av kompetanse på økonomiområdet, om en nylig inngått pensjonsavtale rent innholdsmessig er å anse som kun en videreføring av en tidligere avtale eller også i innhold er å oppfatte som en helt ny avtale. Dette opplevdes som utfordrende, blant annet på grunn av begrensede ressurser på økonomiområdet, og resulterte i at vårt embete sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark tok initiativ til flere møter på Teams der vi diskuterte disse sakene. Dette med siktemål å dele erfaringer, innhente kompetanse, men også bli enige om en ensartet praksis. Spørsmålet rundt forståelsen av disse pensjonsavtalene er pr dato til behandling i sivil domstol.

Vår erfaring er at det som i tidligere år, er stor variasjon ute i kommunene knyttet til lovforståelse av regelverket på barnehageområdet, men også stor variasjon i generell forvaltningsrettslig kompetanse. I tre klagesaker som gjaldt individuelt tilrettelagt barnehagetilbud etter barnehageloven § 37, mente vi at saksbehandlingsfeilene knyttet til manglende opplysning av saken, og påfølgende mangelfull begrunnelse, kunne ha vært avgjørende for utfallet i vedtaket. Disse sakene ble derfor opphevet. I fem av åtte saker stadfestet vi imidlertid kommunens vedtak, og ga ikke klager medhold.

Av tiltak vi har gjennomført i 2024 for å sikre færre feil vil vi nevne flere:

I mai 2024 arrangerte vi en stedlig fagsamling over to dager hvor vi inviterte alle barnehagemyndighetene i regionen. Temaene dag to omhandlet praktisk saksbehandling, herunder når kommunen behandler klager som førsteinstans, jf. forvaltningsloven § 33. Av konkrete tema kan vi her nevne «Barns beste vurderinger», «Hvordan skrive gode vedtak», «Hvordan kan kommunen sikre at vedtak... blir gjennomført?» Temaene var blant annet valgt ut fra vår erfaring som klageinstans, men også gjennom tilbakemeldinger fra barnehagemyndighetene selv.

Vi har også gjennomført direkte veiledning med to kommuner hvor temaene ikke bare omhandlet spesiallovgivningen på barnehageområdet, men også

generelle forvaltningsrettslige lov- og ulovfestede regler. Her kan kort nevnes kommunens plikt til å besvare henvendelser, at en i klagesaker besvarer alle anførselene i en klage, at besvarelsene må være skriftlig og utført uten ugrunnet opphold.

Vi har også tatt opp tema knyttet til regelverk og saksbehandling på våre månedlige nyhetssendinger. I tillegg har vi i to konkrete saker sendt et eget skriv til barnehagemyndigheten i tillegg til selve vedtaket. Hensikten med dette er å gi utvidet veiledning, ut over det som omhandlet den konkrete klagesaken.

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på etter opplæringsloven

I vårt arbeid med ny opplæringslov har vi hatt et særskilt fokus på nytt kapittel 11 om individuell tilrettelegging. Vi har deltatt i nettverk for ledere i PPT i begge fylkene og hadde innlegg om de nye reglene allerede høsten 2023. I møter med disse nettverkene som ble gjennomført vår- og høsthalvåret 2024, har vi gått mer inn i de enkelte paragrafene og hva de betyr for arbeidet på området. Avgrensningen mellom personlig assistanse og individuelt tilrettelagt opplæring har vært et tilbakevendende tema. PPT har en svært viktig rolle overfor kommunene og skolene og ved å delta med veiledning i disse nettverkene, sikrer vi at PPT har riktig lovforståelse. Dette vil igjen føre til at deres veiledning og oppfølging av skolene bidrar til at elevene får det tilbudet de har krav på.

Vi har også hatt webinar for hele sektoren der vi har gjennomgått kapittel 11. Retten til individuell tilrettelegging hadde en sentral del i dette webinar. I tillegg har vi gjennomført sju regionale regelverkssamlinger der ett av hovedtemaene var individuell tilrettelegging. Ut fra spørsmål og problemstillinger som kom opp i disse samlingene, ser vi at det er et stort behov for veiledning på dette feltet. Vi bruker også våre månedlige nyhetssendinger til veiledning på dette området.

Det kommer jevnlig inn klagesaker på vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring eller gjennomføringen av den individuelt tilrettelagte opplæringen. De siste årene har vi opplevd en dreining fra klage på vedtak til klage på gjennomføring. Vi opplever at skolene sliter med å skaffe kvalifisert personale til å gjennomføre opplæringen og at mange elever dermed ikke får oppfylt sin rett til individuelt tilrettelagt opplæring. Det er en økende trend at mange får sin opplæring av personer som ikke har kvalifikasjoner for å jobbe med faget. Dette sett opp mot endrede kompetansekrav til de som skal gi individuell tilrettelagt opplæring, mener vi er bekymringsfullt. Det går ut over kvaliteten på opplæringen og mange elever opplever at opplæringen bærer mer preg av oppbevaring enn opplæring. Årsaken ligger både i mangel på kvalifisert personale og utfordrende kommuneøkonomi. Vi følger opp disse klagesakene både gjennom vedtakene vi gjør og i noen tilfeller har vi varslet tilsyn som følge av omfanget av lovbruddene vi ser.

Vår vurdering er at vi retter opp forholdene gjennom vår klagebehandling og at skolene endrer vedtaket eller gjennomføringen. Dette er med å sikre at elevene der vi mottar klager, får rett opp sin opplæringssituasjon. Vi er imidlertid bekymret for den utviklingen vi ser med at det er vanskelig å få tak i kvalifisert personale og at kommuneøkonomien fører til færre ansatte ute i skolene. Vi ser også i mange av skolemiljøsakene at mye av årsaken til opplevelsen av et skolemiljø som ikke er trygt og godt, handler om mangler ved individuelt tilrettelagt opplæring. Vi ser derfor retten til trygt og godt skolemiljø og individuell tilrettelegging i sammenheng og trekker dette fram i vår veiledning ut til sektor.

Spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven (fra kapittel 3.3.3.1.5.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på etter barnehageloven.

Vi har iverksatt flere tiltak for å sikre at barn får det tilbudet de har krav på.

Vi har gjennomført to felles nasjonale tilsyn på spesialpedagogisk hjelp og internkontroll i 2024. I begge tilsynene ble det funnet regelverksbrudd som kommunene har rettet. Rettinger i den ene kommunen har ført til endring i praksis for to andre kommuner fordi de har felles PPT og den andre kommunen har endret praksis på en slik måte at andre kommuner ser hen til hva de har gjort. Det forteller oss tilsynsrapportene leses av andre og gir veiledning til flere enn den kommunen det har vært tilsyn i.

Vi har over flere år hatt spesialpedagogisk hjelp som tema på flere møtepunkter med barnehagemyndigheten. Her har tema vært hvordan man skal forstå regelverket, barns beste vurderinger og krav til gjennomføring. Møtepunktene er fysiske fagsamlinger, digitale møter, nyhetssendinger og veiledninger med både PPT og barnehagemyndighet. På de fysiske fagsamlingene har vi lagt opp til en blanding av innlegg, praksisfortellinger, erfaringsdelinger og arbeid med problemstillinger som er gjenkjennbare for kommunene. Vi har fått gode tilbakemeldinger fra kommunene på at det er givende å arbeide om konkrete problemstillinger sammen med andre.

Vi ser i tilsyn og de klagesakene vi har hatt i løpet av de siste årene at de sakkyndige vurderingene kan være noe mangelfulle og diffuse. Mange strever med å vurdere om barnets behov kan avhjelpes innenfor det ordinære barnehagetilbudet og flere blander også tilrettelagt barnehageplass inn i vurderingen sine. I møtepunktene med barnehagemyndigheten legger vi vekt på at når det er mangler i sakkyndig vurdering, må de be om flere

opplysninger slik at de kan fatte vedtak på et godt nok grunnlag. Vi har også deltatt på nettverk for ledere i PPT for å bidra til at sakkyndige vurderinger skal gi gode nok opplysninger før det fattes vedtak.

I flere av klagesakene vi har mottatt de siste årene, har vi også tilbudt veiledning i regelverket når vi ser at det har vært nødvendig. Vi erfarer at det har vært positivt mottatt av kommunen.

Vi har mottatt flere henvendelser fra foreldre som har stilt spørsmål ved, eller ikke vært fornøyd med, gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp i barnehagene. Vi opplever at mange kommuner har utfordringer med å rekruttere ansatte med riktig kompetanse som skal utføre den spesialpedagogisk hjelpen. Barnehagene er også sårbare med tanke på utfordringer når det gjelder bemanning generelt, og vi mottar meldinger om at ansatte som skal gi spesialpedagogisk hjelp blir satt som vikar når det er høyt sykefravær. Når vi får disse henvendelsene fra foreldrene, har vi informert de om hvilke rettigheter barnet deres har, og veiledet i hvordan de kan gå frem videre. Ved skriftlige henvendelser til oss, oversender vi sakene til barnehagemyndigheten i kommunen, og følger med på om barnet får sine rettigheter oppfylt.

Vi opplever at praksisen vår på området øker rettsikkerheten til barna, og øker kompetansen ute i kommunene. Vi vurderer dette ut fra at vi får færre klager på vedtak om spesialpedagogisk hjelp og færre henvendelser fra foreldre.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.5.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at alle skoleeiere følger regelverket om fritak for fag.

I forbindelse med veiledning om ny opplæringslov er reglene om fritak for opplæring i fag trukket fram. Vi har også hatt en egen gjennomgang av dette i vår månedlige nyhetssending. Vi deltar på nettverk for ledere i PPT i begge fylkene og her har dette vært et naturlig tema å ta opp. PPT er sentral i arbeidet med individuell tilrettelagt opplæring og vi mener det er viktig at de veileder skolene på dette. Vi har tidligere erfart at noen skoler har en forståelse av at elever som har IOP i et fag ikke skal ha vurdering. Vi har veiledet på at det er foresatte som kan avgjøre dette og at skolen skal veilede om konsekvensene. Vi får noen henvendelser fra foresatte som spør om dette med fritak.

Denne problemstillingen kan og komme fram i klager på individuelt tilrettelagt opplæring. Vi ser en del feil bruk av alternativ opplæringsarena uten hjemmel, og spørsmålet om fritak for fag vil være noe vi belyser i slike saker overfor skolene.

Vi mener vi har bevisstgjort sektor på reglene om fritak for opplæring i fag i våre veiledningsaktiviteter og mener vi ser en utvikling der det er færre spørsmål om dette.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.5.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

Vi har i hele 2024 hatt et sterkt fokus på rettighetene til individuelt tilrettelagt opplæring både i grunn- og videregående skole. Ny opplæringslov med endringer fra den gamle spesialundervisningen til personlig assistanse og individuelt tilrettelagt opplæring har gjort behovet for veiledning på dette feltet ekstra stort. Vi deltar også i nettverk for ledere i PPT og der er også den fylkeskommunale tjenesten med. Her har vi veiledet på reglene i nytt kapittel 11 og vi har fått avklart viktige spørsmål som har dukket opp om den nye loven. I den generelle veiledningen som vi har gjort om ny opplæringslov har både skoleeier, skoleledere og PPT fra fylkeskommunen vært en del av målgruppen.

Våre to fylkeskommuner ble slått sammen i 2020 og delt igjen i 2024. Dette har ført til ustabilitet i begge fylkeskommunene når det gjelder administrativ organisering. Vi har nå etablert samarbeid med begge fylkeskommunene og her vil vi kunne ta opp problemstillinger og gi veiledning innenfor på områder vi er enige om er nødvendig.

Vi har hatt klagesaker fra elever i fylkeskommunen som har avdekket mangler i den individuelt tilrettelagte opplæringen. Her har vi både omgjort vedtak, men også fulgt opp dette i dialog med skoleleder, skoleeier og PPT. På bakgrunn av henvendelser og kjennskap til sektor har vi en bekymring for at fylkeskommunen og de videregående skolene har en for høy terskel for å melde elever til PPT og vedta individuelt tilrettelagt opplæring. Fylkeskommunene sier selv at de har satsset mer på tilpasset opplæring og at elevene da i mindre grad har behov for individuelt tilpasset opplæring. Vi er enige i prinsippet, men på bakgrunn av risikovurderinger har vi nå varslet tilsyn med begge fylkeskommunene med tema individuelt tilrettelagt opplæring.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere, skoler og lærebedrifter forstår og etterlever Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20/LK20-S).

I 2024 har vi gjennomført i alt sju stedlige samlinger med sektor, der Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20) og verdiløftet har vært ett av temaene, sammen med utvalgte områder i ny opplæringslov. Deltakerne har vært skoleeiere og skoleledere fra kommuner og fylkeskommuner, ledere og ansatte i Pedagogisk-psykologisk tjeneste, samt noen private skoleledere.

Tilbakemeldinger fra deltakerne her tyder på at det er "strekk i laget" når det gjelder hvor langt man er kommet i læreplanarbeidet. Flere rapporterer om gode lokale prosesser der verdiene i overordnet del er på vei til å bli en integrert del av skolens daglige arbeid med læreplanen, mens andre uttrykker at pandemien satte mange ting på vent, blant annet arbeidet med læreplanen. Noen nevner også dårlig kommuneøkonomi som årsak til at det er vanskelig å prioritere og fullføre igangsatt utviklingsarbeid.

I vår vurdering av tilstanden i sektor, har vi også sett på standpunktklagesakene vi behandlet våren 2024. I de fleste av disse sakene, er faglærers og rektors redegjørelser mangelfulle med tanke på å vise at regelverket for standpunktfastsettelse er oppfylt. I de fleste av sakene hvor vi omgjorde skolens vedtak, var begrunnelsen vår at faglærer ikke ga en samlet vurdering av elevens kompetanse eller viste hvordan eleven hadde fått vise kompetanse på flere og varierte måter. Forståelsen for kompetansebegrepet ser ikke ut til å være god nok, basert på det vi ser i disse sakene.

Ut fra dette vurderer vi at det fortsatt er et arbeid som må gjøres, før arbeidet med innføringen av LK20/LK20-S kan sies å være slutført i Troms og Finnmark.

Vi har bedt skoleeierne om tilbakemelding på hva de trenger av støtte fra oss. Vi vil også bruke samarbeidsforaene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling (Desentralisert ordning og Kompetanseløftet), for å innhente ytterligere innspill.

Andre tiltak i 2024 har vært læreplanarbeid på den årlige samlingen for kvensk- og finsklærere som Statsforvalteren arrangerer. Videre har læreplanarbeid vært tema på seminar for fjernundervisningslærere i samisk. Også her jobbet lærerne med vurderingspraksis opp mot nye læreplaner, samtidig som fjernundervisningsdidaktikk var tema.

Vi har også bidratt ved skolering av ungdomstrinnslærere i Finnmark, der temaet var lokalt gitt eksamen og utvikling av oppgaver etter LK20 og LK20-S. Dette seminaret bidro vi også på i 2023, og vil gjøre det samme i 2025.

For å følge opp fylkeskommunene og kommunene i Troms og Finnmark på området eksamen er følgende virkemidler benyttet:

- Tilsyn med både Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune

- Informasjon og veiledning er gitt om eksamen, fagkoder, påmelding og gjennomføring og testeksamen. Temaet er også tatt opp i våre månedlige nyhetssendinger til sektor og vi har bidratt med informasjon og veiledning på møter med Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune. Vi har i tillegg gjennomført møte med de eksamensansvarlige i kommunene.

Klager på standpunktkarakterer

Hvor mange klager på standpunktkarakterer i fag har dere behandlet etter vårens standpunktvurdering (totale antallet)?	Antall behandlede klager på standpunktkarakterer hvor karakteren ble opphevet/klageren fikk medhold (totale antallet)?	Hvilke fag utmerker seg med høy klageandel og/heller høy medholdsprosent?
30	27	Jevn fordelt, men flest klager på fysisk aktivitet og helse og norsk muntlig

Rammeplan for SFO (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere og skoler forstår og etterlever rammeplanen for SFO.

Vi har hatt veiledning om rammeplanen for Skolefritidsordningen (SFO) som tema i våre nyhetssendinger som er fast hver måned. I 2024 har hovedfokus på veiledning om regelverket vært på ny opplæringslov, ny forskrift til opplæringslov og fagformyelsen. Vi har derfor ikke hatt andre spesifikke aktiviteter der vi har fokusert på rammeplanen for SFO.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.3.3.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for arbeidet innenfor rettssikkerhet. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Barnehage

Når det gjelder spesialpedagogisk hjelp ser vi at andel barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp holder seg noenlunde stabilt og at det er flere gutter enn jenter som mottar hjelp. Derimot er det en økende andel barn som har vedtak om tilrettelagt barnehageplass. Vi erfarer at mange kommuner strever med skillet mellom spesialpedagogisk hjelp og tilrettelagt barnehageplass.

Vi har mottatt få klager på spesialpedagogisk hjelp i 2024, noe som kan skyldes at vi har gjennomført tilsyn med spesialpedagogisk hjelp hvert år siden 2020, hatt fokus på dette i ulike sammenhenger ut mot barnehagesektoren i flere år, og at vi veileder Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) om ulike problemstillinger, blant annet knyttet til sakkyndige vurderinger.

Vi kan gjennom tilsyn og veiledning få informasjon om at kommuner har feil lovforståelse når det for eksempel gjelder gjennomføring av den spesialpedagogiske hjelpen. Flere kommuner har trodd at det er barnehagen som er ansvarlig for gjennomføringen. Ved en rask tilbakemelding til kommunen, kan kommunen korrigere praksis raskt, før det får konsekvenser for barnet.

Vi har i 2024 prioritert psykososialt barnehagemiljø i ulike sammenhenger ut mot barnehagemyndigheter og barnehager. Vi har egen artikkel på vår hjemmeside som er ment som veiledning til foreldre. Dette kan være en av årsakene til at vi har en økning i antall henvendelser fra foreldre som gjelder psykososialt barnehagemiljø. Henvendelsene omhandler alt fra ansatte som ikke griper inn, ansatte som krenker barn og at barnehagen ikke undersøker når de får mistanke om at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Vi tar alltid kontakt med barnehagemyndigheten i kommunen det gjelder, der vi ber myndigheten påse regeletterlevelse i barnehagen, jf. § 10 i barnehageloven. I tilbakemeldingene vi får fra myndighet og foreldre, ser vi at slike saker håndteres ulikt, basert på myndighetens kompetanse om påse-ansvaret sitt og kompetanse om psykososialt barnehagemiljø. Vi anser det som viktig å fortsette å jobbe for at barn i barnehage skal ha et trygt og godt barnehagemiljø.

Skole

Vi har flere steder i årsrapporten beskrevet hvordan vi jobber med skolemiljø og individuelt tilrettelagt opplæring. Dette har vært, og er fortsatt, en prioritert oppgave i seksjonen. Når det gjelder skolemiljø, har vi fortsatt et svært høyt antall saker. Disse har høy prioritet hos oss og vi behandler alle sakene innen rimelig tid for å kunne bidra til at elevene får nødvendig endring i sin skolehverdag. Også i vårt arbeid med veiledning er skolemiljø et sentralt tema. Selv om det var få endringer på dette området fra gammel til ny opplæringslov, har vi holdt et sterkt fokus på kapittel 12 i den nye loven. Bakgrunnen for dette er erfaringer fra vår behandling av skolemiljø saker, tallene fra elevundersøkelsen og at kommunene selv har definert dette som et område der det er vanskelig å oppfylle lovkravene. Vi følger også opp enkeltkommuner og skoler der vi avdekker manglende regeletterlevelse i behandlingen av skolemiljø sakene. Våre faste månedlige nyhetssendinger har skolemiljø som fast tema.

Individuelt tilrettelagt opplæring har også vært et prioritert område i 2024. Endringen fra gammel til ny opplæringslov har medført et stort behov for veiledning om retten til individuell tilrettelegging. Vi har både gjennom webinarer, regelverkssamlinger, deltakelse i nettverk med ledere i PPT, nyhetssendinger og dialog med kommunene og fylkeskommunene hatt fokus på reglene i nytt kapittel 11. Vi har også gjennom klagebehandling av vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring, og klage på gjennomføring av den individuelt tilrettede opplæringen, bidratt til at flere elever får oppfylt sin individuelle rett.

Vår risikovurdering viser at det er mangler i mange skoleeieres og skolars forutsetninger for å løse sine oppgaver på disse to områdene. Konsekvensene av brudd innenfor disse områdene er store, og vi prioriterer derfor høyt arbeidet med å styrke kompetansen. Som følge av risikovurderingene har vi også prioritert tilsyn med skolemiljø i 2024 og vil i 2025 gjennomføre flere tilsyn både med skolemiljø og individuelt tilrettelagt opplæring. I 2024 har vi vurdert det som mest hensiktsmessig å gi veiledning på de nye reglene i kapittel 11 framfor tilsyn. Det ville vært utfordrende for kommunene å få tilsyn med helt nytt regelverk og vi mener det har vært nødvendig med noe tid til implementering av ny lov.

Støtte arbeidet med realkompetansevurdering av voksne (fra kapittel 3.3.3.1.9.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal støtte skoleeier i arbeidet med realkompetansevurdering av voksne.

Vi har tidligere hatt veiledning på dette området overfor kommunene. I 2024 har vårt fokus i stor grad vært på aktiviteter knyttet til ny opplæringslov.

Vi har god kontakt med kommunenes voksenopplæringsenheter gjennom ordningen med kompetanseheving for de ansatte. Her har læreplanarbeid og vurdering vært viktige områder og dette vil styrke arbeidet med realkompetansevurdering. Vi har inngått avtale med UiT Norges arktiske universitet om fortsatt bidrag i kompetansehevingen på dette området.

I 2025 vil vi også ha et større fokus på realkompetansevurdering og vi planlegger samlinger med sektor knyttet til arbeidet med forberedende opplæring for voksne og videregående opplæring for voksne.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Høye ankomster av flyktninger over år har medført at det også i 2024 har vært et trykk på kapasiteten i kommunene. Vi vurderer at kommunene strekker seg langt for å møte bosettingsbehovet, og de utøver en stor vilje til bosetting. Vi ser at det fortsatt er utfordrende for kommunene å rekruttere og beholde riktig kompetanse innen sentrale tjenester som skole, barnehage og helsevesen, og med et midlertidig perspektiv for nye bosatte er det vanskelig å jobbe med målrettet kvalifisering. Statsforvalteren vurderer at vi, ved å ha opprettet en stilling som jobber med bosetting og integrering, kan fortsette å bistå nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering, på en målrettet måte, og at dette vil styrke arbeidet framover. I et flersperspektiv anser vi at vi med denne stillingen, og økt satsning på området generelt, vil opparbeide oss en mer detaljert kunnskap om arbeidet ute i kommunene, og dermed vil kunne treffe enda bedre med veiledning. Vi vurderer at vi, med vår oversikt og kunnskap om en stor region med store variasjoner i kommunene, i tett dialog med både kommuner, fylkeskommuner og sentrale myndigheter, bidrar til et godt resultat med bosettings- og integreringsarbeidet i regionen. Vår vurdering er at vi har en høy grad av måloppnåelse.

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting. (fra kapittel 3.3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting av nyankomne flyktninger.

Statsforvalteren ansatte våren 2024 en ny medarbeider med ansvar for koordinering av oppgaver rundt bosetting og integrering. Vi mener dette har

gjort oss bedre rustet til å jobbe mer helhetlig med oppgavene som handler om bosetting og integrering, både internt og eksternt.

Vi oppfatter at kommunene etter flere år med høyt bosettingstrykk fortsatt viser stor vilje til å bosette og integrere. For å bidra til samarbeid mellom stat- og kommunesektor har vi ved kvartalsvise møter med Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) og Justis- og beredskapsdepartementet (JD) meldt status på arbeidet, og problemstillinger fra kommunene. Vi har videreformidlet informasjon fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) til kommunene, og vi har bidratt inn i deres arbeid med ny juridisk veileder. Vi ser potensial i økt samarbeid med IMDi for mer treffsikker bosetting.

Statsforvalteren har i 2024 jobbet tett med fylkeskommunene og kommunene i anmodningsprosessen. Vi har deltatt på møter med tilnærmet alle kommuner i regionen sammen med fylkeskommunene, for å kartlegge kommunenes arbeid med bosetting og integrering. Vi har og deltatt i anmodningsmøte med IMDi. Vi vurderer det er viktig at Statsforvalteren med sin kommunekunnskap bidrar til hensiktsmessige anmodningstall ut fra kommunenes kapasitet og utfordringer. Med et grundig arbeid gjort i fellesskap i forkant av anmodningene har vi tro på at kommunene i større grad vil kunne innkomme anmodningstallene for 2025. Vi ser at utfordringer med å rekruttere personell med nødvendig kompetanse, samt et presset arbeidsmarked, har gjort at noen kommuner i 2024 enten har bosatt færre enn anmodet eller ingen.

Vi samarbeider også med NAV regionalt og har bidratt inn i veiledning for ressurspersoner ansatt i NAV som jobber med integrering. Her har samarbeidsavtaler mellom kommunene og NAV vært tema, og vi erfarer at det nå er et høyt antall kommuner som har formalisert samarbeidet.

Vi har jevnlig gjennom året gjennomført digitale veiledningsmøter om integreringsloven hvor alle kommunene har vært invitert, og vi har også veiledet kommuner enkeltvis etter henvendelser.

Vi erfarer at vi mottar henvendelser som ikke bare omhandler integreringsloven og introduksjon, men også mer generelle spørsmål rundt bosettings- og integreringsarbeid, også spørsmål om enslige mindreårige.

Statsforvalteren deltar også i Finnmarksnettverket mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold slik at vi kan bidra til å øke kunnskapen og oppmerksomhet rundt temaet i bosettingsarbeidet.

Vi vurderer at vi i 2024 har jobbet godt og målrettet med samarbeidet rundt bosetting.

3.1.4 Gjennomførte evalueringer

Søndag 28. januar 2024 startet et uvær med sterk vind. Uværet varte til og med torsdag 1. februar. Konsekvensen var bortfall av elektronisk kommunikasjon, strøm og stengte veier. Hendelsen er evaluert sammen med rammede kommuner og deler av fylkesberedskapsrådet. Statsforvalteren har fulgt opp læringspunkter som berører embetet.

Etter planverk for mottak av reaktordrevne fartøyer gjennomfører Statsforvalteren en årlig øvelse for fire kommuner og aktører som har et ansvar for mottaket. Øvelsesscenariet i oktober 2024 var hendelse med utslipp fra fartøy. Øvelsen er evaluert. Det ble identifisert flere læringspunkter som krever oppfølging.

Den årlige øvelsen av kriseledelsen i august er evaluert. Scenariet var en atomulykke. Det er utarbeidet en evalueringsrapport med tidsfrister for oppfølging. Oppfølgingen skjer i henhold til planen.

RAYVN var ett av oppfølgingspunktene etter uværet i januar. Statsforvalteren har deltatt på to funksjonsøvelser i regi av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Øvelsene er evaluert og læringspunkter som berører embetet er fulgt opp.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Ingen avvik.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Ingen avvik på helse- og omsorgsområdet, utover allerede nevnte saksbehandlingstider som ikke er oppnådd og tilsynspoeng som ikke er oppnådd. Disse hovedsaklig grunnet personellmangel.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Ingen avvik av vesentlighet.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

Ingen vesentlige avvik

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Landbruk

På grunn av begrensede ressurser på landbruksavdelingen har vi for oppgave HI 5.1.5.3 Verdiskaping i jordbruket og landbruksbaserte næringer, prioritert samarbeidet med partnerskapet og arbeidet med å opprettholde primærproduksjon. De andre oppgavene under dette punktet, især arbeid med økologisk og Inn på tunet, er i all hovedsak prioritert ned.

Som følge av begrensede ressurser på juridisk kompetanse, har også eiendomslovgivningen hatt noe økt saksbehandlingstid (1-3 måneder). Oppgaven i TB 3.3.1.2.7 om veiledning av kommunene om hundeloven er også nedprioritert, med mindre vi har fått konkrete henvendelser.

På slutten av 2024 fikk vi endelig rekruttert skogfaglig kompetanse. Dette har medført noe redusert måloppnåelse for oppgave HI 5.1.5.2 Verdiskaping i skogbruket.

Reindrift

Vi har ikke avholdt årlig møte med Sametinget, NRL eller næringa. Fortsatt er det mange restanser på merkesaker, bruksregler, gjeterhytter, gjerder og anlegg og ulovlighetsoppfølging.

Vi har ikke hatt ressurser til å følge opp distrikt som har meldt om utfordringer med eget selvstyre.

Det er ikke utarbeidet plan for oppfølging av avvik mellom melding om reindrift og reintall fastsatt etter reindriftslovens § 60 5. ledd. Øvrige avvik er omtalt under de enkelte rapporteringspunkter.

Her vil vi også henvise til Sivilombudet sin uttalelse av 24.01.25 hvor dette er omtalt.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjøre rede for

- de største utfordringene i NAV-kontorenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet og hva statsforvalteren gjør med utfordringene.
- resultatet av statsforvalterens oppfølging av NAV-kontor som har særlige utfordringer i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet.

Etter lansering av kompetansekassen for Kvalifiseringsprogrammet (KVP) i Nav i 2022 og 2023, har Statsforvalteren i samarbeid med Nav Region, invitert alle Nav kontor i regionen med få eller ingen KVP-kandidater, til nettseminar. Målet med seminarene er tett oppfølging, bruk av lowverk, rundskriv og kompetansemateriell for å øke kunnskapen om KVP og øke andelen deltakere i programmet. Nettverket møtes digitalt hver 4.-6. uke for veiledning, kompetansedeling. I løpet av 2024 har også Navkontor som har flere deltakere i KVP og dermed også større erfaring i arbeidet, ønsket å delta på disse nettseminarene.

Kontorene rapporterer på stort arbeidspress og liten tid til nødvendig oppfølgingsarbeid, slik som i KVP. Særlig økning i søknader på økonomisk sosialhjelp tilknyttet stor flyktningestrøm fra Ukraina, tas fram som en stor utfordring. Mange kontor opplever også økning i søknader fra andre grupper, noe som begrunnes med stadig økte kostnader i samfunnet og nedbemanning på statlig side i kontorene. Statsforvalteren veileder kontorene i hvordan man ved å endre arbeidsform og strukturer i arbeidshverdagen kan utnytte tid og resurser bedre. Flere kontor som allerede har startet slike endringsprosesser, forteller om sitt arbeid og blir benyttet som inspirasjonskilder.

Samtidig gir kontorene tilbakemelding på at der veilederne er inndelt i team opplever de å arbeide helhetlig med brukerne uavhengig av ytelse (generalister), noe som gir en stor positiv effekt også i KVP- og oppfølgingsarbeid.

KVP er hyppig tema i møter med Nav-ledere, fagansvarlige og besluttere. Nav-veiledere er også ofte i kontakt med Statsforvalteren for spørsmål og svar. Teamsgruppe er opprettet for alle Nav-ansatte tilknyttet KVP-arbeid.

Effekten av det store fokuset på KVP fra høsten 2023 er noe usikkert ennå. Likevel har vi tro på at tett oppfølging av kontorene vil gi resultater. Samtidig er kunnskap og fokus hos ledere og arbeidskolleger i kontoret avgjørende for at KVP-deltakelsen skal gå opp og at kontorene skal sette av resurser til dette arbeidet.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal, på bakgrunn av innsikt og opplæringstiltak, gi en overordnet vurdering av kommunenes bruk av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket. I tillegg skal det beskrives hva slags aktiviteter det stilles vilkår om å delta i.

Aktivitetsplikt har vært tema i forskjellige møter og kontakt med Nav-lederne og veiledere. Flere har opplyst at de stiller lite vilkår om aktivitetsplikt. Dette begrunnes med at ungdommene har tett oppfølging med sin Nav veileder og at aktivitetsplikten er ivaretatt på denne måten. Ungdomsgarantien i Nav og Nav kontorenes ungdomsteam/egne ungdomsveiledere har bidratt til at individuelt tilpasset aktivitet og oppfølging av den enkelte gir god effekt uten at vilkår stilles.

Vilkår som settes kan til tider være utfordrende å følge opp dersom de brytes.

I situasjoner der aktivitetsplikten utøves, er tiltakene stort sett hensiktsmessige for å øke overgang til arbeid og utdanning. Tiltakene blir i ganske stor grad tilpasset hver enkelt brukers behov.

Typisk aktivitet det stilles vilkår om er forskjellig type arbeidstrening, jobbsøking/jobbsøkerkurs, skrive CV, kontakt/oppfølging av helsepersonell/annet kommunalt hjelpeapparat, besøk hos arbeidsgivere, møter med veileder mm.

Statsforvalteren har ikke mottatt klagesaker som omhandler dette området.

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en overordnet vurdering av hvilke behov kommunen har for kurs og opplæring innenfor økonomisk rådgivning. Statsforvalteren må identifisere hvilke fagfelt i NAV og øvrige tjenester i kommunen som deltar på kursene de gjennomfører.

Statsforvalteren har gjennomført digitale grunnkurs, videregående kurs og ekspertkurs i økonomisk rådgivning, to grunnkurs på våren og to videregående kurs på høsten. Totalt ble det gjennomført fire digitale ekspertkurs i løpet av året. Det er Arbeids- og velferdsdirektoratet i samråd med kompetanserådgiverne i Statsforvalteren i Vestland, Trøndelag, Troms og Finnmark og Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus som tilbyr disse kursene til Nav-ansatte som jobber med økonomisk rådgivning. Kursene gir grunnleggende kunnskap om økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning, slik at Nav-kontorene settes i stand til å håndtere gjeldssaker på nivå 0, 1 og 2. Det gjelder også nivå 3, de tyngste gjeldssakene. Disse kursene tilbys fast hvert år.

I flere år har det eksistert nettverk for gjeldsrådgivere i Troms og Finnmark. I 2023 ble nettverket utvidet til å omfatte flere i Nav som jobber med de mest krevende sakene. Nettverket har gjennomført tre digitale seminarer i 2024 med tema initiert av gjeldsrådgiverne selv og etter innspill fra andre.

Statsforvalteren gjennomførte også en fysisk fagsamling i 2024 for veiledere/gjeldsrådgivere i Nav som jobber med de tyngste sakene på nivå 3. Temaet var gjeldsordning og forelesere var blant annet Egil Rokhaug fra BFD, namsmannen og Intrum. Denne opplæringen er viktig når det gjelder å gi oppdatert kunnskap på området for å kunne gi best mulig hjelp til brukere som har behov for økonomisk rådgivning i kommunene. Deltakerne kom med gode tilbakemeldinger på innhold og form i samlingen, og vi vurderer at disse møtene gir et kompetanseløft som vi mener har hatt god effekt for arbeidet med de mest kompliserte sakene.

Økonomisk rådgivning har videre vært tema i alle ledermøter med Nav, og flere kontor har meldt om økning i antall saker eller krevende saker i hele 2024. Gjennom klagesaksbehandling og andre henvendelser har vi sett at enkelte brukere ikke er tilbudt tjenesten opplysning, råd og veiledning etter lovens § 17. Dette har vi derfor fulgt opp og oppfordret brukerne til å søke om denne tjenesten.

Det er en generell økning av gjeldsproblemer i Norge, og det er et stort behov for oppdatert kunnskap på fagfeltet. Det er stor deltakelse på både de digitale samlingene og kursene og på den fysiske samlingen. Vår vurdering er at det er viktig med både digitale kurs og fysiske samlinger, og at den årlige kursrekken som gjennomføres gir god kunnskap på området. På digitale kurs er det mulig å få med flere deltakere. På fysiske samlinger kan deltakerne dele erfaringer som vil være nyttige i det daglige arbeidet. Vi ser en tendens til at det er vanskeligere for ansatte å delta på fysiske samlinger på grunn av kommunenes økonomiske situasjon.

Basiskurs for samarbeidspartnere som for eksempel barnevernstjenesten, flyktningetjenesten og helsesektoren er også viktig virkemiddel for at også disse tjenestene skal kunne vite hvor hjelpen finnes og veilede brukere i å ta kontakt med Nav og gjeldsrådgiver i kommunen. Dette kurset ble ikke gjennomført i 2024 grunnet personellsituasjonen.

Kompetansehevende tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gjøre rede for kompetansehevende tiltak som de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret. Det bes også om en vurdering av om statsforvalterens tilrettelegging for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV i samarbeid med NAV Fylke, har effekt.

Vi har arrangert nettseminar for vår region med tema ivaretagelse av barns behov når familien søker om sosialhjelp. Dette inkluderer også utsatt ungdom. Det har vært godt oppmøte og engasjement rundt tema på våre opplæringsaktiviteter. I et av seminarene inviterte vi med oss et NAV-kontor som har jobbet godt med endring av praksis. Kontoret delte både erfaringer, rutiner, kartleggings skjema og annet materiell fra sitt utviklingsarbeid. Dette ble svært godt tatt imot.

NAV Fylket har vært invitert inn og deltatt med en representant på samlingene. Vi har ikke lyktes med å få på plass et samarbeid med NAV Fylket for den utvidede ungdomsgruppen i NAV, altså ungdom/ unge voksne i aldersgruppen 18-30 år. Flere av Nav kontorene har egne ungdomsteam der veilederne arbeider helhetlig med ungdom i alderen 18-30 uavhengig av ytelse, kontorene rapporterer på at slik arbeidsmetode gir positive resultater med tanke på flere i arbeid og aktivitet. Ungdomsgarantien i Nav har satt ekstra fokus på det viktige arbeidet med rask hjelp og tett oppfølging av ungdom som trenger dette. Dette arbeidet omfatter også samarbeid med og involvering av andre aktuelle instanser i kommunene.

Tilgjengelighet til sosiale tjenester (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal vurdere hvordan NAV-kontorene sørger for tilgjengelighet til sosiale tjenester for brukere som har ulike behov og forutsetninger. I tillegg skal statsforvalteren gjøre rede for hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

Når det gjelder DIGISOS opplyser Nav- kontorene at brukerne er fornøyde og at det oppleves som enklere å søke. Statsforvalteren vurderer at DIGISOS har økt tilgjengeligheten til de sosiale tjenestene. Men de som har vansker med å benytte digitale løsninger, har behov for gode åpningstider, og flere av kontorene har meget begrensede åpningstider. Flere kontorer har åpent kun fire timer i uken, noe som gjør at de er for lite tilgjengelig for en del av brukerne. Dette er bemerket overfor kommunene blant annet i forbindelse med kommunebildene. Jevnt over ser vi at kontorene har oppdaterte nettsider og vakttelefon.

Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV- kontoret (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen i arbeidet med tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret.

I 2024 har vi hatt 12 tiltak/prosjekter i vår region og alle innvilgede prosjektmidler ble utbetalt. Målgruppene for tiltakene har vært ungdom, barnefamilier, langtidsmottakere av sosialhjelp og personer med flyktning- og innvandrerbakgrunn.

Gjennom rapporteringspunkt i løpet av året, ser vi at flere Nav-kontor jobber godt med målgruppene. Noen har utfordringer med stabilitet i prosjektledelsen og bruker lengre tid med måloppnåelsen.

Flere av tiltakene er allerede planlagt implementert i ordinær drift, og to av tiltakene som ble avsluttet i løpet av året har gått over i ordinær drift. Flere av kontorene erfarer at nye arbeidsmetoder og samarbeidsformer utviklet i prosjektperioden har bidratt til ei kvalitetsutvikling av tjenestene.

I 2024 har vi kunnet tilby prosjektlederopplæring via OsloMet sammen med de øvrige embetene. Vi har også sammen med Nav Region fulgt opp de fire nye tiltakene som startet opp i 2024 med ekstra støtte rundt utvikling av prosjektkanvas. Vi har fått tilbakemelding om at disse tiltakene har vært viktige bidrag til prosjektarbeidet ute i kontorene.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

I 2024 har vi behandlet følgende klager på integreringsområdet:

Introduksjonsloven:

- 0 saker

Integreringsloven:

- 2 saker om stans av introduksjonsprogram - begge stadfestet

Integreringsloven kapittel 6A (midlertidig regelverk)

- 5 saker om forlengelse av introduksjonsprogram - alle stadfestet
- 2 saker om endring i introduksjonsstønad - begge opphevet
- 1 sak om stans av introduksjonsprogram - stadfestet

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Vi har i 2024 ikke behandlet klager på området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne etter introduksjonsloven eller integreringsloven.

Rapportering på statsborgerseremonier (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på statsborgerseremonier.

Antall statsborgerseremonier i 2024: 4 stk. (Vadsø, Alta, Harstad og Tromsø).

Totalt antall utsendte invitasjoner: 800 stk.

Totalt antall nye statsborgere som deltok på seremoni: 180 stk.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Våren 2024: 2717 deltakere og 181,5 årsverk.

Høsten 2024: 2243 deltakere og 156,07 årsverk.

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven, gi en vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet til kvinner, menn og barn.

Første kvartal 2024 gjorde vi en ROS-analyse av de tilbakemeldingene vi hadde mottatt fra kommunene. Dette bidro til vårt valg av kommuner som vi ønsket å føre tilsyn med i 2024.

I de to tilsyn vi har gjennomført i 2024 påpekte vi lovbrudd i begge tilsynene. Som en følge av dette vurderer vi at kvaliteten på krisesentertilbudet i kommunene ikke var tilstrekkelig til at kravet i krisesenterloven var oppfylt, når det gjaldt tema for vårt tilsyn.

Tema for tilsynene var om kommunen ved familiers opphold på krisesenter sørger for å ta vare på barn på en god måte som er tilpasset deres særskilte behov, samt om barn får oppfylt de rettighetene de har etter annet regelverk. Temaet er valgt med bakgrunn i at barn er en særlig sårbar gruppe på krisesentrene.

Tilsynene er ikke avsluttet. (Foreløpig rapport sendt medio desember 2024, frist for tilbakemelding fra kommunene 20.1.2025. Ingen tilbakemelding gitt fra kommunene, endelig rapport sendes ut i uke 7).

Vi har i 2024 gjennomført et samarbeidsmøter med RVTS for informasjonsutveksling på området, samt drøfting av felles arena for samarbeid ut mot

kommunene.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	39
Antall krisesentertilbud i fylket	6
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	1
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2023	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2023	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2024	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2024	1

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova.

Det er utfordrende å finne frem til tallene som etterspørres i tabellen nedenfor fordi våre saksbehandlingssystemer (Elements og SAK) ikke er egnet til å fremskaffe disse. Manuell telling er nødvendig.

Vi har ikke fått til å fremskaffe tall på andel digitale søknader når det gjelder saker etter ekteskapsloven § 22, anerkjennelse av utenlandske skilsmisser og fritak fra å dokumentere skifte.

Ekteskapssaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	738	730	0	8	11 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	565	537	18	10	11 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	16	9	0	7	0 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamiliemedlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	12	6	5	1	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	47	40	6	1	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Ingen stadfestelser av avtaler etter barneloven i 2024

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	0
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	0

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område.

Når det gjelder henvendelser i separasjons- og skilsmisssaker, har vi en jevn tilstrømming av henvendelser på telefon/e-post med spørsmål om saker under behandling. Dette kan være henvendelser som kan besvares ved eksempelvis ren informasjon om saksbehandlingstid, eller ved å gi forklaring av

utsendte brev. Vi får også henvendelser fra personer som trenger veiledning om hvordan søke om separasjon/skilsmiss. Vi får flere henvendelser om kravet til botid for å oppnå skilsmiss.

Statsforvalteren mottar mange henvendelser, særlig over telefon, fra foreldre og fra barneverntjenester som trenger veiledning på problemstillinger i forhold til barneloven. Foreldre som kontakter oss ber særlig om veiledning på fordeling av reisekostnader ved samvær og saksbehandling ved samværssaker for retten. Barneverntjenestene søker særlig veiledning på problemstillinger der barneverntjenesten er inne i en foreldrekonfliktsak, dette gjelder særlig undersøkelser og tiltak i høykonfliktsaker. Veiledning skjer i all hovedsak over telefon, men vi får også en del skriftlige henvendelser.

Tilsyn med familievernkontorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Sist tilsyn med familievernkontorene var i 2022. Rapportene ble sendt ut i 2023. Det har ikke vært tilsyn i 2024. Det planlegges tilsyn i 2025.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkantor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2024	Antall gjennomførte tilsyn i 2023	Antall gjennomførte tilsyn i 2022
6	0	0	6

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Akuttberedskap:

Alle tjenestene i Troms og Finnmark har etablert en formalisert akuttberedskap. Flere tjenester har inngått interkommunale samarbeid om akuttberedskap. Vi har gjennom rapportering, og på våre dialogmøter, etterspurt organisering, erfaringer og evaluering av akuttberedskapen. Vi ber fortløpende om evaluering av ordningene i vår dialog med kommunene. Vi veileder også om mulige organiseringer av akuttberedskapen. Vi har også hatt tilsyn med akuttarbeidet i to samarbeidende kommuner i 2023.

Det er lange avstander i fylket, og avstandene blir lengre å håndtere når det inngås interkommunale samarbeid om akuttberedskapen. Vi har veiledet mye på mulige løsninger og organiseringer for å ivareta responstid. Vi vurderer at kommunene er kreative og finner gode løsninger i godt samarbeid, eksempelvis med andre kommuner.

Flere av kommunene som drifter akuttberedskap innen egen kommune, har gitt uttrykk for at dette er kostnadskrevende og utreder nå interkommunale samarbeid. Det er særlig de små kommunene, som ikke har inngått interkommunalt samarbeid om akuttberedskap, som blir sårbare, og dette knytter seg da til bemanning og kompetanse.

Vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i Troms og Finnmark:

Statsforvalteren har i 2024 fulgt opp våre kommuner/tjenester gjennom dialogmøter, tilsynsmessig oppfølging, råd og veiledning, og oppfølging etter rapporteringer. Noen kommuner/tjenester har vi fulgt opp tettere med tilsyn/dialog etter informasjon om svikt eller risiko for svikt i tjenestene.

Barneverntjenestene i Troms og Finnmark er preget av store ulikheter når det gjelder kvalitet og risiko. Både de store og de små tjenestene kan ha utfordring med å holde god kvalitet og noen rapporterer om betydelige avvik på ett eller flere områder. De minste tjenestene er svært sårbare på grunn av størrelse, og det er store utfordringer knyttet til å rekruttere og holde på kvalifisert personell. Vi ser at tjenester kan bli stående med vakante stillinger over lang tid, også stillingen som barnevernleder. Dette er svært bekymringsfullt. Det har over år vært jobbet mot kommunene fra Statsforvalterens side, med å se på muligheten for interkommunale samarbeid på barnevernsområdet, noe som de siste årene har resultert i flere nye samarbeid. Vi har imidlertid fortsatt noen veldig små tjenester med bare 2-4 ansatte.

De store tjenestene har oftest bedre tilgang til kvalifisert personell ved rekrutteringer og i tjenesten, men kan ha andre utfordringer. Eksempler kan være stor saksmengde, stort sykefravær, stor turnover og utfordringer i forhold til ledelse og styring. Vi ser det som kvalitetsøkende at flere tjenester i Troms og Finnmark tar del i de kompetansehevede tiltak som blir tilbudt fra Bufdir. Flere av våre tjenester har gjennomført tjenestestøtteprogrammet, veiledningsteam og de fleste kommunene er med i et læringsnettverk. Utfordringen er at tjenestene bør være personellmessige stabile når kompetansehevede tiltak settes i verk, og dette er ei utfordring flere tjenester sliter med.

I 2024 har vi hatt noen tjenester vi har fulgt særlig opp på grunn av store utfordringer i tjenestene, herunder mangel på oppfyllelse av lovkrav, personalutfordringer, ledelse- og styringsutfordringer. Disse har blitt fulgt opp gjennom råd og veiledning, tilsyn, og ekstraordinære dialogmøter. Samtidig ser vi gjennom rapporteringer og tilsyn at det er færre kommuner som vi vurderer som "røde" kommuner, altså kommuner med svikt eller stor fare for svikt i barneverntjenesten. Etter gjennomgang av kommunenes halvårsrapportering for første halvår 2024 har vi vurdert 5 tjenester til å være rød, 15 tjenester til å være gul, og 16 tjenester til å være grønn. Vi har færre både røde og gule tjenester siden 2023, og det er en positiv utvikling. Vi vurderer at vår innsats med tiltak som beskrevet ovenfor, samt målrettet arbeid fra kommunene, har bidratt til dette.

I 2024 har vi fortsatt med fokus på barnevernreformen. I vår dialog med kommunene har vi vært opptatt av å formidle at barnevernreformen gjelder hele

kommunen, ikke bare barnevernet. Vi har videre vært opptatt av at kommunene må se barnevernreformen i sammenheng med kravet om forebyggende plan og endringene i samarbeidsbestemmelsene i velferdstjenestelovgivningen som trådte i kraft i august 2022.

Statsforvalteren er svært positiv til kompetansekravet som er kommet for ansatte i barnevernet. Det er nødvendig at kommunene jobber målrettet mot 2031, for å få nødvendig kompetanse på plass innen den tid. Dette etterspør vi i vår dialog med kommunene. Samtidig er kompetanse og bemanning noe vi er særlig bekymret for, også på barnevernområdet. Vi ser antydninger til at barneverntjenestene blir bemanningsmessig nedjustert etter at de øremerkede midlene til stillinger i barnevernet ble avsluttet, og vi ser tjenester som sliter med sykemeldinger og vakante stillinger. Vi ser også flere tjenester som ansetter andre yrkesgrupper (eksempelvis lærere), fordi de ikke får søkere med barnevernfaglig/sosionom bakgrunn. Når det gjelder kompetansekravet i barneverninstitusjonene er vi bekymret for at det i stor grad har blitt åpnet opp for å gi dispensasjon fra kompetansekravet. Vi ser flere institusjoner som har flere dispensasjoner, og hvor vi vurderer at dette kan utfordre den totale forsvarlige bemanningen.

I 2024, som i 2023, vurderer vi det som en stor risiko i barnevernet at vi ser flere og flere barn i barnevernet som har alvorlige utfordringer med sin psykiske helse. Vi ser barn med alvorlig suicidfare, barn med spiseforstyrrelser, barn med alvorlig atferdsuttrykk i form av selvskading, rus og annen utagerende atferd. De vurderingene og konklusjonene som fremkommer om helsevesenet og politiets ansvar for disse barna, i NOU 2023:24 og Helsetilsynets rapport 3/2023, er gjenkjennbare. Dette er etter vår vurdering en alvorlig utfordring det må jobbes raskt med både på nasjonalt og lokalt nivå.

Gjennom 2024 har det også vært fokus på at Bufetat ikke har overholdt sin bistandsplikt. Sammenlignet med de andre regionene/statsforvalterne, har vi påpekt få saker med bistandspliktbrydd. De vi har hatt har omhandlet fosterhjem.

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har behandlet 168 søknader om tillatelse til å spre asken for vinden i 2024. Til sammenligning behandlet vi 134 søknader om tillatelse til å spre asken for vinden i 2023. Av de 168 søknadene ble samtlige innvilget.

Avslagsprosenten er særlig lav på dette området fordi vi forsøker å gi god og utfyllende veiledning til både søkere og andre som tar kontakt om hvilke rammer som eksisterer i regelverket.

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall dispensasjonssøknader, avslag og innvilgelser, jf. § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred. Statsforvalteren skal rapportere på antall søknader om typisk turiststed, avslag og innvilgelser.

I 2024 mottok vi to søknader om dispensasjon fra åpningstidsbestemmelsene i helligdagsfredloven. En ble avslått og en ble innvilget.

I 2024 mottok vi fire søknader om forskrift som typisk turiststed. To av søknadene ble avslått. To av søknadene ble innvilget, men med en tidsbegrensning på tre år.

Godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gjøre en kort, overordnet vurdering av i hvilken grad kommunene har et godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier, herunder hvorvidt lovbestemmelsene om samarbeid og samordning i velferdslovgivningen er kjent og implementert. Det skal gå frem av vurderingen om kommunene ivaretar ansvaret med å beslutte hvilken instans i kommunen som skal ha koordineringsansvaret. Statsforvalter skal også gi en kort vurdering av kommunenes kompetanse om utsatte barn og unge og kommunenes behov for kompetanseutvikling for å sikre et mer samordnet tjenestetilbud.

Det skal fremgå hvordan embetet vurderer hovedutfordringene når kommunene ses under ett. Statsforvalter skal videre gi en kort omtale og vurdering av embetets innsats på området.

Generelt ser vi store variasjoner mellom kommunene om de har et godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge. Noen kommuner har kommet langt i dette arbeidet, og har jobbet godt med å bygge gode strukturer og sikre god forankring og eierskap til dette i tjenestene, mens andre er fortsatt i en tidlig fase. Likevel opplever vi at det er generelt god fremgang, selv om det tar tid. Tilsvarende gjelder for ivaretagelsen av ansvaret med å beslutte hvilken instans som har koordineringsansvaret. Vi ser det som viktig at vi hos statsforvalteren har formidlet samhandlings- og koordineringsplikten i flere ulike fora og nettverk, for tjenesteområder innenfor helse, sosial, oppvekst og plan. Avgjørende har også vært å sikre at administrativ og politisk ledelse i kommunen er påkoblet disse prosessene. Dette er et arbeid som fortsatt trenger fokus.

Det er behov for å øke både fagkompetanse og samordningskompetanse på tema utsatte barn og unge i kommunene. Kommunene sier selv at de ønsker fagsamlinger, regionale nettverk og samarbeid mellom kommunene, hvor det også er rom for erfaringsdeling og gode eksempler fra praksisfeltet. I tillegg ønsker de mer veiledning om prosesser for dette arbeidet i kommunene, ikke bare produkt/resultat.

Arbeidet med utsatte barn og unge må være en integrert del av de relevante planprosessene i kommunene, slik at det sikres både prioritet, sammenheng og ressurser. Plan for å forebygge atferdsvansker og omsorgssvikt bør for eksempel forankres i kommunens øvrige planverk. Det trengs mer kunnskap og kompetanse i kommunene for å gjøre dette på en god måte, og som sikrer at alle nødvendige parter involveres i dette arbeidet i kommunen. Dette handler også om tilrettelegging av god medvirkning, som vi ser varierer i kommunenes planarbeid.

Fokus på utsatte barn og unge i kommunene krever helhetlige strukturer på tvers av sektor og fagområder. Mange kommuner er i en prosess for å finne en god måte å organisere dette arbeidet på, men det tar tid. Vi får også mange tilbakemeldinger om at manglende oppfølging og prioritering av dette arbeidet fra kommunens ledelse er en utfordring. Det er generelt press på kommuneøkonomien, og mange kommuner har økonomiske utfordringer. Vi ser at dette i mange tilfeller går ut over det forebyggende arbeidet og arbeidet for utsatte barn og unge.

Fagkompetansen i kommunene varierer, og høy turnover gir utfordringer for kontinuitet i det forebyggende arbeidet. Tilsvarende er muligheter for utdanning/etterutdanning ofte utfordrende. Derfor er det viktig at det utvikles gode strukturer som ivaretar kontinuitet og kompetanse. I tillegg bør det legges til rette for gode samarbeid på tvers av kommunene der det er hensiktsmessig, for å sikre god kvalitet og kompetanse i arbeidet

Statsforvalteren i Troms og Finnmark arbeider aktivt med denne tematikken gjennom vårt Fyrtårn barn og unge, som også inkluderer koordineringen av Statsforvalteren nasjonale gruppe for arbeid med barnekonvensjonen i praksis. Vi ser at dette gir resultater både for et mer helhetlig fokus internt i embetet, i tillegg til mer effektiv samordning på tvers av embetene. Dette igjen har effekt ute i kommunene ved at vi kan veilede på en bedre og mer samordnet måte, og bistå med å se sammenhenger. Vi har også tett dialog med kommunene om utsatte barn og unge og samordning i tjenestene, både gjennom aktive nettverk og en egen ressursgruppe med ansatte fra ulike fagområder i kommunene. I tillegg sender vi årlig ut en undersøkelse til kommunedirektørene som inkluderer spørsmål om behov for kompetanseheving på tema forebygging og utsatte barn og unge. Dette følger vi opp i fagsamlinger og nettverkssamlinger i etterkant. Vi har også tett dialog med relevante kompetansesentre, som RVTS Nord, RKBU, Korus og NASAK, som bistår kommunene.

Vi vurderer at vår innsats på området, i samarbeid med kommuner mv, er en viktig faktor for at utviklingen går i riktig retning. Vi vurderer videre at det er viktig vår innsats på området videreføres, for å opprettholde og ytterligere forsterke den positive utviklingen.

Psykisk helse og rus (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gi en kort og overordnet vurdering av hvorvidt kommunenes arbeid på psykisk helse- og rusfeltet utvikles i tråd med Opptrappingsplanen for psykisk helse og Forebyggings- og behandlingsreformen på rusfeltet.

Statsforvalteren har gjort Opptrappingsplanen for psykisk helse og Forebyggings og behandlingsreformen, samt nasjonal veileder Psykisk helsearbeid barn og unge, kjent gjennom ulike nettverk og møtefora. Vi deltar i den nasjonale implementeringsgruppen for veilederen og bidrar også på den måten inn i det videre implementeringsarbeidet. Vi anser det videre som viktig at hovedansvar for implementeringsstøtte ivaretas av et kompetansesenter. 14 av 39 kommuner sier at de har en tverrfaglig psykisk helsetjeneste som gir tidlig hjelp og behandling til barn og unge med psykiske plager, begynnende rusmiddelproblemer og reaksjoner på belastende livshendelser.

I IS-24/8 melder 16 av 39 kommuner i Troms og Finnmark at de driver oppsøkende arbeid rettet mot ungdom (flest i Troms). Vi ser en dreining hos kommunene i søknad om tilskudd til Kommunalt rusarbeid mot tiltak innen forebygging, tidlig intervensjon og oppsøkende arbeid. Vi ser samme økning i søknader til forprosjekt til prioritet 2, *utvikling, tilpasning og etablering av psykisk helse tjenester for barn og unge basert på veileder psykisk helsearbeid barn og unge*, for tilskudd til Oppfølging av barn og unge med psykiske helseutfordringer og rusmiddelrelaterte problemer.

Samtidig er det tilbakemeldinger fra kommunene om utfordringer knyttet til etablering av lavterskeltilbud innenfor ordinære rammer, f.eks. aktivitetstilbud og oppsøkende virksomhet, med bakgrunn i trang kommuneøkonomi der andre lovpålagte oppgaver blir prioritert. IS-24/8 viser at ca 50% av kommunene har etablert lavterskeltilbud, syv kommuner har RPH. Det rapporteres også om utfordrende å rekruttere personell med spisskompetanse. Omtrent halvparten av kommunene har ikke fått ansatt kommunepsykolog.

Statsforvalteren bidrar inn i styringsgruppe for FACT- og FACT-ung i region nord der overføring av ansvar for oppfølging og implementering fra nasjonal kompetansesenter NAPHA til regionale kompetansesenter tar mye tid. Det er vår vurdering at denne prosessen kan bidra til en økt risiko for at teamene i en periode ikke får den implementeringsstøtten de kan ha behov for.

Det er etablert tre FACT-team og tre digitale FACT-team i Troms og Finnmark. Det er kun etablert to FACT-ung team i vår region, der ett ble lagt ned etter under ett år i drift. En stor risikofaktor knyttet til etablering av FACT- og FACT-ung team er mangel på tilgang på spesialister i HF-ene.

Brukermedvirkning: Kun to kommuner i Finnmark og seks kommuner i Troms har ansatt EK i tjenesten, ut over dette er det ifølge IS-24/8 ingen kommuner som har konkrete planer om å ansette EK. To kommuner i Finnmark og åtte kommuner i Troms melder at de på en systematisk måte innhentet bruker- og pårørendeerfaringer som grunnlag for kvalitetsforbedring av tjenestene. De aller fleste kommuner vurderer allikevel at de i stor grad ivaretar brukermedvirkning på systemnivå. Statsforvalteren vurderer at kommunene i Troms og Finnmark i lang større grad burde benytte seg av bruker- og pårørendekompetanse i fbm. egen tjenesteutvikling.

Statsforvalteren har de siste årene hatt spesielt fokus på samhandling, og koordinering av tjenester i kommunen og mellom ulike nivå har fremdeles vært et av våre satsningsområder. Gjennom vårt arbeid i FSU psykisk helse og rus Helsefelleskap UNN/Ofoten, er det fattet vedtak om at "Bedre i lag", metode for utvikling av samhandling, samarbeid og koordinering av tjenester utviklet i samarbeid med NAPHA, skal være et satsningsområde i UNN regionen.

I 2024 ble det gjennomført ett nettverksmøte etter "Bedre i lag- metoden" i Hammerfest mellom Finnmarkssykehuset og kommunene i Vest-Finnmark. Tilbakemelding fra kommuner og helseforetak er at dette er en viktig arena for å omforenes om tiltak for å gi samordnede og koordinerte tjenester spesielt til brukere med samtidig rus- og psykisk helseutfordringer. I dette arbeidet er Statsforvalterens begrensede økonomiske- og saksbehandlerressurser en stor risikofaktor for om dette tiltaket kan prioriteres i framtiden.

Statsforvalteren har et utstrakt samarbeid med Statsforvalteren i Nordland, kompetansesentrene, NAPHA, KORUS Nord, RVTS, RKBU, Vivat og NASAK, samt Bikuben og bruker- og pårørendeorganisasjoner, i vår løsning av felles oppdrag. Vi vurderer samarbeidet som godt og avgjørende for å løse felles oppdrag. Det har vært utfordrende å etablere et forutsigbart samarbeid med SANKS. Risikofaktor for å ivareta videre samarbeid om felles oppdrag er vår pressede situasjon på personalressurser samt svært begrenset kapasitet hos bruker- og pårørendeorganisasjoner.

10 av 39 kommuner melder i IS-24/8 at de ikke har etablert øyeblikkelig hjelp døgnopphold for denne pasientgruppen. Mange melder også om at de ikke har boliger med oppfølging i bolig som er tilpasset denne gruppen. Samtidig melder ti kommuner at de kjøper ulike bo- og behandlingstilbud hos private eller ideelle aktører. Veldig mange av kommunene våre melder også at de ikke har tilpasset tilbud for denne gruppen på kveld, natt og i helger. Statsforvalteren vurderer at denne brukergruppen jevnt over har et for dårlig tilbud vedrørende oppfølging i bolig/heldøgns omsorg i våre to fylker.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, herunder hvordan den regionale koordinatorfunksjonen som ble etablert i 2023 har understøttet kompetanse- og tjenesteutviklingen. Samlet vurdering skal videre inkludere allmennlegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsetjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Helse- og omsorgstjenester

Kommunene i Troms og Finnmark rapporterer at de største utfordringene er mangel på kvalifisert arbeidskraft, høy turnover, aldrende arbeidsstyrke, demografiske utfordringer, språkutfordringer og økonomiske begrensninger. Mange kommuner rapporterer få eller ingen søkere til utlyste stillinger. Kommunene konkurrerer med hverandre og med spesialisthelsetjenesten om å tiltrekke seg og beholde ansatte. Det er fremdeles veldig utfordrende å rekruttere sykepleiere og vernepleiere, men de fleste kommuner gir nå tilbakemelding om at det er like utfordrende å rekruttere helsefagarbeidere som annet helsepersonell. En tredjedel av kommuner opplyser at det utfordrende også å rekruttere ufaglærte, også som vikarer. Ifølge KS arbeidsgivermonitor (2023) har andel av personell med fagutdanning i de kommunale helse- og omsorgstjenestene en synkende trend og er 6% lavere i Troms og Finnmark enn ellers i landet.

Mange kommuner har iverksatt ulike tiltak som økonomiske incentiver, utdanningsstøtte, alternative turnusordninger, og samarbeid med andre kommuner og aktører for å møte disse utfordringene. Til tross for tiltak, er situasjonen fortsatt krevende, og mange kommuner sliter med å oppnå stabil bemanning. Tiltak som alternative turnuser (langvakter, årsturnus mm.) er etterspurte av arbeidssøkere og oppleves for å øke rekruttering. Flere kommuner nevner også at tilbud om kompetanseheving og utdanning (inkludert videre- og etterutdanning) øker både rekruttering og å beholde ansatte.

16 kommuner mangler eller har store utfordringer med å rekruttere psykolog. Flere kommuner vurderer interkommunalt samarbeid, men tilbakemeldinger fra flere kommuner som har forsøkt det er at det er krevende å ha psykolog som skal ha ansvar for flere kommuner. Psykologer gir tilbakemelding blant annet om manglende eller små fagmiljø. Måsøy kommune opplyser at dem har iverksatt digitalt psykologtilbud som fungerer bra.

Utdanningstilbud:

Fylkeskommunen og UiT tilbyr utdanning innen helsefagarbeid, sykepleie, vernepleie, ergoterapi, fysioterapi, paramedic, tannlege, tannpleie, bioingeniør, radiograf, medisin og sosialfag og mye mer. Tilbudene finnes både sentralisert og desentralisert: [Se hele oversikten](#). Kommunene etterlyser mer tilbud om lokal, fleksibel utdanning.

Søkerall til sykepleierstudiet er stigende etter noen år med historisk lave tall. Det var en økning på 13,1% førsteprioritets søkere til sykepleierutdanningene som UiT tilbyr gjennom Samordna opptak. På landsbasis var økningen på 10,3%. Fra juli 2024 åpnet UiT ekstraordinært opptak til ledige studieplasser for sykepleierutdanning. Totalt 60 nye studenter startet sykepleierstudiet i campusene Hammerfest, Harstad og Narvik via ekstraordinært opptak. Etter samordna opptak og ekstraopptak var det fortsatt 69 ledige studieplasser for sykepleiere av totalt 340 plasser (Hammerfest, Harstad, Tromsø, Narvik). Det er en halvering av ledige studieplasser mot 2023 (130). Alle studieplasser er fortsatt fullt opp kun i Tromsø. Utdanningsinstitusjonene melder at det er utfordrende å rekruttere kvalifiserte studenter til sykepleierstudier og det er fortsatt behov for å jobbe med rekruttering til sykepleierutdanning.

Tilgangen på utdanningstilbud innen helse og omsorg i fylket er egentlig ganske bra, men det er etterspørsel etter mer desentraliserte tilbud i deler av fylkene. Det er etablert flere studiesenter og fagskoler som tilbyr ulike utdanninger innen helseområdet i fylkene. De jobber for å tilby utdanningstilbud

tilpasset behovet i regionen. Studiesenter i Midt-Troms jobber for tiden for å få etablert tilbud om kompletterende sykepleierutdanning i Nord-Norge. Statsforvalteren har innvilget prosjektskjønnsmidler til dette tiltaket i 2024.

Allmennlegetjenesten

Mange kommuner opplyser at fastlegesituasjon er forbedret og rekruttering oppleves som tilfredsstillende. Men det er fortsatt noen kommuner som sliter med å rekruttere fastleger. Statistikken om fastlegesituasjonen i Troms og Finnmark understøtter dette. Kommuner som har innført intervallturnus, som for eksempel «Nord-Sjø turnus» eller andre alternative arbeidstidsordninger for leger virker å lykkes bedre med rekruttering. Bedringen i fastlegesituasjonen henger ofte sammen med at kommunene har tilbudt legene generelt bedre lønnsvilkår som rekrutteringstiltak, også der det ikke benyttes alternative turnuser. Kommunene opplever at det er lettere å rekruttere også spesialister til intervallturnuser. Kommunene nevner også at godt og stabilt fagmiljø lokalt er en viktig faktor for å lykkes med å rekruttere og beholde legene.

Selv om antall fastlegehjemler er nesten uforandret i Troms og Finnmark siden 2023, har antall ledige plasser på listene, samt antall innbyggere på ventelister hatt positiv utvikling i begge fylkene. Antall pasienter uten fastlege har godt ned ca. 30% i begge fylkene siden 2022. Det er også ca. 20% nedgang på andel ledige pasientlister i begge fylkene sammenlignet med 2023. Lengden på fastlegelistene varierer mye mellom kommuner. Gjennomsnittlengden på listene ligger på ca. 600-650 innbyggere per liste. I de største kommunene er listene lengre. En liten Finnmarkskommune med ca. 900 innbyggere har listelengder fra 230 – 345 innbyggere og skiller seg ut fra alle andre kommuner. Statsforvalteren vurderer at korte listelengder sammen med avviket krav om 50% praksis ved spesialisering kan påvirke kompetansen, da gjennomstrøm av pasienter kan bli noe lav på de korteste listene.

Statsforvalteren har faste møtetidspunkter med kommuneoverlegene, hvor rekrutterings- og andre aktuelle utfordringer sammen med faglig påfyll settes på dagsorden. Statsforvalteren har også et løpende samarbeid med ALIS Nord, som har mer detaljert kunnskap enn Statsforvalteren når det gjelder legesituasjonen i den enkelte kommune.

I 2024 har Statsforvalteren innvilget prosjektskjønnsmidler til to Finnmarkskommuner for utredning av muligheter for kurativt samarbeid mellom disse to, eventuelt mellom flere kommuner i Vest-Finnmark. Formålet med prosjektet er å levere lovpålagte tjenester med stor faglig trygghet ved å bygge med felles fagmiljø for marginale tjenesteområder som ergoterapeut, kommunepsykolog, fysioterapeuter og kommuneoverleger.

Utdanningstilbudet:

Studenter opplever at utdanningstilbudet i Tromsø er for mye rettet mot sykehus. Desentraliserte tilbud som Finnmarksmodellen og Bodøpakken oppleves mer praksisnære. Økte studieplasser har ført til press på veiledere og praksisplasser. Statsforvalteren vurderer at man bør tre varsomt frem ved økning av studieplasser, da dette kan påvirke kvaliteten av undervisningen og veiledningen. Der er fortsatt kun noen få kommuner som har en plan for legetjenesten som inkluderer utdanning av leger.

Svangerskapsomsorgen

Det er mange kommuner som har utfordringer med å rekruttere jordmødre, men de aller fleste kommuner har tilgang til jordmor. Utfordringer er størst i småkommuner, hvor det ikke er behov for en 100% stilling. Noen kommuner organiserer tjenesten ved å kjøpe jordmor fra en større kommune eller fra sykehus. Enkelte kommuner ser etter muligheter for interkommunalt samarbeid for tjenesten.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten

Situasjonen med helsesykepleiere virker å være noe forbedret siden 2023. Noen kommuner bruker sykepleiere som konstituerte helsesykepleiere, men mange av disse er under utdanning. Mangel på kompetente vikarer i tjenesten under fravær og ferie rapporteres som største utfordring. Mange kommuner nevner også utfordringer med å ta utdanning som helsesykepleier på grunn av for få utdanningsplasser og dermed høyt karakterkrav. Det er få tilbud om helsesykepleierutdanning i Troms og Finnmark. Det er bekymringsfullt at det fortsatt er mangel på helsesykepleiere, men det er vanskelig å komme inn på studie da det er mange søkere og få plasser.

Flere kommuner gir tilbakemelding om økt trykk på tjenesten blant annet på grunn av arbeidsinnvandring og flyktninger. Spesielt oppfølging av psykisk helse er utfordrende på grunn av språk- og kulturbarrierer.

Tannhelsetjenesten

Tannhelsetjenesten i begge fylkene rapporterer om at rekrutteringssituasjonen generelt er bedre enn i fjor, men at det er fortsatt veldig utfordrende å rekruttere tannhelsesekretærer. Finnmark har utfordringer for tiden også med spesialistkompetanse grunnet flere permisjoner.

Tannhelsetjenester for flyktninger er blitt enda mer belastende enn i fjor, særlig i kommuner med mottak, og tar veldig mye av ressurser. Tannhelsestatus hos barna er mye dårligere enn hos norske barn og mange har akutt behov for omfattende tannbehandling. Mange flyktninger har behov for spesialisttjenesten og tolketjenester.

Utdanningstilbudet:

UiT tilbyr årlig 40 studieplasser for tannlegestudenter. Det er bra søkermasse for studier, men noe frafall fra studiet underveis. Det er betydelig større årlig frafall blant tannpleierstudenter. Hvis man klarer å opprettholde gjennomføringsgrad, er det tilstrekkelig utdanningstilbud i fylket.

Det er viktig å beholde et desentralisert studietilbud for tannhelsesekretærer. Det har vært få søkere i senere tid, og det er fare for at utdanninger legges ned. Tannhelsetjenesten ønsker tannhelsesekretærutdanning på alle større plasser i Finnmark og Troms. Troms har samarbeid med VGS om utdanning av tannhelsesekretærer. Tannhelsetjenesten ønsker å øke andel tannpleiere begrunnet med økt satsing mot eldre.

Regional koordinatorkompetanseplanlegging

Statsforvalteren har sammen med KS etablert et regionalt Kompetansenettverk i 2024. Nettverket skal aktivt bistå kommunene i arbeidet med å rekruttere, beholde og utvikle helsepersonell og fagkompetanse i regionen, samt styrke kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene i kommunene gjennom fag- og kompetanseutvikling. Etter første året med nettverk ser vi allerede mange positive virkninger. Statsforvalteren har nå skaffet seg kjennskap om og er i tett dialog med stort sett alle kompetansetilbydere innen helse- og omsorg i begge fylkene. Nettverket har også allerede resultert i flere samarbeidsprosjekter mellom deltagende virksomheter. Fra 2025 inviteres også helseforetakene inn i Kompetansenettverket for å kunne styrke samarbeid innen rekruttering og kompetanseheving mellom kommunene og helseforetakene.

I 2024 har Statsforvalteren reetablert fysiske helseledernetverk for øverste helseledere med årlige samlinger i Troms og Finnmark. Dette er også gjort i samarbeid med KS. 13 kommuner fra Troms og 15 kommuner fra Finnmark deltok i samlinger. Hovedtemaer i samlingene i 2024 var bærekraftige helse- og omsorgstjenester, her under blant annet organisering av tjenester, rekruttering, kompetanseplanlegging og oppgavedeling. Tilbakemelding fra kommunene var at dette var et etterlengtet tiltak og at det er viktig at Statsforvalteren bidrar til nettverksoppbygging og kompetanseheving for ledere.

Mange kommuner etterlyser bistand i til strategisk kompetanseplanlegging. De melder at det er krevende å planlegge dimensjonering av fremtidens helse- og omsorgstjenester. Det meldes også at det er utfordrende å analysere data som er tilgjengelig. Mange kommuner mangler både helse- og omsorgsplan og kompetanse- og rekrutteringsplaner for helsetjenesten. Det er økt antall kommuner som planlegger å starte arbeid med slike planer. Det er utfordringer med å følge opp reformer og drive med strategisk planlegging da turnover i ledende stillinger er store og i enkelte kommuner står nøkkelstillinger ubesatt over lengre tid pga. rekrutteringsutfordringer.

Statsforvalteren drifter også digitale frokostsamlinger fem ganger i året. Kompetanse- og tjenesteutvikling har vært tema i alle samlinger, ofte med erfaringsdeling fra kommuner. Deltagelse i disse samlinger har variert mellom 50-80 deltagere. Kommunene gir positive tilbakemeldinger også om disse samlingene.

Statsforvalteren gjennomførte høsten 2024 et dialogmøte med 36 kommuner i Troms og Finnmark. Regional koordinator både koordinerte og deltok i alle disse møtene. Tema for møtene var kompetanse- og tjenesteutvikling, rekruttering og planarbeid i kommunene. Statsforvalteren samlet inn mye informasjon av alle deltagende kommuner. Denne informasjonen brukes blant annet i planlegging av videre aktiviteter og prioriteringer, samt som del av kommunedialog og kommunebildearbeid. Møtene var også viktig kilde for Statsforvalterens årsrapportering innen kompetanseområdet. Tilbakemeldinger fra kommunene på disse møtene var utelukkende positive.

Regional koordinator har tett dialog og godt samarbeid med alle tre utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester i fylkene og deltar blant annet i et årlig samarbeidsmøte om ABC-opplæring med Aldring og helse og Utviklingssentrene.

Kommunene savner mer fysisk dialog med Statsforvalteren. Det er utfordrende å få til blant annet på grunn av lang reisevei og kapasitetsutfordringer. Det er både tidsmessig og økonomisk krevende å reise til kommuner i Troms og Finnmark.

Flere kommuner opplyser å ha fokus på kompetanseheving, for eksempel løft på helsefagarbeiderkompetansen. Noen kommuner har mest fokus på grunnutdanning, mens andre kommuner har fokus på spesialisering/videre- og etterutdanninger. Dette temaet skal vi prioritere i Kompetansenettverket i 2025.

Mange påpeker at kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet (og andre tilskudd) har stor betydning for utdanning og utviklingsarbeid, men er så komplekse og arbeidskrevende at kommunene vurderer å ikke søke. Statsforvalteren lager hvert år en samlet oversikt over tildelinger av alle tilskudd som forvaltes av helse- og sosialavdelingen. Den er svært nyttig som kunnskapsgrunnlag blant annet i arbeid med kommunebildene, og i annen kommunedialog, samt i arbeid med å se forskjellige tilskudd mer i sammenheng. I 2024 har vi laget en strategi for kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet. Strategien vil revideres årlig etter at nasjonale føringer er gitt. Tilbakemeldinger fra kommunene om strategien har vært positive. Bistand til strategisk kompetanseutvikling for å utvikle og beholde personell vil være et satsningsområde for Statsforvalteren også i 2025.

Flere kommuner satser på omstrukturering av tjenester fra institusjonsbaserte tjenester mot hjemmebaserte tjenester. Mange kommuner jobber også med oppgavedeling, som for eksempel sykepleierteam og alternative turnusløsninger. Ti nye kommuner ble med i TØRN i 2024. Noen kommuner sier at de har kommet godt i gang med velferdsteknologiske løsninger, andre sier de henger etter. Noen kommuner opplyser at det fortsatt mangler tilstrekkelig infrastruktur for bruk av VFT. Velferdsteknologi og digitalisering vil være et av hovedtemaene i fysiske helseledersamlinger i 2025.

Samlet vurdering

Kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i Troms og Finnmark er utfordrende.

Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten med helseutdanning har gått ned ned 5-6 % sammenlignet med situasjonen i 2023. De fleste kommunene melder om økende utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig - og med riktig kompetanse. Dette gjelder både for personell med fagutdanning og høyskoleutdanning. Det er få, eller ingen søkere på utlyste stillinger og flere kommuner benytter vikarbyrå for å sikre forsvarlig bemanning. Statsforvalteren er bekymret for utviklingen på området, selv om det er noe økning på søkertallene i forskjellige studier i 2024. Kommunene erkjenner utfordringsbildet, og de fleste kommunene jobber systematisk med rekruttering, oppgavedeling og endring av tjenester fra institusjonsbaserte til hjemmetjenester.

Politisk og administrativ ledelse i kommunene er mye mer informert, interessert og involvert i demografiske utfordringer enn tidligere og det jobbes mer systematisk med planlegging i mange kommuner, men flere kommuner sier at de mangler planleggingskompetanse.

Tilsyn (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten redegjøre for tilsyn med verger og blant annet beskrive:

- risikovurderinger i forkant av tilsyn
- funn i tilsyn
- oppfølging av verger og tiltak statsforvalteren har iverksatt på bakgrunn av tilsyn

I 2024 har ikke Statsforvalteren i Troms og Finnmark iverksatt særskilte, generelle tilsyn basert på egne risikovurderinger. Vi har imidlertid meldt inn aktuelle vergemål til det sentrale uttrekk for vergeregnskap og disse regnskapene er gjennomgått etter gjeldende rutiner. For å kunne gjennomføre dette, har vi vært avhengig av ekstra bistand fra jusstudenter, i løpet av sommeren. Tilsyn kommer i all hovedsak etter henvendelser og bekymringsmeldinger fra eksterne eller egne funn i regnskap og annen dokumentasjon. I følge data hentet ut fra saksbehandlersystemet i VERA hadde vi 97 tilsyn i 2024. I all hovedsak avdekker ikke tilsynene alvorlige avvik, men vår egen løpende registrering viser at verger ble fratatt oppdrag i 10 saker i 2024. Begrunnelsen har vært konkret og ulik, som eksempelvis at regnskap ikke leveres, at vergen ikke besvarer henvendelser, at vergehaver ikke får tak i vergen, at vergen foretar disposisjoner uten nødvendig rådføring, spørsmål om habilitet og at kommunale tjenester opplever manglende oppfølging fra vergens side. Dersom det ikke er grunn til fratakelse av oppdrag, er råd, veiledning og opplæring de vanligste tiltakene fra vår side. I 2024 anmeldte vi en tidligere fast verge for underslag i 13 ulike vergemål. Arbeidet med å avdekke hva som hadde skjedd var svært omfattende og oppfølging av saken, i samarbeid med politiet, pågår fremdeles. Funn fra tilsynet viser at alle kontoer vergen disponerte ikke var rapportert inn, at kontoutskrifter var manipulert, at vergen fortsatte i sin rolle selv om vergemålet var avsluttet og vergen overførte midler mellom vergehavernes konti. En konsekvens av saken er at vi i større grad evaluerer erfaringer med konkrete verger på seksjonsmøte, slik at vi får en grundigere drøfting av vårt samlede inntrykk og hva som bør følges opp i tilsyn. Vi må også bli strengere på å beslutte fratakelse av oppdrag når tilbagemeldinger i tilsyn blir for "vage" fra vergens side. Generelt er det ønskelig at vi i mindre grad må bruke ressurser til tilsyn med mindre alvorlige forhold, som eksempelvis om vergedøtting er ført som fradrag i skattemelding. Vi håper at kommende endringer i rapporteringsplikten gjør det enklere å oppdage og følge opp mistanker om konkret underslag.

Vergers kompetanse (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten gi en overordnet vurdering av vergers kompetanse og opplæringsbehov. Risikovurderinger, gjennomførte og planlagte tiltak skal beskrives, samt opplevde og forventede effekter.

Vi viser først til det som er sagt tidligere i årsrapporten om opplæring og oppfølging av verger hos oss. Vi ser et behov for å kunne tilby opplæring når det gjelder vergeoppdrag etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Vi vet rett og slett for lite om hvordan vergene oppfatter og ivaretar sin rolle i slike oppdrag og vi har uansett, så langt, ikke tilbudt egen opplæring. Vi må også vurdere bedre skriftlig informasjon, da vi ikke vil ha ressurser til løpende kursopplegg i fortsettelsen. Som nevnt har vi ellers lagt opp til at nye faste verger skal kontaktes etter tre måneder. Vi forventer at tiltaket vil kunne få på bordet eventuelle "startvansker" vergen måtte ha, og bidra til at vergen i fortsettelsen har lavere terskel for å etterspørre veiledning. Så nevnes igjen at vi har vært aktive med å lage forslag til justert veiledningskrav for alle vergemålsaker. Forslaget må følges opp i et samarbeid med aktuelle embeter og Statens sivilrettsforvaltning. Vår vurdering er at det også bør komme på plass en oversikt på nett, som gjør det lettere for oppnevnte verger å finne ut hvordan en skaffer seg digitale tilganger mv. Denne må holdes løpende oppdatert. Den daglige veiledning og dialog må heller ikke undervurderes. Det er først da vi får konkret bilde av hva den enkelte verge trenger bistand med i de enkelte oppdrag, og vi kan veilede til bedre praksis. Vergemålsmyndighetens tilgjengelighet er derfor viktig og vi er bekymret for at stor pågang på områder der statsforvalterne ikke har konkret ansvar, særlig når det gjelder fremtidsfullmakt, kan utfordre hva vi samlet sett har ressurser til å tilby. Vi nevner til slutt at vi over tid må ha fokus på faste verger som løser oppdrag på en særlig god måte, slik at disse kan få tildelt relativt flere oppdrag. Dette krever at vi har nok faste verger tilgjengelig og det kan synes som om Troms og Finnmark er inne i en positiv trend når det gjelder dette.

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader i 2023, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Statsforvalteren skal i tillegg rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og antall restanser.

Statsforvalteren skal i årsrapporten også redegjøre for sine vurderinger av overordnet status på rettshjelpsfeltet. Rapporten skal inneholde en analyse av effektene av de endrede inntekts- og formuesgrensene som kom i i 2022 og 2023.

Medregnet tolkekrav og salærkrav fremsatt av kontrollkommisjonen for UNN mottok vi totalt 827 saker i år. Totalt forbruk er kr. 4 559 315,13,-. Vi har en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på i underkant av fire uker.

Vurderinger av overordnet status på rettshjelpsfeltet.

Totalt forbruk i 2024 er som nevnt kr. 4 559 315,13,-. I fjor var totalt forbruk på rettshjelpsområdet kr. 4 029 804,40. Dette er en økning på kr. 529 510,73. Fra 2022 til 2023 var økningen enda større med en økning på kr. 1 380 001,6. Fra 2022 til 2023 så vi en økning i antall saker på 167, mens vi i år ser en liten nedgang i antall saker på 55 saker. Forbruket er som det fremgår over, likevel større enn i fjor. I denne forbindelse bemerkes at det er utbetalt kr. 448 380,- mer som fri sakførsel i salærkrav fremsatt av kontrollkommisjonen for UNN, i 2024 enn i 2023.

Økningen i forbruk i 2023 og 2024 kan skyldes at inntektsgrensene ble hevet ytterligere 1.1.2023 og at flere enn tidligere dermed omfattes av rettshjelpsordningen. Samtidig ble det lagt opp til en mer liberal praksis mht innvilgelse av økonomisk dispensasjon i året/årene før inntektsgrensen ble hevet, slik at noen av de som er innenfor grensa, muligens fikk innvilget rettshjelp tidligere og. Det kan også tenkes at kraftig prisvekst med påfølgende lønnsvekst medfører at de nye inntektsgrensene likevel ikke omfatter merkbart mange flere enn tidligere. En så markant økning i forbruk som vi har hatt viser nok likevel at heving av inntektsgrensene har hatt betydning.

Økningen i forbruk kan muligens også til en viss grad skyldes at det fra 1.7.2022 ble obligatorisk for advokater å benytte seg av rettshjelpsportalen ved innsending av søknad eller egeninnvilgelse, og at rettshjelpsordningen derfor er blitt lettere tilgjengelig for advokater.

Rettshjelp

Betegnelsen på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkommne søknader	533	516	17
Innvilgede søknader	467	464	3
Avslåtte søknader	66	52	14

Har i tillegg mottatt 148 tolkekrav og 146 salærkrav fremsatt av kontrollkommisjonen for UNN.

Rettshjelp 1.2 - Saksbehandlingstid og antall restanser

Betegnelsen på rapporteringskrav	Antall
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid	4
Antall restanser	16

Forliksråd (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten

- gi en overordnet redegjørelse for arbeidet som er utført i forbindelse med oppnevning av medlemmer til forliksråd og tilsyn med forliksråd.
- gi en overordnet vurdering av eventuelle forhold som departementet bør være kjent med i forbindelse med utredningen av forliksrådsordningen, jf. Stortingets vedtak nr. 445 (2022-2023).

I Troms og Finnmark har vi til sammen 39 kommuner. Flere av kommunene har felles forliksråd.

Vi har mottatt innberetning fra de fleste kommunene. Det har imidlertid manglet dokumentasjon i mange av oversendelsene, og vi har brukt ressurser på å innhente nødvendig dokumentasjon. Vi venter fortsatt på noe dokumentasjon for noen av kommunene, men har oppnevnt forliksråd for de aller fleste kommunene. I høst sendte vi for øvrig ut påminnelse om valg og innberetning av forliksrådsmedlemmer til en rekke kommuner, etter at vi ikke hadde mottatt innberetning fra disse.

Departementet bør være kjent med at Statsforvalterens tilsynsrolle er noe uklar. Det bør vurderes om organiseringen av tilsynsmyndigheten for forliksrådene, slik den er i dag, er hensiktsmessig. Vi ser at privatpersoner ofte har forventninger til vår tilsynsrolle som ikke kan innfris.

Samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet i plan

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven er formidlet til kommunene?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivarettatt i kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet etter plan- og bygningsloven?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivarettatt i integrering av funn fra helhetlig ROS i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel?

Statsforvalteren skriver innspill til innkomne samfunnsplaner og arealplaner. Vi har fokus på gode innspill i varselfasen for å få med samfunnssikkerhet tidlig i prosessen. Sikker byggegrunn har stor fokus i alle våre tilbakemeldinger i reguleringsplaner og dispensasjoner.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark laget i fjor Samfunnssikkerhetshjelpen. Veilederen er ment å gi planleggere og de som arbeider med samfunnssikkerhet en bedre forståelse for hvordan man på en god måte tar hensyn til samfunnssikkerhet i samfunnsplanleggingen. Samfunnssikkerhetshjelpen er sendt til kommunene, presentert på flere møtearenaer og delt med de andre embetene.

I våre innspill til kommunene trekker vi også fram de nasjonale forventningene.

Statsforvalteren arrangerer årlige plankonferanser og andre kompetansetiltak.

Integrering av funn fra helhetlig ROS til kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er beskrevet i Samfunnssikkerhetshjelpen.

Vi opplever at samfunnssikkerhet normalt blir tatt med i samfunnsplanene og at konkretiseringsgraden er blitt bedre over tid. Vi har fått gode tilbakemeldinger på Samfunnssikkerhetshjelpen. Et par kommuner har sågar henvist til Samfunnssikkerhetshjelpen når de har hatt planer på høring.

Funn i helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyser etter lov om kommunal beredskapsplikt har forbedringspotensial med å bringe funn inn i håndteringen av arealplaner etter §4-3 i pbl. Noen få kommuner ser koplingen, men her har alle et forbedringspotensial fra å dele informasjon mellom systemene, til å ta de i bruk ved fysisk planlegging.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos kommunene som har storulykkevirksomheter?
 - Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivarettatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter, herunder etablering av nye storulykkevirksomheter?

Kommunene har liten kompetanse om å avsette hensynssoner rundt storulykkesbedrifter. De få kommunene som har et bevisst forhold til sonene, får ikke den hjelpen de har behov for i planarbeidet. I konkrete planer der DSB blir kontaktet, så får kommunen nødvendig støtte og bistand.

Statsforvalteren savner hyppigere tilsendte oversikter på storulykkesbedrifter, Vi savner også en oversikt som areal planarbeidere kan benytte i kontroll av planer. Tilsynssystemer fra kommunene og statsforvalteren som sendes til DSB, endringer med næringsvirksomheter og totalforsvaret er viktig kunnskap som en må få tilgang til på en annen måte en dagens system er tenkt ivarettatt.

FylkesROS og oppfølgingsplan (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)

Rapportere på

FylkesROS

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for om uønskede hendelser i en sikkerhetspolitisk situasjon og/eller væpnet konflikt er inkludert i fylkesROS.
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for egen beredskap?
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for samordnet beredskapsplanlegging i totalforsvaret regionalt?
- Redegjør for hvordan nye risikoer som følge av overgang til nye energibærere er inkludert i fylkesROS

Det er utarbeidet en FylkesROS for Troms og Finnmark for perioden 2022-2025 med tilhørende oppfølgingsplan. Vi forbereder revisjon av ROS-analysen. Oppfølgingsplanen har ikke fungert etter intensjonen, selv om vi hadde sikret bred involvering i utarbeidelsen av analysen. Vi ser på forbedringspunkter i kommende prosess, særlig for oppfølgingsplanen. Ett av temaene vi vil utvikle i ny FylkesROS er sammenfallende hendelser i en sikkerhetspolitisk situasjon.

Det er også utarbeidet en gradert Fylkes-ROS med to scenarier: sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt. Arbeidet med å utvide analysen med scenariet påvirkningsoperasjoner har startet.

Funn fra begge ROS-analyser legges til grunn for videreutviklingen av planverket vår. Vi har ellers gjennomført samtaler med flere sentrale aktører for å kartlegge status med tanke på framtidig samordnet planutvikling som kan løfte totalberedskapen i regionen.

Per i dag er ikke risiko som følge av overgang til nye energibærere eksplisitt omtalt i FylkesROS, men i et av scenariene er elektrifisering av bilparken omtalt.

Kommunal beredskapsplikt - overordnet beredskapsplan (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for om beredskapsplaner for storulykkevirksomheter er samordnet og integrert med overordnet beredskapsplan.

Statsforvalteren tar opp tema storulykke-bedrifter på de tilsyn der dette er relevant. Vi kan ikke se at beredskapsplaner i storulykkebedrifter i særlig grad er samordnet og integrert med kommunenes overordnede beredskapsplaner. Vi er imidlertid kjent med at enkelte kommuner har dialog med "sine" storulykkebedrifter. Dette er imidlertid et område som kan forbedres.

Avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)**Rapportere på**

Rapportere en oversikt over havner som med nytt regelverk (forurensningsforskriften kapittel 20) vil falle utenfor kravet om avfallsplan.

Antall kystkommuner i Troms og Finnmark: 36 kommuner

Med havneoversikt: 7

Uten havneoversikt: 29

Det er utfordrende å få kommunene til å rapportere, og Statsforvalteren har heller ikke egnede pressmidler for å sikre rapporteringen.

Miljøkriminalitet (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)**Rapportere på**

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd.

Vi har sendt brev i henhold til rapporteringskravet.

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst pr. miljøtema for 2023 (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)**Rapportere på**

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst per miljøtema for 2023.

Rapportering gjøres i tabell og i samsvar med veiledning på Statsforvalternett.

Innsigelser fremmet i 2023, alle type planer.

BATP

INN: 2

Tatt til følge: 2

Naturmangfold

INN: 15

Tatt til følge: 15

Støy/Luftkvalitet

INN: 2

Tatt til følge: 2

Strandsone

INN: 11

Tatt til følge: 11

Eriluftsliv

INN: 5

Tatt til følge :5

Landskap

INN: 2

Tatt til følge: 2

Vannmiljø/forurensning

INN: 7

Tatt til følge: 7

Karbonrike arealer/klimatilpasning

INN: 4

Tatt til følge: 4

- Alle løst før meking
- Ingen INN sendt til KDD- på disse tema

Spesifikk omtale av arbeid med fornying og innovasjon (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av resultater av prosjektene.

Av den totale skjønnsrammen for 2024 på 105,8 mill. kr. ble om lag 1/4 fordelt til fornyings- og innovasjonsprosjekter. Vi har de siste årene i hovedsak støttet prosjekter der kommunene går sammen for å utvikle sitt interkommunale samarbeid. I 2024 lyste vi ut prosjektskjønnsmidler med hovedfokus på interkommunale samarbeid innenfor etablering av interkommunale plankontorer, samfunnssikkerhet og beredskap, planstrategi og kunnskapsgrunnlag med kobling til bærekraftsmålene, barn og unge – fyrårssatsinger, barnevern. Det kunne også søkes om prosjektskjønnsmidler for å utvikle det interkommunale samarbeidet på andre kommunale tjenesteområder.

Vi fikk inn 40 søknader til prosjektskjønn, hvorav 22 prosjekter fikk innvilget støtte. Til sammen tildelte vi kr. 17 925 000,- i skjønnsmidler til fornyings- og innovasjonsprosjekter i 2024. Av dette ble kr. 11 212 500,- fordelt gjennom Prosjektskjønnsportalen. I tillegg fikk vi fire søknader som ble sendt til vårt elektroniske postmottak, som til sammen fikk tildelt kr. 6 712 500,-. 20 av prosjektene som fikk innvilget støtte var interkommunale samarbeidsprosjekter. Fagavdelingene bidrar til å vurdere søknader som kommer inn på deres fagområde, og representanter fra avdelingene sitter også i styringsgruppen i noen av prosjektene.

Fristen for å rapportere på tildelte midler og fremdrift i prosjektene var 1. februar 2025. Vi kommer til å purre de kommunene som ikke har rapportert innen fristen. Før eventuell ny tildeling til prosjektet, gjør avdelingene en vurdering av fremdriften til de ulike prosjektene.

Vi har ikke etablert noen fast arena for formidling av resultater og virkning av prosjektene som har fått tildelt prosjekt skjønnsmidler. På vårt vintermøte for alle ordførere og kommunedirektører, vil presentere flere interkommunale prosjekter, finansiert av prosjektskjønnsmidler, som kan dokumentere gode resultater med stor overføringsverdi til andre kommuner. Prosjektene som vil bli trukket frem er Digi Troms og Finnmark, Nord-Troms plankontor og Vestre Varanger økonomikontor.

Også i 2024 har vi fått mange henvendelser knyttet til prosjektene som gjelder etablering og drift av interkommunale plankontor. Vi har holdt innlegg om dette på flere samlinger, både for fylkets kommuner og på arenaer utenfor fylket. Utredningsrapportene for det enkelte plankontor er på oppfordring oversendt andre embeter og andre instanser som har etterspurt disse. Antall interkommunale plankontor i Troms og Finnmark er unikt i fylkessammenheng. Vi har opparbeidet oss god kompetanse på dette området og er, sammen med de involverte kommunene, en ressurs for andre kommunegrupper som ønsker å utrede mulighetene for å etablere felles plankontor.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

Statsforvalteren behandlet 21 saker der krav om lovlighetskontroll var fremmet av minst tre kommunestyrerepresentanter. Dette er en sterk økning, sammenlignet med tidligere år (13 saker i 2023). 14 vedtak ble stadfestet, 6 ble opphevet og 1 sak ble avvist. De 21 sakene om lovlighetskontroll etter klage fordelte seg på 14 ulike kommuner.

Vi mottok åtte anmodninger om å foreta lovlighetskontroll av eget tiltak. Ingen av disse resulterte i at vi gjennomførte en formell lovlighetskontroll der vedtak ble truffet. Det er likevel arbeidskrevende å opplyse den enkelte saks faktiske og rettslige sider i tilstrekkelig grad, slik at det kan tas stilling til om en formell lovlighetskontroll av eget tiltak skal gjennomføres. Vi gir omfattende råd og veiledning til kommunestyrerepresentanter om kommunelovens bestemmelser, og får på den måten avverget at det fremsettes krav om lovlighetskontroll i saker der dette åpenbart ikke kan føre frem.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	14	6	20
På eget initiativ			0

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Spørsmål om habilitet og inhabilitet har også i 2024 vært det kommunalrettslige området med klart flest spørsmål fra kommunene. Grensegangen mellom kommunedirektørens og de folkevalgte oppgaver og ansvar har det også være mange henvendelser om, spesielt fra de små kommunene.

Statsforvalteren erfarer at i enkelte kommuner er ordfører i for liten grad bevisst kommunelovens bestemmelser som klargjør skillet mellom kommunedirektørens og de folkevalgte ansvarsområder.

Lovlighetskontroll av vedtak om endring av skole- og barnehagestruktur har fått særskilt oppmerksomhet i 2024. Spesielt gjelder dette en lovlighetskontroll fra Bodø kommune, som vi behandlet som settstatsforvalter. Kommunens omfattende vedtak om ny skole- og barnehagestruktur ble her opphevet på grunn av mangelfull utredning og vurdering av "barnets beste".

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk, muligheter og utfordringer, fordeler og ulemper statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Vi har i 2024 fortsatt arbeidet med å bidra til at kommunene utvikler sitt interkommunale samarbeid i faste strukturer og med faste samarbeidspartnere. Vi har fortsatt et særskilt fokus på etablering og drift av interkommunale plankontor. Arbeidet med bygdevektstalter for tre piloter i Finnmark og en pilot i Troms har gitt dette arbeidet ekstra styrke og oppmerksomhet.

Statsforvalteren vil særlig trekke frem utviklingen av det interkommunale samarbeidet mellom kommunene i Vestre Varanger (Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana). De fire kommunene har nå etablert felles plankontor (både plan og byggesak), felles økonomikontor (alle økonomifunksjoner), felles IKT, felles barnevern og felles tildelingskontor for kommunale pleie- og omsorgstjenester

Interkommunale plankontor er nå i drift i fire kommuneregioner (Midt-Troms, Nord-Troms, Midt-Finnmark og Vestre Varanger) og omfatter til sammen 17 kommuner. Utredning av interkommunalt plankontor for kommunene Hammerfest, Hasvik og Måsøy er ferdigstilt og skal behandles politisk i de tre kommunene i løpet av våren 2025. Vi har i 2024 videreført styrkingen av plankontorene gjennom finansiering av dedikerte prosjektstillinger innenfor bærekraft og samfunnssikkerhet og beredskap for å styrke disse områdene i den kommunale planleggingen. Sammen med KS er vi i ferd med å etablere et nettverk for lederne av plankontorene. Dette håper vi skal være med å styrke ledelsen av kontorene. Planen videre er å bruke dette nettverket i utviklingen av et kompetansetilbud for de ansatte i plankontorene og de ansatte som arbeider med planlegging i kommunene som ikke er tilknyttet et plankontor.

Sammen med Finnmark fylkeskommune arbeider vi mot at statlige og fylkeskommunale virkemidler og ressurser rettet mot kommunal planlegging skal samordnes bedre. Dette kan bidra til å styrke oppbygging og drift av de interkommunale plankontorene, slik at disse kan opparbeide seg den utviklingskraften innenfor samfunnsutvikling som mange av de små kommunene mangler i dag. Vi har store forventninger til at dette samarbeidet føre til at plansituasjonen for mange av kommunene i Finnmark vil forbedres i løpet av de neste to årene.

Behandling av klager på kommunenes vedtak etter offentleglova (fra kapittel 7.3.6.2.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av eventuelle klagesaker etter offentleglova som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren, og inntrykket av totalomfanget av klagesaker etter offentleglova.

Vi har behandlet ca. 20 klagesaker etter offentleglova i 2024. Dette er en nedgang fra 2023, hvor vi behandlet rundt 35-40 klagesaker etter offentleglova. Det antas at nedgangen i antall saker er tilfeldig, siden vi hittil i 2025 har behandlet uvanlig mange klagesaker etter offentleglova. Sakene vi har behandlet i 2024 spenner seg fra relativt enkle saker til svært ressurskrevende saker. Den mest ressurskrevende saken i 2024 er en sak som omhandlet et krav om innsyn i samtlige SMS-er mellom ordfører og kommunedirektør i en kommune i en periode på ett år.

Vi etterstreber å overholde saksbehandlingstid som svarer til Sivilombudets forventninger (ca. 2 uker). I disse sakene forlenges imidlertid i noen tilfeller vår saksbehandlingstid av manglende/sen oversendelse av saksdokumenter fra kommunene ofte sammenholdt med komplekse saker.

Vi vil forøvrig nevne at vi bruker mye ressurser på å purre på at kommunene skal behandle sine innsynskrav. Her ser vi et stor forbedringspotensial i

kommunene.

Statsforvalterembeter som samordner statlig innsigelser (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

- Antall planer med innsigelse fra regional stat var totalt 10.

NVE: 1 reg.plan

SvV: 1 reg.plan

Avinor: 3 reg.plan

Mattilsynet: 1 KPA og 1 Reg.plan

Forsvarsbygg: 1 Kystsoneplan

FiskeriDir: 1 kystsoneplan

Kystverket: 1 Kystsoneplan

- Overordnede planer går gjerne over flere år. Alle innsigelser over er løst gjennom dialog.
- Ingen innsigelser er avskåret av statsforvalteren.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har <u>oversendt</u> innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er <u>avskåret</u> av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater <u>fremmet</u> for kommunen
Antall planer totalt	67	10	0	57
Statsforvalteren	57	0	0	57
Avinor	3	3	0	0
Direktoratet for mineralforvaltning	0	0	0	0
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap	0	0	0	0
Fiskeridirektoratet	1	1	0	0
Forsvarsbygg	1	1	0	0
BaneNor	0	0	0	0
Kystverket	1	1	0	0
Luftfartstilsynet	0	0	0	0
Mattilsynet	2	2	0	0
NVE	1	1	0	0
Oljedirektoratet	0	0	0	0
Politiet	0	0	0	0
Riksantikvaren	0	0	0	0
Statens vegvesen	1	1	0	0
Statsbygg	0	0	0	0

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM - rapporteringsløsningen for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Viser til rapportering på resultatmål 3.3.1.1.1.1. 25 av 141 saker er ikke avgjort innen fristen på 12 uker. 82 % av sakene er likevel avgjort innen fristen. Gjennomsnittlig fristoverskridelse er 52 dager. Dette er en liten økning fra 2023, hvor 86% av sakene ble behandlet innenfor fristen og gjennomsnittlig fristoverskridelse var på 32 dager. Denne lille økningen kan nok skyldes at en av våre medarbeidere på seksjonen har vært i foreldrepermisjon i 2024, uten at denne har vært erstattet, samt at en medarbeider har vært delvis sykemeldt i perioder av året.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
141	49	25	52	0	0	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2024 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Viser til rapportering på resultatmål 3.1.1.3.2.1.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	12
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	122
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	6
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	4

Samarbeid om prioriterte innsatsområder i 'Alle trenger et trygt hjem (2021 – 2024) (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Det bes om en vurdering av samarbeidet mellom stat og kommune om de tre prioriterte innsatsområdene i den nasjonale strategien for sosial boligpolitikk, Alle trenger et trygt hjem (2021-2025):

- Ingen skal være bostedsløse
- Barn og unge skal ha gode boforhold
- Personer med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de bor

Hjelpetekst:

Statsforvalteren bes gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen og kort vurdere:

- I hvilken grad den statlige dialogen med kommunene er helhetlig og effektiv.
- Sett i et flerårsperspektiv: går utviklingen i riktig retning?
- I hvilken grad kan utviklingen tilskrives statsforvalterens innsats?
- Hvilke andre aktører har påvirket utviklingen?
- Hva kan statsforvalterne gjøre bedre framover

Statsforvalteren i Troms og Finnmark vurderer at kommunene har økt oppmerksomhet på boligsosiale utfordringer. Statsforvalteren kommenterer kommunenes arbeid på det boligsosiale området i alle våre høringsvar til relevante kommunale planer. Boligsosialt arbeid var omtalt i 47 av 50 planer til høring i 2024. I planene knytter kommunene boligsosiale hensyn til folkehelsearbeid samt Bo trygt hjemme-reformen og demografiske endringer med økende antall eldre innbyggere. Kommunene er klar over at boligsosial lov trådte i kraft 01.07.23. og vi ser at kommunenes planer i betydelig grad ivaretar boligsosiale hensyn. Dette er en positiv utvikling, da kommunene for få år tilbake ofte ikke nevnte det boligsosiale arbeidet i noe planverk. Planene vi har hatt til høring i 2024 er utarbeidet tidlig i planperioden, noe som så vi kan ikke si noe om iverksetting og effekter. Se for øvrig rapportering under Boligsosiale hensyn i plan fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB.

Vi ser at det fortsatt er behov for å ha dialog med kommunene om helhetlig boligsosial planlegging. For å lykkes trenger kommunene å gjøre gode kartlegginger av behov i egen innbyggermasse, og planlegge langsiktig for tilrettelegging av tilbud til målgrupper som har ganske ulike behov. Vi ser også at det er behov for å stimulere kommunene til god dialog internt mellom planavdeling, tildelingskontor, boligkontor og utøvende tjenester i kommunene.

Det boligsosiale arbeidet i Troms og Finnmark er forankret i en samarbeidsavtale mellom Statsforvalteren og Husbanken. Avtalen er knyttet opp mot satsingsområdene i den nasjonale strategien, og følges opp gjennom faste etablerte møtepunkter på ledernivå. I tillegg er det etablert en operativ samarbeidsgruppe som har utarbeidet en handlingsplan for samarbeidet knyttet opp mot målene i strategien.

CRPD: Vi sørger for å øke kunnskapen om CRPD internt og eksternt, som del av det nasjonale prosjektet til Bufdir, noe vi anser som en viktig del av arbeidet på disse to områdene. Viser for øvrig til rapportering under punkt 3.1.1.3. Andre oppdrag.

Nettverk: Statsforvalteren i Troms og Finnmark har sammen med Statsforvalteren i Nordland, Husbanken og Foyer i nord et nettverk; oppvekstløft i nord. Det er et samarbeid om kunnskap, virkemidler og medvirkning om en tverrfaglig modell for å hjelpe ungdom i sårbare overganger. Her har vi bl.a.

gjennomført en samling for ungdomsråd og koordinatorene og en avsluttende samling i Oppvekstløftet hvor ungdomsråd og koordinatorene deltok.

Videre har husbanken en representant i nettverket for gjeldsrådgivere i Nav-kontor, som driftes av Statsforvalteren.

Bo trygt hjemme-reformen: Statsforvalteren har i 2024 jobbet med å få inn Husbanken i samarbeidet og har etablert god kontakt med Husbanken i dette arbeidet. Statsforvalteren samarbeider også med andre relevante aktører som fylkeskommunene i Troms og Finnmark, KS, USHT m.fl. Viser også til rapportering knyttet til Bo trygt hjemme-reformen under 3.1.2.5 Andre oppdrag.

Boligsosial lov: Statsforvalteren har gjennomført en felles opplæring på boligsosial lov i forbindelse med saksbehandling, veiledning, virkemidler og planarbeid. Statsforvalteren har ikke mottatt noen klagesaker etter boligsosiallov. Usikkert hva som er årsak til det, men fordi vi ikke har et kunnskapsgrunnlag som klagesaker gir oss medfører det vanskeligheter med å vurdere hvorvidt kommunene følger loven eller ikke på dette området.

Større press på boligmarkedet, og særlig i leiemarkedet som følge av flyktningssituasjonen og turisme medfører at det har blitt mer krevende å finne en god og trygg bolig for de som er mest utsatt.

Kommunene i Troms og Finnmark har ofte ikke tilpassede boliger til brukere med alvorlige psykisk helse og/eller rusutfordringer, og Statsforvalteren vurderer at denne brukergruppen jevnt over har et for dårlig tilbud vedrørende bolig og oppfølging i bolig i våre to fylker.

Klagesaker etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, saksbehandlingstid og resultatet av behandlingen av klager etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.

Statsforvalteren har ikke mottatt noen klager etter boligsosial lov i 2024.

Veiledning og informasjon universell utforming (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Plan

Universell utforming omtales i alle kommuneplaner og aktuelle reguleringsplaner. Planseksjonen har en ressurs som hele seksjonen benytter i veiledning konkret til planer. Ressursen benyttes av embetet under informasjon, kunnskapsformidling og konferanser der kommunene og Fylkeskommunen er deltakere.

Vi har fremmet merknader i 32 reguleringsplaner på tema UU

Vi har fremmet 2 innsigelser på tema UU. Begge er løst gjennom drøfting og dialog før meking.

Fremme likestilling og hindre diskriminering (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i sin rolle som arbeidsgiver og som offentlig myndighet, og redegjøre for arbeidet.

Statsforvalteren har gjennom året jobbet aktivt for å bygge kunnskap om aktivitets- og redegjørelsesplikt (ARP) både internt og eksternt. Som arbeidsgiver lyser vi ut stillinger med mangfoldserklæring og følger dette opp i intervjuer. Vi har i 2024 fortsatt arbeidet med rekruttering og tiltak for økt mangfold. Vi opplever å få flere gode søkere til ulike stillinger, men vi ønsker fremdeles et større mangfold. En utfordring for oss er at kjønnsbalansen blir stadig mer skjev, og at andel nyansatte som rekrutteres i hovedsak er kvinner.

Vi har lønnsdokument og personalpolitisk dokument som sikrer at vi ikke har lønnsforskjeller knyttet til kjønn. Vi henter ut rapporter på lønn og kjønn i forbindelse med lønnsforhandlinger. Dette ble utlevert til de tillitsvalgte i 2024 for lønnsforhandlingene for 2024 som ble gjennomført i 2025.

Gjennom 2024 har vi deltatt i månedlige møter med HR-nettverket på tvers av alle embetene hvor arbeid med aktivitets- og redegjørelsesplikten har vært i arbeidet gjennom året.

Som tiltak for økt mangfold har vi hatt mer kontakt med Nav og deres samarbeidspartnere Aksis i Finnmark og Ressurs i Troms.

Statsforvalteren er også del av styringsgruppa i Bufdirs CRPD-prosjekt. Vi har gjennomført intern opplæring i bruk av konvensjonen, og implementert i saksbehandlingen som bidrar til veiledning av kommunene i enkeltsaker, og sendt ut læringsmaterieell til kommunene.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljøsaker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på saksbehandlingstiden i håndhevingssakene per 31.12.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark hadde 189 meldte saker i 2024. Det er 11 færre enn i 2023, men vi anser dette fortsatt som et høyt antall saker. Vi rapporterer på hele året under ett og det betyr at det er vedtak både etter § 9 A-6 i gammel lov og etter §12-6 i ny lov.

Saker der aktivitetsplikten er brutt:

Vi har ikke saker der eleven ikke går på den skolen som skolemiljøsaken gjelder.

Median: 44 dager

Gjennomsnitt: 51 dager

Saker der aktivitetsplikten ikke er brutt:

Vi har ikke saker der eleven ikke går på den skolen som skolemiljøsaken gjelder.

Median: 38 dager

Gjennomsnitt: 41 dager

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på gjennomførte tilsyn der dere minimum har skrevet foreløpig rapport

Barnehage

I utgangspunktet valgte vi å ha elleve tilsyn, der to tilsyn omhandlet spesialpedagogisk hjelp og internkontroll, sju tilsyn der tema var kommunens veiledning og tilsyn – del en om risikovurdering og ett tilsyn der tema var kommunens veiledning og tilsyn. Del en, to og tre er alle basert på risikovurdering.

Tilsyn med kommunens veiledning og tilsyn har vært valgt på bakgrunn av økende henvendelser fra foreldre om psykososialt barnehagemiljø og fordi vi ser at myndighetene håndterer meldinger om dette temaet ulikt. Tilsyn med individuell tilrettelagt barnehageplass utgikk fordi kommunen endret praksis etter veiledning. Alle tilsynene er ellers gjennomført som planlagt.

Skole

På skoleområdet hadde vi i vårhalvåret et sterkt fokus på veiledning om ny opplæringslov. Vi mente dette var viktig for å sikre god regeletterlevelse ute i sektor med en gang ny lov trådte i kraft. Vi la særlig vekt på kapittel 11 fordi det her er endringer som får betydning for både skolens arbeid og elevenes mulighet til å ha utbytte av opplæringen og få oppfylt sine rettigheter til individuell tilrettelegging. I vårhalvåret førte vi tilsyn med fylkeskommunenes ansvar for å sikre gjennomføring av eksamen og kommunens plikt til å sikre særskilt språkopplæring. Bakgrunnen for disse temaene var erfaring fra eksamensgjennomføringen våren 2023 og den store tilstrømmingen av ukrainske flyktninger. Kommunene fikk mange flere elever som hadde rett til særskilt språkopplæring og vi vurderte at det var risiko for at kommunene ikke hadde gode rutiner på å sikre denne retten.

I høsthalvåret har vi gjennomført tilsyn med skolemiljø og internkontroll. I vår behandling av skolemiljøsaker ser vi mange brudd på kapittel 12 og vi har derfor vurdert at dette er et område med stor risiko for lovbrudd.

Funn fra foreløpig rapport i tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven

Tema	Deltema	Kommune	Kommunestørrelse: S:20000+ M:5000-20000 L:-5000	Barnehage- eller skolenavn	Type tilsyn	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på i foreløpig rapport	Kommentare
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Tana	L		Kun skriftlig dokumentasjon	5	Gjennomfører barnehagemyndigheten veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Kautokeino	L		Tilsynsbesøk	5	Har barnehagemyndigheten tilstrekkelig kunnskap om hvordan alle barnehageeiere oppfyller sine plikter etter barnehageloven?	

Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn - veiledning	Kautokeino	L		Tilsynsbesøk	1	Er barnehaagemyndighetens veiledning basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehaageloven?	
Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn - gjennomføring av tilsyn	Kautokeino	L		Tilsynsbesøk	5	Bruker barnehaagemyndigheten tilsyn som virkemiddel der dette er nødvendig for å påse regelverksetterlevelse etter barnehaageloven hos barnehaageier?	Barnehaagem har ikke gjenn tilsyn, derfor h hatt grunnlag f vurdere de an kontrollspørsm
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - utarbeide sakkyndige vurderinger	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at de henviser barnet til PPT uten ugrunnet opphold, i de tilfellene barnehaageloven krever det?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - utarbeide sakkyndige vurderinger	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at PPT utarbeider sakkyndige vurderinger uten ugrunnet opphold?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - utarbeide sakkyndige vurderinger	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at PPT utarbeider sakkyndige vurderinger med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at saken er tilstrekkelig opplyst før de fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at de fattet vedtak uten ugrunnet opphold i alle sakene der PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at de fattet vedtak med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp - gjennomføre og følge opp	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at de setter i gang den spesialpedagogiske hjelpen fra vedtaksdato, eller fra den datoen vedtaket fastsettes?	Deltema: Gjer og følge opp l som et alterna deltema tilhør internkontroll i skjemaet
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp - gjennomføre og følge opp	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at barnet får spesialpedagogisk hjelp i samsvar med vedtaket?	Deltema: Gjer og følge opp l som et alterna deltema tilhør internkontroll i skjemaet
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp - gjennomføre og følge opp	Harstad	S		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at den som gir hjelpen, sender en årlig rapport med et innhold i samsvar med regelverket til foreldrene og kommunen?	Deltema: Gjer og følge opp l som et alterna deltema tilhør internkontroll i skjemaet
Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Måsøy	L		Kun skriftlig dokumentasjon	5	Bruker barnehaagemyndigheten denne kunnskapen til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn?	
Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Måsøy	L		Kun skriftlig dokumentasjon	0	Er barnehaagemyndighetens risikovurderinger basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehaageloven?	
Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Måsøy	L		Kun skriftlig dokumentasjon	5	Gjennomfører barnehaagemyndigheten veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger?	
Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehaagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Hasvik	L		Kun skriftlig dokumentasjon	5		Ingen lovbrudd
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - utarbeide sakkyndige vurderinger	Målselv	M		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at de henviser barnet til PPT uten ugrunnet opphold, i de tilfellene barnehaageloven krever det?	

Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - utarbeide sakkyndige vurderinger	Målselv	M		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at PPT utarbeider sakkyndige vurderinger med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Målselv	M		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at saken er tilstrekkelig opplyst før de fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Målselv	M		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at de fatter vedtak med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp - gjennomføre og følge opp	Målselv	M		Tilsynsbesøk	3		Ingen lovbrudd
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Karasjok	L		Kun skriftlig dokumentasjon	5	Har barnehagemyndigheten oversikt over barnehageeiers plikter etter barnehageloven?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Karasjok	L		Kun skriftlig dokumentasjon	5	Har barnehagemyndigheten tilstrekkelig kunnskap om hvordan alle barnehageeierne oppfyller sine plikter etter barnehageloven?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Karasjok	L		Kun skriftlig dokumentasjon	5	Bruker barnehagemyndigheten denne kunnskapen til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Karasjok	L		Kun skriftlig dokumentasjon	0	Er barnehagemyndighetens risikovurderinger basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehageloven?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Karasjok	L		Kun skriftlig dokumentasjon	5	Gjennomfører barnehagemyndigheten veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger?	
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Fylkeskommunens ansvar - saksbehandling	Finnmark fylkeskommune	S	Alta videregående skole	Kun skriftlig dokumentasjon	3	Sikrer fylkeskommunen at kandidatene får tilgang til nødvendige hjelpemidler?	
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Fylkeskommunens ansvar - saksbehandling	Finnmark fylkeskommune	S	Alta videregående skole	Kun skriftlig dokumentasjon	3	Sikrer fylkeskommunen at kandidatene får nødvendige tilpasninger under gjennomføringen av eksamen på eksamensdagen?	
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Fylkeskommunens ansvar - saksbehandling	Troms fylkeskommune	S	Heggen videregående skole	Kun skriftlig dokumentasjon	3		Vi avdekket ik lovbrudd i det
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Senja kommune	M	Silsand barneskole	Tilsynsbesøk	16	Sikrer kommunen at varslingsplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Senja kommune	M	Silsand barneskole	Tilsynsbesøk	16	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Senja kommune	M	Silsand barneskole	Tilsynsbesøk	16	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Hammerfest	M	Baksalen skole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at varslingsplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	Her var det lov alle seks korreksjonspu
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Hammerfest	M	Baksalen skole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	Her var det lov fire av fem korreksjonspu
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Hammerfest	M	Baksalen skole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	Her var det lov fire av fem korreksjonspu

Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Alta	S	Elvebakken skole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at varslingsplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	Her var det lønne av seks korreksjonspu
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Alta	S	Elvebakken skole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	Her var det lønne av fem korreksjonspu
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Alta	S	Elvebakken skole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	Her var det lønne av seks korreksjonspu
Særskilt språkopplæring	Annet	Skjervøy	L	Skjervøy barneskole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Følger rektor opp at skolen i tillegg vurderer om eleven har rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Skjervøy	L	Skjervøy barneskole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Inneholder vedtaket opplysninger om a) hva slags særskilt språkopplæring eleven skal ha b) antall timer særskilt språkopplæring c) organiseringen av den særskilte språkopplæringen, herunder om opplæring skal foregå på en annen skole	
Særskilt språkopplæring	Annet	Skjervøy	L	Skjervøy barneskole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Fatter skolen vedtak når den særskilte språkopplæringen opphører?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Skjervøy	L	Skjervøy ungdomsskole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Følger rektor opp at skolen i tillegg vurderer om eleven har rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Skjervøy	S	Skjervøy ungdomsskole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Inneholder vedtaket opplysninger om a) hva slags særskilt språkopplæring eleven skal ha b) antall timer særskilt språkopplæring c) organiseringen av den særskilte språkopplæringen, herunder om opplæring skal foregå på en annen skole	
Særskilt språkopplæring	Annet	Skjervøy	L	Skjervøy ungdomsskole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Fatter skolen vedtak når den særskilte språkopplæringen opphører?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Balsfjord	M	Storsteinnes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Følger rektor opp at skolen kartlegger norskerferdighetene til eleven før skolen fatter vedtak om særskilt språkopplæring?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Balsfjord	M	Storsteinnes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Følger rektor opp at skolen i tillegg vurderer om eleven har rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Balsfjord	M	Storsteinnes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Vurderer skolen elevens beste når den vurderer behovet for norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Balsfjord	M	Storsteinnes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Inneholder vedtaket opplysninger om a) hva slags særskilt språkopplæring eleven skal ha b) antall timer særskilt språkopplæring c) organiseringen av den særskilte språkopplæringen, herunder om opplæring skal foregå på en annen skole	
Særskilt språkopplæring	Annet	Balsfjord	M	Storsteinnes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Følger rektor opp at skolen kartlegger norskerferdighetene til eleven underveis i opplæringen?	

Særskilt språkopplæring	Annet	Balsfjord	M	Storsteinnes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Fatter skolen vedtak når den særskilte språkopplæringen opphører?
Særskilt språkopplæring	Annet	Sør-Varanger	M	Kirkenes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Følger rektor opp at skolen kartlegger norskfærdighetene til eleven før skolen fatter vedtak om særskilt språkopplæring?
Særskilt språkopplæring	Annet	Sør-Varanger	M	Kirkenes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Vurderer skolen elevens beste når den vurderer behovet for norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?
Særskilt språkopplæring	Annet	Sør-Varanger	M	Kirkenes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Vurderer skolen elevens beste når den vurderer behovet for norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?
Særskilt språkopplæring	Annet	Sør-Varanger	M	Kirkenes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Inneholder vedtaket opplysninger om a) hva slags særskilt språkopplæring eleven skal ha b) antall timer særskilt språkopplæring c) organiseringen av den særskilte språkopplæringen, herunder om opplæring skal foregå på en annen skole
Særskilt språkopplæring	Annet	Sør-Varanger	M	Kirkenes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Følger rektor opp at skolen kartlegger norskfærdighetene til eleven underveis i opplæringen?
Særskilt språkopplæring	Annet	Sør-Varanger	M	Kirkenes skole	Kun skriftlig dokumentasjon	6	Fatter skolen vedtak når den særskilte språkopplæringen opphører?

Det er varslet tilsyn med Karlsøy kommune om barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn, men foreløpig rapport var ikke klar i 2024.

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Barnehage

På barnehageområdet hadde vi i 2024 tretten klagesaker som vi tok opp til realitetsbehandling som klageorgan, jf. bhl § 12.

Vi har en nedgang av klagesaker på barnehageområdet fra 2023 til 2024, fra sytten til tretten saker. Statsforvalteren mottar derfor fortsatt få klager utfra det store antallet enkeltvedtak som blir truffet i de 39 kommunene i Troms og Finnmark. Også i 2024 er det klager på vedtak om individuelt tilrettelagt barnehage tilbud for barn med nedsatt funksjonsevne som utgjør over halvparten av alle klagesakene.

Åtte klager omhandlet innholdet i vedtak eller gjennomføring av vedtak om individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne (bhl § 37).

En klage omhandlet tegnspråkopplæring (bhl § 38).

Tre klager omhandlet vedtak om tilskudd private barnehager, hvorav den ene klagen omfattet 17 enkeltbarnehager (egen forskrift).

I tillegg mottok vi to klager der parten klaget på at kommunen hadde avvist å behandle klager på enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp og individuelt tilrettelagt barnehage tilbud med den begrunnelse at klagefristen var oversittet, jf. forvaltningsloven § 31. Her opphevet vi kommunens beslutning om å avvise klagen, i tillegg til at vi ga kommunen generell veiledning om at en beslutning om å avvise en klage er å anse som et enkeltvedtak i henhold til forvaltningslovens bestemmelser, noe som blant annet innebærer at det både skal gis en begrunnelse, og det skal tydelig fremgå at avgjørelsen kan påklages.

Ellers merker vi oss at vi i 2024 ikke har mottatt en eneste klage som omhandler innholdet i vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller gjennomføringen av dette. I 2023 mottok vi tre klager som omhandlet spesialpedagogisk hjelp.

På klagesaksområdet var den største utfordringen knyttet til en enkeltsak som omhandlet klage på tilskudd til private enkeltbarnehager. Disse sakene var oppe til behandling i flere embeter over hele landet, og der utfordringen i alle sakene omhandlet lovforståelsen rundt inngåelse av nye pensjonsavtaler, jf. forskrift om tilskudd til private barnehager § 4 a. Dette resulterte blant annet i at vårt embete sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark tok initiativ til flere møter på Teams der vi diskuterte disse sakene, blant annet for å forsøke å bli enige om en ensartet praksis. Spørsmålet rundt forståelsen av disse pensjonsavtalene er pr dato til behandling i sivil domstol.

Vår erfaring er at det i år, som i tidligere år, er stor variasjon ute i kommunene knyttet til lovforståelse av regelverket på barnehageområdet, men også stor variasjon i generell forvaltningsrettslig kompetanse. Dette ser vi både ved veiledning og i våre tilsyn, men først og fremst i vår klagesaksbehandling. Feilene er først og fremst knyttet til at særlig vedtakene om individuell tilrettelagt barnehage tilbud inneholder så mangelfull begrunnelse, jf. fvl §§ 24 og 25, at vi har vurdert at dette kan ha vært avgjørende for utfallet i vedtaket. I fem av åtte saker stadfestet vi imidlertid kommunens vedtak og ga dermed ikke klager medhold.

Skole

På de fleste områdene er det ikke store endringer i omfang fra 2023. Vi har imidlertid hatt en stor økning i saker som omhandler skoleplassering. Årsaken til dette er at kommunene endrer skolestruktur eller endrer kretsgrensene for å utnytte skolekapasiteten bedre på enkelte skoler. Dette medfører at foreldre opplever at deres barn må begynne på en annen skole enn det de tidligere hadde vært forespeilet. Mange søker derfor om å få gå på den skolen som tidligere har vært definert som nærscole. Ved nedleggelse av små distriktsskoler opplever mange at reisevei til skolen blir lang og at det er kortere avstand til nærmeste skole i nabokommunen. Dette fører til flere saker der foreldre søker om at deres barn får gå på skolen i nabokommunen. For bostedskommunen fører dette med seg ekstra utgifter og det gis ofte avslag. Mange av disse sakene blir opphevet fordi det er mangler i saksbehandlingen, blant annet blir ikke eleven hørt og det vurderes ikke hva som er best for barnet.

Trenden med svak nedgang i klager på standpunkt har fortsatt, men det er fortsatt slik at vi gir medhold i de fleste sakene. Vi intensiverer derfor vår veiledning om vurdering overfor kommunene og skolene.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0				
Barnehageloven § 53	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	3	1	1	1	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Barnehageloven § 35	0				
Barnehageloven § 37	8	1	5	2	0
Barnehageloven § 38	1	1	0	0	0
	12	3	6	3	0

En klage gjaldt at kommunen hadde avvist å behandle en klage jf oversittelse av klagefrist. Vi opphevet kommunens beslutning.

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Bortvisning, § 3-10	1	0	0	1	0
	1	0	0	1	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd (ny lov § 2-1 første ledd, jf. § 2-4 første ledd)	1	0	1	0	0
Skyss, § 7-1 (ny lov § 4-1)	3	2	0	1	0
Skoleplassering, § 8-1 (ny lov § 2-6)	22	1	10	9	2
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	7	3	2	2	0
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2 (ny lov § 19-5)	2	1	0	1	0
Standpunkt i fag	30	27	3	0	0
Standpunkt i orden og oppførsel	1	1	0	0	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	1	0	1	0	0
Sum	67	35	17	13	2

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	1	1	0	0	0
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd (ikke videreført i ny lov)	1	1	0	0	0
	2	2	0	0	0

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling og redegjøre for hvordan det er lagt til rette for måloppnåelse jf. retningslinjene for tilskuddsordningen. Statsforvalteren skal videre vurdere i hvilken grad tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage.

Egen innsats i forvaltningen av tilskuddsordningen:

Vi har fulgt opp forvaltningen av tilskuddsordningen ved å formidle intensjoner, rammer og føringer for ordningen til samarbeidsforumene, barnehagemyndighetene, barnehageeiere, skoleeiere og andre målgrupper og aktører i ordningen i ulike møtepunkter og gjennom ulike kanaler. I dette arbeidet har vi vært tydelig på å formidle kriteriene for å kunne bli tildelt midler. Vi har orientert om dette gjennom våre månedlige nyhetssendinger, i egne møter med eiere og i digitale møter der vi har informert om ordningen generelt. Vi har orientert spesielt om prosessen med å melde om behov om tilskuddsmidler, om samarbeidsforumenes arbeid med å gi en felles innstilling og vårt ansvar for å vurdere om innstillingen er innenfor reglene i forskriften for ordningen. Etter at innstillingsprosessen er gjennomført, har vi utbetalt midler i tråd med innstillingen fra samarbeidsforumene.

Vi har som sekretariat for samarbeidsforumene, blant annet bidratt med å forberede saksdokumenter, og koordinere arbeidet med langsiktige planer og de årlige innstillingene.

Vi har hatt digitale møter med sektor der vi har informert om tilskuddsordningen generelt og spesielt om prosessen med å melde om behov for kompetansemidler.

Vi har gitt veiledning til flere partnerskap både i forbindelse med prosessen med å melde om behov og gjennomføring av tiltakene.

Vi har fulgt opp arbeidet med tiltakene og bruken av kompetansemidlene gjennom egne midtveisevalueringer og den nasjonale rapporteringen.

På grunn av en negativ differanse mellom tilskudd og innsendt behov har dette resultert i at samarbeidsforum for Rekomp ikke har gitt tilskudd til ni kommuner og to private nettverk. Ca. 55 % av behovet ble dekket i Rekomp, mens ca. 74 % av behovet ble dekket i Dekomp. De som fikk midler, fikk kraftig reduserte summer ut ifra hva de sendte inn behov for. På den bakgrunnen vil vi si at tilskuddsordningen ikke gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform, da Troms og Finnmark har store utfordringer med lange avstander og kostbare reiseutgifter.

Vi har hatt møtepunkter med våre UH-er i fylket der vi har samarbeidet om hvordan vi skal følge opp forvaltningen av ordningen. Vi har etablert et godt samarbeid særlig med UiT Norges arktiske universitet.

Statsforvalteren har utført sekretariatsoppgaven ved å utarbeide digital behovsmeldingsmal og lest gjennom innkomne behovsmeldinger for å sikre at de er i tråd med retningslinjene. Vi har gitt veiledning til utfylling av behovsmeldinger. Vi har utarbeidet saksdokumenter til samarbeidsforumene til innstillingsarbeidet og bidratt/ lagt til rette for revideringer av langsiktige planer og koordinert informasjon mellom deltakerne i samarbeidsforumene.

Videre har vi sørget for at alle tilskuddsmottakerne har rapportert våren 2024, og samarbeidsforaene har blitt informert om deres rapportering. I tillegg har vi gjennomført egne midtveisevalueringer av alle kompetanseutviklingsprosjektene for å følge opp og kontrollere det kvalitative arbeidet i forhold til kriteriene og bruken av tilskuddsmidlene.

Vi har lagt ut aktuell informasjon som planer, rapporter og innstillinger på våre hjemmesider.

Vi evaluerer løpende vårt arbeid internt hos oss for å samkjøre best mulig vår oppfølging av tilskuddsordningen. Dette har blant annet ført til at vi har justert våre maler for behovsmeldinger. Vi samarbeider tett som sekretariat for at partnerskapene skal se en mer lik forvaltning for alle tre ordningene – vi har felles årshjul for vårt arbeid. Vi har søkelys på å gjøre samarbeidsforumene bedre i stand til å kunne se de ulike kompetanseordningene i sammenheng.

For å imøtekomme behovene om forutsigbarhet i forhold til økonomi og at barnehage- og skolebasert kompetanseutvikling kan ta lang tid, har samarbeidsforumene for Rekomp og Dekomp åpnet for å innstille for prosjekter for flere år – med forbehold om justering av tilskuddsmidler etter de årlige tildelingsrammene.

Vi vurderer at tilskuddsordningen gjennom dette arbeidet er godt kjent i sektor. Vi har kanaler der vi kan følge opp de lokale kompetansenettverkene i deres rolle i kompetanseutviklingen i sektor.

Vurdering av partnerskapenes innsats og måloppnåelse:

Alle partnerskapene har rapportert våren 2024. Rapporten viser at alle har aktive partnerskap. I de aller fleste av partnerskapene har eiere og UH samarbeidet om å vurdere kompetansebehovet. Det samme gjelder for kravet om at de lokale vurderinger av behov skal forankres ved den enkelt barnehage og skole på en måte som involverer de ansatte og ledere. Rapporten viser at det i noen partnerskap er uklart hvordan ansatte og enhetslederne er blitt involvert. Vi vil fortsette å følge dette opp på de ulike arenaene og via kanalene vi har.

Når det gjelder målet om å sikre at samiske perspektiver blir ivarettatt i barnehage og skole, viser rapporteringene at de fleste nå beskriver hvordan dette er blitt ivarettatt. Vi ser at det samiske perspektivet blir vurdert opp mot de temaene som behovsmeldingen gjelder. Temaet samiske perspektiver er noe

vi har hatt stort fokus på opp mot sektor, og noe vi må fortsette med å ha.

Rapporten viser at partnerskapene fremdeles i stor grad viser til hva som blir gjort av tiltak – i mindre grad hva resultatet mer konkret har blitt for å fremme utvikling, læring og trivsel hos alle barn og unge. Hvordan opplever barn/elever positiv praksisendring? Dette kan henge sammen med lite konkrete målformuleringer for tiltakene. Vi vil fortsette å følge opp dette. Det kunne vært en ide å la partnerskapene vurdere effekten av kompetansehevingstiltakene i rapporteringen som gjøres i juni måned.

Alle partnerskapene beskriver hvordan de følger opp det doble formålet – at erfaringene også skal styrke lærerutdanningene. Vi vil sammen med samarbeidsforumene ha mer søkelys på hvordan erfaringene kan styrke våre regionale lærerutdanningene. Dette for å innrette behovet for flere og mer stabile lærere i fylkene våre.

Vi må arbeide videre for at flere av prosjektene vurderer og følger opp å se sammenhenger mellom de ulike ordningene, for skole gjelder det også oppfølgingsordningen og læringsmiljøprosjektet.

Vi opplever at enkelte kommuner klarer å involvere barnehager i oppfølgingsordningen og læringsmiljøprosjektet. De som har klart å inkludere barnehagene, har sett disse ordningene i sammenheng med regional ordning. Flere av prosjektene ser sammenhengen mellom Rekomp/Dekomp og Kompetanseløftet.

Vi ser også at noen kommuner velger å ikke sende inn behovsmelding for regional ordning, fordi de skal delta i kompetanseløftet.

Midtveisevalueringen av prosjektene for 2024-2025 viser i all hovedsak at alle partnerskapene arbeider med sine tema og at de melder om at de vil bruke de tildelte midlene i løpet av barnehage-/skoleåret. Vi ser av midtveiseevalueringene at det er vanskelig for partnerskapene å vurdere effekten av tiltakene midt i barnehage-/skoleåret.

Vi ser at en del partnerskap har utfordringer med å komme videre fra stadiet i prosessen med å vurdere kompetansebehov, planlegge og utvikle tiltak, til å gjennomføre tiltakene. Vi vil følge opp de partnerskapene dette gjelder, at de går over til å gjennomføre tiltakene. Gjennom det vil en få større grunnlag til å vurdere om tiltakene virker sett opp mot formålet med ordningen og målene for tiltakene.

Vi viser for øvrig til rapporteringspunkt 3.1.7.1.1.1.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget			0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere			0
Barnehagefaglig grunnkompetanse			0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	33	9	42
Totalt	33	9	42

I supplerende tildelingsbrev 2 - lokal prioritering/tilrettelegging fikk vi tildelt 1 400 000,-. Disse ekstra midlene ble tildelt 17 barnehager, fordelt på 9 kommunale og 8 private barnehager.

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget		
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	4 480 000	34
Totalt	4 480 000	34

Vi viser til supplerende tildelingsbrev 2 - regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage skal benyttes som tilretteleggingsmidler for ABLU eller annen deltids barnehagelærerutdanning. Disse 1 400 000,- ble besluttet av samarbeidsforum å gå til 17 barnehager. Samarbeidsforum har på denne bakgrunn tildelt totalt 4 480 000,- i tilretteleggingsmidler for lokal prioritering. Det utgjør da totalt 34,8 % av den totale tildelingen. 5 412,- er ikke fordelt.

Rapportering på tilskuddsmidler fra Statsforvalter

	Navn og tema for tiltaket	Tilskuddsmottaker UH	Beløp	Tilskuddsmottaker eier/nettverk	Beløp	Tilskudd koordinator	Beløp
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	Høyskolen i Innlandet - SePu	230 923	Longyearbyen lokalstyret - barnehager	125 000	Nei	0
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	192 000	Storjord kommune	44 000	Ja	11 000
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	353 520	Lyngen kommune	62 000	Ja	15 000
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiS - Universitetet i Stavanger - Læringsmiljøsentret	519 100	Tromsø kommune	310 000	Nei	0
Regional ordning	Ledelse	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	619 520	IBID - 15 private barnehager	559 100	Ja	81 000
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	255 744	IBID - 6 private barnehager	165 000	Ja	27 000
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiS - Universitetet i Stavanger - Læringsmiljøsentret	555 633	Region indre Midt-Troms	389 200	Ja	103 000

Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	538 560	Region ytre Midt-Troms	560 000	Ja	111 000
Regional ordning	Psykisk sykdom, atferdsutfordringer og omsorgssvikt	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	310 998	Alta kommune inkludert private barnehager	231 818	Nei	0
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	408 720	Hammerfest kommune inkludert private barnehager	225 000	Nei	0
Regional ordning	Barnehagen som pedagogisk virksomhet	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	220 000	Villaveien barnehage	0	Nei	0
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	207 360	Måsøy og Loppa kommune	59 500	Nei	0
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	Samisk høgskole	197 033	Karasjok kommune - samiske barnehager	53 000	Ja	0
Regional ordning	Kommunikasjon og språk	Samisk høgskole	281 539	Kautokeino kommune inkludert privat barnehage - samiske barnehager	47 000	Ja	0
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø	UiT - Norges arktiske universitet Nord-Norge	244 320	Nettverk 4 Alta	75 000	Nei	0
Desentralisert ordning	1. Motivasjon og tro på seg selv 2. Spørsmål og interaksjon i klasserommet 3. Samarbeid mellom hjem og skole 4. Relasjonsbasert klasseledelse	Høgskolen Innlandet v/SePU	960 304	RSK Øst-Finnmark	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Inkludering, medvirkning, motivasjon og mestring	UiT - Norges Arktiske universitet	580 520	RSK Vest-Finnmark; Alta kommune og Styret ved Alta Kristne grunnskole	320 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Tilpasset opplæring og inkluderende fellesskap	UiT - Norges Arktiske universitet	401 280	RSK Vest-Finnmark; Hammerfest kommune	150 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Relasjonskompetanse og klasseledelse	Sámi allaskuvla	280 800	RSK Midt-Finnmark; Karasjok kommune	50 200	Nei	0
Desentralisert ordning	Begynneropplæring-Leseopplæring-Klasseledelse	UiT - Norges Arktiske universitet	566 160	RSK Midt-Finnmark; Porsanger og Gamvik kommune	159 200	Nei	0
Desentralisert ordning	Klasseledelse og læringsledelse med utgangspunkt i språk og tenking innenfor kulturell praksis	UiT - Norges Arktiske universitet og Sámi allaskuvla	490 536	Styret for de samisk videregående skolene	146 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Vurdering – elevmedvirkning og egenvurdering, Fysisk aktive elever i undervisning, Mer bruk av engelsk i skolehverdagen	UiT - Norges Arktiske universitet	153 600	Syvendedagsadventistkirken; Ekrehagen skole	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Motivasjon og mestring med fokus på undervisningsmetodikken Thinking Classrooms i alle fag, Tidlig innsats og Anerkjennende kommunikasjon	UiT - Norges Arktiske universitet	396 000	Balsfjord kommune	219 000	Ja	29 000
Desentralisert ordning	Motivasjon og mestring	UiT - Norges Arktiske universitet	468 384	Storfjord kommune	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Veilederteam - veiledning av skoleledelsen og utviklingsgrupper. Faglig oppdatering på de ulike skolenes valgte tematikk og om begrepet profesjonsfaglig fellesskap	UiT - Norges Arktiske universitet	638 000	Region Nord-Troms	250 000	Ja	170 000
Desentralisert ordning	Motivasjon, mestring, elevmedvirkning og praktisk og variert undervisning	UiT - Norges Arktiske universitet	400 000	Lyngen kommune	20 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Montessorilæreplanen - læreplananalyse	UiT - Norges Arktiske universitet	354 240	Montessorinettverket Troms	253 000	Ja	15 000
Desentralisert ordning	Videreføring av arbeid med implementering av kommunens kvalitetsutviklingsplan for 2021-2025. Veilederteam.	UiT - Norges Arktiske universitet	1 034 000	Tromsø kommune	631 640	Ja, ett tilskudd som dekker alle Tromsøs tiltak	290 000
Desentralisert ordning	Videreføring av arbeid med implementering av kommunens kvalitetsutviklingsplan for 2021-2025. Laget rundt barnet og Livslang læring.	UiS - Læringsmiljøseneteret	352 440	Tromsø kommune	414 000	Ja	0
Desentralisert ordning	Videreføring av arbeid med implementering av kommunens kvalitetsutviklingsplan for 2021-2025 - veiledning av 5-6 skoler etter behov	UiS - Læringsmiljøseneteret	380 600	Tromsø kommune	0	Ja	0
Desentralisert ordning	Styrke og utvikle skolens ledelse i å lede forbedringsarbeid i egen skole.	UiT - Norges Arktiske universitet	486 096	Senja og Sørreisa kommuner	140 000	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Utviklingsledelse i profesjonsfellesskap. vurdering, medvirkning og skolemiljø	HINN	300 000	Norges toppidrettsgymnas og ungdomsskole Tromsø	0	Ja	27 000
Desentralisert ordning	Trygt og godt leke- og læringsmiljø, samt å sikre en inkluderende praksis for alle elever	UiS - Læringsmiljøseneteret	446 000	Indre Midt-Troms	100 000	Ja	200 000
Desentralisert ordning	Samisk tradisjon, språk og kultur i steinerpedagogisk opplæring	Steinerhøgskolen i Oslo	240 000	Steinerskolen i Tromsø	40 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Spesialpedagogisk område og inkludering: Nevnrotviklingsforstyrrelser og atferdsvansker.	UiS - Universitetet i Stavanger	209 000	Indre Midt-Troms	147 000	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0
Kompetanseløftet	Alle har et godt og inkluderende leke- og læringsmiljø. Barn og unge som har behov for det, får hjelp tidlig	UiT - Norges Arktiske Universitet	964 656	Nord-Troms	188 788	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0
Kompetanseløftet	Organisasjon og struktur. Laget rundt barnet. Fagspesifikk kompetanse innen spesialpedagogikk	UiT - Norges Arktiske Universitet	557 620	Tromsø kommune	875 000	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0
Kompetanseløftet	Forebygge og møte sosioemosjonelle vansker gjennom en inkluderende og traume-informert praksis.	UiT - Norges Arktiske Universitet	1 152 420	Sør-Troms	255 060	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0
Kompetanseløftet	Språk-, lese- og skrivevansker	UiT - Norges Arktiske Universitet	561 484	Indre Midt-Troms	147 000	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0

Kompetanseløftet	Med hovedfokus på medvirkning og samarbeid i oppvekstsektorene i Senja og Sørreisa for å skape inkluderende praksis.	UiT - Norges Arktiske Universitet	597 932	Sørreisa og Senja kommuner	190 000	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0
Kompetanseløftet	Inkluderende praksis	UiT - Norges Arktiske Universitet	551 040	Karlsøy kommune	100 000	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0
Kompetanseløftet	Fortsette å etablere støttesystemer på tre nivå, med utgangspunkt i barn- og elevers behov.	Høgskolen i Innlandet, Senter for praksisrettet Utdanningsforskning	670 790	RSK Øst-Finnmark	317 090	Nei	0
Kompetanseløftet	Hvordan møte barn og unge som har det vanskelig?	UiT - Norges Arktiske Universitet	822 160	RSK Vest-Finnmark	625 000	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0
Kompetanseløftet	Tverrfaglig samhandling og organisering.	UiT - Norges Arktiske Universitet	528 960	RSK Midt-Finnmark	157 000	Ja. Beløp ikke spesifisert. Eier vurderer behov og rapporterer på dette.	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiT - Norges Arktiske Universitet	105 200	RSK Vest-Finnmark	155 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiT - Norges Arktiske Universitet	240 636	Indre Midt-Troms	153 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiT - Norges Arktiske Universitet	236 160	Karlsøy kommune	400 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiT - Norges Arktiske Universitet	684 828	Sørreisa og Senja kommuner	610 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiS - Universitetet i Stavanger	0	Indre Midt-Troms	153 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiT - Norges Arktiske Universitet	523 894	Sør-Troms	866 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiT - Norges Arktiske Universitet	239 380	Tromsø kommune	510 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiT - Norges Arktiske Universitet	422 424	Nord-Troms	339 412	Nei	0
Kompetanseløftet	Supplerende tildeling etter mottak av ekstra tilskuddsmidler	UiT - Norges Arktiske Universitet	50 000		0	Nei	0
Desentralisert ordning	Godt og inkluderende læringsmiljø og grunnleggende ferdigheter og faglig kompetanse - Approaches to learning and Teaching	Universitetet i Sørøst-Norge	1 810 000	Nettverket for internasjonale skoler	0		0

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)

Rapportere på

Viser til oppgave 5.1.2.3 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere hvordan deres innsats bidrar til å støtte kommunene i oppfølgingsordningen i deres utviklingsarbeid og vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Etter Statsforvalterens vurdering har kommunene som deltar i oppfølgingsordningen fra uttrekk 2022 i Troms og Finnmark arbeidet godt med å øke læringsutbyttet og bedre læringsmiljøet hos elevene i kommunene. Vi viser til rapport 3.1.7.1.2.1 og 3.1.7.1.2.2 der resultater er omtalt.

For kommunene handler det både om å utvikle gode systemer på skoleeier-, barnehage- og skolenivå, samt å få til gode prosesser som bidrar til kvalitetsutvikling i hele kollegiet. Statsforvalteren vil vise til at det stadige fokuset på kvalitet har bedret deltakerkommunenes arbeid med systematisk oppfølging av grunnskolepoeng, nasjonale prøver og elevundersøkelsen.

Samtidig ser vi at flere av våre kommuner fortsatt har utfordringer med bemanning og vanskeligheter med å rekruttere på både lærer-, leder- og skoleeiernivå, og vi ser at dette bidrar til at en ikke oppnår målene om godt læringsmiljø og læringsutbytte.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PPT) har i ulik grad deltatt i forfasen i alle kommuner som deltar i oppfølgingsordningen, og har derav i ulik grad deltatt i valg av tiltak i oppfølgingsordningen. Dette gjelder også for barnehagedelen av grunnopplæringa.

For å kunne vurdere med sikkerhet hvorvidt tiltakene i kommunene har bidratt til bedring i læringsmiljø og læringsutbytte, er det nødvendig å se på resultater over tid.

Vi ser eksempelvis at elevundersøkelsen viser at resultatene for tre kommuner ligger på landsgjennomsnittet eller under i 2023. I de samme kommunene er man samme år under landsgjennomsnittet i grunnskolepoeng. For alle disse tre kommunene er resultatene relativt like i perioden 2021-2023. Det vil si liten eller ingen endring i perioden. I en annen kommune skårer man i 2023 godt over landsgjennomsnittet i grunnskolepoeng og litt bedre enn landsgjennomsnittet på elevundersøkelsen. I årene 2021 og 2022 skårer samme kommune litt under landsgjennomsnittet både på grunnskolepoeng og på elevundersøkelsen.

Utviklingsarbeid tar tid og man bør se på resultatene over lengre tid enn to til tre år.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2024.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2024.	13.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2024.	18.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	3.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på reindriftsområdet.	7.0
Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	8.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	7.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	5.0

Landbruk: Når det gjelder antall personer som har jobbet med kontroll i 2024, der Statsforvalteren er førsteinstans, er dette vanskelig å anslå med et konkret tall. Vi har 3 dedikerte personer som jobber med kontroll på avdelinga, men hele avdelinga jobber med internkontroll deler av året. Arbeidet består i gjøre risikovurderinger, oppdatere rutiner og utføre kontroller. Årsverk som forvalter økonomiske virkemidler er et grovt anslag. Reindrift: Det er ikke tatt med arbeid med ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap - i 2024 brukte vi 3 årsverk på det arbeidet. Årsverkene er grovt anslag

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)**Rapportere på**

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Det har vært jobbet med en oppdatering av fylkesgeodataplanen i 2024. Mange av de tidligere tiltakene er fortsatt med, men litt mer spisset. Det er og en ny kinking mot beredskap, der fylkesgeodataplanen ønsker å bidra til at geodatagrunnlaget i fylkesROSen er best mulig.

På AR5 området, så har innføringen av AR5 web, løftet ajourholdet av AR5 opp på et nytt nivå. I 2024 ble det gjort 898 endringer av kommunene, som utgjør 13530 dekar. Av 39 kommuner, så er det 32 kommuner som har tilgang, og av disse så er det 20 kommuner som har tatt AR5 web i bruk.

Det er totalt åtte reinbeitedistrikter som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av 2024. Tre i Øst-Finnmark, tre i Vest-Finnmark og to i Troms.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	2	1	39

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)**Rapportere på**

Rapportere om bruk av anmeldelser.

I 2024 er det ikke saker på Landbruks- og matdepartementets område av en slik alvorlighetsgrad at saken er anmeldt. Det er heller ikke vurdert anmeldelse dette året.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)**Rapportere på**

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark, har sammen med Statsforvalteren i Nordland to årlige møter med Mattilsynet. Det første møtet er et overordna møte, der rutineene for utveksling av informasjon om dyrevelferdssaker er hovedtema. Det andre møtet er et møte hvor vi diskuterer enkeltsaker og hvordan disse er løst. Dette møtet ble ikke gjennomført i 2024, men i starten av 2025.

Statsforvalteren er kjent med at det har vært flere møter mellom kommunene og Mattilsynet og at dette samarbeidet fungerer bra. Arbeidet med å følge opp dyrevelferdssaker fungerer bra, og vi har fokus på dette arbeidet fremover. Vi har tett kontakt med Mattilsynet i konkrete saker.

Statsforvalteren er kjent med to klagesaker på vedtak fattet av Mattilsynet i Troms og Finnmark. Vi opplever at saksbehandlingstiden hos sentral klagesaksorgan i Mattilsynet er altfor lang. Det betyr at kommuner må behandle søknader om produksjonstilskudd, der det foreligger et vedtak fra Mattilsynet som enda ikke er avgjort, og dette er svært uheldig. I begge saker som vi er kjent med, har sakene vært til avgjørelse i over ett år.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	1	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avviking)	0	0	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	4	2	0	2
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)	0	0	0	0
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3	6	3	0	3

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	2	2	1	2

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avviking av pelsdyrproduksjon.

Vi har fortsatt en sak på kompensasjon for kostnader til riving og opprydding. Det har vært endring i hvor mye søker ønsker å rive, og vi har etterspurt mer spesifisert informasjon om enkelte poster.

Kompensasjon og erstatninger etter avviking av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlete saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Presaksbehandling for erstatning etter avviking av pelsdyrhold	1	0	0	1
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	1	0	1	0
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	0	0	0	0
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avviking av pelsdyrhold	13 588 222	0	0	13 588 222

Reindriftsforvaltning (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for prosjektet "Ut på vidda", herunder statsforvalterens arbeid med å promotere prosjektet.

Status

Programmet har det siste året hatt en positiv utvikling. Det er fortsatt utfordringer med å sikre faste og forutsigbare oppdrag fra offentlige aktører, hovedsakelig på grunn av svak kommuneøkonomi og manglende kunnskap om tjenestene blant innkjøpere.

Per desember 2024 er det tolv reindriftsfamilier som deltar i programmet, hvorav elleve er ferdig godkjent og en er under godkjenning. Tilbudene har blitt godt mottatt av brukerne, og det er et ønske om å rekruttere flere tilbydere og flere kommuner og skoler.

Nye tiltak og pilotprosjekter

For å øke aktiviteten og lønnsomheten for reindriftsfamiliene, har styringsgruppen etablert pilotprosjektet "Reindriftsåret – De åtte årstidene i reindriften". Dette prosjektet retter seg mot barn og unge, og har som mål å styrke omdømmet til reindriften og øke kunnskapen om samisk kultur i lokalsamfunnene.

Gjennomføring av "Ut på vidda"-aktiviteter

1. Alta kommune

Gjennomføring: Alta kommune har inkludert "Ut på vidda"-aktiviteter som en del av Den kulturelle skolesekken (DKS), og tilbudt disse aktivitetene til alle femteklassinger i kommunen.

Resultater: 287 elever deltok og lærte om reindrift, samisk kultur og språk gjennom praktiske aktiviteter som partering av rein, matlaging, lassokasting og duodji. Evalueringene fra både lærere og elever var svært positive, og kommunen ønsker å fortsette i pilotprosjektet i 2025.

2. Lyngen kommune

Gjennomføring: Elever fra åttende klasse ved Eidebakken og Lenangen skoler deltok i aktiviteter som besøk i reingjerdet, merking av kalver, slakting og tilberedning av mat, samt duodji-aktiviteter.

Resultater: 32 elever og 4 voksne fikk økt kunnskap om samisk kultur og reindrift, og prosjektet ble evaluert som svært vellykket og lærerikt. Kommunen ønsker å fortsette med "Ut på vidda"-tilbudet i 2025.

3. Grane kommune

Gjennomføring: Grane barne- og ungdomsskole samarbeidet med Brurskanken rein for å gjennomføre "Ut på vidda"-aktiviteter for elever på 6. og 10. trinn. Aktivitetene inkluderte foredrag om reindrift, matlaging med reinkjøtt og tradisjonelt samisk håndverk.

Resultater: Elevene lærte om lokal samisk tradisjon og dagligliv, og prosjektet ble evaluert som vellykket av både lærere og elever. Selv om tilbydereren har valgt å forlate programmet, har kommunen uttrykt ønske om å fortsette i pilotprosjektet. Det arbeides med å få på plass en ny tilbyder.

4. Trondheim kommune

Gjennomføring: 457 elever fra syv skoler deltok i "Ut på vidda"-aktiviteter ved Aejrie sijte, inkludert overnatting i telt og praktiske oppgaver knyttet til sørsamisk reindrift.

Resultater: Elevene fikk en lærerik opplevelse som styrket deres forståelse for samisk kultur og reindrift. Lærerne rapporterte om positive effekter på elevenes læring og engasjement.

5. Oslo kommune

Gjennomføring: Utdanningsetaten samarbeidet med to samiske tilbydere for å gi "Ut på vidda"-aktiviteter til lærere og elever på 5.-7. trinn.

Resultater: 200 elever og 8 lærere fikk et unikt innblikk i samisk kultur og samfunn. Prosjektet bidro til økt kompetanse blant lærerne og positive ringvirkninger for andre elever.

Andre gjennomførte oppgaver i 2024

- **Synliggjøring og markedsføring av tjenestene**

Programmet har jobbet kontinuerlig med å gjøre "Ut på vidda"-programmet kjent blant kommunene ved å fortelle om ordningen.

Programlederen jobber med å synliggjøre "Ut på vidda" i organisasjon intern gjennom tverrfaglig samarbeid med aktuelle prosjekter som embetet forvalter slik som Fyrtårn for barn og unge, rullering av CRPD-konvensjonen som skal inkludere barn med funksjonshemming, uttalelser i samfunnsdelen av kommunenes planarbeid, m.m.

Programleder i samarbeid med kollega hos Statsforvalteren i Nordland har også jobbet med å ferdigstille "Ut på vidda"-nettsiden og betjene facebooksidene.

I 2024 har programmet jobbet med å få på plass ny logo og nytt grafisk materiell. Dette skal brukes både av programmet og tilbyderne slik at tjenestene kan markedsføres og lett kan gjenkjennes.

En av de store utfordringene programmet har hatt med nettsiden er at vi ikke har hatt god nok informasjon, bilder av tilbydernes tilbud og aktiviteter. I den forbindelse har vi fått laget to videoer om "Ut på vidda"-aktiviteter i Alta og Namdalseid. I tillegg er det tatt gode bilder som vil bli brukt til markedsføring av tjenestene gjennom både programmets nettside, facebookside og tilbydernes facebooksider, nettsider og informasjon de sender til mulige kjøpere av tjenestene.

Videre har programlederen hatt møter med Sametingspresidenten Silje Karine Muotka og daværende sametingsråd Berit Marie Eira for å synliggjøre det gode arbeidet "Ut på vidda"-reindriftsfamilier gjennomfører i de kommunene vi samarbeider med pilotprosjektet.

"Ut på vidda" har også hatt møter med kollegaene hos alle landets statsforvaltere og vist til det arbeidet som programmet gjennomfører. I den forbindelse planlegges besøk fra disse kollegaene til Alta i løpet av høsten 2025. Målet er å besøke Sami siida i Alta under høstens aktiviteter med Alta skolene.

Programlederen har tilrettelagt for at tilbyderne har møtt opp og fortalt om ordningen og den jobben de selv gjør under Statsforvalteren i Troms og Finnmark sine reindriftskonferanser.

- **Regodkjennings- og godkjenningskurs**

I 2024 gjennomførte programmet regodkjenningskurs for de tilbyderne som ble godkjent i 2019 og godkjenningskurs for de som var under godkjenningsprosess og for ny tilbyder som ønsket godkjenning.

Programmet for kurset var allsidig, med tema som HMS, bedriftsutvikling, bruk av sosiale medier til markedsføring av egne tilbud, prosjektutforming, osv. I

tillegg ble møtet bruk til nettverksbygging, utveksling av erfaringer med skoleverket og kommunen som kunde. I tillegg inviterte vi innkjøpere hos de kommuner vi samarbeider med i pilotprosjektet med målet om å fortelle hvilke forventninger de har til "Ut på vidda"-tjenester samt at de traff andre tilbydere enn de per dags dato samarbeider om.

Evalueringen fra deltakerne var stor sett positiv. Det er et ønske om flere møtearenaer og ikke minst om å jobbe sammen med programleder om å etablere et nettverk for "Ut på vidda"-tilbydere, med egen facebook-gruppe for kommunikasjon intern i gruppen og ikke minst forbedring av felles facebookside.

Avslutning

Flere reindriftsfamilier har kommet i gang med å utvikle sine produkter. Det er et stor utfordringen å ha nok tilbydere som er villige til å levere tilbud til de kommunene som ikke er i deres nærområde.

Det er også viktig at kommunene får økt informasjon om ordningen og det tilbudet som kan bestilles.

Definisjonen av hva «det samiske perspektivet» skal være i den nye læreplanen, er vanskelig for skolene å få tak i. Dette åpner økte muligheter for reindriftsfamilie i "Ut på vidda". Gjennom sine tilbud kan de bidra til å gi kunnskapsrike og virkelighetsnære opplevelser om det samiske til både lærere og elever.

Nettverksbygging mellom "Ut på vidda"-reineiere er en sentral forutsetning for å styrke kompetansen ved hjelp av hverandres erfaringer, det vil gi kunnskap om forskjellig måter å drive tjenestene på og ikke minst bygge opp samarbeidet både i og utenfor næringen.

Nå som flere tilbydere har gjort sine erfaringer og lykkes med de tilbudene de leverer er det viktig å fortsette å bygge opp disse tilbudene, rekruttere flere tilbydere som kan tenke seg å videreutvikle ordningen.

I 2025 ønsker programmet å utvide pilotprosjektet med flere kommuner å samarbeide med.

Det er allerede interesse fra Saltdal kommune og Loppa kommune. Disse to kommuner har tilbydere som ønsker å utvikle sine tjenester i samarbeid med kommunene og skolene.

Programiere bør vurdere om det skal åpnes opp for rekruttering av nye tilbydere og kommuner. Det krever tid å etablere gode arbeidsformer mellom tilbydere, kommunene og skolene. Samarbeidet avhenger av kommune økonomien, men når kommunene og skolene ser verdien av disse tjenester, viser erfaring at de ønsker å prioritere og beholde dem.

I regi av kampen mot samehets, kampen for mangfold i samfunnet, inkluderingstiltak og ikke minst nå sist Stortingets behandling av rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen, åpnes det muligheter for "Ut på vidda"-reindriftsfamilier. Det åpnes opp flere inntektskilder som kan gi oppdrag for å gjennomføre tiltak som bidrar til mer kunnskap om det samiske samfunn, deriblant reindriften.

Videre er det behov for å jobbe frem HMS i "Ut på vidda". Dette arbeidet må skje i tett samarbeid mellom tilbyderne og HMS-tjenesten i reindriften.

Det er kostnadskrevende å etablere treff mellom tilbyderne. Imidlertid er det av avgjørende betydning at tilbyderne treffes for at de sammen er med på utvikling av egen næring.

Programmet "Ut på vidda" har vist seg å være en verdifull ressurs for både reindriftsfamilie og lokalsamfunnene. Framover er det viktig å få på plass flere gode og profesjonelle tilbydere, samt videreutvikle de etablerte. For å få dette til er det avgjørende med tilstrekkelig finansiering.

Til slutt for mer utfyllende informasjon om programmets resultater, ønsker jeg å vise til NORCE's evalueringsrapport som Landbruksdirektoratet har bestilt på vegne av avtalepartene:

"Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften.

Underveisevaluering av «Ut på vidda-programmet»- Rapport | [Nr. 1-2025] – NORCE Helse og Samfunn" (Publiseres etter at reindriftsforhandlingene er avsluttet)

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

For lowverket som forvaltes av landbruksavdelingen er gevinsten tatt ut. Saksomfanget på husdyrkonsesjonsregelverket er lite, så selv om fagmiljøet på

avdelingen er styrket så er det fortsatt sårbart.

Det er etablert gode rutiner for kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og avløsertilskudd, og regionale miljøtilskudd. Det samme gjelder for eiendomslovgivningen. Det er kontinuerlig og god dialog blant saksbehandlerne på ordningene, noe som sikrer ensartet rådgivning, veiledning og praksis.

Reindriftsloven: Gevinsten er tatt ut. Vi har fått bredere kompetanse etter sammenslåingen og mer ensartet forvaltningspraksis. Det har også gitt oss større fleksibilitet. Næringa i Troms opplever at de ikke har den tette oppfølginga fra forvaltningen som de har hatt tidligere.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)

Rapportere på

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2024.

Se tabeller.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet	Opphevet/avvist
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	3	1	1	1
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	3	1	2	0
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	0	0	0	0
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0	0	0	0
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	0	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	0	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	0	0	0	0

Vi har ikke kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense. Statsforvalteren er ikke lenger klageinstans i saker etter konsesjonsloven der erverver er AS.

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Opphevet/avvist	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	3	0	0	2	0	0	0	1	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	3	0	0	3	0	0	0	0	To av kommunenes avgjørelser er stadfestet, og det er ikke gitt tillatelse til fradeling. I den siste saken er klagen tatt til følge, men resultatet var at det ikke ble gitt tillatelse til fradeling.
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven §12	1	1	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	6	6	0	0	0	0	0	0	Feil i teksten i tabellen, sett opp mot beskrivelse i rapporteringspunkt ovenfor. Her er det rapportert førsteinstansbehandling i saker hvor AS søker konsesjon.
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	1	0	0	0	0	1	0	0	Det er ilagt tvangsgebyr for brudd på driveplikten. Saken er oversendt til Landbruksdirektoratet den 26.09.24, for klagebehandling.

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0	0	0
Hytte ol.	0	0	0
Forretn., kontor, industri	0	0	0
Off./priv. tjenesteyting	0	0	0
Andre byggeområde	0	0	0
Skogplanting	0	0	0
Samferd. og tekn. infrastruktur	0	0	0
Grønnstruktur	0	0	0
Golf	0	0	0
Forsvaret	0	0	0
Andre landbruksformål	0	0	0
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0	0	0

Statsforvalteren har ikke tillatt omdisponering i 2024.

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet	Avvist
Vedtak	3	3	0	0
Påklaget til Landbruksdirektoratet	2	2	0	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	4	0	0	0	4
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	1	0	0	0	1
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	3	0	0	0	3
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	1	0	0	0	1

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	0	0	0	0	0

Statsforvalteren har ikke hentet inn saker fra kommunene i 2024.

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Opphevet/avvist	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Statsforvalteren har ikke behandlet noen nydyrkingssaker som førsteinstans i 2024. Vi har heller ikke behandlet klagesaker i 2024.

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	0			0			0		

Statsforvalteren har ikke oversikt over dette. Disse opplysninger vil fremkomme av de endelige KOSTRA tallene.

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker		0		

Statsforvalteren har ikke oversikt over dette. Disse opplysninger vil fremkomme av de endelige KOSTRA tallene.

Odelsfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelsfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelsfrigjøring	Avvist	Merknad
Saker om odelsfrigjøring	0	0	0	0	

Det todelte målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

Landbruksavdelingen samarbeider med miljøavdelingen som har hovedansvaret for rovdyrforvaltningen i Troms og Finnmark. Vi har et veletablert og godt samarbeid. Et viktig styringsdokument er forvaltningsplan for rovvilt. Ny plan har vært på høring i 2024, nå gjenstår konsultasjoner med næringene.

Det er fortsatt mye kritikk knyttet til rovviltforvaltningen i Troms og Finnmark. Det har vært møter med kommuner og næringen også i 2024 om tapene av beitedyr i utmarka. Statsforvalteren sendte et bekymringsbrev om rovviltsituasjonen og tap av beitedyr i mai 2024 til Miljø og klima- departementet og Landbruks og mat- departementet. Av regionens 505 sauebruk søkte 123 erstatning, det er ti færre enn i 2023. Tapene av sau og lam i utmarka er fortsatt store, vi registrer merkbart færre tap forårsaket av bjørn i 2024. Det samlede tapet av søyer var vesentlig lavere enn i 2023. Størst tap ble oppgitt til gaupe, og forekomster av gaupe finnes nå i hele regionen, bortsett fra øyene.

I reindrifta er det tap av kalv til ørn. I tillegg til de vanlige rovviltutfordringene er det meldt om forstyrrelser fra rovvilt i parringstida og observasjon av flere ulv i Pasvik.

Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen på landbruks-, natur- og kulturmiljøområdet.

Områdene i fylket

Skardalen i Kåfjord har ildsjelene som har driftet området tidligere pensjonert seg, så det oppleves som noe vakuum i området nå mens de venter på at nye personer skal komme inn å jobbe videre med saken. Kommunen har også slitt med kapasitet. Mest bevilgning til skjøtselstiltak i dette området.

Skallan-Rå i Kvæfjord har hatt utskiftning i personell i kommunen, og på bakgrunn av dette hatt lite aktivitet før mot tampen av året. Det er fremdeles bygninger det bevilges mest penger til.

Skoltebyen i Sør-Varanger har istandsatt en del bygninger i regi av Sametinget. De har også fått på plass en kartlegging av naturverdier. De skal jobbe videre med kartlegging av kulturminner/bygninger. De har fått innvilget refotografering av kulturlandskapet, og har startet arbeidet frem mot dette som skal gjennomføres i 2025.

Goarahat og Sandvikhalvøya i Porsanger er det mest stabile området og har etablert god drift. Kommunen gir tilbakemelding om at det er vanskelig å få til godt oppmøte fra det lokale samarbeidsutvalget.

Utfordringer/Trusler

Det er fremdeles utfordringer knyttet til nedgangen i antall bruk, samt ressurser i kommunene til å forvalte områdene på best mulig måte. De lokale trekker seg litt ut av samarbeidet med kommunen for å forvalte områdene.

Forvaltningsplaner

Goarahat/Sandvikhalvøyas plan som ble revidert i 2022 og er fremdeles gyldig og benyttet.

Kåfjord kommune jobber fremdeles med å få revidert planen for Skárfvággi/Skardalen.

Skoltebyen og Skallan-Rå driver fremdeles med utarbeidelse av sine planer. Kvæfjord er i sluttfasen av utarbeidelsen av sin forvaltningsplan

Vi omfordelte 200 000 kroner i 2024 på grunn av mangelfull/manglende forvaltningsplan.

Statsforvalteren setter krav om at forvaltningsplan må være på plass før det tildeles full ramme, og har derfor holdt igjen 100 000 kroner fra hvert område som ikke har dette på plass.

Skjøtselsplaner

Det er utarbeidet skjøtselsplaner for enkeltområder innenfor alle områdene.

Referansegruppemøter

Regional forvaltning, bestående av Statsforvalters landbruksavdeling og miljøavdeling, fylkeskommunene og Sametinget, har jevnlig møter blant annet

for budsjettinnspill, å sikre god rammefordeling, diskutere områdene og aktuelle prosjekter. Samt at det på tampen av 2024 ble startet planlegging av en felles samling for alle UKL-områdene i Troms og Finnmark i 2025. Samarbeidet fungerer godt.

Referansegruppene, bestående av regional forvaltning, kommune og grunneier-representant, møtes fire ganger årlig, og fungerer som en støtte og veileder for kommunen i saksbehandling og utvikling av områdene. Vi har i 2024 oppfordret kommunene til å ta initiativ til disse møtene med oss. Kommunene har ikke benyttet seg av denne muligheten i så stor grad som vi hadde ønsket.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Bidrar tiltak støttet av tilskuddsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte?	Tiltakene bidrar til å oppfylle formålet med ordningen på en tilfredsstillende måte. Hovedfokus har vært på kulturminner/miljø og skjøtsel av naturmangfold.
Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket? Er det positive trender i områdene?	Verdiene er vedlikeholdt i våre områder. Det er viss pågang av søknader og midlene brukes som regel opp i enkelte områder. Det antyder at interessen for ordningen og ivaretagelsen av verdiene er der. Det er en liten økning i kartleggingen av områdene, slik at vi får en bedre og bedre oversikt over natur- og kulturlandskapsverdiene.
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	Som nevnt tidligere er den største trusselen nedleggelse av gårdsdrift i de utvalgte områdene. I tillegg ser vi at enkelte områder trekker de lokale krefter seg ut fra samarbeidet med kommunen og ordningen er sårbar i de kommuner som har få ansatte innen landbrukssektoren.
Blir ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	Ja, noen grunneiere har brukt ordningen til næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdiene.
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	To av områdene har forvaltningsplan. Et område har oppdatert planen i 2022, mens den andre er fra 2010. De to yngste områdene er i gang med sine forvaltningsplaner, og Statsforvalteren har gitt tydelig signal om at manglende forvaltningsplan kan føre til redusert ramme til kommunen i kommende år.
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Vi har inntrykk av at forvaltningsplanen fungerer som overordnede retningslinjer for prioritering av tiltak i områdene. Det burde i tillegg vært krav om årlige retningslinjer for hvert område.
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Regional forvaltning har noen møter i løpet av året. Samarbeidet fungerer godt, men vi ønsker et større initiativ fra kommunen. Kommunen melder om dalende interesse fra lokale samarbeidsgrupper.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Utgangspunktet for vår interne budsjettfordelingsmodell for driftskapitlet er å bringe embedets budsjett på de ulike fagområdene mest mulig i samsvar med tildelingen på de ulike departementenes fagområder. Det utelukker likevel ikke lokale prioriteringer i tråd med embedets Strategi 2020+ og i særlige tilfeller av saksområder med spesielle utfordringer. Det settes av 2% av samlet tildeling til lokale prioriteringer.

I budsjetteringen er det nødvendig med et godt samspill mellom driftskapitlet og fagmidler, og målet er god samlet ressursutnyttelse. Vi opplever også at enkelte prosjekter/oppgaver ikke er fullfinansiert, noe som innebærer at utgifter/merforbruket på prosjekter må dekkes av driftskapitlet.

Samlet ressursbruk for driftskapitlet viser en økning på 12,5 mill. fra 2023 til 2024, som tilsvarer en økning på 7,3%. Samlet øker lønn og sosiale utgifter med 7,6 mill. fra 2023 til 2024, og dette skyldes hovedsakelig overføring av vergemål fra fagmidler til driftskapitlet. I tillegg reduseres pensjonsutgiftene med 0,8 mill. Antall årsverk er omtrent uendret fra 2023 til 2024.

Reise- og driftsutgifter øker med 4,9 mill. Dette knytter seg hovedsakelig til økt husleie (økt husleie for Karasjok samt prisjusteringen av løpende leiekontrakter), redusert administrativ kostnadsdekning som følge av overføringen av vergemål fra fagmidler til driftskapitlet og avlevering av gamle papirarkiver til arkivverket.

Det legges til at i lønnsoppgjøret for staten for 2024 ble partene ikke enige. Lønnsoppgjøret i staten for 2024 ble avsluttet ved Rikslønnsnemndas kjennelser 20.11.24. I etterkant av dette skal sentrale tillegg utbetales og lokale forhandlinger gjennomføres så raskt som mulig, og senest innen 15. februar 2025. For oss innebærer dette at lønnsoppgjøret for 2024 utbetales i 2025, og disse utgiftene inngår dermed ikke i utgifter for driftskapitlet eller fagmidler for 2024. Tilsvarende får vi først betalt faktiske pensjonskostnader for 2024 når lønnsoppgjøret for 2024 er rapportert til Statens pensjonskasse i løpet av 1. halvår 2025.

Mindreforbruket for driftskapitlet for 2024 er på 7,7 mill., som tilsvarer 4,0% av årets tildeling. Av dette utgjør 3,6 mill. en ubrukt tildeling for kompensasjon for virkningen av lønnsoppgjøret for 2024. Som nevnt ovenfor utbetales lønnsoppgjøret for 2024 i 2025.

I februar 2024 kom regjeringens beslutning om å beholde dagens statsforvalterstruktur med løfte om styrking på 10 mill. av embedets arbeid generelt og reindrift, oppfølging av kommuner og beredskap spesielt. Tildeling for 2024 var på 5 mill. Disse midlene er disponert fullt ut, og ansatte har i løpet av høsten 2024 tiltrådt i de nyopprettede stillingene.

Samlet ressursbruk for lønn og sosiale utgifter for fagdep./fagmidler viser en reduksjon på 6,7 mill. fra 2023 til 2024, som tilsvarer en reduksjon på 13,3%. Reduksjon skyldes hovedsakelig overføring av vergemål under Justis- og beredskapsdepartementet fra fagmidler til driftskapitlet fra 2024 samt en reduksjon for Utenriksdepartementet (andre). Det er en økning for Kunnskapsdepartementet og Helse og omsorgsdepartementet.

Vi viser til kommentarer under for nærmere beskrivelse av endringene.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet - For driftskapitlet er det en mindre endring fra 2023 til 2024. For fagdep. er det en mindre endring. Fra 2024 har vi et nytt prosjekt for program for forebyggende sosialt arbeid.

Barne- og familiedepartementet - For driftskapitlet er det en mindre endring fra 2023 til 2024. Fagdep. reduseres med 0,2 mill., som hovedsakelig knytter seg til redusert prosjekttildeling/arbeid med oppfølging av kompetansesatsing.

Helse- og omsorgsdepartementet - For driftskapitlet er det en mindre endring fra 2023 til 2024. Fagdep. øker med 2,2 mill., som skyldes en økning for LIS-turnusveiledning, kontrollkommisjonene og et nytt prosjekt for Bo trygt hjemme-reformen. To prosjekter ble avsluttet i 2023 (Leve hele livet og

samfunnsmedisin).

Justis- og beredskapsdepartementet - Driftskapitlet øker med 10,7 mill., som hovedsakelig skyldes overføring av vergemål fra fagmidler til driftskapitlet fra 2024. Fagdep. reduseres med 10,5 mill., som hovedsakelig skyldes overføring av vergemål fra fagmidler til driftskapitlet fra 2024.

Klima- og miljødepartementet - For driftskapitlet er det en mindre endring fra 2023 til 2024. Fagdep. øker med 0,5 mill., som hovedsakelig skyldes økt prosjekttildeling for tjenestekjøp rovvilttiltak og et nytt prosjekt for ferdsel i natur. Samtidig er prosjektet for rullering av forvaltningsplan avsluttet i 2023.

Kommunal- og distriktsdepartementet - I 2023 inngikk utgifter til administrative/felles oppgaver/drif av embetet med 41,7 mill. for driftskapitlet under Kommunal- og distriktsdepartementet. Fra 2024 er dette flyttet til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Korrigert for denne endringen er det en reduksjon på 1,9 mill. for driftskapitlet. Dette skyldes vakanser på justis- og kommunalavdelingen og redusert arbeid på planområdet. Fagdep. øker med 0,6 mill., og dette forklares med økt tildeling til arbeid med byvekst- og bygdevekstavtaler på planområdet.

Kunnskapsdepartementet - For driftskapitlet er det en mindre endring fra 2023 til 2024. Fagdep. øker med 1,4 mill., og dette skyldes økte utgifter til sensur videregående skole, håndhevsordningen og administrativt arbeid for økt kvalitet i grunnopplæringen, herunder forvaltning av tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling for barnehage og grunnopplæring. Vi har også fått et nytt prosjekt for innføring av ny opplæringslov.

Landbruks- og matdepartementet - Driftskapitlet reduseres med 1,3 mill., som hovedsakelig skyldes reduserte lønnsutgifter på grunn av vakanser på landbruksavdelingen og justis- og kommunalavdelingen samt økt bemanning på reindriftsavdelingen. For fagdep er det en mindre endring.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet - Departementet er nytt fra 2024, og knytter seg til ressursbruk administrative/felles oppgaver/drif. Dette utgjør 46,7 mill. for 2024, mens tilsvarende beløp for 2023 er 41,7 mill. I 2023 inngikk dette under Kommunal- og distriktsdepartementet. Økning er på 5 mill., og skyldes hovedsakelig økning i andre utgifter. Husleie øker med 1,3 mill. som følge av økt husleie for Karasjok samt prisjusteringen av løpende leiekontrakter. Administrativ kostnadsdekning reduseres som følge av overføringen av vergemål fra fagmidler til driftskapitlet, og vi har utgifter til avlevering av gamle papirarkiver til arkiverket. Vi har ingen fagmidler for Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Andre - For driftskapitlet er det en mindre endring fra 2023 til 2024. Fagdep. reduseres med 1 mill., som hovedsakelig skyldes avslutning av et prosjekt for atomsikkerhet i Nordvest-Russland i 2023.

Ressursrapportering

Departement	Driftskapittel 2024	Driftskapittel 2023	Fagdep. 2024	Fagdep. 2023
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	2 946	2 961	4 320	4 126
Barne- og familiedepartementet	8 165	8 476	1 754	1 906
Helse- og omsorgsdepartementet	22 953	22 934	10 756	8 574
Justis- og beredskapsdepartementet	21 337	10 599	1 573	12 042
Klima- og miljødepartementet	26 389	26 146	10 639	10 130
Kommunal- og distriktsdepartementet	14 835	58 442	868	250
Kunnskapsdepartementet	13 732	13 572	13 164	11 787
Landbruks- og matdepartementet	26 018	27 342	160	70
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	46 718	0	0	0
Andre	244	355	289	1 323
Sum	183 337	170 827	43 523	50 208

Beløpene stemmer med regnskapet. Beløp for driftskapitlet er summen av henholdsvis kap. 0525.01 og 3525.02 for 2023 og 1520.01 og 4520.02 for 2024. Beløp for fagdep. er summen for lønnskonti i intervallet 5000 - 5899 for alle fagkapittel unntatt henholdsvis kap. 0525.21 for 2023 og 1520.21 for 2024. Endringer i kapitler fra 0525 til 1520 skyldes opprettelsen av Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet fra 2024.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Vi har hatt høy aktivitet for oppdragene våre i 2024 med en betydelig utadrettet virksomhet med møter, tilsyn og konferanser. Vi har arbeidet videre med våre fire strategiske satsinger som er:

- fyrtårn barn og unge med gode oppvekstsvilkår og gode framtidsutsikter for barn og unge
- styrking av kommunedialogen med mål om sterkere, tryggere og mer bærekraftige kommuner som skal levere gode og stabile tjenester til befolkningen
- bærekraft
- samfunnssikkerhet og beredskap

I planleggingen er det nødvendig med et godt samspill mellom driftskapitlet og tildelinger av fagmidler, og målet er god samlet ressursutnyttelse. Samlet mener vi at ressursutnyttelsen er god, og vi bruker 94% av samlede tildelinger.

Regnskapet for driftskapitlet viser et forbruk på 96% av tildelingen, som innebærer et mindreforbruk på 7,7 mill. Av mindreforbruket utgjør 3,6 mill. en ubrukt tildeling for kompensasjon for virkningen av lønnsoppgjøret for 2024. Partene kom ikke til enighet i lønnsoppgjøret i staten i 2024, og lønnsoppgjøret i staten ble avsluttet ved Rikslønnsnemndas kjennelser 20.11.24. Lokale forhandlinger er gjennomført innen 15.02.25, og virkningen av lønnsoppgjøret for 2024 utbetales i 2025. Videre kom regjeringens beslutning om å beholde dagens statsforvalterstruktur i februar 2024 med et løfte om styrking på 10 mill. av embetets arbeid generelt og reindrift, oppfølging av kommuner og beredskap spesielt. Tildelingen for 2024 var på 5 mill. Disse

midlene er disponert fullt ut, og ansatte har i løpet av høsten 2024 tiltrådt i de nyopprettede stillingene.

For prosjekttildelinger på postene 01 – 45 (drift) har vi brukt 91% av tildelingene der restmidlene utgjør 14,1 mill., som hovedsakelig er knyttet til Kunnskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet (rest prosjekt for pukkellaks utgjør 3,9 mill.). For prosjekttildelinger på postene 60 – 80 (tilskudd) har vi brukt 96% av tildelingene der restmidlene utgjør 8,2 mill., som hovedsakelig er knyttet til Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Samlet sett mener vi Statsforvalteren i Troms og Finnmark leverer gode tjenester til våre oppdragsgivere og innbyggere innenfor de økonomiske rammene vi har til rådighet. Det nevnes også at vi innenfor reindrift og helse- og sosialområdet har en del restanser, og økt oppdragsmengde og reduserte budsjetter har vært utfordrende over tid på disse områdene. Vi viser også til statsforvalterens beretning i kapittel 1 og øvrig redegjørelse i årsrapporten. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet i kapittel 6 og kommentarer under punkt 3.4.

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

Styringen av embetet baserer seg på tildelingsbrev og hovedinstruks. Vi gir tilbakemelding på foreløpig tildelingsbrev og har dialog med fagdepartementene om prioriteringer og løsning av oppdrag. Myndighet delegeres fra embetsledelsen til avdelingsdirektørene i egne delegeringsreglement. Det er utarbeidet egne delegeringsreglement for hver avdeling som godkjennes av embetsledelsen. Disse styringsdokumentene er grunnlaget for vår strategiske plan, overordnede virksomhetsplan og avdelingsvise virksomhetsplaner.

I virksomhetsplanen konkretiseres, fordeles og risikovurderes oppdragene. Det er fokus på bærekraftsmålene og vurdering av barns beste i vår oppdragsløsning. Måloppnåelse rapporteres i årsrapporten. Tilbakemeldinger på årsrapport og tilbakemeldinger i styringsmøter er en viktig kilde til korrigering og endring. Det er utarbeidet rutine for risikovurdering i embetet. Alle viktige prosesser og milepæler er lagt inn i et årshjul for intern styring.

Avviksportalene brukes aktivt for å rapportere avvik. Avvik håndteres og lukkes kontinuerlig med fokus på forbedring og læring.

Årsbudsjett, langtidsbudsjett og økonomirapportering skal sikre en forsvarlig disponering av økonomiske ressurser. Embetet har mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp og har rammefordelt en stor del av budsjettrammen til avdelingsdirektørene.

De viktigste koordinerende og styrende organer i embetet er ledergruppa, utvidet ledergruppe, samarbeidsutvalget og arbeidsmiljøutvalget. På avdelingsnivå er det faste avdelingsmøter.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Risikostyring er en integrert del av mål- og resultatstyringen i embetet.

Risikovurderinger gjennomføres i alle enheter i forbindelse med virksomhetsplanlegging, ved budsjettrevidering og løpende gjennom året. I tillegg har vi i 2024 ferdigstilt overordnede risikovurderinger med tilhørende tiltak innenfor HMS, økonomi, offentlige anskaffelser, nasjonale sikkerhetsinteresser, informasjonssikkerhet og behandling av personopplysninger.

Risikovurderinger ligger i økende grad til grunn for rutiner og retningslinjer som revideres og utarbeides. Vi fjerner oss fra "best practice" over til en risikobasert tilnærming til våre arbeidsoppgaver. Dette har vi allerede gjort over tid og år, men nå har vi formalisert dette arbeidet. En egen Retningslinje for Internkontroll er under utarbeidelse og forventes ferdig våren 2025. Denne tar utgangspunkt i malen som Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har laget, men er kraftig omskrevet for å bli godt nok tilpasset vår drift. I forbindelse med dette arbeidet har begge internkontrollgruppene våre vært i sparremøter med DFØ der hensikten var å klarere ut spørsmål rundt risikostyring, internkontroll og begrepsbruk i internkontrollarbeidet. Disse møtene har vært svært nyttige for vårt arbeid.

Risiko- og sårbarhetsanalyser gjøres etter lokale maler. Flere varianter av skjema for risikovurdering og Sikker jobb analyse er utarbeidet lokalt og tatt i bruk. Variasjonen i skjema er for å svare ut behovet for ulik kompleksitet på risikovurderingene.

Vi har vært innom tre ulike systemer for å melde avvik i 2024. RiskManager (RM), et midlertidig e-postbasert system som STAF bygget for alle embetene og fra 1. oktober en avviksportal som er levert av Datakvalitet AS. Styringsbiblioteket er vårt felles bibliotek for rutiner, retningslinjer og andre styringsdokumenter.

I 2024 tok Statsforvalteren i Troms og Finnmark i bruk Plandisc som planleggingsverktøy. I Plandisc er det bygget årshjul for intern styring og årshjul for aktiviteter. Flere avdelinger tok i bruk Plandisc som styringsverktøy i 2024 og det er lagt opp til at de øvrige etablerer hjul i 2025.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Beskrivelse av overordnet internkontroll

Vi definerer områdene økonomi, offentlige anskaffelser, HMS (helse, miljø og sikkerhet), nasjonale sikkerhetsinteresser, informasjonssikkerhet, behandling av personopplysninger og virksomhetsstyring som områder der vi skal ha et særskilt fokus på internkontroll.

Vårt internkontrollsystem er basert på lovkrav, kravene i økonomiregelverket og styringsdokumentene fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Risiko- og vesentlighetsvurderinger ligger til grunn for vårt arbeid med virksomhetsplanlegging. I det årlige arbeidet med virksomhetsplanen, legges det til rette for at de ansatte kan være med å påvirke og bidra i arbeidet.

En del av vårt internkontrollsystem er delegeringsreglementer som tydeliggjør roller og ansvar i embetet. Vi utarbeider både overordnet delegeringsreglement og avdelingsvise delegeringsreglementer som evalueres årlig. Vi legger til rette for både medbestemmelse i avdelingene og medvirkning i Samarbeidsutvalget før disse styringsdokumentene endelig godkjennes.

Interne styringsdokumenter og retningslinjer er lagret i vårt styringsbibliotek. Disse er i tillegg tilgjengelige på vårt intranett med lenker tilbake til nevnte bibliotek. Referater fra ledermøter, møter i Arbeidsmiljøutvalget og møter i Samarbeidsutvalget er tilgjengelig på intranettet vårt og deles med alle i Teams når de publiseres. Vi har månedlige møter både i Arbeidsmiljøutvalget og Samarbeidsutvalget.

Økonomistyring

Vi har utarbeidet en intern økonomistyringskalender. I tråd med denne utarbeider økonomiteamet månedlige økonomirapporter til avdelingene fra april og ut året. Basert på disse rapportene, gjennomføres det månedlige møter med ledelsen for den enkelte avdeling.

For de årlige budsjettene for embetet utarbeides det en egen plan for budsjettprosessen som blant annet angir tidspunkt for behandling av budsjettet i ledermøter og drøfting av budsjettet med representanter for organisasjonene i Samarbeidsutvalget. Her gjennomføres det også møter med ledelsen for den enkelte avdeling med gjennomgang av budsjettgrunnlag.

Vi har også utarbeidet standard økonomirapporter i økonomisystemet. Alle ansatte med budsjettdisponeringsmyndighet har tilgang til disse økonomirapportene slik at det er mulig å påse at det er budsjettmessig dekning for utbetalingen/disposisjonen. Ansatte som følger opp enkeltprosjekter har også tilgang til økonomirapportene.

Det vurderes at embetet i 2024 har tilfredsstillende økonomistyring og kontroll, jamfør økonomireglementet.

Anskaffelser

I 2024 gjennomførte vi ukentlige kontroller av alle faktura for anskaffelser av varer og tjenester over 100 000 kroner i økonomisystemet Unit4. Som følge av denne fakturakontrollen, er det meldt ti avvik i vårt avvikssystem. Avvikene omfatter blant annet manglende dokumentasjon av anskaffelsesprosessen og kontrakt.

Målet med avvismeldingene er å håndtere det konkrete avviket, men også at avviket skal bidra til læring/kvalitetsutvikling for å unngå liknende avvik for fremtiden og bidra til å styrke kulturen/forståelsen for internkontroll.

Vi vurderer at dette tiltaket har god effekt.

Det er ikke grunn til å anta at midler er brukt til formål som ikke er i samsvar med tildelingene eller at varene og tjenestene ikke er levert. Det vises her til at alle faktura er attestert av ansatte med god kjennskap til bestilling/levering og deretter budsjettgodkjent av ansatte med myndighet. Risikoen for misligheter kan ikke utelukkes, men vurderes som svært liten.

Iverksatte forbedringstiltak i 2024

Internkontroll

Høsten 2023 etablerte embetet en intern partssammensatt internkontrollgruppe for å utføre en systematisk gjennomgang av embetets internkontroll. Gruppen leverte sin rapport i april 2024 med funn og anbefalinger på forbedring og videreutvikling innenfor vårt internkontrollarbeid.

Kort oppsummert viste rapporten at vi har et omfattende internkontrollsystem i embetet og at vi har etablert mange skriftlige rutiner og tiltak på arbeidet vi gjør. Funnene tilsa at det generelt skjer godt internkontrollarbeid i embetet.

De viktigste overordnede funnene med tanke på forbedring og mangler, var behov for tilstrekkelig med ressurser. Balansen mellom oppdrag som tildeles og ressurser til utførelse samsvarer ikke. Det er behov for større tydelighet rundt, og kunnskap om, hva vårt internkontrollsystem er og består av. Siste overordnede anbefaling er at vi i større grad etablerer en systematisk risikobasert tilnærming til de oppdragsområdene det skal eksistere retningslinjer og rutiner for.

Embetsledelsen etablerte ei ny partssammensatt internkontrollgruppe (Internkontrollgruppa 2.0), som fikk i oppdrag å gå systematisk gjennom anbefalingene i rapporten og konkretisere disse slik at de kunne omsettes til handling. Gruppen har hatt jevnlig arbeidsmøter, og arbeider med forslag til retningslinje for internkontroll, rutiner og tiltak for å svare ut oppdraget. Oppdraget er stort og arbeidet fortsetter i 2025.

Evaluering av embetet

I mai 2024 etablerte vi en intern partssammensatt gruppe, *Evalueringsgruppa*, som har i oppdrag å evaluere embetets oppgaveløsning. Dette er steg 1 i prosjekt *Statsforvalteren i Troms og Finnmark på vei mot 2030*. Kjernen i evalueringen er organisering, samhandling og oppgaveløsning.

Gjennom å samle og analysere tall og fakta skal gruppa kartlegge nåsituasjonen og evaluere styrker og svakheter ved dagens organisering. Overordnet skal gruppa finne ut: *Hvordan kan vi sammen oppnå enda bedre resultater til det beste for innbyggere og kommunene i Troms og Finnmark?*

Bakgrunnen for å evaluere arbeidet er at embetet vårt ved inngangen til 2024 rundet fem år, i februar 2024 fikk vi avklart at embetet skulle bestå som Troms og Finnmark og embetsledelsen ønsket en gjennomgang.

Så langt har gruppa samlet inn eksisterende data og hentet inn nytt materiale som de nå sammenstiller og analyserer.

Evalueringsrapporten skal være klar medio juni 2025. Den skal inneholde en anbefaling om hvordan funnene kan følges videre opp. Tanken er at ny embetsledelse skal bruke rapporten som beslutningsgrunnlag for **om** og eventuelt **hvordan** vi skal gå videre med en omstillingsprosess.

Arbeidsmiljødag

På embetets felles arbeidsmiljødag 8. november 2024, var temaet *Arbeid, samarbeid og ledelse på tvers av tid, sted og rom*. Vi konsentrerte oss om ivaretagelse av arbeidsmiljøet vårt når vi jobber så geografisk spredt som vi gjør. Dagen ble gjennomført på Teams med lokalt gruppearbeid.

Feltinstruks

I august 2024, etablerte ledergruppa en feltinstruksgruppe som har i oppdrag å etablere en enhetlig feltinstruks for samtlige avdelinger som har feltarbeid blant sine arbeidsoppgaver. Feltinstruksen skal angi graden av risikostyring og kompetansebehovet før et feltoppdrag iverksettes. Arbeidsgruppa har brukt høsten til å kartlegge egne behov og fått gode innspill fra sammenlignbare samarbeidspartnere som har mye feltarbeid. Første utkast forventes klart i april 2025.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Bemanning

Vi hadde ved årsskiftet 202,9 årsverk. Vi har i all hovedsak god tilgang på kvalifiserte søkere. I fjor nevnte vi at vi hadde opplevd en tid med færre søkere på stillingene våre, men dette har endret seg i 2024. For noen år tilbake hadde vi noen stillinger som måtte ha andregangsutlysning, det har ikke vært nødvendig i 2024. Unntaket er lærlingestillingen vi lyste ut hvor vi ikke fikk søkere. Vi har sjekket ut ved videregående skoler hvor det kunne være aktuelt å ta inn elever til lærlingeplass, men det viser seg at det kun var ca 5 elever som kunne vært aktuelle. Det viste seg at de fleste elevene går videre til studiespesialisering påbygg, i stedet for å søke lærlingplass.

Kapasitet

Med kapasitet forstår vi hvordan bemanning og kompetanse står i forhold til de oppgavene vi er gitt. Vi ser at sykefraværet vårt har gått bra ned fra 2023 (8,1%) til 2024 (5,57%). I 2024 har sykefraværet stabilisert seg igjen, og vi har hatt færre langtidssykemeldte enn i 2023. Vi har gjennom hele 2024 benyttet oss av Nav arbeidslivssenter og ekspertbistand fra dem. Vi har fått gode tilbakemeldinger fra våre ansatte som har fått benytte seg av dette tilbudet.

Gjennom 2024 hadde vi flere lederstillinger vakant i påvente av avklaringer blant annet knyttet til statsforvalterstrukturen og ny embetsledelse. Vi har derfor flere ledige lederstillinger enn vi har hatt tidligere. Ledighet i lederstillinger ble dekket inn med fungeringer som igjen tok kapasitet fra saksbehandlernivået.

Kompetanse

Vi er en kunnskapsorganisasjon og har i all hovedsak ansatte med høyere akademisk utdanning. De fleste av våre medarbeidere har høyere utdanning på masternivå. Noen ansatte har bachelorgrad og noen har doktorgrad. Vi opplever at de ansattes kompetanse normalt dekker våre kompetansebehov.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet har relativt få eiendeler. Kjøp av alt inventar gjennomføres av organisasjons- og utviklingsavdelingen og finansieres gjennom embetets felles driftsbudsjett.

STAF eier og administrerer alt IKT-utstyr.

Embetet leaser fem tjenestebiler. Vi eier også flere snøscootere, ATV-er og tilhengere, som er registrert hos Statens vegvesen.

Vi nevner også at vi fra og med 1.1.26 skal ta i bruk periodisert virksomhetsregnskap i tråd med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Det innebærer blant annet at vi skal kartlegge og dokumentere eiendeler knyttet til åpningsbalansen, samt gjøre nødvendige prinsippavklaringer og vurderinger til denne. Prosjektet har oppstart 1. mars 2025, og det gjennomføres med bistand fra DFØ.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Regnskapsrevisjon

Riksrevisjonen hadde ingen merknader til regnskapsrevisjonen for 2023. Revisjonen for 2024 er ikke ferdigstilt.

Informasjonssikkerhet

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har et informasjonssikkerhetsutvalg. Utvalgets arbeid innen informasjonssikkerhet skal være forebyggende, kontrollerende og rådgivende.

Vi har god kontakt og erfaringsutveksling med de andre embetene og STAF ved at vi har en representant i Fagutvalget for informasjonssikkerhet og Samarbeidsforum for personvern. Vi har god informasjonsflyt fra de lokale og nasjonale utvalgene til embetsledelsen.

I slutten av 2024 gjennomførte STAF en spørreundersøkelse om sikkerhetskultur i embetene. Informasjonssikkerhetsutvalget vil bruke svarene fra denne undersøkelsen i utformingen av videre planer knyttet til informasjonssikkerhet i embetet.

Vi hadde høy deltakelse på STAF sine webinarer og digitale fagsamlinger innen informasjonssikkerhet. Embetsledelsen ga klare signaler om at ansatte og spesielt ledergruppa skulle delta på disse kompetansehevede arrangementene.

Vi inviterte inn en representant fra STAF på ett av allmøtene våre fordi vi ønsket at ansatte skulle lære mer om Hoxhunt. Det er et "treningsprogram" i

Outlook, som gjør oss dyktigere på å gjenkjenne phishing-forsøk og hvordan vi skal håndtere de.

Det ble meldt 32 avvik på informasjonssikkerhet i 2024. Vi hadde to brudd på personvern, og dette meldte vi til Datatilsynet. Ett av disse kom av e-post-phishing og det andre var knyttet til feil i datasystemet til en annen organisasjon. I løpet av 2024 fikk vi tilgang til og opplæring i et nytt avvikssystem, "Avviksportalen".

Vi tar avvik og opplæring innen informasjonssikkerhet på alvor, og vil fortsette med kompetanseheving innen dette området i 2025.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Arbeidsmiljøutvalget

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har et partssammensatt arbeidsmiljøutvalg (AMU) som i 2024 hadde ni møter. Arbeidsgiver var møteleder i 2024.

Faste saker har vært sykefravær, HMS-avvik/ forbedringsforslag (rapporter), informasjonsutveksling om vårt arbeidsmiljø, pågående husprosjekter, langtidsbudsjett, organisasjonsutvikling (OU-prosesser), reintellesaken, evaluering av eget embete og internkontrollarbeid.

Etter avklaring i struktursaken, har det vært en positivitet og fart i arbeidsmiljøet vårt til å komme i gang og se framover. Utviklingsarbeid som har stått på vent i lang tid, kunne få starte opp i 2024. Det åpnet seg samtidig et mulighetsrom for å kartlegge og jobbe med det store bildet i organisasjonen. Vi etablerte ei arbeidsgruppe med det formålet (*Evalueringsgruppa*) og Arbeidsmiljøutvalget har bidratt med representant fra arbeidsgiversiden.

Selv om det jobbes aktivt med kartlegging og å finne gode momenter for videre utvikling av embetet, står en del arbeid på vent til ny statsforvalter er på plass. Lederstrukturen har i 2024 og inn i 2025 vært preget av mye midlertidighet, noe som har vært og er både krevende og spesielt. Opplevelsen er at alle gjør så godt de kan selv om det også fører til økt arbeidspress. På en del områder er vi fortsatt i en ventefase med utviklingsarbeidet vårt.

I 2024 har Statsforvalteren i Troms og Finnmark vært innom tre ulike systemer for å melde avvik. RiskManager, som er kjent fra tidligere år, ble lukket ned medio januar og erstattet med et midlertidig e-postbasert system som Statsforvalterens fellestjenester bygget for alle embetene. 1.oktober ble det midlertidige systemet lukket ned og erstattet med en avviksportal som er levert av Datakvalitet AS.

Avviksportalen er bygget opp av en prosjektgruppe ledet av Statsforvalterens fellestjenester. Embetet har deltatt i dette arbeidet og var pilotembete for utprøving av meldelinjer i systemet sammen med Statsforvalteren i Rogaland og Statsforvalterens fellestjenester i august og september.

Avviksportalen handler avvik innenfor flere områder for å sikre god internkontroll på eget oppdrag. Ansatte melder avvik på HMS, Kvalitet på tjenesteleveransene til Statsforvalterens fellestjenester, Informasjonssikkerhet og personvern, Forbedringsforslag, Kvalitet på arbeidet som utføres på egen avdeling og Annet. I 2024 ble det registrert 47 HMS-avvik og forbedringsforslag. Det er registrert én varslings. Totalt ble det registrert 112 avvik i 2024.

Arbeidsmiljøutvalget gjennomførte en felles fagdag om arbeidsmiljø 8. november. Tema for dagen var «Arbeid, samarbeid og ledelse på tvers av tid, sted og rom». Dagen ble gjennomført på teams, med menti og arbeid i grupper på kontorstedene.

Vernetjenesten

Vi er inndelt i sju verneområder der inndelingen trekkes mellom kontorstedene med unntak av Vadsø og Tromsø som er delt i to. I Vadsø har verneombudene valgt å dele på ett felles område, mens de to i Tromsø har hvert sitt område. Vi har sju verneombud og ett hovedverneombud som velges for to år av gangen. Vernetjenesten har tre plasser i arbeidsmiljøutvalget, der hovedverneombudet har en av disse.

Bedriftshelsetjeneste (BHT)

BHT er ikke medlem i AMU. BHT har likevel bidratt i vårt HMS-arbeid i hele 2024 på ulike måter og deltok også på AMU-møte 2 – 8. mars med presentasjon av sin årsrapport og ny samarbeidsplan. Avonova er hovedleverandør av tjenester. Hemis er ekstra leverandør av tjenester da Hemis har lokalkontor i Vadsø og kan gjennomføre oppdrag lokalt.

Vernerunder

Vernerunder var satt opp våren 2024. AMU besluttet at vernerundene for 2024 kunne skyves til 2025 på grunn av omfattende arbeidsmiljøarbeid i 2024 med internkontroll, evaluering av embetet og arbeidsmiljøkartlegging (MUST) med tilhørende tiltaksarbeid i enhetene.

AKAN-utvalget

Utvalget har i 2024 revidert vår AKAN-policy og laget ny handlingsplan for 2025-2027. Nytt navn på policyen blir *Retningslinjer for rusmiddelbruk og spillavhengighet*. AKAN-utvalget velges av AMU for to år av gangen og perioden utløper desember 2024.

Likestilling

Likestilling og arbeid mot diskriminering er en integrert del av planer og dokumenter som lønnspolitisk dokument, tilpasningsavtale og våre HR- og personalrutiner. Vi har et stort fokus på individuell tilrettelegging i form av fleksibilitet og søker å tilpasse arbeidssituasjonen til ulike livsfaser.

Embetet har egne retningslinjer for varsling og oppfølging av kritikkverdige forhold - herunder mobbing, diskriminering og trakassering. I 2024

gjennomførte vi den statlige medarbeiderundersøkelsen og funn fra denne er tatt opp - og fulgt opp - i allmøte, ledermøter, arbeidsmiljøutvalget og avdelingsmøter.

4.3 Fellesføringer 2024

Miljøfyrtårn

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i 2024 startet arbeidet med å bli sertifisert som Miljøfyrtårn på alle våre kontorsteder. Dette krever at vi oppfyller miljøkravene for vår bransje, gjennomfører tiltak og jobber med kontinuerlig forbedring for mer miljøvennlig drift og godt arbeidsmiljø. Vi forsterker med dette internkontrollarbeidet vårt. 2025 blir et etableringsår og vi vil kunne rapportere på sertifiseringen i 2026.

Rekruttering

I 2024 lyste vi ut 30 stillinger, og ansatte to kandidater innen gruppen innvandrerbakgrunn.

Vi har en positiv utvikling i ansettelse med søkere med nedsatt funksjonsevne. De hadde ikke bedt om å bli vurdert på grunnlag av sin funksjonsnedsettelse. For 2024 har vi ikke ansatt noen med hull i CV.

I 2020 var andelen nyansatte med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en: 2,2 %.

I 2021 ansatte vi en kandidat innen traineeprogrammet for nedsatt funksjonsevne og/eller hull i CV.

Vi har også samarbeid med Nav om arbeidstrening hvor vi hadde inne en kandidat. Vi kontakter også Nav når vi har ledige stillinger hvis de har kandidater som kan være aktuelle å ta inn. Vi har vært i avklaringssamtaler med Nav om vi har tilbud å gi til kandidater de foreslår.

Konsulenttjenester

Normalt er det lite bruk av eksterne konsulenter til driftsoppgaver i embetet. I 2024 har vi brukt totalt 400 000 på konsulenter i 2024, hvorav juridisk bistand utgjorde 100 000, organisasjonsutvikling utgjorde kr 37 000, design av brosjyrer/rapporter utgjorde 69 000 og miljøsertifisering utgjorde 110 000.

Det er ellers kjøpt tjenester i forbindelse med en rekke oppgaver som vi utfører for fagdepartementene, og som dekkes over budsjettfullmaktene/prosjektmidler. Dette kan være innenfor miljøområdet (miljøovervåking, skjøtsel, naturkartlegging, vannmiljøovervåking og tiltak i verneområder), barnevernsområdet (refusjon barnevernutgifter på Svalbard) og skoleområdet.

Vi benytter konsulenter der vi ikke har kompetanse selv. Vi har ikke brukt konsulenter innen kommunikasjonsbransjen.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

De økonomiske utfordringene i kommunene gir behov for økt ressursbruk og innsats fra vår side. Flere kommuner er høy lånegjeld, og opplever sterkt økende kostnader i forbindelse med den store økningen i renteutgifter og økende pris på varer og tjenester de siste årene.

Demografiutfordringene i fylkene er sterkt økende og vi ser at stadig flere av våre kommuner sliter med å levere lovpålagte tjenester, sørge for rettssikkerhet og samtidig håndtere en stadig dårligere kommuneøkonomi. Alle kommuner opplever økende utfordringer med rekruttering, har vakante stillinger og fordyrende vikarbruk. Dette gjelder spesielt på helseområdet.

En tett og god dialog med kommunene i våre to fylker om gode tjenester til innbyggerne er svært viktig i vårt arbeid. Veiledning og samhandling med kommunene er avgjørende for å lykkes. Vi vurderer samarbeidet i regionen som godt og kommunebildeverktøyet har sikret at vi har gjennomført gode dialogmøter med kommunene. Tilbakemeldingen fra disse kommunemøtene er gjennomgående positive.

Forventningene til samordningsrollen og samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet vil øke. Den sikkerhetspolitiske situasjonen, sårbar kritisk infrastruktur, klimaendringer og økte forventninger både fra kommuner og sentrale myndigheter gjør dette varig endret.

Kommunene i Troms og Finnmark er ikke godt nok rustet for å håndtere den utfordrende sikkerhetspolitiske utviklingen vi ser nå. For de aller fleste kommunene er det på papiret stillinger i lave prosenter. Vi har derfor gått inn med prosjektskjønnsmidler til 4 koordinatorstillinger som dekker 16 kommuner.

Arbeidet med totalforsvaret vil kreve en stor innsats, og det er viktig at vi setter ressurser inn på dette arbeidet. Behovet for utvikling er stort her.

Det er et stadig press på bruken av kommunenes arealer. Vi opplever at det er krevende å få forståelse for vår rolle blant lokalpolitikere som har et utviklingsperspektiv for egen kommune.

Vi har et godt arbeidsmiljø og medarbeidere som er både kompetente og faglig motivert. Samtidig har vi utfordring med å rekruttere og beholde ansatte på enkelte områder og grupper av ansatte. Vi må fokusere på å utvikle stadig flere tiltak som oppleves verdifullt for de ansatte, slik at vi fortsatt kan være en attraktiv arbeidsgiver og beholde gode fagfolk. Statsforvalteren vil ikke være lønnsledende, men det er viktig at vi har et konkurransedyktig lønnsnivå.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Når kommunale tjenester settes under press, fører det til at flere klage- og tilsynssaker havner hos Statsforvalteren. Gjennom at ressursene våre i økende grad bindes opp av de lovpålagte oppgavene, får vi mindre tid til dialog med lokal forvaltning og for lite kapasitet til å drive med veiledning og fagutviklingsoppgaver.

Vi ser også en risiko for omdømmesvikt både hos befolkning og i tjenestene vi er til for, fordi vi på enkelte områder har lang saksbehandlingstid.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Troms og Finnmark.pdf](#)

7 Vedlegg

Tabellene under viser utvalgte nøkkeltall med kommentarer for Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene fra koordineringsembetene for henholdsvis HR og økonomi.

For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap. 3.4 og ledelseskomentarer til årsregnskapet i kap. 6. For nærmere omtale av nøkkeltall på personalområdet vises det til kap. 4.2.

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	7 669.0
Budsjettavvik (%)	4.0 %

Mindreforbruket for 2024 er på 7,669 mill., som tilsvarer 4,0 % av årets tildeling. Av dette utgjør 3,61 mill. en ubrukt tildeling for kompensasjon for virkningen av lønnsoppgjøret for 2024. Lønnsoppgjøret for 2024 forhandles innen 15.02.25, og det utbetales dermed i 2025. Korrigert for dette utgjør mindreforbruket 4,1 mill.

Husleie

Husleie (tusen kr)	21 859.9
Husleie (% av driftsutgifter)	11.9 %

Embetet har sitt hovedsete i Vadsø, men i tillegg har embetet kontorer i Tromsø, Karasjok, Kautokeino og Andselv. Utover dette har embetet mange kontorer rundt i våre to fylker for våre nasjonalparkforvaltere. Husleie fratrukket fremleieinntekter utgjør 21,9 mill. i 2024, eller 11,9 % av driftsutgiftene. Tilsvarende utgifter for 2023 er 20,5 mill., eller 12 % av driftsutgiftene. Endringen skyldes hovedsakelig økt husleie for Karasjok samt prisjusteringen av løpende leiekontrakter.

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i elements	Antall journalposter i vergemåls-elements
Antall journalposter	100 712	66 185	34 527

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
152001	183 386
152021	12 581
Post 01 (unntatt 152001)	11 427
Post 20-29 (unntatt 152021)	130 622
Post 30-39	8 826
Post 40-49	865
Post 60-69	101 297
Post 70-79	84 090
Post 80-89	1 375

Beløp i 1000 kr. Utgiftene på postene vil avhenge av tildelingene vi mottar på de ulike postene. For 152001 er det en økning som skyldes overføring av vergemål fra fagmidler (post 01 unntatt 152001) til 152001 fra 2024. Tilvarende er det en reduksjon for post 01 unntatt 152001. For post 20-29 er det en reduksjon som hovedsakelig knytter seg til KLD (bekjempelse av pukkellaks) samt en økning for KD (kompetansetiltak barnehager). For post 60-69 er det en økning som hovedsakelig knytter seg til HOD (hovedsakelig psykisk helse og rusarbeid – kommunale tjenester).

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	2 882.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	5.6 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	466.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	3.3 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	2 416.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	6.4 %
Antall legemeldte sykedager for menn	281.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	2.0 %
Avtalte arbeidsdager for menn	14 168.6
Antall legemeldte sykedager for kvinner	1 833.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	4.9 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	37 614.7
Antall egenmeldte sykedager for menn	185.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.3 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	583.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.5 %

Tall hentet ut per 27.01.25 fra innsikt. Sykefraværet er nå på 5,6% og har gått ned fra 8,1% i 2023. Det nærmer seg nivået vi hadde i 2021; 5,2%. Vårt mål er fortsatt å komme under 5%. Vi jobber aktivt med bedriftshelsetjenesten (BHT) og har et godt samarbeid med Nav arbeidslivssenter om ekspert-bistand. Vi får gode tilbakemeldinger fra våre ansatte som har fått bistand fra BHT. Vi ligger likt som Møre og Romsdal, Trøndelag og Vestfold og Telemark for 2024. Iht. SSB sin statistikk for sykefravær i statsforvaltningen ligger vi likt; 5,6% 3. kvartal 2023 og 5,9% 3.kvartal i 2024. Vi jobber med forebyggende tilrettelegging av arbeidsplasser og hadde i 2024 fire arbeidsrelaterte sykefravær. Også her en markant nedgang fra 2023 da vi hadde 17 slike.

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	196.0	72.3 %	75.0	27.7 %	732 634.0	763 308.0	96.0 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	7.0	63.6 %	4.0	36.4 %	1 224 065.0	1 189 018.0	102.9 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	20.0	66.7 %	10.0	33.3 %	927 966.0	955 084.0	97.2 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	116.0	71.2 %	47.0	28.8 %	722 866.0	727 445.0	99.4 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	39.0	70.9 %	16.0	29.1 %	613 746.0	594 294.0	103.3 %
Kategori 5: Kontorstillinger	17.0	94.4 %	1.0	5.6 %	552 188.0	557 100.0	99.1 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger	2.0	100.0 %	0.0	0.0 %	499 598.0	0.0	
Kategori 7: Lærlinger	0.0		0.0		0.0	0.0	

I kategori 2 har vi tatt med assisterende fylkesleger slik som veiledningen tilsier. Assisterende fylkesleger hos oss har lignende funksjon som seniorrådgivere hos oss, i tillegg til fungering for fylkeslege. Vi har tre fagdirektører som har funksjoner som seniorrådgivere hos oss, disse er derfor plassert i kategori 3. I kategori 5 har vi en del studenter inne i deltidsstillinger. Vi har som tidligere år hatt et fokus på likelønn, og for embetet som helhet har gjennomsnittslønna for de to gruppene blitt mer lik. Dette har vi gjort ved blant annet å ha høyt fokus på oppdaterte statistikker inn mot årlige forhandlinger, og aktivt vurdere om det foreligger saklige lønnsforskjeller ved all lønnsfastsettelse. Vi lyste ut lærling-stilling i 2024, men fikk ingen søkere til stillingen.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Totalt antall årsverk	202.9
Totalt antall årsverk for kvinner	144.3
Totalt antall årsverk for menn	58.6
Totalt antall årsverk for faste stillinger	188.7
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	13.3
Sum andel administrasjon	6.4 %
Økonomi	3.0
Lønn	1.9
Personal	3.8
Resepsjon/sentralbord	4.0
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	0.2
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Samme tabell og filtrering som øvrige tabeller. Vi har som andre embeter ikke tatt med direktør for organisasjon og utvikling når vi beregnet årsverk fordelt på administrative fag. Under andre oppdrag ligger; oppdrag fra embetsledelsen, kommunikasjon. I vårt servicesenter (resepsjon/sentralbord) ligger kursadministrasjon, bistand med oppgaveløsning fra andre avdelinger, som veiledning av sjølaksefiske, separasjon og skilsmisse mm. (Dette regner vi som fagoppgaver og teller derfor ikke under administrasjon). Vi har benyttet YHR_AARSVERK i SAP for å hente ut tall for administrasjon. Andel personal har gått ned pga fungering inn i embetsledelsen. Vi synes, som Innlandet, at grenseoppgang mellom fag og administrative oppgaver er krevende. Vi har økt på totalt antall årsverk, dette skyldes tildeling av ekstra midler for å bemanne opp på noen fagområder.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Turnover i prosent	3.8 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	235.5
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	9.0
Totalt antall ansatte som sluttet	23.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	7.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	16.0

Vi har flere ansettelsesprosesser som ferdigstilles i løpet av våren 2025 og har derfor flere vakante stillinger i årsrapporteringen. I tillegg har vi en pågående intern evaluering av organisasjonen vår som gjør at noen stillinger holdes vakant i påvente av eventuell omorganisering. Per 4.2.25 har vi den laveste turnoveren av alle embetene.

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	179	65	244
Sum antall deltidsansatte	11	2	13
Sum antall midlertidige ansatte	19	5	24
Sum antall ansatte med personalansvar	18	9	27
Ufrivillig deltid	0	0	0

De som jobber deltid hos oss har søkt på en slik stillingsprosent, eller har søkt på en slik stilling. Vi har studenter og veiledere i deltidsstilling, samt en renholder. Fra 2022 til 2023 hadde vi en nedgang i midlertidige stillinger, men vi ser at i 2024 er dette økt noe. Vi ser en tydelig nedgang på kvinnelig ansatte med personalansvar fra tidligere år. Noen av stillingene er ikke erstattet da det pågår en intern evaluering av organisasjonen.

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	183 337.0
Administrativ kostnadsdekning	9 968.0
Brutto driftsutgifter	193 305.0
Lønn kap.152001	150 937.0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	78.1 %

Netto driftsutgifter, brutto driftsutgifter og lønn kap. 152001 øker fra 2023 til 2024, og dette skyldes hovedsakelig overføring av vergemål fra fagmidler til 152001 samt reduserte pensjonsutgifter. Antall årsverk er omtrent uendret fra 2023 til 2024. Reduksjonen i administrativ kostnadsdekning knytter seg også til overføringen av vergemål. Det legges også til at virkningen av lønnsforhandlingene for 2024 utbetales i 2025, og inngår dermed ikke i utgifter for 2024.

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Sum antall ansatte	243
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	21
Antall ansatte 30 - 39 år	52
Antall ansatte 40 - 49 år	67
Antall ansatte 50 - 59 år	60
Antall ansatte over 60 år	43
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	24
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	1 212
Antall kvinner i foreldrepermisjon	10
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	14
Dagsverk foreldrepermisjon menn	137
Antall menn i foreldrepermisjon	2

Tall hentet fra Innsikt på samme filtrering på år og medarbeiderutvalg som øvrige tabeller. Vi har en økning i antall ansatte. Dette skyldes blant annet at vi fikk tildelt ekstra midler tilsvarende 10 stillinger, men disse er ikke fullt ut effektivert innen 31.12.24. Vi ser at vi har en økning i aldersgruppen 30-39 år, og en nedgang i aldersgruppe 50-59 år fra tidligere år. Vi ser at i aldersgruppe over 60 år er vi fortsatt mest likt som Trøndelag, mens Innlandet er noe høyere i denne gruppen. Vi har en mye høyere andel i gruppen 20-29 enn Vestfold og Telemark. Vi har likt antall i foreldrepermisjon de siste tre år.